

ספר חק לישראל

פרשת אמור

מן חמשה חומשי תורה

עם מ"ב פירושים. מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים.

(א) חו' ה' נרשמה בשלמות עם המפורט וחמשה מגלות עם המעשים
(ב) חו' וגו' על התורה
(ג) מי' רשעי' בשלמות ועם מי' רשעי' יסין.
(ד) מי' שפתי חכמים הנודע ללופני תורה.
(ה) מי' דרשבים ול כנר רשעי' ול.
(ו) מי' בעל המורים מבינו בעל ארבעת מורים.
(ז) מי' דעת זקנים מבגלי התוספות ול.
(ח) תולדות אדרין כראח סוקים כל פסוק בשלם.
(ט) מנין המצות למור"ם האנן ולל נרשמו במנין תומסם ע"ם המסוקים.
(י) מעמי הקרבנות כדרך חוש ובלגא ואספסו מגדולי המפרשים ול.
(יא) דיני הקרבנות בקצרה
(יב) דהמפורט עם לקומים ומשלים.
(יג) עניני הסדרה פורים על מקומו אשר גם הוא נאסח מגדולי המפרשים כמוב בעם דעת.
(יד) ענין הסדרה על ע"ם לפני כל סדרה.
(טו) שמי' ע"ם על התורה הוא כמקום התקנה הרישא במוב טעם וכן בהתאמה.
(טז) ליקומים יקרים ע"ם המפרשים הנקובים בשמותם למטה (והר מחשבים כמספר).
(יז) משלי חכמים נקטים המושגים לב הקורא למסור ולראת דו' על התורה והמפרט.
(יח) ספר פדר"א עם ספר הישר יחדו נקטק על ע"ם (יעדער זאל וויסען וואס עס איז גייען פון וועלט בקשאפניג כיו הויפ).
(יט) מצות השם על תרי"ג מצות (אויף ע"ם) ועדקתי מענטש ואל וויסען די מצות נואם נאם חאטם גיבאמין.
(כ) חמשה מגלות עם מירש' (מסוף כל כרך תחומים נרשמה המלה השייכה לכרך ההוא). וזלל זה

נרשמו על המצות מגלות עיר פורשנים חרשנים להפליא אשר לא בא ענין כבושם חוה מליקס מגדולי ספרשים וקורא בו היקטם סאר. ולפו מי' חקברי והתקנו גם מי' ע"ם (יעדער חאט וועט לייגען וועט גרויס מעדענעטען האבין).
(כא) על ספר שיר השירים נקוב בשם שירי שלמה
(כב) על ספר רות נקוב בשם ירום דוד.
(כג) על ספר איכה נקוב בשם קנות ירמיה.
(כד) על ספר קהלת נקוב בשם הכלי העולם
(כה) על ספר אסתר נקוב בשם מצור ומרס.
(כו) לקומים יקרים על ח"ם מגדולים אנשי ים.
(כז) משלים שריבום ונקומים על כל הח"י
(כח) תרגום שני על מגלת אסתר
(כט) פתשגן הדתוב על תרגום שני בחקן נבלא.
(ל) חקתק ע"ם מהרומים שני בחספות ותקנים.
(לא) נרשם סוף כל כרך סדר התהלה וכו'.
(לב) גם תוספת קצורי הדינים הנבגים לתפלת.
(לג) נביאים עם מירש' ומצות דוד.
(לד) כרובים עם מירש' ומצות דוד.
(לה) המשניות עם ברטנורא ועיקר תירש' כנרשם כמברר עם המפורט והקומים.
(לו) נברא עם מירש' והתקנה ע"ם ועם איזה רבני תוספת.
(לז) הולכה פסוקה עם התקנה ע"ם.
(לח) המברר עם התקנה ע"ם.
(לט) למור"ם ללמוד ככל הם דהרריני מצות כאשר הקו הקוסטוס.
(מ) ארדות חיים מהרא"ם ול'.
(כא) הארדות חיים וכל נקטק גם ללשן ע"ם.
(כב) אגרת הרמב"ן ולל לבנו ולל נקטק גם מהרא"ם ע"ם.

מוט אלע מפרשים אויף עברי טייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, איבערזעצט אויף א לייכטע אירישע שפראך, מוט שיינע לייכטיגע אותיות און קלארען דרוק.

הוצאת אמונה — 388-8812

אחר ה"ו תולדות מעמר וחייב וכן כל כיוצא בזה :

דרכה צויונין אשנירול ביו ויי האבין ויה צוואמען
געקלעבט וויא איין שטיק הרי זה תולדת מעמר וחייב
איז ראם אהלרקה פון קעמער און ער איז תניב יעין

סדר מועדי ה' לפרשת אמור

דינים וואס גיהערין צום פסח און צום יום טוב,
אויף דעם לויב זאגן מיר אין דיא הנהגה ועל
פרות נפשנו, וואס גאט האט אויס געלייזט
אונזערע נשמות פון דיא שומאה פון מצרים,
דריבער ווערט דער יום טוב גערופין צווייא
געמען חג המצות און חג הפסח, חג המצות
ווערט ער גערופין, ווייל דיא יודין זענען אויס-
געלייזט גינארין פון דיא שווערע ארבעט, וויא
דער בעל הנהגה זאגט דיא יודין האבן געבאקן
דיא סייג וואס זייא האבן ארויס גענומען פון
מצרים, מצות, ווייל זייא האבן גיט געקענט
נארטין גיז עס נעמט ווערין חסין ווייל הקב"ה
איז צו דיא יודין גיזעהן גינארין אונ האט זייא
געשווינט ארויס גענומען פון מצרים, חג הפסח
ווערט דער יום טוב גערופין, ווייל דיא יודין
האבן געדינט צו אשעפס אזוי וויא דיא מצרים,
און איידער דיא יודין זענען ארויס געגאנגען פון
מצרים האבן זייא דעם שעפס גישאקמין צוא
וויזין אז זייא זענען שוין גיט צו אים, דאס איז
גיזעהן דער קרבן פסח וויא עס שטייט אין דיא
קורה באז דער חג הפסח איז א אגרייגען אויף
דיא אויסלייוונג פון דיא נשמה. דער אנדערער
יום טוב איז שבועות וואס אין דעם טאג איז
גיזעבין גינארין דיא הנהגה צו דיא יודין, וואס
דאס נאנצע געשאפונג פון דער וועלט איז נאר
וועגין דיא הנהגה, און גאט האט געשאפן דיא
וועלט מיט אהנאי אויב דיא יודין וועלן געקען
דיא הנהגה וועט דיא וועלט בלייבן שטיין און
אויב זייא וועלן גיט געקען דיא הנהגה וועט
צוריק ווערין הרהו וכוה ואויס וועלט אזוי וויא
עס איז גיווען איידער דיא וועלט איז בשאפן
גינארין, און ווייל דיא הצלחה פון דעם מענטש
איז נאר עולם הבא, וויא דער פנא זאגט איין
שעה פערענעניגען פון עולם הבא איז סייערער
וויא זיבעציג יאר פערענעניגען פון דיא וועלט,
דריבער דארף זענער יוד האבן אגרויסע שחקה
מיט דעם יום טוב שבועות, און ווייל הנהגה און
מצות קען גיט שאהן דיא נשמה אליין, נאר מיט
דעם גוף צו זאמען, דריבער דארפן ביידע זיך
פרייען דעם יום טוב, דעם גוף דארף קען געבין
זיין חלק, עקין אונ שרייגען, וויא דיא גמרא

אלה טעני ה' ויר. הקב"ה האט גיזאגט צוא משה
ער זאל זאמען צו דיא יודין די שבתים און
ימים טובים וואס הקדוש ברוך הוא גיט זייא,
דיא טעג זענען געהייליגט פאר דיא נשמה און
אפערענעניגען צו דעם גוף. דער גוף וועט ריהען
פון זיין ארבעט און וועט עקין און שרייגען און
זיין מיט פערענעניגען, און די נשמה וועט האבן
פערענעניגען פון דיא מצות וואס וועט גיזאהן
ווערין אויס שבת און אויס יום טוב און וואס מען
וועט קומען יום טוב אין בית המקדש גיזעהן
ווערין פאר גאט, און ווייל יום טוב מען מען
שאהן אלע קלאכות וואס גיהער צום עקין,
טאמער וועט מען האבן אשעות און מען וועט
מייענען אז שבת מען קען אויף שאהן קלאכות
וואס גיהער צום עקין, דריבער האט הקב"ה נאך
אמאהר גיזאמין מען זאל הימען שבת און מען
זאל קיין קלאכה שאהן אויס שבת, אפילו דיא
קלאכות וואס גיהער צום עקין קאר מען אויף
גיט שאהן אויס שבת, דער ערשטער יום טוב איז
פסח, און ווייל דיא יודין האבן געארבעט אין
מצרים מיט דעם קערפער האבן זייא געארבעט אין
מיט דעם קערפער האבן זייא געארבעט דיא
ליים און דיא ציגיל, און מיט דיא נשמה האבן
זייא געארבעט זייא האבן געמוזט דייען דיא
עבודה ורה וואס דיא מצרים האבן געדינט,
און הקב"ה האט זייא אויסקעלייזט פון די פיידע
זאבין, ער האט זייא אויסקעלייזט פון די שווערע
ארבעט, דריבער איז דיא שחקה אויף דעם גוף,
ער זאל קיין ארבעט שאהן יום טוב, און זאל
עקין און שרייגען פריילאך מאכין דעם גוף, און
זאל לויבן גאט פאר דיא טובה, וויא מיר זאגן
אין דיא הנהגה פון פסח הוציאנו מעבודת לחרות,
גאט האט אונ ארויס גענומען פון מצרים מיר
זאלין מער קיין קעעכט זיין, נאר מיר זאלן זיין
פרייא, און וועגין דאס אנדערע אויסלייוונג פון
דיא נשמה, האט אונ צום גיזעבין הנהגה און
מצות, מיר זאלן דייען גאט מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא, און ווייל דיא נשמות פון דיא
יודין זענען גיווען אין מצרים טרויעריג, ווייל זיי
האבן גיט געדינט צו הקב"ה, האט גאט פרייליך
געמאכט דיא נשמות אויף מיט דיא מצות און

ואגם אלע וענען מודה אז שבעות מוז איד
 עסין אונ סרנגקען לבבד יום טוב, אונ ער דארף
 לערנען תורה צוא דעפרריען דיא נשמה, אונ
 דריבער איז דער נאמען פון דעם יום טוב
 שבעות, זוייז קען מוז ציילן פון פסח ביז
 שבעות זייען נאכין, קען זאל וויסען אז פסח
 מיט שבעות איז זיין יום טוב, ווארום דיא וידין
 זענען אויסקעלייזט גינוארין פון סבדים אויף
 דעם הנאי אז זיילן זאלן געמען דיא תורה
 שבעות, וויא גאט האט גיזאגט צו משה ווען דו
 וועסט ארום געמען דיא וידין פון מצרים וועסט
 איר רינען גאט אויף דעם בארג סיני, דער דרייבן
 יום טוב איז סוכות, ווייל דער מענטש וואס וויל
 לערנען תורה מוז זיך אפשיידן פון דיא פערדגער
 גינגס פון עולם הזה, אונ אין די צייט פון סוכות
 הייבט זיך אן דיא צייט פון געגענעניגען, טייל
 דאמאלס האבין דיא וידין פארזאמלט אין ארץ
 ישראל אלע תבואות אונ אלע פרוקטין אונ ווין,
 אונ ער האט שוין קיין ארבעט אין פערד, ער
 בלייבט זייען רהיג אין זיין שטוב, איז דאמאלס
 דיא צייט ער זאל לערנען תורה, דריבער האט
 גאט גיבאמין פרענער זאל ער ארום גיין אויף
 זייען טעג פון זיין וואהנגיג אין דיא סוכה וואס
 זיא איז צוא זאמען גישטעלט גינוארין פון ריגע
 ברעקליך אונ ברעקט פון הויפן מיט אביסול
 גיזא, אונ אביסול גיזמאקער ווינטול ווארפט
 זיא אין גאנצן אויף דיא ערד, צוא ווייזן דיא
 מענטשין אז זייער לעבין אויף די וועלט זייענדיג
 יאהר, איז גאר ניש זייער, גאר אויב לעבט ער
 אונ קען שוין שטארבין, אונ וועלכע הגאה קען
 זיך דער מענטש געמען פון דיא וועלט, ער
 דארף גאר וויסען אז וואס גאט האט אים
 גיגעבין דיא אלע תבואות אונ פרוקטין איז
 גאר ער זאל קענען ריגען גאט, ווארום אז עס
 איז קיין מעהל דא, איז קיין תורה דא, אז קען
 האט קיין פרנסה קען מען ניש לערנען תורה,
 דריבער הט גאט גיבאמין מען זאל זייען זייען טאג
 אין סוכה מען זאל געדייקען אז ווען דיא וידין
 זענען ארום געזאנגען פון מצרים געמען דיא
 תורה זענען זייל אויף גיזעסין גאר אין סוכות,
 ווייל צו תורה לערנען טאר מען ניש וזען פער
 געניגען אונ קען נאר וויסען אז דער וואס
 לערנט תורה ווערט ער געשיצט פון גאט, אז
 וויא גאט האט געשיצט דיא וידין מיט וואלקינס
 ווען זייל זענען גיווען אין דער סוכה, גאה דארף
 דער מענטש וויסען אפילו גאט האט בשאפן
 דיא וועלט אז קען וועט אין איר זייען זאל
 וואקסן אונ דיא ביימער זאלן געבן פון זיך

פרוקטין זיעדער יאהר, פון דעסקונעניג זענען
 אלע וואקסונגען בייל גאט אין זיין האנט, אז
 גאט האלט זיין דיא וואלקינס עס זאל ניש
 קענענען אדער עס רעניגט ניש אין דער צייט,
 אדער עס איז קיין טאה, קיין ווארעס וויא מען
 דארף, איז דאס וואקסונג ניש אין אירענינג, עס
 וואקסט ווערניג אדער גאר ניש, דריבער אז עס
 קוקט דער יום טוב סוכות, אונ דער מענטש
 האט פארזאמלט אלע ערליי תבואות אונ פירות,
 האט אים גאט גיבאמין ער זאל געמען פון דיא
 שטעקע פירות וואס איז דער אהרונ לולב
 ודרים עכות אונ זאל קוקען אין בית המקדש
 אדער אין דיא שוועלען אין די בתי כדרשים אונ
 זאל לויבן גאט אויף דעם אלעם טוען וואס
 גאט הט אים גיגעבין, ניש עס איז אליין גינוארין
 פון זיך, אדער פון זיין פח, אונ ווייל ער האט
 אלץ אמקנה דריבער זאל ער אפשיידן פון דאס
 זייניגע אונ געבן צו ארעמע לייט אויף צום לוי
 אויף, דער עקער פון דיא דרייא ימים טובים איז
 גענין דיא דרייא זאכין וואס דיא וועלט שטייט
 אויף זייל, תורה עבודה גמלות חסדים, פסח איז
 עבודה, ווייל אין אים ווערן גיטאהן פיל מצוה,
 וויא דיא תורה זאגט זעכדף את העבודה הזאה
 בחדש הזה, דו זאלסט טאהן די עבודה אין רעב
 חדש, די מצוה פון דעם יום טוב פסח רופט דיא
 תורה עבודה, שבעות איז גיגעבין גינוארין דיא
 תורה, סוכות דארף דער מענטש טאהן גמולה
 חסדים מיט דיא אלע תבואות אונ פירות וואס
 גאט האט איהם גיגעבין וואס, ער האט אראפ
 גענומען פון זיינע פערדער מיט דיא ברכה פון
 גאט, אונ ווייל סוכות איז דיא מצוה פון גמולה
 חסדים אונ אברהם אבינו איז גיווען דער ערשטער
 פון דיא מצוה גמלות חסדים, אונ זיחק האט
 אויף גיטאהן גמלות חסדים וויא עס שטייט אין
 פסוק וימצא בשנה הזאה משה שערים, זיחק
 האט אפגעקאמפן דיא תבואה פון דעם, יאהר
 אונ האט געפונען הונדערט טאם תבואה, זאגט
 רש"י זל ער האט גיטאמפן די תבואה צו געבן
 מעשר, זעכט אבינו האט אויף גיזאגט צו גאט
 וואס דוא וועסט מיר געבן וועל איך פון דעם
 געבין מעשר, משה רבינו האט אויף גיטאהן
 גמלות חסדים מיט די וידין, אין זיין זכות האבן
 דיא וידין גיגעסין פערציג יאהר פון, אהרן האט
 אויף גיטאהן גמלות חסדים מיט דיא וידין אין
 זיין זכות זענען דיא וידין געברעקט גינוארין מיט
 דיא וואלקינס וואס איז דער אגדייקען פון דיא
 סוכה, יוסף האט גיטאהן גמלות חסדים מיט זיין
 פאטער אונ מיט אלע ברדער, וואס ער האט

או דער מענטש טוהט תשובה אויף זיינע זינד
 ענדערט הקב"ה דיא גזרה נאך זיינע איצטיגע
 מעשים. דרייבט די גאט געהייסן מען זאל ראש
 השנה בלאזן מיט צושופר, פאר צווייבין או מען
 האט איצט צייט צו טאן תשובה, און הקב"ה
 ווארט אויף דיא תשובה פון די מענטשן זעהן
 מאג בוי יום כפור, אום יום כפור ווערט שוין
 געהקמט פון הקב"ה אויף אלע גזרות וואס ער
 האט גזר גיווען אויף דעם יאהר, צוא יעדער
 מענטש בעזונדער, און צו יעדער מדינה בעזונד
 דער, און אויף דיא גאנצע וועלט צו זאמען.
 דער עיקר וואס יודין בעטן בייא הקב"ה ראש
 השנה יום כפור, ער זאל זיין גיט לאזן צו דיא
 מרעפונג פון דיא צייטן, גאר הקב"ה אליין זאל
 אקטונג געבן אויף זיין, נאך טעמים זענען דא
 אויף דעם שופר בלאזן, דער עיקר פון תשובה
 איז דער מענטש זאל הרמה האבן אויף זיינע
 שלעכטע מעשים וואס ער האט גיטאן, און פון
 היינט און ווייטער זאל ער דיא שלעכטע מעשים
 נישט מער טאן, און ער זאל בעטן ביי הקב"ה
 ער זאל איהם מוחל זיין דיא זינד וואס ער האט
 געזינדיקט בוי איצט, און זאל געבן צדקה צוא
 ארעמע לויט, און זאל לערנען תורה און טאן
 מצות און מעשים טובים, און ווייל יום כפור
 איז שוין דער לעצטער טאג פון תשובה, און
 אויב דער מענטש וועט דעם טאג ניט טאן
 תשובה, קען זיין ער זאל חיי געהקמט ווערן
 דעם יאהר אויף שלעכטס, און הקב"ה וועט
 איהם שוין לייגעט גיט ווארטן, דריבער האט
 הקב"ה גיטאמין מען זאל דעם טאג פאסטן, און
 מקריב זיין קרבנות, און דער כהן גדול זאל אריין
 גיין אין קדשי קדשים, און אלע יודין זאלן
 מודה זיין פאר גאט זיינערע זינד וואס זיי האבן
 גיטאן, און דורך דיא תפלות און בקשות וועט
 הקב"ה רחמנות האבן אויף דיא יודין און וועט
 זיי מוחל זיין זיינערע זינד און וועט זיי אישכיוון
 פון גלות און וועט זיי חתמן צו אנוט יאהר און
 ציאהר פון גאולה נישטעהן:

זיין געשפייזט אין מצרים, דוד המלך האט
 גיטאן גמלות חקדים מיט דיא יודין ער האט
 איינגישטעלט זיין לעבן מיט דיא אלע מלחמות
 וואס ער האט גיטאן פון זיינערטווענין און האט
 זיין געמאכט ירשן ארץ ישראל און אנגעגרייט
 גאלד און זילבער צום בית המקדש ביהמען,
 דריבער דארף מען סופה פארבעטן דיא
 זיבען אושפיזין, און מען דארף געבן עסין
 ארעמע לויט אין סוכה, די אושפיזין זאלן זעהן
 אז דער מענטש טוהט אויף גמלות חקדים אזוי
 וויא זיין האבן גיטאן. פאלד נאך דיא זיבען
 זענן כופה אוי דער יום טוב שמיני עצרת,
 יוארום פסח און שבועות האבן דיא יודין זיך
 געאילט צו גיין אהיים, וועגן דיא הבואה וואס
 דיא ארץ פלעדער, אבער נאך סוכות האבן דיא
 יודין ניט געהאט וואס זיך צו אילין אהיים צו
 גיין אלע הבואה זענן גיווען אין די שפיכלערס,
 דריבער האט גאט גיזאנט דיא יודין זאלן זיך
 אויפהאלטן נאך אטאג אין ירושלים, נאך זענען
 דא צוויי ימים טובים וואס זיין זענען גיגעבן
 גיווארן נאר וועגן דיא נשקה אליין, דאס איז
 ראש השנה און יום כפור, הקב"ה האט אויס
 געקלבען אין טאג אין יאהר דאס איז ראש
 חדש השני, און אין דעם טאג משפט הקב"ה
 אלע מענטשן פון דער וועלט, ווער עס זאל
 לעבן פון דעם חדש השני בוי דעם אנדערין
 חדש השני, און ווער עס זאל אין דעם יאהר
 שטארבן, און מיט וועלכין טויט ער זאל
 שטארבן, מיט אנגעווינקלען טויט, אדער דורך
 אאונגליק, און דורך וועלכין אונגליק זאל ער
 שטארבן, דורך פיגער, דורך וואסער, וויא עס
 שטייט אין מחזור בראש השנה יפהכונן, ווער
 עס זאל רייך ווערן, אדער ארעם ווערן, אלע
 זאכן וואס עס זאל דעם יאהר טרעפן און צו
 וועמען עס זאל טרעפן, אונגליק אדער גליק,
 דאס ווערט אלץ אפגעמשפט ראש השנה, און
 דאס ווערט געמשפט נאך די מעשים וואס דער
 מענטש האט גיטאן בוי דעם ראש השנה, און

אמור יום א תורה

אונקלוס

המסך מלכת ד"א יהודה נפשי יוה יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהוה חיה יחידה ו דמלי יוד אל שם ב"ן
 שבשעות בניקוד חולם:

בא א ואמר יי למשה כא א ויאמר יהוה אלי משה אמר
 אומר לכהניא בני

א א אמור כל סוכות בני אהרן
 כ"ט טו יבמות ספ מוסא כט
 קיובות לט לו: אמור ולאמט. יבמות קיד:

ב כי אִם־לְשֹׂארוֹ הִקְרַב אֵלָיו לְאָמוֹ
 וְלֹאֲבוּהֵי לִיּהִי לְאֻמִּיה וְלֹאֲבוּהֵי
 וְלַכְּרִיּה וְלַכְּרִיּה וְלַכְּרִיּה וְלַכְּרִיּה
 וְלֹאֲחוּהֵי : ג וְלֹאֲחוּהֵי
 בְּתוֹלְתָא דְקַרְיָבָא לִיּהִי
 דִּי לֹא הֻוֹת לְגַבְרָא לָהּ
 יִסְתָּאבֵי : ד לֹא יִסְתָּאבֵי
 רַבָּאֲבַעְמִיהָ לֹאֲחֻלּוּתִיהִי :

ת"א כי אם לשאר. ימות כב מוסב ג: לאמו ולאמיו. כור מג מד זכאים ק: ולאחיו. לכות ים מגילה ג. כור מג זכאים ק:
 הכהול. ימות ס: לה יטמא. כור מג מוסב ג ימות לו: לא יטמא. ימות ככ ל קדושים עז זכאים ק: להטלו. כור מג:
 רשב"ם

בעמיו לא יטמא (ד) לא יטמא בעל בעמיו. שום בעל בעם הכהנים לא יטמא לאשתו: להחלו שריו מתחלל
 מכהונתו. ולפי רבוי חכמים, לא מטמא אשתו פסולה וחללה אבל מטמא לאשתו כשרה:

שפתי חכמים

כתי הכין ד"כ מטמא לכהנים במלו מוקמת לה: ג דלג"כ
 כעמיו ל"ל אלא ל"ל שיטנו כדון עמיו ש"ם הכרה בני אדם
 שמתעסקין עמו לקביר אוחו: ד ר"ל שגין לו קודרין שמתב
 לשאל לו זממ מלוה הוא כל שקורין ופין חמרים עובין אוחו:
 ה ר"ל שאר דכתיב הכה הכה ופי"ט לז לכחבו הקרובה שיהי ל'
 נקבה. וי"ל דכל היך דכתיב שאר היינו שאר בשב וביי כולו
 לחיב שאר בשב ובשר גמון זכר הוא לך כתיב הקרוב עלי זכר:
 ו' יש מקשין ואומין אוסיב למעט המרוגה שלם יטמא לה. וי"ל
 דח"כ לשחוק קלא ולא יכתוב הקרוב ואפי' ידעין דלחום גמאט
 מדכתיב שאר לא היחה דמסקס הייה הוא קדושו ופי"ט מנייה
 אפי' יודעין דלויכה אוסיב למעט לה חלל ע"כ הקרובה לרבו
 כה שייממא לה ואשר לא היחה ע"י למשכב הוא לרבו" דכ"י

שמה ג בתוך עמיו ילא מת ד מלוה: (ב) כי אם לשאר.
 (ח"כ) און שארו אלא ה אחשו: (ג) הקרובה. לכות את
 ה הארוסה: אן שאר ה היהח לרש"י. למשכב
 לה יטמא. ז מלוה (ח"כ): (ד) לא יטמא בעל
 בעמיו וחלו. (ת"כ) לא יטמא לאשתו פסולה שהיא
 מהולל בה בעודה עמו וכן כששוי של מקרה לא יטמא בעל
 בכתרו כבוד שהיא בתוך עמיו שיש לה קודרין שאינה מת
 נטמא וכזויה שאר אמרתי בכושר שהיא להחלו להתחלל

בספור. ופי"ט מהן ליה לכות הארוסה דלמא הא דכתי'
 הקרובה לכות מוכח ען הוא דלחא שלם חמשט מוכח ען מדכתיב הקרובה
 ולא נעולה ואשר לא היחה כה הארוסה וי"ל דח"כ לא לכחבו קלא לא לכחבו ולא כהנהלא ולא
 מוכר מטמא אלא של כרחה ל' דהקרובה לכות הארוסה הוא ב' דאשר לא היחה נלוש ע"י למשכב וחשי"ל חייבי' מוכח ען כיון
 דכלל משכב נעשה נעולה. ואין להקשות לשפתי קרא מכהולה ולא לכחבו כמי אש לא היחה ע"כ הא היחה הקרובה נעשה
 הארוסה הוא כה עשה"כ הולך לכות שאר לא היחה לויש כדפי' דכ"י לעיל ומעילה דלמא: ופי"ט נעשית ען: ז מדכתיב לכחבו לא
 יטמא בעל כעמיו כי אם לשלו וגוי ולאומו הבחילה וגו' משמע דכל הכי דקחשיב דשלו נעמל לכן ל'ל נכסחב עוד לה יטמא

דעת זקנים. מבעלי התוספות

יוקשין: (ב) כי אם לשאר הקרוב אליו. אוממט כח"כ הקרובה ולא הארוסה וגוי לחומו פכ"ז'
 הקרובה אליו לכות הארוסה:
 ופי"ט הנותנת לרבו דכין רכין אינו שומע לארוסו א"כ דין הוא שיעמל לחומו פכ"ז'
 הקרובה אליו לכות הארוסה: ופי"ט שאלו זו שעתו וכן מוכח לקמן דכין מוממל לשחור דכתיב לא יטמא בעל כהלא להתלו
 ממחטק בקרובה. ופי"ט שאלו זו שעתו וכן מוכח לקמן דכין מוממל לשחור דכתיב לא יטמא בעל כהלא להתלו
 ממחטק בעוד מדכתיב ולאומו לחומו הכחוס קרובה אליו חל לא היחה לויש לה יטמא לה לא היחה ופי"ט נעולה
 קרובה ליוקש יוקש ומשמה לה. ואפי' כתיב דכתיב וכו' לבער שומר ופי"ט לך קודרין גדולה מזו: (ג) ולאומו הכחוס. ח"ל לחומו הוא
 לחומו משמה הא הוא מוממל נעם מלוה. וממלא כספא הכחוס: ח"ל דלוינו ממ מטמא על הכרז והוא כחוס לך כתיב אדם כהם
 יעמל מהולל מלומו עקם לא יכה קולו כשעמ לחמרים. וזהו שז"ל קולא ופי"ט לחמרים עובין לחומו זכר עת חומו והוא מוממל
 גדולה דמטמא שזס חלו צולאין שום ממעסקים חמרים דאין כתיב יכול להסמל נעם מלוה: (ד) לא יטמא בעל נעמיו להטלו. פירש

פירוש לתורת אלהים

ליקושים על התורה

איך דעם כתיב. דאיך ער גים מקריב זיין קרְבָנוּת, און אז יר
 אי איין די ויבְּעַן קַעַן סַעֵן סַעֵן ווי גים מקריב קרְבָנוּת, קַעַן יר
 דאך זיין קַעַן סַעֵן ווי ויבְּעַן סַעֵן. דרביבַר זאָגט די תורה צו
 די ויבְּעַן מַחִים סַעֵן דַּעַר כְּתָן זיך סַפָּמֵא זיין, און ער איז
 קַטָּן ויבְּעַן סַעֵן :

(ב) כי נאָר צו זיין נוייב הקרוב אליו וואס זיא איז
 נאהבט צו איהם קענע ער זיך צו איר קממא זיין לאמו
 צו זיין מוטער און צו זיין פאטער און צו זיין זון
 וליבו אונן צו זיין טאָקמער און צו זיין ברוינער צו
 די אַלע קענע דר כתיב זיך קממא זיין: (ג) ולאחיותו
 און צו זיין שוועסטער וואס זיא איז אַתרוּלָה ויב
 זיא איז נאהבט צו איהם אפילו זיא איז שוין אפלה
 נאָר זיא האט נאָך גיט חתונה נעמאמ לה יטמא צו
 איר איז אַמְצוּדָה, ער זאל זיך קממא זיין: (ד) לא
 יטמא בעל אַתרוּלָה קאָר זיך גיט קממא זיין דַּעַר

ה'שם
 כי אם לשאר וגו' וראם איז אמצות עשוה ידער כתיב מן זיך
 קממא זיין צו יעקב עת מן זיך ויבְּעַן מַחִים וואס שפייע
 דא אין מסמא, און איה אבדן געמינס אבֿט אפטר די יטמא
 און עס איז גיפא ווער עס זאל אים בגראבין, מה דער כתיב
 אים בגראבין דאם היינט אמת קצנה :

מצות
 (ג) [כסד] (מעס קס) שיטמא סכסטים לקרובים סמטוסים
 סכוס סכס עשס ופי"ט לא ריט מעמלן אוחס בעל ככסח
 לנער סכוס אַלְלוּ סכוסיו סככולים סל ספוק מעמלל
 לס יטמא :

אונקלוס

ה לא ימרטון מרט
ברישיהון ופאתא
דדקנהון לא יגלחון
ובבשרהון לא יחבלון
חבול: ו קדישין יהון
קדם אלההון ולא יחלון
ה"א לא יקרהו קודשין לו מכות
כ: וסלה זקנים יכמות ה

ה לא יקרהו קרהה בראשם
ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם
לא ישרטו שרטת: ו קדשים
יהיו לאלהיהם ולא יחלרו עשם

זכיר מ מא' לה קדושים לה מכות כל: קדושים יהיו: יכמות כ סנהדרין נג פג זכמים ה: רשב"ם
(ה) לא יקרהו על כח: והוא הרין לישראל:

שפתי חכמים

מזה: לנפש לא בני' בדם המה: (כ) לא יקרהו כתי' כה"ל למיבי
על ה' קרמו' לפי' קרמ משיבתו כה"ל: וסלה זקנים בני' כ כמטה:
רש"י
הוא מכהומו: (ה) לא יקרהו קרהה: (ת"כ) על רת
ח והלא חף ישראל יהיוהו על כך חלל לפי שאמר בישראל
בין עיטיס (דברים יד) יכול לא יהא חייב על כל הראש
ת"ל בראשם ויגנודו ישראל מהכניסו בגזר' שזה נאמר כאן
קרהה ונאמר להלן בישראל קרהה מה כאן כל הראש מ' חף
להלן כל הראש כמשמע כ"מ ביקרה בראש ומה להלן על
מת חף על מת: ופאת זקנם לא יגלחו: לפי שא'
בישראל (ויקרא יט) לא תשהית יכול לקטן במלקטי ורהיטני
לכך נא' לא יגלחו חייב חלל על דבר הקרוי גלוח ויש כ
ההחה וזה מערובבשרם לא ישרטו שרטה: לפי שא'
בישראל (ויקרא טז) ושרט לנפש לא תחמו יכול שרט חמש
שריטות לא יהא חייב חלל חת"ל לא ישרטו שרחת חייב
על כל שריטה וכריעה כשיחכו ו ימירה היא לדרוש שריטה
לו לכמות לא ישרטו חלי וידע שהיא שרחת: (ו) קדושים
יהיו (ת"כ) על כרהה יקדושו ל ב"ד בכך:

הלא למלוכ: ח כמו במדבר דט' מ"ג: ש ו"ח דלמא חילא
על להלן בין עיטיס דוקא חף בכהניס בין עיטיס דוקא ולא ענ
כל הראש: ו"ל דתין יכול למילך כהניס מישראל דוקא זה דכא
בדריא כתיב הכה כדלכאס דמשמע כל הראש: ואין להקשות שה'
נתי יתקן יסיוני גבי ישראל עני כל הראש הא כתיב בין עיטיס:
ו"ל דדלתי כל הראש כמשמע והא דכתיב בין עיטיס: ל"ג אהבת
האשרין כדו' שלמה כמשמע עיטיס דכתיב והו' לנחיסות בין
עיטיס כלה הממש בין עיטיס עני דלענין ל"ג חתיב כלה בין
עיטיס והלן כתיב לא יקרהו קרהה בין עיטיס עני להלן מקו'
ששיב קרהה חף גבי תפילין מקום ששיב קרהה: ואין להקשות
הוא ס"ל שילמוד כהניס שישלח דוקא בין עיטיס דל"ל לא
יקרהו קרהה ל"ל וכו' הא דכלל ישראל הם: ו"ל דכך אשכריך
כדי שילמוד ממנו חס חס הכרה קרימה בדיב' אמת כתיב
על כל קרימה וקרימה: וכוה יתקן קושה ל"אס כהניס יתקן עני
ר"ל לדרוש לפי שאמר לא תחמו קרהה בין עיטיס חן ל' חלל
על בין עיטיס מנלן לדרוש ח' כל הראש ח"ל בראשם והא בין
עיטיס כתיב והא קרהה בראשם כל לרבות כל הראש קרה
דבין עיטיס חייב מיתוקמל ומרבה הוא ליה למדרש ח"שעל לפי
שכתיב לא יקרהו קרהה בראשם כמשמע חייב כל הראש ח"ל בין
עיטיס לא למחוי' חלל על בין העיטיס בלבד דבשבת לילא
לא כתיב והא בראשם כתיב דבין העיטיס עמי כלכאס הוא שפילתי עמ'ת
כלכאס ויהא חייב דבין העיטיס ויהא חייב דבין העיטיס ויהא חייב דבין
העיטיס דרביס כהן כ"ל מלו' יחיות ח"ל חון קרימין חלל בגלות
שפתי חכמים: ויהא חייב דבין העיטיס כתיב חייב ח"ל חון קרימין
כך עמית חייב לרביס חון ע"ג: וסך שא' חייב ח"ל חון עמית כהן כהן
ל מלה כתיב קדושים הם חלל קדושים יהיו כמשמע על כרהה:

דעה זקנים מבעלי הרוספות

כסכ כבוד טוב כמו לעולם בעמי כלומר: באפי' לג"ג כמות שהוא ככל ומהון קדושתו גדולה אפי' לא יעמל לו כהן מחס חס חון
מקריבין המזבחים כמסויק:

ליקושים על התורה

פירוש לתורה אלהים

מאן וואס ער איז אכ"הו צו זיין ווייב כפשי' אז דס
ווייב ליגט גישימארבין צווישען זיין פאלק אין
שקטאס וואס איז דא אנדערע קענטשין זאלין זיך
מיט איר בשעפטגיגען און ביי וועלכע ווייב איז
אזוי דער דין גלייב אזוי אנווייב וואס זיא קמ פסול
געמאכט דעם מאן פון זיא כהונה ווען זיא האט
זיך פארען ווייב מעגער זיך ממבא און ווען זיא אפילו עס זענען
דא אנדערע קענטשין נום זאלין זיך בשעפטגיגען מיט איהר כבונה: (ה) לא זייא זאלין גיט אויס
פליקען זיא האר פון זייער קאפ ווען עס איז געשימארבין זייערער אפריינד ופאת און די עקין
פון זייער בארד זאלין זיי גיט אפ גאלין יבגשט און זיי זאלין גיט דייסיין זייער לייב וועגן אמת:
(ו) קדושים די פהניס זאלין זיין הייליג צו זייער נאם: ביה דין זאלין אקטונג געבין אויף די פהניס
זיי זאלין זיין הייליג: ו' און זיי זאלין גיט פאר שעמען דעם גאמען פון זייער נאם זי נוארום

זיך פפא זיין צו זיין מוסר, און אפילו צו זיין פאשטן פגג
ער זיך אויך פפא זיין, ווארום ביר זאגן בענינים איז ער זיין
פאשטן ביר זאדען גיט חושד זיין אאשה, און ביי דעם כהן
גדול זאגן די תורה פארקערט ער זאל זיך גיט פפא זיין צו
זיין פאשטן, און אפילו צו זיין מוסר וואס זיא איז בענינים
זיין מוסר זאל ער זיך אויך גיט פפא זיין:

מצות

(י) רספה (לאו קס) שלא יכנס כהן שכול יום מה שפליט
שמו כי קודם הערב כנס אחר השבילה נכסה בני לטמאה
שאמר קדושים יהיו לאלהים ולא ימלנו כס אלהים:
קדושים יהיו וכו' ודאס איז אפיקות לא תגשחו דבר כהן וואס
איז פפא גיטארין און האט זיך מבל' גיטין פאר'
נאכט: פאר ער גיט פארהן די גבולת אין ביה התקלש כהן די
זוגן וגיט אפיקטן זיין:

אלהיהם כי אתי אשי יהוה לחם
אלהיהם הם מקריבם והיו קדש:

שמא דאלההון ארי ית
קורבניא דיי קורבן
אלההון אינון מקריבין
ויהו קדישין

ת"א סס מקריבים . ססדלני נא :

פירוש לתורת אלהים

את אשי יי דס פייער אפער פון גאט לחם אלהים
דיא קרבנות פון זייער גאט הם מקריבים זענען

נביאים יחזקאל מ.

תרנום

המשיך מנה ד"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה הנצח ארני נשמה דהו יהוה חיה יחידה
נצחנית יהוה חיה יחידה דהו אלשם בין שבששה:

והפנהים הלויים בני צדוק אשר שמרו את
משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי המה
יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב
ודם נאם אדני יהוה : המה יבאו אל מקדשי
והמה יקרבו אל שלחני לשרתני ושמרו את
משמרתני : והיה בבואם אל שערי החצר הפנימית
בגדי פשתים ילבשו ולא יעלה עליהם צמר
בשרתם בשערי החצר הפנימית וביתה : פארי
פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על
מתניהם לא יחגרו בזע : ובצאתם אל החצר
החיצונה אל החצר החיצונה אל העם יפשטו
את בגדיהם אשר המה משרתם בס והניחו
אותם בלשכת הקדש ולבשו בגדים אחרים ולא
יקדשו את העם בבגדיהם : וראשם לא יגלחו

וכתניא לואי בני צדוק די
בטרו ית מסרת מקדשי
במטעי בני ישראל מקרה
פולחני אינון יתקרבון
לפולחני לשמישא קדמי
וישמשון על סדכחי לקרבא
קדמי תרבנדס נכסת קודשין
אמר יי אלהים : ב אנון
יעלון להקדשי ואנון
יתקרבון לפחורי לחם אפיא
לשמישא קדמי ויסרון ית
מסרת מימרי : ויהי
במעלהו לתרעי דרמא
גותא לבושי בוצא ילבשו
ולא יהו עליון כסות עמר
בשקשוהוון בתרעי דרמא
גותא ולגיו : ד קובעין דבוין
יהון על רישיהון ומכנסין
דבוין יהון על תרציהון ולא
יזריון על תרציהון אלהון על
רש"י

דבניהון יסרון : והמפקהון סדרה קדושא לדרמא בריהא לאתערבא עם עמא ישלחון ית לבושהוון
די אנון משמשין בהון ונתתו יהוהו בלשבת קודשא וילבשוו לבושי אחרנין וליא
מצורת דוד

- (א) ובהכניס הלויים . אלל הכניסו מנחי לוי זרוע דרוק שמיש
ימינו זמנא : אשכ שמו . ולא זו מצבורה ספקוס בתון
סמנו בני ישראל : (ב) אל סלחי לשרתי : וכו סדור לחס"ס
שעל סבתיקן ושמרוני . כלל דבר סעודה : (ג) והיה וגו' . כל
ציוה"ל דבציוהו ססמיס סגדוים אל סעבי סהל : ספניויה וכו'
היכל וזעזעו קה"ק קדש סלל (לפי ספיר סהיכו סער גדול
וכי סססנין ענה וזוהי כמ"ס ימעלה לכן אשכ סערי) : סגדי
ספתיס . סס סגדי סלכן סכ"ג סססמס סכן סיוה"ל סעודה ספתיס
ולא יעיה עליהם למר . כי ספתיס לא יעשו סעודה בסעודה סגדיס
סיש סכן למר : יציה . ספתיס סחלל סהיב סין סדיכל סין סדיס
קה"ק : (ד) ספתיס סססתיס יהיו על סחסי : לא יחגרו סכניס סס"ר סכסל וסוכס
קלחו על קלחו כי סס רב סויעה ומתלכלכי סגדי סססי : (ה) ילבשו ילחו סכתיס מעוועה סעלה אל סהר
סחלויה וסוכר וסססר אל סהנו וגו' ר"ל עס סלסרתי אל סהר סחלויה סיה אל ססס לטומר ח"ל סכוניה על סודת ססיס
ר"ל אל ססס סיה סודה לחיסיס אשכ סס סמודת סלל למול סודת סקדלה סכס חלל סחלויה : אשכ סגדיס . סגדי
סססי . סס בלשבת סה"ק . סס סעוודתיס סכר ומעול . (ו) מעולה חלל סיקולין להכילס נס סעודת סכניס : סגדיס
אמיס . סגדי חול : ולא יקדשו וגו' . ר"ל נעסן לא יסא סלס סרסס קדוסיס כוויס כ"ל יציו סמה סגדי סססיס יסל : סלסס
כלל ספין ססס סס יענו סכן כני ססס כלל סס קדוסיס כעו סכתיס : (ז) ורשסס לא יגלחו . סער רלסס לא יגלחו סכס עס :

דלם פירוש עברי מייסד גנפניס עקן סיוה דער סבסורה סיי דער וואר :

וּפְרַע לֹא יִשְׁלַחוּ בְּסוּם יִכְסְמוּ אֶת־רֵאשֵׁיהֶם : וְיָא יתְעַרְבוּ עִם עַמָּא
בלבִּישֵׁיהוֹן : ו יִרְשִׁהוּן לֹא
יִגְזָחוּן וּפְרַע לֹא יִרְבוּן סַפְרָא יִסְפְּרוּן וְת שַׁעַר בִּישֵׁיהוֹן :

מצודות דוד

וּפְרַע לֹא יִשְׁלַחוּ . לֹא יִיחוּ גְדוּל כְּשֶׁעַר לִהְסַמֵּס וְיִוֹמַר מַדּוּב .
וְאִרְוֹל שִׁינְלוּ חֹמֶר אֲחֵד לְבָשִׁים יוֹם (מְכַדְרִין כַּב) : כְּסוּם יִכְסְמוּ .
עַל כַּהֲנִים גְּדוּלוֹם יִאֲמַר כְּסוּם וְגַלְלוּ כְּאִסָּן שִׁינֵי רֹאשׁ שַׁעַר זֶה
כַּד עַקְרוּ עַל זֶה כְּכֹסֶמֶת הוּא כְּפֹדֵאִים עֲבֹתוֹת רֹאשׁוֹ עַל זֶה כַּד
מִיִּקְרוּ עַל זֶה כִּן אִרְוֹל (שם) :

כתובים משלי כו

לחמשיך מיסוד ומלכות ד"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהדונהי נשמה דיסוד א אר
ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נוו יוד נשמה דמלכות יו הו וו הו חיה יחידה דיסוד יתקה חיה יחידה דמלכות אל
שם ב"ן שבעשית:

א עָרוֹם רָאָה רָעָה נִסְתַּר פְּתָאִים עֲבָרוּ וְעָנְשׁוּ : = קַח־בְּגָדוֹ
פִּי־עַרְב זֶר וּבַעַד נִכְרִיה חִבְּלוּהוּ : נ מְבַרְךָ רָעָהוּ | בְּקוֹל
גְּדוּל בְּפִקֵּר הַשִּׁבְיִים קָלְלָה מַחֲשַׁב לוֹ : ד דִּלְךָ מוֹרֵד בְּיָוִם
סִגְרִיר וְאַשֶׁת מַדְוִנִים נִשְׁתַּתָּה : ה צַפְנִיה צַפְרָדִיּוֹת וְשִׁמְן יִמְיֹנו
יִמְדִינִים קִי

בְּקִדְמָא לְחִמְתָּא תַּחֲשִׁיב לִיה : ד אִיף דִּלְפָּא דְנִמְפָּא בְּיוֹמָא דְסִגְרִירָא הִיבְנָא אִתְקַמַּא סִגְרִינִיקָא
דְנִצְיָא : ה רִחְמָא דְנִימָא קִשְׂיָא וּבִשְׂמָא דְיִמְיָנָא מַתְקִירָא : פְּרֹלָא

מצודות דוד

רש"י

(א) עָרוֹם . נִשְׁלַחַס הַעֲרִיב הַרְסַס הַמַּטְוִחַת כַּד כִּסְחַר מַמַּס
כ"ל עָרוֹם עָלְמוּ מִן הַרְסַס סַמֵּס כִּוְחָה אֲבַל הַסַּחֲמִים עֲבָרוּ
דַּבָּר הַרְסַס וְלֹא כִסְמֵרוּ וּסְפִינָה לֹוֹחַס הַרְסַס וְכֵן לִסֵּם הַעֲרִיב
וְהַסַּמֵּס : (ב) קַח בְּגָדוֹ . קַח בְּגָד עַרְבִי לַמַּשְׁכֵּן וְלֹא לַחֲשֵׁס כּוֹס
כִּי מַמְלֹוֹ נַעֲשֶׂה עַרְבַּ עַמְּקוֹ הַיָּם וְהַסַּמֵּס עָלְמוּ כּוֹס : וְעַד
נִכְרִיה . כַּסַּל הַדְּבַר בַּעֲשׂוֹת וְלֹוֹמַר בֵּין עַרְבַּ עַמְּקוֹ אִישׁ בֵּין כַּשְׂבִּיר
אֲשֶׁר עָרִיב מוֹטְרֵהוּ : (ג) מְבַרְךָ . הַמַּשְׁבַּח דַּעֲסוּ בְּקוֹל גְּדוּל בְּרַסְרוֹס
כַּד כַּלל בּוֹקֵר הַשְּׂמֵכֵה כ"ל בְּחַמְיָוֹת וְזִכַּר אֵת הַיָּם לְקַלֵּל תַּחֲשַׁב
לוֹ כִּי כֹאשֶׁר יִשְׁכַּחוּ וְכִדְבִּית לִב רַגְסִים יִמְלוּ סִינֵי וְתַסְמִרִים
סַמֵּרוּ : (ד) דִּלְךָ . הַכֵּה טַסְטוֹף הַעַמֵּר לֹא יַעֲרִיר כִּי הַבֵּית כ"א
כִּיִּס עַל הַמַּסַּר אֲשֶׁר וְדָךְ כ"א לְהוֹיִם כַּהֲנִים כְּתוּב סַמֵּס כִּי אִלּוּ
יִסְטַפֵּס הַמַּסַּר אֵל הַבֵּית וְשִׁירֵי כִּי הַבֵּית מַמְקוֹס לְמַקּוֹס אֲבַל
שַׁחֲמִן מַסַּר לִין סַסְטוֹף וְחֵן עַרְוִד אֲבַל אֲשֶׁר מַדְוִיִּים שַׁחֲמֵה כַּל
כַּסֵּי הַכְּבוֹד דּוֹמֵה הוּא לְמַסְחִיר אֵת הַרְסוֹם לְכַלּוֹל אֲחֵרֵי לוֹ אִלּוּ
כִּדְבַר הַיָּם מוֹסַמֵּס וְסִלְכַס : וְשִׁמְן כְּתוֹ הַמַּטְוִחַס עָלְמוּ כַּשְׁמֵן אֵם

פירוש עברי מיימש

(א) עָרוֹם רָאָה רָעָה נִסְתַּר פְּתָאִים עֲבָרוּ וְעָנְשׁוּ . אֲזַחֵךְ
אֲזַחֵךְ וְנֹאֵם עִם קַעֵן מִן אִיהָר בִּינֵי אֲרוּסִים
קוֹמְעַן , פֹּאֵר בְּאֲרָמֵס עַר וְיָךְ בּוֹן אִיר . אִז עַר וְאֵל דִּי
וְאָךְ גִּימֵס קָאן , פְּתָאִים עֲבָרוּ וְנִיגְשֵׁי אָבְעַר דִּי נִאָר עַן גִּיעֵן
אִיבְעַר נְלִיָּךְ אִוּיף אֲבַעֵן וְאִבְיָן , אֹנֵן פְּרַעֵנֵךְ נִאָר גִּימֵס
קִינֵינֵם . וְעַרְעַן וְיִי גִישְׁמֵר אָבְמֵס , וְנֹארוֹם דִּי נִאָר עִשֵׁר
קִימֵס מוֹמֵס וְיִי שִׁאֲדַעַן : (ב) קַח בְּגָדוֹ כִּי עַרְבִי זֶר עַרְבִי נִאָר
אִיז גְּרִינֵג אִוּיף דַּעַר דַּעַר וְיָךְ צוֹ שְׂרִיבִין פֹּאֵר יַעֲנֵנֵם
אִוּיף אִ וְעַקְקִי , אִיז דַּעַר כּוֹף אִז דַּעַר שׁוֹפֵט פִּסְקַת
יַעֲס צוֹ בִּי אִים דָּאָם קְלִירִי וְיִינֵם פּוֹן דַּעַס עַרְבִי וְעַן
עַר הֵאֵמֵר דִּיר גִּימֵס צוֹ בְּעַצְמָלִין , יִבְעַד נִכְרִיה חִבְּלוּ אֹנֵן
יִאָר אִ פְּרַעֵנֵךְ חַתִּיקָה מִשְׁפָּן אִים , דָּאָם הִיִּסְמֵס
דַּעַר שׁוֹפֵט וְנִמְס צוֹם מְלִירֵה יַעֲס בִּימָא אִים וְנֹאֵם
דוֹ קַעֵנֵמֵס , אִוּיבּוֹוֹהֵל עִם אִיז נִאָר אָךְ אִ פְּרַעֵנֵךְ
חַתִּיקָה , הֵאֵמֵר עַר גִּימֵס גִּימֵס וְיִין אֲבָר אֹנֵן וְיָךְ
שְׂרִיבִין פֹּאֵר יַעֲנֵנֵם : (ג) קַח־בְּגָדוֹ בְּקוֹל גְּדוּל בְּרַסְרוֹס

יִקְרָא : י בְּרִזְלָה בְּבִרְזָה יַחַד וְאִישׁ יַחַד פְּגִירָה עָתָה :

י בְּרִזְלָה בְּבִרְזָה לְמִישׁ
וּבְבִרְזָה לְמִישׁ אֶפְיָה דְחִכְרִיהָ :
רש"י

מצורת דור

על המצורה כי היא טהרה רבה לכל הקרב וכן 6"ל נלמדים
מביצה האשה: (ו) כדור. כמו הלועס כדור הסכין כדברו אמר
עמים חדה ובטנה כן יחדו 6"ט פני רעבו 6"ל ח"ח הישנים יחד וסופקים עמוס הם ממדדים זה עם זה :

כמאורע המטהר בשמן: (ו) יחד. ממחזור:

עמים חדה ובטנה כן יחדו 6"ט פני רעבו 6"ל ח"ח הישנים יחד וסופקים עמוס הם ממדדים זה עם זה :

פירוש ע"מ

וּמִקְעָן מְעַנְּמִשִּׁין . וְזֹלֵתִין הָעֵרִין וְיֵי וְיִדְעֻלְמִי אִיר
מֵאֵן : (ו) בְּרִזְלָה בְּבִרְזָה יַחַד אִירִין אִירִין או עַד שְׂאֲרָפִט יִזְך
אִיר דְּעֵס אֲבִירִין אִירִין . וְעָרֵם אִירִינְדֵר שְׂאֲרָף . וְאִישׁ
יַחַד פְּגִירָה אִירִי או אִירִינְדֵר אֲנִיקֵם יִזְך מִיֵּם דְּעֵם
אֲבִירִין מִן אִירִינְדֵר פִּזְן וְיִ בִּידֵעַ אִיר פְּעֵם וְעֵרִין :

אִיר גְּלִיפִיך וְיֵי אִירִינְדֵר בְּעֵדֵלְמִי יִזְך פִּזְר
דְּעֵם וְיֵינֵם . וְיֵי אִירִינְדֵר עַד יִזְעֵם שְׂמִיל אִירִין וּזְכָם
גֵּימִי קִיין עֵצָה אִירִין גֵּיין אִירִין אֲשֶׁמֶב . בְּלִאֲזֵם דְּעַר
וְיֵינֵם אִירִינְדֵר . וְעָרֵם אִירִינְדֵר אִירִין אִירִין אִירִין
פִּזְן וְיֵי רִבְכָּע הַאֲדָר טוֹם רִבְכָּע מְעַנְּמִשִּׁין או וְיֵי
זֹלֵתִין שְׂמִיעָקֵן . אִירִי דִיא שְׂלֵעֵכְכָּע פְּרִיז רִבְכָּע צו

ברטנורא

משנה כלאים פרק ז

עיקר תוי"ט

המבריק את הגפן בארץ . ועוברת ההברכה חוץ לשעה טפחים דכתיב שעה טפחים אפי' יש עפר על גבה שלשה
טפחים אסור נמוס עבודה גפן יחידית : לא יביא ורע עליה . אבל מן הלד מותר לזרעים ללדדים לא
משתרש אלא עשויים העפר תימות ומלקין יסודות הכותל (ה) לשמורעים אללו אבל אין השרשים שלהן מהלכין מן הלד
ועומעם ללא יביא ורע על הגפן המורכבת אפי' חוץ לעבודה לפי שהגפן רך וכנסים שרשי הזרעים בגפן והיו הרכבת

ירק בלילין אבל שאר איננות
שאינן רכין שרי : אפי'
המבריק את הגפן בארץ אם אין עפר על גבה ג"מ הבריכה ברלעת או
לא יביא ורע עליה אפי' הבריכה ברלעת
או בסילון . הבריכה בסלע אע"פ שאין עפר על
הארובה והביא ורע עליה . הארובה שבגפן אין מדרין
לשלוש שלש גפנים ועקריהם נראים
המבריק את הגפן בארץ . ועוברת ההברכה חוץ לשעה טפחים דכתיב שעה טפחים אפי' יש עפר על גבה שלשה
טפחים אסור נמוס עבודה גפן יחידית : לא יביא ורע עליה . אבל מן הלד מותר לזרעים ללדדים לא
משתרש אלא עשויים העפר תימות ומלקין יסודות הכותל (ה) לשמורעים אללו אבל אין השרשים שלהן מהלכין מן הלד
ועומעם ללא יביא ורע על הגפן המורכבת אפי' חוץ לעבודה לפי שהגפן רך וכנסים שרשי הזרעים בגפן והיו הרכבת

ומסוס זרעים לדלעת לא מיתסר כגון סדלעת יבשה (3) : סלון . צנור ומרזב וסלון א' הוא וסלון של חרס
דוקא מיירי בדלעת על מחסות א"ל עפר ג"ט : הבריכה בסלע . קשה דלעול רך מחפשא ונפתח מן
הזרעים : הארכובה שבגפן . גפן עקומה וכנספת ע"ג קרקע וחוזרת ומוקפת כמין ארנובה
עקומה כשכלים למדוד ו"ט שהן עבודה גפן יחידית : מדרין מן העיקר השני . ממקום שהוא חוזר וזוקף
וה"מ כשלין העיקר הראשון נראה אלא למה חללו הוא נעוץ כספספה אבל אם העיקר הראשון
נראה וזכר שהוא ערש הגפן העקומה חלל מן המדרין חלל מן העיקר הראשון : (ב) המבריק ג' גפנים . דרך

עַרְדּוּ וְיִינְיָעֵר וְיֵי דְרִיִּיא סְפָחִים דִּיא הִיךְ
אִירִי דְעֵם דְלַעַת אֲדָרֵר אִירִי דְעֵם סִלֹן אֲדָר
מְעַן גֵּימִי וְיֵיעַן אִירִי דִיא עַרְדּוּ וְיֵי אֲרִירִים דִּיא הַבֹּזָה
וְעֵלִין וְיֵיעַן לְעִבְרִין דְעֵם דְלַעַת אֲדָרֵר דִּיא
עַרְדָּעֵעַ פְּלִי בִיז אִירִי דְעֵם צְוִיִּיג הַבְּרִיכָה בְּכָלֵי אִירִי
עַל פִּי שְׂאֵין עֵפֶר עַל גִּבְהָ אִירִי שְׁלֵשׁ אֲצָבָעִת מִסָּרֵף לְחִבּוּ
וְיֵיעַן עֵלֵיהָ אֲבָדֵר או עַד הָאֵם אִירִין גִּישְׁמֵעְקֵם דְעֵם
צְוִיִּיג אִירִי אֲהֲאֲרָבֵעֵן שְׂמִיין אֲפִירֹ עַד הָאֵם נָאֵר
אֲרִירִין גִּישְׁמֵעֵן פִּזְן אֲיִרִין עַרְדּוּ אִירִי דְרִיִּי פִּינְיָעֵר
דִּיא הִיךְ פִּזְן דְעִסְטָוִעִינֵן מְעַן מְעַן דְרִיִּי דְרִיִּי
וְיֵיעַן הַבֹּזָה הַבְּרִיכָה שְׂמִיין אִירִי מִיִּדְדוּ לֵה אִירִי מִן
הָעֵדֶר שְׂמִיין אֲרִירִין שְׂמִיין וְיֵיעַן עַד אִירִי פִּזְן אֲרִירִי
אִירִי אֲרִירִים גְּבוּיִיגִין כִּיז צִד דְעַרְדּוּ עַרְדּוּ אִירִי
דְעֵם אִירִי עַד וְיֵיעַן אֲרִירִין גְּבוּיִיגִין . או מְעַן
מְעַמֵּם וְעֵקֶם סְפָחִים פִּזְן דְעֵם וְיֵיעַן שְׂמִיין מְעַן וְיֵיעַן
וְיֵיעַן הַבֹּזָה מִזֵּן מְעַמֵּמִין פִּזְן דְעֵם אֲרִירִי וְיֵיעַן
עַד אִירִי אֲרִירִים גְּבוּיִיגִין אִירִי דְעַרְדּוּ אִירִי הִיבְכָם
יִזְך צִזְרִיק אִירִי . יֵי אִירִי אִירִי גְּבוּיִיגִין אִירִי עַד אִירִי אִירִי

הַבְּרִיכָה אֵת הַגִּפֵּן בְּאֵרֶץ וְעֵן אִירִינְדֵר בִּינְיָם
אֲרִירִים אֲצוּיִיג פִּזְן אֲצוּיִיג שְׂמִיין אִירִי דְעַר
עַרְדּוּ אִירִי מִיִּמְעַן דְעֵם צְוִיִּיג הֵם עַד גִּישְׁמֵעֵן
עַרְדּוּ אִירִי דְעַר צְוִיִּיג וְיֵיעַן אֲרִירִים פִּזְן דְעַר
אֲבִירִינְדֵר זֵימִי אִירִי וְעָרֵם אֲבִירִינְדֵר בּוּיִם אִירִי
עַפֵּר עַל גִּבְהָ שְׁלֵשׁ סְפָחִים אִירִי וְיֵיעַן עֵלֵיהָ אֲפִירִי הַבְּרִיכָה
בְּדַלְעַת או בְּסִילֹן וְיֵיעַן אֲרִירִים דִּיא מְשִׁנָּה אוֹיִב דִּיא עַרְדּוּ
וְיֵיעַן אִירִי דְעֵם צְוִיִּיג אִירִי דְרִיִּיא סְפָחִים דִּיא הִיךְ
מְעַן מְעַן וְיֵיעַן אִירִי דִיא עַרְדּוּ (נָאֵר אוֹיִב דָּאֵם אִירִי
וְיֵיעַן עַד וְיֵיעַן עֵקֶם סְפָחִים פִּזְן דְעֵם וְיֵיעַן שְׂמִיין
אִירִי אוֹיִב עַם אִירִי נִימָא דְרִיִּיא סְפָחִים עַרְדּוּ אִירִי
דְעֵם צְוִיִּיג נָאֵר מְעַן גֵּימִי וְיֵיעַן אִירִי דִיא עַרְדּוּ . וְיֵיעַן
דְעַר צְוִיִּיג פִּזְן אֲצוּיִיג שְׂמִיין אִירִי דִיא הַאֲלִין וְיֵיעַן
וְעֵלִין וְיֵיעַן דִּיא הַבֹּזָה אִירִי וְיֵיעַן אֲרִירִין אִירִי דְעֵם
צְוִיִּיג וְיֵיעַן דָּאֵם גֵּיין פְּלִאֲרִים . אִירִי אֲפִירֹ עַד הָאֵם
אֲרִירִין גִּישְׁמֵעְקֵם דְעֵם צְוִיִּיג אִירִי אֲרִירִים וְיֵיעַן אֲרִירִים
אֲדָרֵר אִירִי אֲדָרֵרֵעַ פְּלִי וְיֵיעַן אִירִי גִישְׁמֵעְקֵם
אֲצוּיִיג וְיֵיעַן אֲרִירִים . אִירִי דִיא אֲצוּיִיג אֲצוּיִיג
גְּבוּיִיגִין אִירִי דְעַרְדּוּ אִירִי אֲצוּיִיג אֲצוּיִיג אֲצוּיִיג

המכריד כשילאין ז' ומורה מגפן ה חופר בלא' ומשכיב הזמורה תחת הקרקע בלוטה גומא ומוליא רלושה מלא אחר ונעיתה גפן נמלא משלשה גפנים עושין ששה וה"ה דהוי מלי למתני המכריד שני גפנים משלש דכביה הוי כרס דהא כיכא שתיס כנגד שתיס וז' וילא זכ: ועיקרדין נראין. שלא השכיב כל הגפן בקרקע דל"כ לא הוי ג' עושיס ששה גפנים אלא שהניח העיקר ועשה מנפח ח' שתי גפנים. אם יש בין גפן לגפן לא פתיה מד' ולא יותר ממ' מנפסיס . וזע"פ ששתיס וינקות

משרש ח' השכיב ככל גפנים: רבי אלעזר בר' צדוק אומר אם יש ביניהם מארבע גפן שיבישה אסורה. גפן ועד שמונה הרי אלו [א] מצטרפות. ואם לאו [ב] נפשיס ששטרפן. גפן שיבישה אסורה ואינה מקדשה. ר"מ אומר אף צמר גפן אסור ואינו מקדש. ר' אבחי צדוק אומר משמו אף על גבי הגפן אסור ואינו מקדש: (ג) אלו אוסרין ולא מקדשין. מותר הרבין

וחס ביה הגפן ליהס כה"פ כחלוט להס כהלאר הגפנים וזע"פ דל"כ גפנים דגס בקין איכא גפנים כו'. וזכרין ככל גפן יבשה משום ז"ע, כך פי' דכבי הכר מו"ט: (ד) לנמא

אוייא אראפ געבויגן אז מען דער קענט ניט וועלכער ארט איז איין געווארצילט, אבער אז מען דער קענט, וועלכר ארט איז איין געווארצילט מעסט מען נאר פון (ווארציל): ב' הנהדר שילש גפנים וינקותים נראים דער שטוינגער איז אויב פון דעם ניין שטאק צוויי אידים ארויס געווייג בייגט מען דעם דיא צוויי ניט דער, ערד אונ מען

ויראכט אויס אנריפעל אין דער, ערד אונ מען זעצט אריין דעם מיטען פון דעם צעייג אין דעם גריפעל אונ מען פאשיט די גריפעל מיט ערד, אונ דר צווייג שטעקט ארויס פון דר ערד אפ גערקט פון דעם ניין שטאק אונ ער ויראכט אויף אונ עס וועקט פון אידים אבוים, ווערט פון זיין ניין שטאק צווייא, זאגט דיא משה אויב איינער האט געהאט דרייא ניין שטאקן וואס ער האט פון זיי נעמאכט זעקס וואג מען דער קענט וועלכער עס איז דער ניין שטאק אונ וועלכער עס איז דער צווייג ווארום ער האט נאר דעם צווייג

אראפ געבויגען ניט דעם ניין שטאק) איז דאך דא זעקס בויקער היסט שוין דאס אוינינגארטען אונ אויב ער האט נאר געהאט צוויי ניין שטאקן וואס ער האט פון זיי געמאכט פיר ווייניגשטאקן אונ זיי זענען געשטאנען צווייא זענען צווייא אונ בייא איין שורה איז געשטאנען נאך איין ניין שטאק היסט עס צוויי זענען צוויי אונ איינער זייט ארויס ביי דער ניין, איז אויף דער זעלביגער דין ווי ביי דריי ווייניגשטאקן ווס מען הט פון זייא געמאכט זעקס ווייניגשטאקן ווארום דאס היסט אויף אוינינגארטן רבי אליעזר ברבי צדוק אומר אב"ש

בניהם מצטרפין אבות רבי שמעון רבי אלו מצטרפות ואם לאו אין מצטרפות רבי אליעזר בר דודק זאגט אויב פון דעם צווייג ביי דעם ווייניגשטאק אונ פון איין וויין שטאק ביי צום אנדערן איז ניט ווייניגער וויא

אויב מען האט פון דעם ניין שטאק אונ ער ויראכט אויף אונ עס וועקט פון אידים אבוים, ווערט פון זיין ניין שטאק צווייא, זאגט דיא משה אויב איינער האט געהאט דרייא ניין שטאקן וואס ער האט פון זיי נעמאכט זעקס וואג מען דער קענט וועלכער עס איז דער ניין שטאק אונ וועלכער עס איז דער צווייג ווארום ער האט נאר דעם צווייג

אראפ געבויגען ניט דעם ניין שטאק) איז דאך דא זעקס בויקער היסט שוין דאס אוינינגארטען אונ אויב ער האט נאר געהאט צוויי ניין שטאקן וואס ער האט פון זיי געמאכט פיר ווייניגשטאקן אונ זיי זענען געשטאנען צווייא זענען צווייא אונ בייא איין שורה איז געשטאנען נאך איין ניין שטאק היסט עס צוויי זענען צוויי אונ איינער זייט ארויס ביי דער ניין, איז אויף דער זעלביגער דין ווי ביי דריי ווייניגשטאקן ווס מען הט פון זייא געמאכט זעקס ווייניגשטאקן ווארום דאס היסט אויף אוינינגארטן רבי אליעזר ברבי צדוק אומר אב"ש

בניהם מצטרפין אבות רבי שמעון רבי אלו מצטרפות ואם לאו אין מצטרפות רבי אליעזר בר דודק זאגט אויב פון דעם צווייג ביי דעם ווייניגשטאק אונ פון איין וויין שטאק ביי צום אנדערן איז ניט ווייניגער וויא

אויב מען האט פון דעם ניין שטאק אונ ער ויראכט אויף אונ עס וועקט פון אידים אבוים, ווערט פון זיין ניין שטאק צווייא, זאגט דיא משה אויב איינער האט געהאט דרייא ניין שטאקן וואס ער האט פון זיי נעמאכט זעקס וואג מען דער קענט וועלכער עס איז דער ניין שטאק אונ וועלכער עס איז דער צווייג ווארום ער האט נאר דעם צווייג

אראפ געבויגען ניט דעם ניין שטאק) איז דאך דא זעקס בויקער היסט שוין דאס אוינינגארטען אונ אויב ער האט נאר געהאט צוויי ניין שטאקן וואס ער האט פון זיי געמאכט פיר ווייניגשטאקן אונ זיי זענען געשטאנען צווייא זענען צווייא אונ בייא איין שורה איז געשטאנען נאך איין ניין שטאק היסט עס צוויי זענען צוויי אונ איינער זייט ארויס ביי דער ניין, איז אויף דער זעלביגער דין ווי ביי דריי ווייניגשטאקן ווס מען הט פון זייא געמאכט זעקס ווייניגשטאקן ווארום דאס היסט אויף אוינינגארטן רבי אליעזר ברבי צדוק אומר אב"ש

בניהם מצטרפין אבות רבי שמעון רבי אלו מצטרפות ואם לאו אין מצטרפות רבי אליעזר בר דודק זאגט אויב פון דעם צווייג ביי דעם ווייניגשטאק אונ פון איין וויין שטאק ביי צום אנדערן איז ניט ווייניגער וויא

לא קדש וכן מותר מחול הכרם י"ב אמה הם לא היה שם אלא י"א אמה והרחיק ד"ח מן הכרם וזרע את המותר לא קדש: מותר פסקי ערים. דתני נפרקי' לדלילי אסי' שם מ"א לא יביא זרע לכס ולא הרחיק ו"ט מלאן ו' טפחים מלאן וזרע את המותר לא קדש ופסקי ערים דנקמ לרבותא וזע"פ שיש ערים ומלאן ו"ט ערים אחד: מותר אפיפירות. דתני נפרקי' לדלילי לא יביא זרע הל' תחת המותר אס' הביא לא קדש: אבל תחת הגפן. כגון זמורה שנמשכה מן לעבודת הגפן

הכרם מותר מחול הכרם מותר פסקי ערים מותר אפיפירות. אבל תחת הגפן ועבודה הגפן ו' אמות שבכרם הרי אילו מתקדשות (ד) הכסכך [ג] את גפנו על גבי הבואהו של חבירו הרי זה קדש והייב באחריותו. ר"י ור"ש אומרים אין אדם מקדש דבר שאינו שלו: (ה) א"ר יוסי מעשה באחד שזרע את כרמו בשביעית וכא מעשה לפני ר"ע ואמר אין אדם מקדש דבר שאינו שלו: (ו) האגס שזרע את

בזרעו לאו גפן עכ"ל כו' נקדש לפי כו' וז"ל מסכ"ס דמיני זעזים אריס כלום ומכניסו פסק דהו' מין זיקה ומקדש. וכן הכל' דמיני דלא כר"ש ע"כ ו' להיה שמי מין זיקה. מו"ט ט"ז: [ג] דת נפטי. כ' המוס' ס"ט עגל דה"ס סוג' כהנא ועודא דמיני כהנא אלא נקט מסכ' מוס' כדכח' דה"ק דהך מסכ' הכי: (ה) יב' וכלה טעמא מדלא כתיב כלום כתיב ויהי כדמך כלום שיה' סמך כלום לכדמך ש"מ כבר נתלב על חבירו ולחוסר' דשמי כלום דכתיב כזו לא תזרע כדמך ולא כרס אחר ויכני' אפרי לא תזרע כדמך אין לי אלא כדמך כרס אחר מנין ת"ל כלום מ"מ (ה). ואין הלכה לא כר' יוסי (ו"ט) ולא כר' עקיבא. בשעמיה ח' לן נהס קני' גמור שכלל הפקר ואינו חבוב כשלו: (ו) האגס. שגול כרס זורעו: ויזא

אדם מקדש דבר שאינו שלו. ולא דמי לשאר אוס' אדם שכתורה כגון שנתן הל"ל וזס נקדרת הכירו או שכל כרס אחר ויכני' אפרי לא תזרע כדמך ולא כרס אחר ויכני' אפרי לא תזרע כדמך אין לי אלא כדמך כרס אחר מנין ת"ל כלום מ"מ (ה). ואין הלכה לא כר' יוסי (ו"ט) ולא כר' עקיבא. בשעמיה ח' לן נהס קני' גמור שכלל הפקר ואינו חבוב כשלו: (ו) האגס. שגול כרס זורעו: ויזא

אז או קני' האם געוים דארף קני' פאר פּרעָען די הבואה געבנדט תּפּוּן אונ ר' יעקס טפּחים וואס קני' דארף דער ווייטערין פון איין ווייטשטאק יארבע אמות שכתב' הרי אי' מתקדשות אדער די פיר אילען ווס קני' דארף דער ווייטערין פון אוינין גארשען. אויב קני' האט געוויס הבואה אין דיא יעקס טפּחים אדער אין דיא פיר אילען דארף קני' דאס פאך אדער אין דיא פיר אילען אט נפטי על גבי הבואהו של חבירו הרי זה קדש והייב באחריותו ויען איינער באדעקט מיט זיין ווייטשטאק (ער בייגט איין דעם ווייטשטאק) אויף דעם חכרם הבואה. ווערט דיא הבואה אסור אונ קני' דארף ויא פאר פּרעָען אונ ער דארף באצאלען דעם חכר פאר זיינע הבואה ווייל ער האט דיא הבואה געאפּרדט רבי יוסי רבי ישש'ן אפּדים אי' אדם נקדש דבר שאינו שלו רבי יוסי אונ רבי שמעון זאגין אַמענשט קני' גיט אסרן פּרעָעדי הבואה. ווארום עס שטייט אין דער תורה פּרמך דיין וויינגארטין קענסטו אסרן דורך פּלאים אַפּער גיט דיין חכרם אי' דעם חכרם הבואה גאר גיט אסור גיווארין אונ קני' פאר פּרעָען ויזא גיט אסר רבי יוסי מעשה באחד שזרע את כרמו בשביעית. וכא מעשה לפני רבי עקיבא. ואמר אין אדם מקדש דבר שאינו שלו האט רבי יוסי גיזאגט עס האט אקאהל גיטראפין איינער האט גייט הבואה אין זיין וויינגארטין אום שביעית (אין דעם ויגעמן יאהר אום שמיטה) אי' ניקומען די מעשה פאר רבי עקיבא האט ער זאגט אַמענשט קני' גיט אסרן מיט פּלאים פּרעָעדי הבואה אונ גיט אפּרעָעדין וויינגארטין. אונ אום שביעית זענען דאך דיא פירות הפקר אונ ויזא נקדשען גיט צום בעל הבית אי' דאך דאס פּרעָעדי פירות קענען זיי גיט אסור ווערען: ו' האגס שזרע את הפרס וזא מלפניו. קוצר אפילו

אין קני' אונ ארום דעם ליידיגען ארט אין דיא ווייטשטאקין אויב אין דעם ליידיגען ארט אין גיזא זעקעצעהן אילען אפילו ער האט זיך אַפּ גערוקט פון דיא ווייטשטאקין אין יעדער זייט פיר אילין פון דעם ווענין קאר קני' גיט ווען די איבעריגע. זאגט דיא משנה אויב ער האט געוויס דארף קני' גיט פאר פּרעָען דאס פאר ווייהונג מותר מחול הפּחים אדער דאס איבערענע פון מחול הפרס (דס שטייט אויף אין פרק ד' בשנה א' ב' און וויינגארטין וואס ער איז ליידיג געווארן ביי דער זייט ארום דעם גאנצען וויינגארטן ביי צום וואנט אין דער דין אויב. עס איז ניקא פון דיא ווייטשטאקין ביי צום וואנט צועולף אילין קאר קני' גיט ווען הבואה אויף דעם ליידיגען פּלאץ. זאגט די משנה אויב ער האט זיך אַפּ גערוקט פון די ווייטשטאקין פיר אילין אונ געוויס אויף די איבעריגע פּלאץ דארף קני' גיט פאר פּרעָען דאס כאן ווייהונג מותר פסקי ערים אי' משנה ו' שטייט או' עס איז דא ביי פסקי ערים אכט אילין קאר קני' גיט ווען צווישען די פּיריע, עריסן. זאגט די משנה אויף ער האט זיך אַפּ גערוקט צו יעקס טפּחים פון יעדער ערים אונ האט געוויס הבואה אין קני' דארף קני' גיט פאר פּרעָען די הבואה מותר אפיפירות אין פרק ו' משנה ג' שטייט או' ער האט די צווייגן פון די ווייטשטאקין ארויף געווען אויך אביסל אפיפירות (גיפלאקטענע שטעקלאך) קאר קני' גיט ווען הבואה אונמער די איבעריגע. זאגט די משנה אויב ער האט געוויס הבואה דארף קני' גיט פאר פּרעָען די הבואה אַבל פּחת תּפּוּ אדער אצווייג ווס אי' ארום געוואקסין ווייטער ווי יעקס טפּחים פון ווייטשטאק אין דער רין או אונטער דעם צוויג קאר קני' גיט ווען הבואה

מלפניו. שחור הכרס לבעליו כשהוא זרוע. קוצרו אפי' במועד. והע"ט שחינו דבר האבוד שאין אדם אושר דבר שאינו שלו אעפ"כ מפני מראית העין התייר לקצור במועד שלא יהא נראה כמקיים כלאים ככרס ח"ג אם הוא ירח שמה יוסף מחמים במועד חזי הוי דבר האבוד דאט"ג דהאדם לא אסרן דלין אדם אושר דאט"ט מ"מ אם הוסיפו מחמים לאחר שחורה לבעלים קדש דלה גרע מכשאוור אלקטאו או ספרתו הרום לפניו דחנן לטיל שקדש: עד שלישי. אית דמפרשי עד שלש שבועות הפועלים שאם לא מלא פועלים אלא בשלש יותר על שכן הראוי יתן כדושיעקור הכלאים מיד יותר על לא יתן אלא קולר כדרכו אע"פ שהכלאים משתהי ככרס ואיתדמפרשי עד שלש ממה שזין פירות הכרס

דמ"ט אסור כלאים. חו"ט: (1) וכן פי' הכ"ט גס לגי' גידורו כשני ריט"ו ג' הכ"ט כשני דלמ"ן מל' גודו אילנה. וק' דהכל מני יחמו' ובסיטא היחיל. וכללה דהיינו סתמה כמ"ט הכ"ט ש' שהענינים כשני ופעקרו. ולומר דלה נפקדי משנהיבן מן האילין דל"כ אין כלן מידוש כלל. אלא שם

הכרס ויצא מלפניו קוצרו אפי' במועד. עד כמה הוא נותן. לפועלים, עד שלישי. יותר מכאן קוצר כדרכו הולקע. לאחר המועד. מאימתי הוא נקרא אנוס, משישקע: (1) הרוח שעלעלה את הגפנים ע"ג תבואה יגדור מיד. אם ארעו אונס מותר. תבואתו שהיתה נוטה תחת הגפן וכן בירק מחויר ואינו מקדש. מאימתי תבואה שתקדשת משהשריש

הכרס ויצא מלפניו קוצרו אפי' במועד. עד כמה הוא נותן. לפועלים, עד שלישי. יותר מכאן קוצר כדרכו הולקע. לאחר המועד. מאימתי הוא נקרא אנוס, משישקע: (1) הרוח שעלעלה את הגפנים ע"ג תבואה יגדור מיד. אם ארעו אונס מותר. תבואתו שהיתה נוטה תחת הגפן וכן בירק מחויר ואינו מקדש. מאימתי תבואה שתקדשת משהשריש

ותבואת השדה יתן לפועלים כדי לעקור הכלאים מיד יותר משליש שזין פירות הכרס ותבואת השדה לא יתן אלא ומהן עד שיקטעו כדרכו: מאימתי הוא נקרא אנוס. כלומר מאימתי נקרא הכרס ע"ט האנוס להחשב כשלו לאסרו זרועיה: משישקע. טס הבגלים מן הכרס ויורק ע"ט הגולן אפ"כ היתה הכרס כהנה כלן ויקדש כל מן זרועת בה: (1) הרוח שעלעלה. שסיערה רוח ספרה מתרגמין רוח עלעלה: יגדור. כמו גודר בתמרים. כלומר יתחון וילקט (1): וכן בירק. הטעם תחת הגפן: יחויר. התבואה והירק למקומו: ואינו מקדש. אם לא התחיר איתו מקדש דהא דחנן לטיל תחת הגפן אושר ומקדש היינו כשעיקר התבואה תחת הגפן אבל כשעיקר התבואה

או ער וועט אין איהם ויען תבואה זאל אסור זיין
 פון בעל הבית פון דעם וויינגארטין (מענטשן
 וועלען גיט וויסן אויב דער וויינגארטין איז אפאל
 גינען אפערקדיגס. אלע וועלען מיינען אז דאס
 איז דעם גולן'ס וויינגארטין נאכדעם אז דער גולן
 זייט תבואה אין דעם וויינגארטין ווערט עס שזין
 אסור: ז' היום שללגה את הגפנים על גבי תבואה. יגדור
 מיד ווען אווירד האט איין גיבויגין וויינשטאקן
 איבער תבואה אונ' ער קען זיי גיט אפ בייגין צוריק
 ווייל זייא זענען אפיקעל איין גיבראכין גינארין.
 מוז ער באלד אפ שניידן דיא וויינשטאקן וואס
 בייגין זיך אבער דיא תבואה ווארום אז ער וועט
 זייא גיט אפ שניידן וועט די תבואה אסור ווערן
 אם ארעו אונס כותר אויב עס האט איהם גיטראפן
 איין קרעפונג אונ' ער קען גיט אפ שניידן דיא
 וויינשטאקען. זענען די וויינמרויכין אונ' די תבואה
 מותר תבואתו שהיתה נוטה תחת הגפן. וכן בירק. פתחי
 ואינו ככרס אייב זיין תבואה איז איין גבויגין גינארין
 אונטער דיא וויינשטאקן. אדער ירק איז איין
 גבויגין גינארין אונטער די וויינשטאקן. אויב מען
 קען דאס אפ בייגין צוריק, בייגט ער עס אפ
 צוריק, אונ' אפירי. ער האט גיט אפ גיבויגין צוריק
 ווערט אויך גיט אסור מען זאל דאס דארפן פאר
 ברענען. (וארום איז תבואה איז גויים אונטער
 דעם וויינשטאק וואס דער ווארציל פון די תבואה
 איז אונטער דעם וויינשטאק ווערען דיא תבואה
 אסור מען זאל זייא דארפן פאר ברענען, אבער
 אז דער ווארציל פון דיא תבואה איז גיט אונטער
 דעם וויינשטאק נאר דיא תבואה איז איין גבויגין
 אונטער דעם וויינשטאק ווערט גיט אסור מען זאל
 דארפן פארברענען. נאר מען דארף אפ בייגין

במוד' ווען איינער האט אונקע גענוקען אווייג'ר
 נארטין פון זיין חבר אונ' האט אין איהם גזויט
 תבואה, אונ' דער נאך האט דער בעל הבית אפ
 גינאפען דעם וויינגארטין ביא דעם גולן. אונ' דער
 וויינגארטין איז ב'לאים, אונ' ווען דער וויינגארטין
 איז גינען ביא דעם גולן איז ער גיט אסור גינען
 ווארום דר גולן האט גיט גקענט אסורין א פערקדין
 וויינגארטין, נאר איצט אז דער וויינגארטין איז
 ביא דעם בעל הבית אויב עס וועט צו וואקסן
 אצוויי הונדערט חלק וועט ווערען אסור, אונ' ער
 וועט שארין האבין, דארבער מען דער בעל הבית
 אויס שניידן די תבואה אפילו אום חול המועד.
 ווארום צו פאר היסען פון אשארין מען מען טאהן
 הקלאכה אום חול המועד ער פסה הוא נותן לפועלים
 עד שלש וזיא פיל זאל ער צאהלין די ארבייטער
 צום אויס שניידן די תבואה באלד אום חול המועד
 זאמט די משנה אפילו ביו ארבייטער טייערער וזיא
 דער גווייגליכער מקח איז יתר מכאן קוצר כדרכו
 ויהי אפילו לאחר המועד אבער אז די ארבייטער פאר
 לאנגען טעהר וזיא ארבייטער טייערער וזיא זייא
 געמען אלע מאהל, דארף ער גיט דינגען פועלים
 נאר ער מען אללין שניידן די תבואה אפילו דאס
 וועט דארעין אלאנגע צייט ביו ער וועט אפ שניידן
 די גאנצע תבואה (ביז נאך ווס טוב) אונ' דער ווייג
 וועט צו וואקסן אצוויי הונדערט חלק וועט אויך
 גיט אסור זיין ווייל ער פשעפטיגט דאך מיט
 דעם שניידן דיא תבואה ווייל ער דאך גיט דיא
 תבואה זאל זיין אין וויינגארטין וואס קען ער קאן
 אז ער קען גיט אפ שניידן די גאנצע תבואה מיט
 איין קאהל מאימתי הוא נקרא אנוס ווערען גינאפען
 דער וויינגארטין אויך דעם גולן'ס נאמען עס זאל
 גרעכיגט ווערען ע"ז איז שזין זיין וויינגארטין אונ'

עומדת חוץ לגפן וטופה תחת הגפן אינו מקדש. משתשריש. ונשעה שנחפשו שרשים בקרקע. וזוהי דגריס משתשלים כלומר משתכחיל עליה דרממנא אמר ותזוזה הכרס והפוח משלים לא מקרי תזוזה: וענבים משיעשו בפול הלבן. שאם זרע תזוזה או ירק ככרם שלא הגיעו ענביו להיות כפול הלבן ועקר הזרע קודם שיעשו הענבים להיות כפול הלבן ה"ו לא קדש וכן ענבים שעשו כפול הלבן זרע בלבד תזוזה או ירק ולקט הזרע קודם שיעשו שרשים או קודם

שיבשוה כל צרכה וענבים שבישלו כל צרכן אינו מתקדשות: (ח) עציץ נקוב מקדש בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש. ורבי שמעון אומר זה היה אוסרין ולא מקדשין. המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף במאתים [ג] אסור:

שכרו ולא נפקדו לגמלי הכל אין להם תקנה להעמיד בנייהם שיסע סוחם ע"ג הכחולה ומתקין אותם ממקום שביכרו ועסקו וז"ל הל"ב וילקט דשירי ענבים המוגחים יום התכולה ולא שירי זה תכילה: (ו) אלא ענבים וחטים: (ז) הל"ב וילקט

משתשלים ונ"י משתפרים ה"ג דכוחה י"ט כי תכילה משתשלים: [ג] אסור. כספספים דכ"ס אמר רבא חזי קרלי כחזי כחזי דכרס דכרס דהלכה לא כילי זרעו עשיריאל כהנא דכרס זרעו וזה סוף אין לא הוסיף לא: (ט) הכי משמע יתיר דל"ט הוסיפו הוסיפו חלק העבדו חלק המחית על מה שהיו מחלה אסור הזרע שבעליו חבל גנפטיס לא קדשו כיון שלא הניחו תהקטע (פ) ולעיל כפרק כרם שחבר פירשנו כילד רוחין אם הוסיף אחד ממאתים:

אין קרוין תזוזה כרס (י): (י) עציץ נקוב. שיש בו כדו שרש קטן זרע כתיבו: פוקדש בברם. אם הימחו בכרם או כד"א על עבודת הכרם מקדש כללו זרע בחרץ: אוסרין ולא מקדשין. לא יביא זרע לחוכו לכתחלה ואם תזוזה לא קדש דלח הוא כזרע בחרץ. ואין הלכה כר"ס: המעביר עציץ נקוב בכרם. עליון נקוב שיש בו תזוזה שרישו או שלא הביא שום זרע לא הגיעו לכלל מלאה זרע וכן לאחר שיבשו שוב אינו קרוין מלאה זרע וענבים קודם שיעשו להיות כפול הלבן או לאחר שבישלו כל צרכן

בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש: [ועין איינער האמ אין גישאקען ערד אין אפלי וואס אין אירר אין דא לעבער אונ האמ אין דער פלי גזייט תבואה אדער ירק. אונ האמ די פלי מיט די פאר ויהונג גישאקעלס אין אוינגארטן. ווערן דא אסור דא פאר ויהונג מיט דא וויינגשאקען בלייה וויא ער וואלט גזייט אין דער ערד פון דעם וויינגארטן. אבער אער האמ גזייט אין א פלי וואס זיא איז גיט גלעבערט. ווערט גיט אסור. דרי שמען אידן זה היה אוסרין ולא מקדשין אונ רבי שמעון נאגם סיי די פלי איז גלעבערט אונ סיי זיא איז גיט גלעבערט אייב מען האמ אין איהר געזייט תבואה אדער ירק. מאר מען זיא גיט אריין גריינגען אין וויינגארטן. אונ אייב ער האמ אריין געבריינגט די פלי אין וויינגארטן ווערט גיט אסור. המעביר עציץ נקוב בכרם. אם הוסיף במאתים אסור ווען איינער האמ גזייט תבואה אדער ירק אין אפלי וואס זיא איז גלעבערט אונ די פאר ויהונג. וענען שוין איין גווארצילט אין דער פלי (נאך דער גירקא משתשריש). אדער די פאר ויהונג. וענען שוין אויף גוואקסין אדריטעל פון וויא זייא גירקא (נאך דער גירקא משתשלים). וויא פריער איז גישאקען. וענען גיט אסור די תבואה אונ גיט די ירק אונ גיט די וויינגארטן. וואס איז שוין פארקען גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ שניידן וענבים שבישלו כל צרכן אין מתקדשות אדער וויינגארטן וואס וענען ציימיג גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ קלויבין. אסרן וויא שוין גיט איינער די אנדערע די תבואה אסרן גיט די וויינגארטן אונ די וויינגארטן אסרן גיט די תבואה: ת עציץ נקוב פקדש

בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש: [ועין איינער האמ אין גישאקען ערד אין אפלי וואס אין אירר אין דא לעבער אונ האמ אין דער פלי גזייט תבואה אדער ירק. אונ האמ די פלי מיט די פאר ויהונג גישאקעלס אין אוינגארטן. ווערן דא אסור דא פאר ויהונג מיט דא וויינגשאקען בלייה וויא ער וואלט גזייט אין דער ערד פון דעם וויינגארטן. אבער אער האמ גזייט אין א פלי וואס זיא איז גיט גלעבערט. ווערט גיט אסור. דרי שמען אידן זה היה אוסרין ולא מקדשין אונ רבי שמעון נאגם סיי די פלי איז גלעבערט אונ סיי זיא איז גיט גלעבערט אייב מען האמ אין איהר געזייט תבואה אדער ירק. מאר מען זיא גיט אריין גריינגען אין וויינגארטן. אונ אייב ער האמ אריין געבריינגט די פלי אין וויינגארטן ווערט גיט אסור. המעביר עציץ נקוב בכרם. אם הוסיף במאתים אסור ווען איינער האמ גזייט תבואה אדער ירק אין אפלי וואס זיא איז גלעבערט אונ די פאר ויהונג. וענען שוין איין גווארצילט אין דער פלי (נאך דער גירקא משתשריש). אדער די פאר ויהונג. וענען שוין אויף גוואקסין אדריטעל פון וויא זייא גירקא (נאך דער גירקא משתשלים). וויא פריער איז גישאקען. וענען גיט אסור די תבואה אונ גיט די ירק אונ גיט די וויינגארטן. וואס איז שוין פארקען גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ שניידן וענבים שבישלו כל צרכן אין מתקדשות אדער וויינגארטן וואס וענען ציימיג גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ קלויבין. אסרן וויא שוין גיט איינער די אנדערע די תבואה אסרן גיט די וויינגארטן אונ די וויינגארטן אסרן גיט די תבואה: ת עציץ נקוב פקדש

בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש: [ועין איינער האמ אין גישאקען ערד אין אפלי וואס אין אירר אין דא לעבער אונ האמ אין דער פלי גזייט תבואה אדער ירק. אונ האמ די פלי מיט די פאר ויהונג גישאקעלס אין אוינגארטן. ווערן דא אסור דא פאר ויהונג מיט דא וויינגשאקען בלייה וויא ער וואלט גזייט אין דער ערד פון דעם וויינגארטן. אבער אער האמ גזייט אין א פלי וואס זיא איז גיט גלעבערט. ווערט גיט אסור. דרי שמען אידן זה היה אוסרין ולא מקדשין אונ רבי שמעון נאגם סיי די פלי איז גלעבערט אונ סיי זיא איז גיט גלעבערט אייב מען האמ אין איהר געזייט תבואה אדער ירק. מאר מען זיא גיט אריין גריינגען אין וויינגארטן. אונ אייב ער האמ אריין געבריינגט די פלי אין וויינגארטן ווערט גיט אסור. המעביר עציץ נקוב בכרם. אם הוסיף במאתים אסור ווען איינער האמ גזייט תבואה אדער ירק אין אפלי וואס זיא איז גלעבערט אונ די פאר ויהונג. וענען שוין איין גווארצילט אין דער פלי (נאך דער גירקא משתשריש). אדער די פאר ויהונג. וענען שוין אויף גוואקסין אדריטעל פון וויא זייא גירקא (נאך דער גירקא משתשלים). וויא פריער איז גישאקען. וענען גיט אסור די תבואה אונ גיט די ירק אונ גיט די וויינגארטן. וואס איז שוין פארקען גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ שניידן וענבים שבישלו כל צרכן אין מתקדשות אדער וויינגארטן וואס וענען ציימיג גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ קלויבין. אסרן וויא שוין גיט איינער די אנדערע די תבואה אסרן גיט די וויינגארטן אונ די וויינגארטן אסרן גיט די תבואה: ת עציץ נקוב פקדש

בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש: [ועין איינער האמ אין גישאקען ערד אין אפלי וואס אין אירר אין דא לעבער אונ האמ אין דער פלי גזייט תבואה אדער ירק. אונ האמ די פלי מיט די פאר ויהונג גישאקעלס אין אוינגארטן. ווערן דא אסור דא פאר ויהונג מיט דא וויינגשאקען בלייה וויא ער וואלט גזייט אין דער ערד פון דעם וויינגארטן. אבער אער האמ גזייט אין א פלי וואס זיא איז גיט גלעבערט. ווערט גיט אסור. דרי שמען אידן זה היה אוסרין ולא מקדשין אונ רבי שמעון נאגם סיי די פלי איז גלעבערט אונ סיי זיא איז גיט גלעבערט אייב מען האמ אין איהר געזייט תבואה אדער ירק. מאר מען זיא גיט אריין גריינגען אין וויינגארטן. אונ אייב ער האמ אריין געבריינגט די פלי אין וויינגארטן ווערט גיט אסור. המעביר עציץ נקוב בכרם. אם הוסיף במאתים אסור ווען איינער האמ גזייט תבואה אדער ירק אין אפלי וואס זיא איז גלעבערט אונ די פאר ויהונג. וענען שוין איין גווארצילט אין דער פלי (נאך דער גירקא משתשריש). אדער די פאר ויהונג. וענען שוין אויף גוואקסין אדריטעל פון וויא זייא גירקא (נאך דער גירקא משתשלים). וויא פריער איז גישאקען. וענען גיט אסור די תבואה אונ גיט די ירק אונ גיט די וויינגארטן. וואס איז שוין פארקען גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ שניידן וענבים שבישלו כל צרכן אין מתקדשות אדער וויינגארטן וואס וענען ציימיג גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ קלויבין. אסרן וויא שוין גיט איינער די אנדערע די תבואה אסרן גיט די וויינגארטן אונ די וויינגארטן אסרן גיט די תבואה: ת עציץ נקוב פקדש

בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש: [ועין איינער האמ אין גישאקען ערד אין אפלי וואס אין אירר אין דא לעבער אונ האמ אין דער פלי גזייט תבואה אדער ירק. אונ האמ די פלי מיט די פאר ויהונג גישאקעלס אין אוינגארטן. ווערן דא אסור דא פאר ויהונג מיט דא וויינגשאקען בלייה וויא ער וואלט גזייט אין דער ערד פון דעם וויינגארטן. אבער אער האמ גזייט אין א פלי וואס זיא איז גיט גלעבערט. ווערט גיט אסור. דרי שמען אידן זה היה אוסרין ולא מקדשין אונ רבי שמעון נאגם סיי די פלי איז גלעבערט אונ סיי זיא איז גיט גלעבערט אייב מען האמ אין איהר געזייט תבואה אדער ירק. מאר מען זיא גיט אריין גריינגען אין וויינגארטן. אונ אייב ער האמ אריין געבריינגט די פלי אין וויינגארטן ווערט גיט אסור. המעביר עציץ נקוב בכרם. אם הוסיף במאתים אסור ווען איינער האמ גזייט תבואה אדער ירק אין אפלי וואס זיא איז גלעבערט אונ די פאר ויהונג. וענען שוין איין גווארצילט אין דער פלי (נאך דער גירקא משתשריש). אדער די פאר ויהונג. וענען שוין אויף גוואקסין אדריטעל פון וויא זייא גירקא (נאך דער גירקא משתשלים). וויא פריער איז גישאקען. וענען גיט אסור די תבואה אונ גיט די ירק אונ גיט די וויינגארטן. וואס איז שוין פארקען גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ שניידן וענבים שבישלו כל צרכן אין מתקדשות אדער וויינגארטן וואס וענען ציימיג גווארין וויא מען דארף וויא שמייען שוין צום אפ קלויבין. אסרן וויא שוין גיט איינער די אנדערע די תבואה אסרן גיט די וויינגארטן אונ די וויינגארטן אסרן גיט די תבואה: ת עציץ נקוב פקדש

הלכה פסוקה . שאינה לריכה עיני שלח יהא מהרהר בה בחפלותו : וישבת עליו ז' נקיים : לחד מאותו יום הפוסקת והתורה לא הריכה ז' נקיים אלא לזכה שלא יזכה טהרה מופת ואין זכה אלא הרוחה ג' ימים לזכים כחוק י"א יום עניי נדה לזכה : שיחה . ללשונות : כהתוך קלות ראש . חילוף של כוונת ראש מתוך זכות לב ועסק : אלא מתוך שמהה של מצוה . כעון דברי מחמתין על תורה כעון סתיד לנחלות מלאים או סתוד לתהלה לדוד שהוא של ענה ותחומים כעון רלון ורליו יעשה שומר ה' את כל אזהבו וכל המקראות הסדורות בתפלת ערבת כי לא יטוב ה' את עמו וכיוצא בזה :

הלכה פ' כלה כלי החיטין דחסד דמלכות דכתיבה אלה למד שכן מלינו ככתיבה הראשונים ככתיבו דכתיבה דכתיבי ככה ותחומים . ונקמה דכתיבי חוק ערבות מ' וכל כתיבי כי הם מלום מהמתו (לזכה ה') עיבו מהתו קלה דכתיבי מ' עבר וקלה לא סתוד עיבו כחושנו כעטו ככתיבי תחומים : ולא עיבו ככתיבה דכתיבי :

אמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה שנאמר או ימלא שחוק בינו ולשוננו רנה אימתו בזמן שיאמר בגוים הגדול ה' לעשות עם אלה . אמרו עליו על ר"ש בן לקיש שמימיו לא מלא שחוק פיו בעוה"ז מבי שמעיה מר' יוחנן בריה . ת"ר אין עומדין להתפלל לא מתוך דין ולא מתוך דבר הלכה אלא מתוך דבר הלכה פסוקה ותיכר דמי הלכה פסוקה אמר אבוי כי ה' אר' יורא דאמר ר' יורא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפי' רואין טיפה דם כחרדל וישבות עליו ז' נקיים ת"ר אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עזילות ולא מתוך שחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך מתוך שבוה של מצוה וכן לא יפסור אדם מחברו לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר הלכה שכן מצינו בנביאים הראשונים שסימו דבריהם כדבריו שבח והתנבטים וכן הנא מרי בר בריה דרב הונא בריה דרב יוחאי בר אבא אל יפסור אדם מחברו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך וזכרוהו :

אמר רבי יוחנן שמימי רבי שמעון בן יוחאי רבי יוחנן האמ גיזאגמ פון רבי שמעון בן יוחאי' וועגנין אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה אפענקמש קאר גיט שפארק לאכין מיטן פולען מויל אויף דיא וועלט שפאר ווארום עם שמיים אין פסוק אז ימלא שחוק פיני וישבת עיה דאמאלס וועט אונזער מויל פול ווערין מיט גילעכטער אונ אונזער צוגג וועט גינגען אפי' ווען וועט דאס זיין כוונן שאיךו בנתי הגדול ה' לעשות עם אלה ווען קען וועט זאגן צווישען די פעלקער נאם האט גיטאן גרויסע נסים מיט די יודין ודאס מיינט קען ווען די יודין וועלן אויסגעלייזט ווערין פון גלות אסור עליו על רבי שמעון בן לקיש קען האט גיזאגמ אויף רבי שמעון בן לקיש שמימיו לא מלא שחוק פיו בעולם הזה רבי שמעיה מרבי יוחנן בריה פון דער צייט וואס ער האט גיזערט פון זיין רבי רבי יוחנן אז קען קאר גיט פיל לאכין אויף דיא וועלט , האט ער קיין קאל גילאכט מיטען פולען מויל פון רבני דין ורבני האבין גילערינט אין עומדין להתפלל לא מתוך דין ולא מתוך דבר הלכה אז איינער האט געפסקת אדון ארער ער האט גילערינט אדון , קאר ער גיט באלד נאך דעם , שפעלין דאווענען , ווייל ער וועט אין דאווענען פראכטין וועגין דעם דין , אויב ער הט גוט געפסקת אדער גוט גילערינט אלא סתיד הלכה פסקת נאר אז ער האט גילערינט אדון וואס קיינער קרינט גיט אויף אים , עם איו געוויס אזוי דער דין , קען ער באלד דאווענען , ווארום ער האט גיט וואס צו פראכטין ותיי די מלכה פסקת וועלכער דין הייבט אגעוויסער דין אפר אפן פ'א יא דרבי יורא האט אפגי גיזאגמ , אזוי וויא דער דין וואס רבי יורא האט גיזאגמ הייסט הלכה פסוקה דאפר רבי יורא ווארום רבי יורא האט גיזאגמ בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו ראות ספת דם פתחל די יודישע פועקטער האבין אויף זיך אליין

גימאכט אפעקעווענג אפילו זייא זעהן נאר איין מ'ראכין ב'רום גרויס ווי אפעקענדיל זענעפט ישיבה עליו שבעה נקיים זענען זיי זיך גיט טאפל , ב'יו זיי ציילין אפ זיבען ריינע מענטער ודי רבנין האבין גילערינט אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עזילות ולא מתוך שחוק קען קאר גיט שפעלין דאווענען גיט פון טרוי ערקיט אונ גיט פון פירקייט אונ גיט פון גילעכ' קער ולא מתוך שיחה אונ גיט פון שמועסין ולא מתוך קלות ראש אונ גיט ווען ער האט אגרינגען קאפ אעכ לינט גיט אויף זיין קאפ די מורא פאר נאם אונ איז לזכרינו ולא מתוך דברים בטלים אונ גיט פון ליידיגע רייד אלא מתוך טיחה של מצוה נאר אז ער איז פריילאך פון אמצוה וואס ער האט גיטאן וכן לא יפסור אדם מחברו איין מענטש זאל גיט אנוועק גיין פון אנדערין לא מתוך שיחה גיט פון שמועסין ולא מתוך שחוק אונ גיט פון גילעכטער ולא מתוך קלות ראש אונ גיט ווען ער האט אגרינגען קאפ און מורא פאר נאם אלא מתוך דברים בטלים אונ גיט פון ליידיגע רייד אלא מתוך דבר הלכה נאר זיי זאלין ריידן פון אדון שכן קייט בנביאים הראשונים ווארום אזוי געגינגען מיר פיי די ערשטע נביאים שסימו דבריהם דבר' שבה ותחננים זיי פלעגין גערינגען וויינענע רייד מיט אלזיב צו נאם אדער מיט אגיגעס צו נאם וכן קיט אונ אזוי האט גילערינט קרי דער אייניקעל פון רב הונא דער ווען פון רב ירמיה בר אבא אל יפסור אדם מחברו אלא מתוך דבר הלכה אפעקטש זאל גיט אנוועק גיין פון זיין חקר נאר ב'יו קען וועט ריידן פון אדון שפסוד פון ויכרינו ווארום דורך דעם דין וועט גידינגען איינער דעם אנדערין , געדער פון זיי וועט זאגן דעם דין האב איה גילערינט מיט מיין חקר צו זאמען איינער ער האט זיך אפ געשיידט פון מיר :

וזהר (אמור דף פח ע"א) ת"ת לאלילות יוד הא ואו הא

ה"ח בשעת דב"כ קאים למיכה להכוח עלמא והוא כבי מרעה אחיין עליה ג' שזוחין וחמי תמן מה דלא יכיל בר טע
 למחמי כד איהו כהאי עלמא . והואו יומא יומא דדינא עלאה הוא דמלכא בעי פקדונא דליה . זכאה ההוא ב"כ
 דפקדויה אחיב למלכא כמה דאתיהבי ליה בגויה . מי ההוא פקדונא חתעקן בעטופי גופא מה יומא למחרי פקדונא .
 זיק עינו והמי למלך המות קאים מהיב וסיפיה עלישא . כידיה קסטר בקטרין בקומטא דההוא ב"כ ולית לה לנשפא
 קשו מלכא כפרישו דיהב מן גופא ובי"ל נא מית עד דחמי לשכינתא ומנו סגיחות תיזובתא דשכינתא נפשא נפקת לקבלא
 לשכינתא . בחר דנפקא מוזן איהו נפשא דאתדבק בה (ס"א ותתקבל) ויתקבל בגופא (ס"א בגויה) והא חוקמוה להי
 מילי . בחר דנפקא נפש מן גופא ושתתור גופא בלא רוחא אסור למשכך ליה בלא קבורתא דתחיב (דברים כא) לא
 הלין נכלחו על העץ כי קבור תקברו ביום הגופא . בגין דמיתא דישתחי כ"ד שעות דלחין יומא וליה בלא קבורתא
 יהיב חלישותא בשיפוי דרתיכא ומעכב עבדותא דקב"ה מלמעבד . דאפשר דקב"ה גזר עליה בגין למתיב בגלגולא אחרא
 מיד בההוא יומא דאתפטר לזוטבא ליה . וכל זמנא דלא אתקבר גופא נשמתא לא עאלת קמי קב"ה ולא יכלא למחוי
 בגופא אחרא בגלגולא תניינא דלא יהיבן לנשמתא גופא אחרא עד דיתקבר קדמתה . ודא דמי לב"כ דמיתת אחתיה לא
 אחיז ליה למיכס אחתא אחרא עד דקבר לקדמתה . ובגין דא אחרא אורייתא לא הלין נכלחו על העץ . ד"ל כד
 התפרשת נשמתא מן גופא ובעיא למיזל לההוא עלמא לא תיעול לההוא עלמא עד דיהיבן לה גופא אחרא מנהורא ולבתר
 יכלא למיעב . ומליתוהו תנדע דהוא ליה תרין גופין חד דביה אחתו לתתא לבני נשא וחד דביה אחתו לעילא בין מלאכין
 עלאין קדישין . וכל כמה דגופא לא אתקבר לעבד הוא לנשמתא רוח מסאבא אדומן לשריפא עליו ולסאבא לההוא גופא .
 ובגין דההוא רוח מסאבא אדומן לא לבני ליה לריגש למיבת ההוא גופא גיליח חד בגין דרוח מסאבא אשתכח בליליא
 ואשתתח ככל ארעא לאשכחא גופא בלא נפשא לסאבא ליה ואשתכח יחיר . וע"ד זוהר לכהי ואמר לנפש לא יעמא
 בעמיו . בגין דלחין קדישין ולא ישרי עלייהו רוח מסאבא ולא יסתחבון :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ג
 (א) תפלת השחר מצותה שיתחיל להתפלל עם הגוף
 החמה וזכנה עד סוף שעה רביעות שהיא שלישיית
 היום . ואם עבר או טעה והתפלל אחר ארבע עד חצות
 היום יצא ירו חובת התפלה . אבל לא יצא ירו חובת
 תפלה

מספר שערי תשובה לר"י דף ו' ע"ג
 צריך לנסות רבים נעוץ כלשכר חסדי ירו שגא' שבו והסניו מעל
 כל פסטיים למדנו כי זה מעיקרי המסופה ולאמר הוכח
 מוכיח חס עמיך ולא תשא עליו חסל למדנו כי חס לא ויחינו
 יעשה ודוד הע"ה אחר שצומצור התשובה אלמדה פועלים דרכיך
 ובמלואים אלה יוכיחו . כינס סלמטנו בראור עיקרי התשובה . ועתה
 שים על לבך להקטין בדברים המעכבים את התשובה ר"ל כי

(א) תפלת השחר מצותה שיתחיל להתפלל עם הגוף
 תפלה
 דיא שמבנה עשרה פון שחרית או דיא
 מצוה קען נאל ויא אנהייבין דאונקען גלייה ווען
 די זונן גייט ארויס לייכטן אויף דער וועלט , און
 אז ער האט גיט געדאנויגן גלייה ווען די זונן איז
 ארויס געגאנגען ובעד עד סוף שעת רביעית האט ער
 צייט צו געדאנויגן ביי ענה פערטע שעה שהיא
 שלישיית היום דאס איז אדרויטעל טאג וסוי דער טאג
 איז גרויס און סייא דער טאג איז קליין , איז אלץ
 צייט צו דאונקען שחרית ביי אדרויטעל טאג ויא
 עבר או טעה והתפלל אחר ארבע עד חצות היום יצא ירו חובת
 תפלה אויב , ער האט עובר גיווען במויד נער האט
 געוואקסט אז עס איז שוין אדרויטעל טאג און ער
 האט גיט געדאנויגן , אדער ער האט געהאט
 אפעות ער האט געבייגט , עס איז נאך פאר
 אדרויטעל טאג , און ער האט געדאנויגט נאך דעם
 דריטעל טאג , נאר פאר האלביין טאג , האט ער נאך
 אלץ געקענט דאונקען , און דעם חוב פון דאונקען
 האט ער בצאחקל אגל לא יצא ירו חובת תפלה בנטע ער
 האט אפער גיט יוצא גיווען דיא מצוה פון תפלה

צריך להשיב רבים מעון באשר תשיג ירו דער מענטש
 וואס מוהק תשובה , דארף זאגן מוסר צו
 אנדערע מענטשין וייא זאלין אויך טאהן תשובה ,
 און זאל אפהייסן קענטשין פון עבירות ווי ווייט ער
 וועט גאר קענען שאפן וויא עס שטייט אין פסוק
 גאט האט גזאנט צו די יודין שבו תשיבו ככל שישעכם
 קערט איהר אייה צוריק און קערט צוריק אדער ער
 קענטשין פון אייערע זינד לפרט בי זה מעיקי תשובה
 קענען פון דעם פסוק אז דעם אייגס פון
 די עיקר זכרין וואס גייער צו תשובה נאפך נאך
 זאגט דער פסוק הוכח אביה את גמיתך דוא זאלקט
 שפראפין דיין חקר ולא תשא עלי תשא וועסטו גיט
 סדאגין וייגע עבירות אויף דיר , ווייל דוא האסט
 גישאן דאס בייניגע און האסט איהם גישפראפט ,
 אז ער פאלקט גיט און זינדיגט , גיבטו גיט שולדיג
 אין וייגע עבירות למיט לענגען קיין פון דעם פסוק
 כי אם לא יוכינתו יעשה על חסאי אויב , פון וועט זיין
 חקר גיט שפראפין , וועט ער גישפראפט ווערען
 אויף זיין חקרים זינד ודוד ופלה עלי השלום אמר בקיבור
 תשובה דוד הבלה האט גזאנט אין דעם קביטול
 פון תשובה אמתה פושעים דרכך וחסאים אליך ישיבו איה

ועל לענגען בייגע וועגין צו דיא מענטשין וואס זינדיגען צו דיר במויד , און צו די מענטשין וואס
 זינדיגען צו דיר בשוגג וועל איה וייא לענגען וייא זאלין צו דיר צוריק קערין מיט השלמת ביאר עיקרי
 השפעה האבין מיר שוין געגרייגט צו לענגען וואס דער עקבר תשובה איז נעשה שים על לבך להקטין

מי שסורק עולו וכשל כל' מסס תמיד תשובתו קסה אם כשלא כל' מסס תמיד למן לשפוק שיח ומכרה חפלה ומחנן וזכור חיל לקיים כל דברי עיקרי הסתובה ומסוף לקח נכסו יום יום בכל לב ובכל נפש כירל' וחס' ומקמל מתיכסותן לרסמ' למזול' ל' מלש' דכרו רבותינו בזה אמרו"ל כ"ו דברים מצביים לת הסתובה ואל' סן רכילות לה"ו ובעני חמה ובעל מחשבה רעס והמתחכך לרעס והרלוט כסודרפ ש"לים מספקת נכללים והמסמלם דעליוס והחולק עס סג וכו' והאומר לחסוף ואשכ"ו וכן אמרו במשנה האומר לחסוף ואשכ"ו מסיקין כידו לעשות חסודה לחסוף וס"כ מוכר אין ס"ה"כ מוכר וממכר בקלון חסודו והפוסק מן סכנו ומכנהו סתויו וסמכהו רכותיו ומקלל לת הכריס והמטעכ לת

תמלה בזמנה שבשם שתמלה מצוה מן תחורה כך מצוה מבריה"ט להתעלל אותה בזמנה כמו שחקנו לנו חכמים ונביאים : (ב) כבר אמרנו שתמלה המנחה כנגד תמיד של בין הערבים תקנו זמנה, ולמי שהיה התמיד קרב בכל יום בהשע עשות ומחצה תקנו זמנה בהשע שעות ומחצה והיא הנקראת מנחה קטנה, ולמי שבערב הפסח שחל להיות בע"ש היו שוחטין את התמיד בשש שעות ומחצה, אמרו שהמתפלל לאחר שש שעות ומחצה יצא ומשהגיע זמן זה הגיע זמן חובה וזו היא הנקראת גיחה גדולה :

בדברים הפעמים את תשובת איצט געס דיר אין הארצין צו פארשטיין וועלעך עבירות האלמין אויף דיא תשובה ניא זאל גיט אָנגענוקען ווערען בייא גאט דענו ליכר אויך מיין צו זאגין מי' מי שפירק עילו דער מענטש וואס געקמט אראפ פון זיך דעס לאקט (דיא משא) פון צו היטען תורה און מצות ונכשל באחד מן תמיד און, ער איז געשטרויכלט גינוראין שמענדיג אפילו נאר אין איין עבירה תשובתו קשה איז זיין תשובה שווער אם כשלת באחד מהם תמיד און אויב דוא גיזמ' לא געשטרויכלט גינוראין אין איין עבירה שמענדיג אמך לשפד' שיה הרבה תפלה ותחנון ואזור חיל לקיים כל דברי עיקרי תשובתו שטארק דיין הארץ צו פארניקען רייד און צו מאן פיל תפלה און געקעט פאר גאט און שטארק דיין כח דו זאלסט מקיים זיין אלע עקרים פון תשובה ותוסף לקח בהם יום יום בכל לב ובכל נפש ביראה ואהבה און דוא זאלסט אלע טאג לערנען די עקרי תשובה מיט דיין גאנצע הארץ און מיט דיין גאנצין לעבין מיט מורא און מיט ריכשאפט ותפאצא חנינה ותנה לרחמים וועסטו געפיגען אדערבארעמונג פון גאט און, ער וועט אויף דיר רחמנות האבין אומר לך מאשר דברו רבותינו בזה איה וועל דיר דערמאנען וואס אונזערע רבנים האבין גירעט בייא דיא ואך אמרו רבותינו ויורנוס לברכה אונזערע רבנים האבין גיזאנט כ"ד דברים מצביים את תשובת פיר און ציוואנדיג זאכין האלט אויף די תשובה זאל גיט אָנגענוקען ווערען זאל' הו דאס זענען זייא רכילות לשון הרע דער וואס רעט רכילות און לשון הרע ובעל חמה און דער וואס איז אפעסן ובעל מחשבה רעה דער וואס טראכט שלעכטס והמחבר לרשע און דער וואס פהעפט זיך מיט ארשע והגידל בסעודה שאניה בספקת לבעליה ער עקט ביי אזוי אקענטש וואס ער האט אַליין ווייניג צו עסקין, נאר ווייל ער שעמט זיך איהם אפ' צו זאגין, ורייכער גיט, ער איהם עסקין והמסתכל בעריות ער קוקט אויף אזעלכע ווייפער וואס זענען אסור צו איהם, והחולק עם גנב, ער פוילט זיך מיט גנבים והאומר אחסא ואשכ"ו און אז איינער זאגט דערנוייל וועל איה וינדיגען שפעטער וועל איה מאן תשובה וכן אמרו במשנה אזוי האבין דיא חכמים גיזאנט אין דער משנה האומר אחסא ואשכ"ו או איינער זאגט איה וועל דערנוייל וינדיגען שפעטער וועל איה מאהן תשובה אין ספקין כידו לעשות תשובת פון היטעל לאנט מען איהם ניט ער זאל טאהן תשובה אחסא וי"כ מוכר וממכר בקלון חסודו והפוסק מן סכנו זיך קבור דורך דעם ווס, ער פארשעמט זיין חבר והפורש מן הצבור, ער שידמ' זיך אפ פון אצבור ולקחשל אפראומלונג יודין האבין געמאכט צווישען זיך אקקנה צו אמצוה, און ער וויל גיט זיין מיט זייא

בזמנה וואס מען דארף דאווענען אין דער צייטן שבשם שתמלה מצוה מן התורה אזוי וויא די תורה האט גיבאמין מען זאל דאווענען כך מצוה מבריה"ט להתפלל איה בזמנה אזוי האבין די רבנן געקאמין מען זאל דאווענען די תפלות, ועדער תפלה אין איהר צייט כמו שחקנו לנו חכמים ונביאים אזוי וויא דיא חקמים און נביאים האבין אויסגיועצט די צייטן צום דאווענען : (ב) כבר אמרנו שתמלה המנחה כנגד תמיד של בין הערבים תקנו זמנה מיר האבין שוין לאנג גיאנט אז די תפלה מענטש האט מען מתקן געוין דעם תמיד פון פארין נאכט ולי' שעה תמיד קרב בכל יום בהשע שעות ומחצה ווייל אלע פיר פארין נאכט ומנה פשע שעות ומחצה איז די צייט פון מנחה אויך פון האלב פיר פארין נאכט ודאס הייסט דעס לעצטין פערטיל מאגן וויא הנקראת מנחה קטנה דאס הייסט קליון מנחה ונוייל די צייט איז קליון, נאר איין פערטיל מאגן ולי' שבערב הפסח שחל להיות בערב השבת היו שוחטין את התמיד בשש שעות ומחצה נאר ווייל אויב ערב פסח איז געפאלן ערב שבת האט מען גשאכטין דעם תמיד האלב איינס ביי טאג אמר דרייכער האבין די רבנן גיאנט שהמתפלל לאחר ששה שעות ומחצה יצא דער ווס דאווינט מנחה נאך האלב איינס איז ער אויך יוצא ומשהגיע זמן זה הגיע זמן חובה און וויא עס קוקט פון צייט פון האלב איינס, איז געקוקט גיחה גדולה דאס ווערט גערופן מנחה גדולה ודי גרויסע מנחה, ווייל די צייט איז גרויס פון האלב איינס ביי נאכט :

והמחבר לרשע און דער וואס פהעפט זיך מיט ארשע והגידל בסעודה שאניה בספקת לבעליה ער עקט ביי אזוי אקענטש וואס ער האט אַליין ווייניג צו עסקין, נאר ווייל ער שעמט זיך איהם אפ' צו זאגין, ורייכער גיט, ער איהם עסקין והמסתכל בעריות ער קוקט אויף אזעלכע ווייפער וואס זענען אסור צו איהם, והחולק עם גנב, ער פוילט זיך מיט גנבים והאומר אחסא ואשכ"ו און אז איינער זאגט דערנוייל וועל איה וינדיגען שפעטער וועל איה מאן תשובה וכן אמרו במשנה אזוי האבין דיא חכמים גיזאנט אין דער משנה האומר אחסא ואשכ"ו או איינער זאגט איה וועל דערנוייל וינדיגען שפעטער וועל איה מאהן תשובה אין ספקין כידו לעשות תשובת פון היטעל לאנט מען איהם ניט ער זאל טאהן תשובה אחסא וי"כ מוכר וממכר בקלון חסודו והפוסק מן סכנו זיך קבור דורך דעם ווס, ער פארשעמט זיין חבר והפורש מן הצבור, ער שידמ' זיך אפ פון אצבור ולקחשל אפראומלונג יודין האבין געמאכט צווישען זיך אקקנה צו אמצוה, און ער וויל גיט זיין מיט זייא

כרבים מעשות דבר מזה. והמטה את חביו ערך. מוכה לדרך כעס ומשחמש בעכוטו של עני והמקבל שומר פ"מ לספות את
למרים כדון והואל אכדס ואינו מחזירם לבעלים וכדומה ענו כמכות כעס ואינו ממשס כדו והוכל עוד עניים יתמיס
ולמנות והכולק על דברי תמיס והמושד ככשרים והשיגה את הפוכות והמלפג על המלות :

גירעקמ מאבין בייא דער רין תורה תמוצי אבוח
ואינו מחזרה לבעליה ער האם געפונען אואך וואם
איינער האט פארלארן אונ ער גיט איהם גיט
אונעק הרהור בנן בתרבות רעה ואינו מסתח בידו ער געקמ
ויין ויהן זיגדיגט אונ ער קען איהם פרוס מאבין אונ
ער מוקמ דאס גיט והאבל שוד עניים ותמיס ואלמנות
אז ער עקמ די גולה וואס ער האט געזעט בייא
אָרעקע לייט אונ ביז ירוקים אונ אלקנות תחילק
על דברי תמיס אונ ער קרייגט אויף די רייד פון די
חכמים ותמיס בנשיים אונ ער איז חושד פרוקע
גענקשין והשגה את התכחות ער האט פייגט צו
הערין מוסר והפליע על המצוה אונ ער לאכט פון
אמצוה אפילו גאר פון איין מצוה אז ער מען מוקמ
איינע פון די זאכן נערקט גיט אגענומן זיין תשובה:

צוואקען ביי די תקנהו והמטה אבותי ער פארשעקמ
זיינע עלשערין והמטה רבותי ער פארשעקמ זיינע
רבים וואס ער האט בייא ויזא גילערונט הורה
תמפלל את הרבים ער פלוקמ פיל מענקשין מיט איין
מאהל תמקבב את הרבים מעשות דבר מצות פיל מענקשין
וילען טאהן אמצוה אונ ער לאזט זייא גיט תמסס
את חברו מפרד מוכה להרד רעה ער פירט אראפ זיין
חכר פון גושען ווען אויף דעם שלעקשין ווען נדער
חכר איז גיווען אצדיק אונ ער האט איהם געמאכט
פאר ארשען ומשמש בגבוטו של בני ער גיזט מיט
דעם מעשבו וואס אאָרעם מאן האט איהם געגעבן
גוייל ער האט בייא איהם געלט גיבארגט תמקבל
שודו על מנת להסות אחרים בדון ער איז גיווען אצדיק
האט ער גענוקען ביי איינעם געלט ער זאל איהם

אמור יום ב תורה

אונקלס

חמשיה ט"ח ד"א יהוה נפש ירה יתו יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה יהוה חיה יחידה ד רמילו יוד אל שם ב"ן
שבעשיה בניקר חולם :

ו אתתא ממעיא ומחללא
לא יסבון ואתתא
דמתרמא מפעלה לא
יסבון ארי קדיש הוא
קדם אלהיה :
ה ותקשינייה ארי ית

ת"א ואסע גרושה יצמות נכ כל כל. גיטין פס. קידושין פס. גרושה. יצמות פס פס :
וקדשמו. מ"ק כח. יצמות פס. גרושה פס. גיטין נכ הריניו ג :

בעל השווים

(ח) וקדשמו. שלש קדושות כסופס לספות ראשון וזכך ראשון
רש"י

(1) וזונה. שבעלת כבולת ישראל האסור לה כגון חיובי
כריתות או נתין או ממור: חללה. שגולה מן הפסולים
שכבוהו כגון בת חלמנה מ"ג או בת גרושה והלויה מכה
הדיוט וכן שנתחללה מן הכהונה על ידי ביאת אחד מן

פירוש לתורה אלהים

(ח) אשה וזנה אאשה וזם איז אונגה אדער אהללה
לא קדו ואלין זייא גיט געמען, רש"י שרייבט זונה
הייסט וואס זיא האט מונגה גיווען מיט אישראל
וואס ער איז אסור צו אידר דהיינו תיבי פריהות
אדער אממור אונ אהללה הייסט ווען אפיהן האט
גענוקען אגרושה אונ האבין געהאט אפאכטער
הייסט די מאכטער אהללה בי קדוש ווארונג דער
בןן איז הייליג צו זיין נאם : (ח) ותדשנו אונ דוא

מצות השם

אשה וזנה וחקלה גרושה ודאס וענען כריי מצות לא תעשו
אפיהן פאר גיט געמען אאשה וואס האט מונגה גיווען מיט
אזוי אפגענישט וואס ער פאר זיא גיט געמען פאר אויב, אונ
איב אפיהן האט גענוקען אזוי אוויב וואס ער האט זיא גיט
גענוקען (1) (לא קמ) שלג ישא ויכעול כסן זין כסן גדול זין
כסן הדיוט אשה וזם שנאמר אשה וזנה לא יקחו :
(שס) (כסן) (לא קמ) שלג ישא ויכעול כסן זין גדול זין
הדיוט אשה חללה שנאמר וחללה לא יקחו :
(שס) (כסן) (לא קמ) שלג ישא ויכעול כל כסו שום אשה
גרושה שנאמר ואסע גרושה ממיסיה לא יקחו :

לָחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מְקָרִיב קָדֹשׁ יְהִי־לָךְ כִּי קָדֹשׁ אֲנִי יְהוָה מְקָדְשָׁכֶם: וּבֵת אִישׁ כִּהֵן כִּי תַחַל לָזַנּוֹת אֶת־אֲבִיָּהּ הִיא מַחֲלֵלַת בְּאִשׁ

קורבן אלהיך הוא מקריב קדוש יהי לך ארי קדוש אנא יי מקדשכון : ובת גבר כהן ארי תתחל לממעי ית קדושת אבוהא היא מתחללא

ה'א וכת איש כהן . סוכרדין נל סו עו : חל אביה ביה מללל . שס ס עב סו : כלש חסרף . סכחיס עה :

רשבים

(ט) ובת איש כהן . ארוסה . ומפורש בסנהדרין : שפתי חכמים

משום גרושה וזמר משום חלה : ג'א"ס הא למיל נמי כתיב קדושים יהיו על כרחם . י"ל דגמיל מיירי למיין שלא ימלא למיסי חייב כ"ד לפסריכו כתי"כ וככל מיירי כלשה הספוקה וזכו דקס "ש"י הכל וסא לל כלל לגרסה הלקבו כו' : ס ק"ל צדמטמ דוקא כסתמיל לזוט היא שברס הא לל סכ ככר החיילה לזוט ולא כיו יודעין ולספוק נודע דוככ לזיס ככרסס הא לל לו סוס ססס קל ט"ו כסתחללה ט"ו זוט ודועטו שגלל חמל מל חלול ולל לזון סמללה: זוקה ל' קסרכס ומלכיס סכוסיס ס"ו ומלכיסס

ליקוטים על התורה

ובת איש כהן כי תחל לזנות וגו' והכהן הנדול ספאטי . איב אסאכאסר פון אפון וועס פארשקמען איר פאסער איר זיא וועס מונה זיין , זאל מען איר פארברענגן אין פייער , נאכדעם ששויט דער זיין פון אפון גדול , וואס גייער דער כהן גדול צו דיין וואס האט מונה גיורען , דער ילקום זאגט ל'פשל אמלק האט געשיקט זיין שר אין אסמלססה , און דער שר אז אסמלאסין פון די מלחמה . און האט גילאזין די נעלנר אלזין , דער מלק האט געשיקט רייסער אין אללע וועגן פון זאל אים וויכען און מען האט אים געשאפט , דער מלק האט געייסן מען זאל אים אפ האקן דעם קאפ , איידער מען האט אים אנגעהויבן פירען צום הרגון . האט דער כהן גיבאסין מען זאל געמען אנרויסט כלי און מען זאל אין איר אריין שיפען נאלדעט מסכעות כיו פורק , און דאס זאל מען פראגין פאראייס פאר דעם שר כיו צו דעם ארס וואס מען וועט אים הרגון . און מען זאל זאגן צו אים צו וואלעס אים גיבאסין נאר

משלי חכמים

צום בנידאל מיט וייגע נעלנער , אמאהל האט גיפראפין דער גינידאל אזי גינאנגען אין אסמלחקה און האט די מלחמה גיט גוט געפירט און פיל נעלנער זענען געפאלן אין די מלחמה , און ער אזי מיט דיא אפערקע נעלנער אנמלאסין אהיים צום מלק , פארשטייען מיר אז זיין פריערדיגע גרויסקייט האט ער שוין איצט גיט געהאט פון מלק און גיט פון פאלק . אמאהל האט זיך ווידער געמאכט אסמלחקה , האט דער מלק געשיקט איין אנדער שר אין די מלחמה , און האט אויך איין גענומען די מלחמה און איין געקומען מיט גרויס כבוד , און מען האט אנגיינאם צו אלע קענשאסן פון שטאט , זיי זאלן דעם שר געבין גרויס כבוד , עס איין נאר אסמלחקה גיורען אסמלחקה דער אנדער שר איין גינאנגען אין די מלחמה , און האט אויך פערלארן די מלחמה ווי דער ערשטער שר און איין געקען אנהיים , פון דעקסוועגן האט דער מלק אים צו גענומען מיט

מצות השם

(ח) [כספ] (טשה קו) לקדש זעטו של חסדן ולסרדימו לכל דבר סקדוהס ממחר שש"י במר כסס וקרנס ולקסס לעזוהס סלממכ וקדשמו כי חל לחס חלסין הוה מקריב :

געמאכט געבען און דאס ווייב האט גיבארין פון אים אסאכער , די אסאכער הייסט חללה , און אפון פאר גיט געמען די חללה אחר זונייב , און אפון פאר גיט געמען זונייב וואס זיא האט שוין געהאט אפאן און דער כהן האט זיא גינט :

בעל המורים ויטן לו מנסיס רלסון : (ט) כלש חסרף . לפי שכל מפסא רש"י

לה לגרסה הלקבו ויסרוה עד סיגרש : קדוש יהיה לך . כהו צו קדושה לפתוח רלסון ככל דבר ולכרך רלסון בסעודה (ת"כ) : (ט) כתי תחל לזנות . כסתחלל על ידי זנות ס סחיתה כה זיקת ע קעל ונחמה אזו מן האירוסין אז מן הנשואין . ורבותיה נחלקו כדבר הכל מודים שלא דבר סכ' כפשוטו . את אביה נחלק מחללה . חללה וזמה חל ככידו

פירוש לתורת אלהים

ואלמס הייליגען דעס כהן מיט געוואלד , בית דין זאלין איהם שלאגין און שפראפין בזיוער זאל זיא גמין כי נוארוס את לחס אלהיך ער איין מקריב דיא קרבנות פון נאט דרום , קדוש זאל ער זיין הייליג צו דיר כי נוארוס קדוש אייני , איך נאט גיין הייליג מסקשכס אייער הייליגער : (ס) ובת איש כהן און אסאכאסער פון אפון , כי תחל לזנות אז זיא וועט מונה זיין ווען זיא איין אפלה אדער נאך דער חתונה את אביה ביה זיא פאר שעמקס איר פאסער מענטשין וועלן זאגין פאר פלוקמ זאל ווערין דער פאסער וואס ער האט אזוי אשלעכטע קינד גיבארין און וואס ער האט אזוי אשלעכטע מגרל

ליבשאפט און מען האט גיבאסין דאס פאלק זיי זאלין אים ווייסער געבין כבוד ווי פריער , די מענטשין פון שטאט האבן זיך געוואונדערט פאר וואס אז דער ערשטער שר האט פארלארן די מלחמה האט דער מלק זיך גאר און אונקוקס אויף אים , און אז דער אנדערער שר האט פארלארן די מלחמה פון דעקסוועגן האט דער מלק אים צו גענומען מיט גרויס ליבשאפט און האט געבאסין מען זאל אים געבין כבוד . האט איינער פון די שטאט מענטשין זיי גענומען , איר ווייסט דען גיט דעם אונטערשייד פון די ביידיע שרים , דער ערשטער שר איין אפערקער צום מלק מען האט אים געמאכט פאר אשר נאר וועגן די מלחמה , דריבער אז ער האט דיא מלחמה פארשפילט וואס טויג ער דעם מלק , דריבער האט מען זיי אים צו גענומען דעם כבוד , דער אנדערער שר איין און פון מלק , דריבער קומט אים אייביג כבוד , אזילו ער פארשפילט

במר כסס וקרנס ולקסס לעזוהס סלממכ וקדשמו כי חל לחס חלסין הוה מקריב :

וקדשתי וגו' ודאס איין אפחות עשוהו מען זאל געבין כבוד צום כהן צו ינדער זאך וואס איין אפכוד זאל דער כהן זיין דער ערשטער , ער זאל זיין דער ערשטער צו די פסר חרקה , דער ערשטער צום בענטשין :

תִּשְׁרַף: ס' וְהִכִּינָה הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו
אֲשֶׁר יוֹצֵק עַל־רֵאשׁוֹ שִׁמּוֹן הַמִּשְׁחָה
וּמֵלֵא אֶת־יָדוֹ לְלִבֵּשׁ אֶת־הַפְּגָדִים
אֶת־רֵאשׁוֹ לְאִי־פָרַע וּבְגָדָיו לְאִי־פָרֹס:

בגודא תתוקד: י ובהנא
 דיתרבא מאחיהו די
 יתרק על רישיה משחא
 דרבוחא והקרב ית
 קורבניה למרפש ית
 לבושיא ית רישיה
 לא ירפי פירווע
 ולבושיה לא יבווע:

ה"א וסכסן הגדול מאחיו . יומא יס . סוכות ע יב . מולוי מל: אט כלשו יב
 יפרע . סוכות יב יג :

בעל המורים

הסכסס כלש לסיק מפרסה כלש: (א) והסכן הגדול כה"ל דכלים גדול מאחיו כזוי ככה כפושח בתכמה וכושיס: יולק . ז' דין וסדק
 יסכר יולק יסדס סעמל שסמנ והסכסה אשכ שפס עשה ס'ס מסך ככסר וימנו ס'ס מושחין כל המלכיס: ללכוס . ז' דין וסדק וכתן
 י' להס לכלול וכגד ללכוס כדכרסיקן גלכלו מסל ארסו וסס כ'סו סעמל ידו ללכוס כעגריס או וסן לי להס לכלול וכגד ללכוס:

רש"י

שמומס עניו ארור סו ילד ארור סו גדל: (ו) לא יפרע .
 לא יגדל פרע על כלל פ והיזכו יגדול פרע ויחר מל' יוס:

פירוש לתורת אלהים

גענוען בנאש השלרפ מען זאל זיא פאר ברענען אין
 פ'יער: (א) והכחו אונ דער פהן וואסער אין ברעסער
 פון זיינע ברידער מיינט מען דעם כהן גדול אשר
 הוא אין גענאסן געווארן אויף זיין קאפ שפון
 המשחה זאלב אויל ומלא את ידו אונ דער קאפ דער
 פיל'ס זיין האנד אן צו קליידען די אבם קליידער
 את ראשו זיינע האר פון דעם קאפ זאל ער גיט
 לאזין וואקסין מער פון דרייסיג טאג אפילו
 ווען ער וועט זיין אאבל ובגדיו לא יתם אונ זיינע

משלי

אמלקתח קוקס אים אויך כבוד, די תורה זאגט צו די יודין
 אויך דאס זעלביגע, וקנשמו . דו זאלסט הייליגען דעם כהן,
 זי את להם אלוהיה הוא מקריב, וייל דער כהן איז מקריב
 זיינע קרבנות, סאסער וועסטו מיינען נאר ווען דער כהן
 המקריב איז דא אונ דער כהן איז מקריב זיינע קרבנות
 דארקאסו אים הייליגן, אבער אז דער כהן המקריב וועט גיט
 זיין, אונ דער כהן וועט גיט מקריב זיין קרבנות, דארקאסו
 אים גיט הייליגען, דריבער זאגט גאט קדוש יהוה לה, אייביג

נביאים יחזקאל מר

להמשיך מנה"ז א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנצח ארני נשמה רהור . יהוה חיה יחיה
 דנצח יהוה חיה יחיה רהור אל שם ב"ן שבעשים:
 א ויזין לא־ישתו בל־כהן בבואם אל־ההצר
 הפנימית: ב ואלמנה וגרושה לא־יקחו להם לגשים
 כי אם־בתולת מזרע בית ישראל והאלמנה אשר־
 תהיה אלמנה מכהן יקחו: ג ואת־עמי וזרו בין
 קדש לחל ובין־שמה קהודר יודיעם: ד ועל־ריב
 יקבנו: ו נת עמי בלפני בין קדשא חולא ובין סאבא לרביא יהודעוננו: ז ועל פלגור
 מצודת דוד

(6) כל כסן . זין ב"ג בין כסן סדיוט: אל סהלר ספסימס . סוס
 ססילכל וימנו גיט סס'ק נקרא חזר: (ז) וסלמנס וגו' . וסו
 ססססיס גדוליס סססססיס גיט כלמלנס וס'סס וס'סס וס'סס
 כחולות: אשכ סססיס סלמנס . כ"ל סלל סססיס כק סלמנס כלל
 ססדיוט'ס סלל כססיס גס סלמנס ססססיס גס ססדיוט'ס קף סססיס
 ססס סססדיל זין קודש מלוחין גס יודיעוס סססדל זין סעס
 (חמ לישראל ע"מ)

המה יעמדו לישפט במשפטו וישפטהו ואת החרתי
 ואת חקתי בכל מעדיו שמרו ואת שבתותי יקדשו:
 בלנות דינא אינון יקסונו
 לכדן קדיני רעותי ידנון
 ונת אנדיתתי ונת קומי בקל
 מנעדי יקרו ונת יומי שפניא דילי בקדשו:
 למשפט קרי יישפמהו קרי

מצורת דח

למסור: (ד) ועב ליה. ועל דין מפון יעמדו סכס לפמיסס לתשפט
 וסס יספסויו כספספי סמורס לל לפי למדן דסחס: וסח סמורס.
 סמורס וסמורס סמורס ככל ימי מועדי ס' כדכ סקרקסוס

דעס פירוש עברי סיפסס געפינס מעט ביאא דער הפסודת פון דער וואר .

כתובים משלי כו

למשפטק מוסר ומלכות ור"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרונהו נשמת דיסר א אר
 ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יד דוד וז דה חיה יחידה דיסר דיקה ויה יחידה
 דמלכות אל שם ב"ן שבעשירי:

א נצר האנה יאכל פריה ושמר אדניו יכבד: ב פמים הפנים
 לפנים פן לב האדם לאדם: ג שאול ואברה לא תשבענה
 ועיני האדם לא תשבענה: ד מצרף לכסף וכור לזהב ואיש
 יואברו קרי לפי סהללו:

ג שויל וקברא לא סגען ועיני דנקרא לא סגען: ד זרפא לכספא וכורא לדקרא וקברא מן
 פוקא דמשכחניו:
 רש"י

מצורת דוד

(6) יזכר. כמו השומר לילן האדם סכס יאכל פמים נוסף על
 ססכר כן הסומר אדניו יאכל פרי נשול מעשיו כי מוד
 מוכרד מן הסודן נוסף על התשובות: (ג) כעיס. כמו דרך
 סמיס מלכס חל ספסס דרונה לספסס סמסס-ליס כה סל
 סוסקוס סמורקוס וסל סלכות סלכות כן לב סלדס ללסס סל סבו
 סוב סל סכרו ייסיב סס נכו וסל ססס חרס נס סיס: (ג) סלול.
 סקכר וסניכסס וסס סכססס מלקבל אססס וכן עיני סלדס
 וסלכ לסכר יכסל לדסס ססוסיס סמסס כסס יס כסס מן ססיס
 קרי וכוס יכסן סכל וסלס יכסן לפי ססללו כמל סססססס וסוסי כני אדס כן סול:

פירוש ע"מ

איו ויון סכר קענין איהם: (ג) שאול תבדיל לא תשבענה
 אזוי ויו דער קבר אונ דער גיהנם ווערין גיט זאט פון
 קענקשין נואם קוקען אין זיי אריין, וצני האדם לא
 תשבענה אזוי די אויגען פון קענקשין ווערין גיט זאט
 פון עשירות, ווי פיל זיי האבן ווילען זיי אלץ קענה:
 (ד) מצרף לכסף וכור לזהב ליתערט ליתערט זילקער אונ
 ווייזט איר פראקע אויב עס איז גוט זילקער, אדער
 גיין, אונ די פור דאס איז אזא בליז ליתערט נאלד
 אז די נאלד זאל גיט זיין אויפגעמישט מיט שמוץ גור
 ביין ווייל לפי סהללו אזוי דער קענקשט ליתערט אים
 גאר וויקע מעשים נואם קענקשין ליתין איהם.
 דאסאלס דער קענקש קען אויב עס איז אקט אדער
 גיין:
 (א) נצר האנה יאכל פריה דער נואם היט דעס פינגען
 בוים, עקט ער איהרע פרוכט ושמר אדניו יכבד
 אזוי דער נואם היט זיין הערס פארקענין, אויסקער
 נואם ער קעמט פון איהם קענהאלט ווערט ער נאך
 פון איהם געקערליכט, דאס הייסט זיין הערד האלט
 איהם חשוב: (ב) פמים הפנים לפנים אזוי וויא דיא
 נואקער נוייזט איין פנים קענין דעם אנקערין וויא
 דער קענקשט ווייזט איין פנים ווען ער קוקט אין
 נואקער, איז ער פרווערין זעהט ער אין נואקער
 אפרוערין פנים, איז ער פרייליך זעהט ער אין
 נואקער א פרייליך פנים גו לב האדם לאדם אזוי איז
 דאס הארץ פון איין קענקשט צום אנדערין, וויא
 איינער איז צום אנדערין גוט אדער שלעכט אזוי

עיקר תוירם

משנה עירובין פרק ז

ברטנורה

חלון בתוך ה'. שיהא קלת ממנו ואס' משהו בתוך ה' (ה) סמוך לקרקע: מערבין שנים. שני עירובין אלו

לסמון ואלו לעמון
 כלו למעמי דנכוס דנכוס דניכוס אלהים
 חסורין וז עס וז: ואם
 רצו מערבין אחד
 חלון שבין ב' מצורות ארבע על ארבע בתוך ה' סמטין ג' סלל לסמטין
 עירובין שנים ואם רצו מערבין אחד. פחות
 דלס' קלת ה'. ג':

עיר ארבע על ארבע דער פענקשער איז גרויס פיר
 פיקו א חלון שפני חציה אויב אין די וואנט נואם
 צווישן פינדע ריפין איז נא אפעקט

[ב] גמ' ונדעס מזב דב' גמס' בלח מלך כמי נכרין שירוב וכן
טובה כס' דכ"ט דמ"ו ל"ט דמיקל בגמגו כו' סה"ל ערכב
משמע דירובין שפתח בגמגו דהיינו הכתים שלירובין מירוב.
ואמר"ס דלמחוי ל"פ דלמיל דערוכה שלל מקמו שלמה
ו"ד' אלל שביט דירובין חולקין 366 מקום שרד מינן טווח בו כו'.
אולי שמו גזירה גלמט וכו' ד' וכן
דסלל מנוריה חכמים: (ג) ולמ"ו
בפתום מל' דמומין להכיר
היינו אפי' לכתים וממ"ע
ס"ס: [6] עד' י' אמות.
והשלן על הכותל גמטו ממשו מכלן
ופשטו מכלן או מלך אחד
לכדו שכי' אלל נכרלל בגלמלס
ואומה כרלס איכס נכשכס אלל
בפתה. ס"כ"ו: [5] ארבעס.
במסוקו' פמסיה: (ד) גיפטינן
שכסח ליידי' ללפוקי סקלולס
לגבן כו' אכרס וכו' לגבד בו טימ
דלוי ויטלי' נכשכס (ו"ט מ"ו):
[4] גמט' פו' פמסס טסרל ולכרס:
דמרי' גמט' טין קו' גמ' וכן מלל
פני כמט' ד"פ לכותב גמ"ט
דמס' דמט' כ"י: [7] מערבין

עירובן בחמרת וערכו עמקן והיהו אחד: פחות
מארבע. לכו פתח הוא ואין רחיו לעבור מו לכו ולמעלה
מי' נמי לא יחלף השמישיתיה הלכך אין מערבין אחד ודוקא
במזר שאינו מקורה אבל בזבית המקורה חפילו למעלה מי'
(3) מערבין א' ערך ד' לשם
ספסלס ותיבות סביבות
הבית ויחלף השמישיתיה
(ב) כותל שבין ב' חצרות
היו דנקט רמב' ד' לאו
משום דלרין רוחב ד' למהוי
סתימה דמחיה כרוחב כל
דכו הויא סתימ' אלל משום
דכמי למתני טיפס' הוי
[כראשן] פירות אלו עולין
מכאן ואוכלין ואלו עולין
מכאן ואוכלין ובלבד שלא
יורידו למטה דקסופו רשות
במלמי נכשס וזהאי דינל

מ' על ד' או למעלה מעשרה מערבין שנים ואין
מערבין אחד: (ב) כותל שתי חצרות גבוה
או רחב ד' מערבין שנים ואין מערבין אחד. ד'ו
בראשו פירות אלו עולין מכאן ואוכלין ואלו עולין
מכאן ואוכלין ובלבד שלא יורידו למטה. נפרעה
הכותל א' עד' י' אמות מערבין שנים. ואם רצו
מערבין אחד מפני שהוא כפתה. ויותר מכאן מערבין
אחד ואין מערבין שנים: (ג) חרין שבין ב' חצרות
עמוק י' ורחב [כ] ד' מערבין שנים מערבין א'
אפי' מלא קש או תבן. מלא [ג] עפר או צדורות
מערבין אחד ואין מערבין שנים: (ד) נתן עליו
נמר שהוא רחב ד' מפחים וכן שתי גזומטאות זו
כנגד זו [7] מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד.

היה רחוב ד' לפחות מל' הוי מקום פטור ומומין אלו ואלו להוריד למטה: ובלבד שלא יורידו למטה. -
לדירין שכתבתיס אלל כהלך שרי: (3) יותר מכאן. הוי פרה וזוי כולה כהלך א' ואם עירבה כל אחת לעממה הוי
כאלו חולקין את עירובן ואוסרין אלו על אלו: (ג) חרין. חרוך הוא ומפסיק על פני כל הקהל כולה: ורחב ד'. דפוחת
זכאן ויה לטעמו משתו לטפחו ואפי' מלא תבן וקש לאו סתימה היא ללא מבעל ליה הכס דסופו ליעלו (ד):
(ד) נתן עליו נמר. משתו לטפחו כעין נשר הוי כמו פתח: שתי גזומטאות. כמין תקרה כוללת מרה"י על

מפחים אויף פיר מפתחים בתוך עשרה אונ דער פענק' -
מער איז גינדעריג אין צעהן מפתחים פון ריאי ענד
מרבין שנים מענין ביידע הויפין לייגין צוויי עירובין.
דער הויף בונדער אעירוב אונ דער הויף צעוונדער
אעירוב ואם רצו מערבין אחד אונ אויב גינדע הויפין
וויילע קעגען זיי לייגין צו זאמען איין עירוב פחות
סארגעט על ארבעט אויב דער פענקמער איז קלענער
וויא פיר מפתחים אויף פיר מפתחים אי' למפלה מעשרה
אדער ער איז העקער ווי צעהן מפתחים פון די ענד
מערבין שנים לייגין גינדע הויפין צוויי עירובין יעדער
הויף אבאונדער עירוב ואין מערבין אחד אונ זיי מארין
נימ לייגין צו זאמען איין עירוב: ב כותל שבין שתי
תצרות די וואנטן וואס צוויישען צוויי הויפין יעדער
הויף גיהקער צו איין אנדער בעל הבית גיטה עשרה
אויב וואנט איז הויף צעהן מפתחים רחב ארבעט אונ
גרייס וואנט פיר מפתחים מערבין שנים לייגט צוויי
עירובין יעדער הויף לייגט אבאונדער עירוב וזין
מערבין אחד אונ זיי מארין נימ לייגין צו זאמען איין
עירוב די בראשו פחות אויב אויף די וואנטן איז גינדע
פירות אלו עולין מכאן ואוכלין די מענטשן פונדעם הויף
גייען ארויף אויף די וואנטן פון זייער זייט אונ עקין
די פירות ואלו עולין מכאן ואוכלין אונ די מענטשן פון
דעם אנדערין הויף גייען ארויף אויף די וואנטן פון
זייער זייט אונ עקין. די פירות נקלבו שלא יורידו למטה
נאר זיי מארין נימ אראפ געמען די פירות פון וואנטן
אין שמונ אריין נפרעה הבית אויב די וואנט איז אויף
גינדאכין גינארט עד עשר אמות ביו צעהן אירלין אין
דער גרייס מערבין שנים לייגט מען צוויי עירובין.

יעדער הויף לייגט אבאונדער עירוב ואם רצו אונ אויב
זיי וויילען מערבין אחד קעגען זיי לייגין ביידע צוזאמען
איין עירוב מפני שהיא גפחת ויירי די אויף גינדאכע
איז נוי אמיר יותר מכאן אויב עם איז אויף גינדאכין
אויף מערוי צעהן אירלין אין דער גרייס מערבין אחד
כזוין זיי לייגין צו זאמען איין עירוב ואין מערבין שנים
אונ וזיא מארין נימ לייגין צוויי עירובין יעדער
אבאונדער עירוב: ג חרין שבין שתי תצרות ארבע
וואס איז צוויישען צוויי הויפין יעדער הויף גיהקער
צו איין אנדער בעל הבית עסקא עשרה אויב די ריגע
איז אויף צעהן מפתחים רחב ארבעט אונ גרייס פיר
מפתחים מערבין שנים לייגט מען צוויי עירובין יעדער
הויף לייגט אבאונדער עירוב ואין מערבין אחד אונ זיי
מארין נימ לייגין צו זאמען איין עירוב אפילו מלא קש
אי קבו אפילו איין די ריגע לייגט פול שמרויא, פון
דעסטונעגן הייסן זיי צוויי אבאונדערע הויפין מלא
עפר אז די ריגע איז ארבעט פול מיט ערד אי צירות
אדער שפענדליך אויס געמישט מיט ערד מערבין
אחד כזוין זיי לייגין צו זאמען איין עירוב ואין מערבין
שנים אונ זיי מארין נימ לייגין צוויי עירובין יעדער
אבאונדער עירוב: ד נתן עליו נמר שהוא רחב ארבעט
מפתחים אויב די ריגע איז גינען מרף צעהן מפתחים אונ
גרייס פיר מפתחים אונ ליידיג אונ ער האט זילייגט
אויף די ריגע ארבעט וואס איז גרייס פיר מפתחים
מען זאל קענען ארבעט גיין וכן שתי גזומטאות אונ
אז צוויי גאנקעס ובאלקאנס וכו' כנגד זיי און קאנקע
ובאלקאן געגן איבער דעם אנדערין, אונ די צוויי
באלקאנעס זענען פון צוויי שמוגין וואס גיהערין

שנים, ששנתי, הנסר הוא חרין. י"כ: (ה) לכל ידים לא נמ'. ופרש"י דמיש' דשקיל טוזה ומפסג אבל כהמס כו'. וק' דלקמן פ"ט מ"ג מ"ס דמחיל' שפסלה בשבח לא פסול כהמס כו'. והל"ה פ"ט מ"ס דמחיל' קמלר' ואסור ידים דלמס ממעט לה כה"ה פ"ט מ"ס דמחיל' לשבח' ולאו דמחיל' ומטלטל שבתה כהמל' סאכוסה. וכן מוכח ע"פ

פחות מבאן מערבין שנים ואין מערבין אחד: (ה) מתבן שבין שהי' חצרות גבוה עשרה טפחים מערבין שנים ואין מערבין א'. אלו מאכילין מבאן ואלו מאכילין מבאן. ג. מעט התבן מ' טפחים מערבין א' ואין מערבין שנים: (ו) כיצד משהתפין במבוי מניח את החבית ואומר הרי זו לכל בני מבוי ומוכה להן ע"י בנו ובתו (ה) הגדולים וע"י עבדו ושפחתו (ו) העכרים וע"י [ז] אשתו אבל אינו מוכה לא ע"י בנו ובתו הקטנים ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנעני מפני [ח] שידן כידו: (ו) [ט] נתמעט שפסח מנחו המכוס ירדס כיד אכיה. אבל לא כיד רכב אמין קנינו כה קרין נמור. וס"ד מסיק דגמול' ב"מ ד"ד: [י] אשחו. גפ"ה דנדכיס מ"ה מן ספאל' כ"מ ד"ד ה"הש כיד צמלה. ומ"ס מסיק ספאל' דהכא כשליש זכ' ולמ"ק דמעט ירדס שלט ואין ירדס כידו. ופסו"ט: [יא] ש"ן כו'. וברט"ה מ' בנמ' מסכר פ"י סכדו כו' פ"י כשילי פ"י בנו ובתו מסקי שידן כו'. וכתבו סמו"ה אשכדו ודעתו קאי' כדלמדי' גבינו' ד"ד ענד קני ליה רכיה ונדכסה דה"ל לא קאי' אלא אשכדו כו' וספמל' דבנו ובתו הקטנים אל"ג דיש לנס' ד' לכות' כשהניס' לכלל' אלו ומוטלו וכו' כלה לפני' טיוב כיון שיוכל למכר כשניס' טהס כמכוס עליו כדלמדי' גמ' סכד' אמרו שאלין יכול לזכוס מל ירדס. ופסו"ט: [ט] נתמעט. מע"ש השלי' כו':

רה"ר דהו' נסר רכב ד' מו' לזו הוי נמי פתח: פחות מבאן. שאלין הנסר רכב ד' וחלס ירח לעבור עליו ולא יחל' דשמישתיה: (ה) מבהבן. גרוש של תבן ומפסיק על פני כל רוחב החלרות: אלו מאכילין. מניחין

בהמתן (ה) לזכות מן התבן ולא חיישין דלמח' ממעט' התבן מ' וה"ל מלח' רשות ואסרי' סהדרי ומטלטלי' כחלר ולא מסקי' אדעתיהו' להא לא חיישין דהא אפי' אמעיס' אי לא הוי המיעוט על פני' אמות ויחר' לא אפרי' דהא א' אמות פתחה הוי ואין בהמה ממעטת כ"כ נכחיתה בשבת א': נתמעט התבן מ' טפחים. על פני' כמ"ס שפחים. על כמשך עשר אמות ועוד: כחול לפני השבח: (ו) מניח את החבית. משלו אס' וירא וזו קרין לזכות דלוי' מטלס' אל"ג לזכות: ומוכה להם על ריב' בנו ובתו. אומר להם קבלו מניח על זוכו כה נסל כל בני המבוי והזוכה מנביה העירוב כידו עפ"ה מן הקרקע לכל היכא דמנח' כשומיה לא הוי זכיה ואומר זכתי להם: שידן כידו. ולאו זכיה הוי: (ז) נתמעט האוכל. משיעור

ש"מ ע"ל. ע"י וייגע אפסא וויין ואומר הרי זה לכל בני מבוי אונ' ע"י ונאמ' דיא פאס וויין זאלין אלע קענטשין פון די נאס אין איהר האבין אהלק ויפנה למו על ידי בנו ובתו ונדכיס ע"י ונאמ' ע"י זיין גרויסן ויהן אדער צו זיין גרויסע קאמקער זייט זוכה די זיין פאר אונ' קענטשין וואס וואהנען דא אין נאס זש' די גבדו ושפחתו העכרים אדער ע"י ונאמ' צו זיין יודישען קעקט אדער ע"י ונאמ' צו זיין יודישע דיקטס זי' די אשתו אדער ע"י ונאמ' צו זיין ווייב זיין זאלין זוכה זיין די וויין פאר אלע קענטשין וואס וואהנען אין נאס, אונ' זיין הייבין אויף די פאס וויין אונ' נאנן איך בין זוכה די וויין פאר אלע קענטשין וואס וואהנען דא אין נאס אבל אינו מוכה אדער ע"י קען גיט זוכה זיין (ש) קעקען לא על ידי בנו ובתו הקטנים גיט דורך זיין קלייגעס ויהן אונ' גיט דורך זיין קלייגע קאמקער ולא על ידי עבדו ושפחתו הכנענים אונ' גיט דורך זיין קעקט אדער זיין דיקטס דיא כנענים מפני שידן כידו ווייל וייגער האנט און ווי זיין האנט ווס זיין האבין גיגער צום בעל הבית דרייגער קענען זיי גיט זוכה זיין פון איין אנדערין סמוענין. אונ' אויב איין בעל הבית וויל גיט געבין זיגע וויין פאר אלע קענטשין וואס וואהנען אין די נאס, גיט יעדער בעל הבית באויפקעל וויין אונ' אלע ביכל' און וויין גיטס קען אריין אין איין פאס אונ' קען ששקעל' די פאס וויין אין איין שמוב: ז נתמעט האוכל אויב דאס עסין וואס איז גילעגין אויף אעירוב. איז ווייגער גינוארין ווי דער שיעור וואס דארף זיין

צו צוויי בעלי בהים, אונ' ע"י האט גיגיקט אברעט ברייט פיר טפחים פון איין נאקעק ובאלקאון צום אנדערין קען זאל קענען אריבער גיין פון איין שמוב צום די אנדערע שמוב מערבין שנים לייגט קען צוויי עירובין יעדער בעל הבית לייגט אפאזונדער עירובין דאס קי' צו אונ' אויב זיי ווילען מערבין אד' קענען זיי לייבין יודע צו זאמקען איין עירוב סתת מפאן אויב די ברעט און גיט ברייט פיר טפחים מערבין שנים לייגט קען צוויי עירובין יעדער בעל הבית לייגט אפאזונדער עירובין ואין מערבין אד' אונ' זיי קארין גיט לייגין צו זאמקען איין עירוב: ה ספחן שבין שהי' חצרות אכארן ששריו וואס ליגט צווישען צוויי הויפן אונ' דאס איז די ונאמ' גביה ע"ה טפחים אויב דער בארג ששריו איז הויף יעדען טפחים מערבין שנים לייגט קען צוויי עירובין. יעדער הויף לייגט אפאזונדער עירוב ואין מערבין אד' אונ' זיי קארין גיט לייגין צו זאמקען איין עירוב אלו פאכילין מפאן די קענטשין פון דעם הויף לאזין עסין זייערע בהמות פון די ששריו ואלו פאכילין מפאן אונ' די קענטשין פון אנדערין הויף לאזין אויך עסין זייערע בהמות פון די ששריו בהפסס התבן משה טפחים אויב די ששריו איז גינוארין ווייניגער ווי יעדען טפחים די הויף מערבין אד' מוין זיי לייגין צו זאמקען איין עירוב ואין מערבין שנים אונ' זיי קארין גיט לייגין צוויי באזונדערע עירובין: ו בידו משפחין דקמי' ווי אזוי לייגין די קענטשין פון קבוינשון (נאס) בשוהפות אעירוב קען זאל קענין טראגין פון הויף אין מבוי מניח את החבית אויב אבעל הבית וויל

ו' ד' המערכ לחרים בתחיל לרין להודיע משום דלמא חובה
 ביה לו כדמערכ בסיפא: (ז) כ"כ הרי"ס והשינו הכ"ס. סבירי ויכל
 להשתתף גם עם המלכות למאי דמסקינן הנהיב כ"ס נב' מלכות
 כמ"ד פ"ו ומי"ו ס"ד דלמ"ג דלא משום סיבה אמרינן כדמלכות
 נגמו כד אלא כדמובן לו ואינו רוצה להשתתף כשתיים: [ז] כמה
 ז' . ללארס קאי אשתיים
 צבאות. מינו קאי נמי לפרכי
 הלכות. ד"כ: (ח) כמ"ד יבנה
 דמ"ד יקס. ופי' הכ"ס י"ח
 נבלי חלרות למבוי או נבלי
 נחיים להקרי ולא קפדינן
 אינונלמח דכל כ"כ כל חל
 נלמח אלא למתחייבים לחם
 חלק לפרכי. ח"י"ט: [כ] שמי
 שטרות. כיון דרכל חוב
 [כז] עיקרי שטרות שבת
 שמים הם כ"ס נב"כ סבך
 יקמין: סגי לכו כבטי:
 [מ] ויטעו דשיכורו דמני קאי
 הנהיבויכו ומכאן ומהלכות
 אכל כב"כ דר"י דוקא
 בהלכות ולא בשפוק. וטע"ט: (י) כספ"ס. ויטעו דפ"ל

המפורש לקמן בתנתי: מוסיף ומזכה. אם כח להוסיף
 משלו אפי' ממין אחר שאינו ממין השיתוף הראשון מוסיף
 ומזכה ואינו לרין להודיע כיון ששאר קצת מן המין ה"ל
 אינו נראה כמערכ בתחלה (ו) אכל אם נותן מלמדי
 הראשון אפי' כלה לגמרי
 מביא מאותו המין ומזכה
 וא"ל להודיע: (ח) נתוספו עליהן
 שיעורו בזמן שהן מרובין מוון [כ] שתי מעורות
 לכולם בזמן שהם מועטים כגרוגרת להוצאת שבת
 לכל א' ואחד: (ט) א"ר יוסי ב"ד בתחלת עירוב
 אבל בשירי עירוב כל שהוא ולא אמרו לערב
 בחצרות אלא כדו שלא לשבח את ההיגקות:
 (י) בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן
 המלח ד"ר אליעזר ר"י אומר כבר הוא עירוב ומן
 מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין בו אפי'
 באיסר והוא שלם מערבין בו: (יא) נותן אדם מעה

בפניו ואין תנין אותו אלא כפניו: (ח) מרובין. י"ח בני אדם ומעלה (ח). מועטין. פחות מ"ח:
 מוון שתי מעורות. ח"י"ט נגרוגרת להוצאת שבת שיעור של הוצאות שבת כי המוציא אוכלים בשבת אינו הייב
 כפחות מכגונגרת: (ט) בשירי העירוב. שנתמעט כשעורו: לא אמרו לערב בחצרו'. אחר שנתחטפו
 נמכו אלא שלא תשתתף חרות עירובי חלרות מתייקות שאינם יודעים שנתחטפו נמכו הלכך מקילין
 ביה (פ). ואע"ג דטעמא דמערבין עירובי חלרות לאחר שנתחטפו שאינם יודעים שנתחטפו חרות
 עירוב מן התניקות מ"ל אין הלכה כדבי וימי שירוב דלא מקילין ביה כולי האי: (י) בכל מערבין.
 עירובי תומוהו לאלו עירובי חלרות אין מערבין אלא שבת ומיזה בכל מערבין דלמח ר"ח הכל לאחתי
 עירובי חלרות שמערבין שבת פרוסה בו. ככר שלמה ופליגי עליה רבי יהושע ואמר דוקא ככר שלם הוא עירוב.
 יהלכה כדבי יהושע: אין מערבין בו. וטעמא משום איבה שכלים בני חלצר לידו מתלוות לומר למי נותן שלמה
 יהא נותן פרוסה: כבר באיסר והוא שלם מערבין בו. ונתנין אותו כשירוב עם שאר ככרות (ו) על בני חצר

ובי יוסי האם רבי יוסי ג'אנאם בפה בדרים אשירים ווען
 וע'נען די רייד ג'אנאם ג'ווארין או דאם ע'סין פון
 עירוב האם אשיעור ווי פיל עם זאל זיין בתחלת עירוב
 אין אגהייב ווען מען לייגט דעם עירוב אבל בשירי
 עירוב אבער ווען מען האט געלייגט דעם עירוב איז
 וועגן אשיעור גאר דער נאך פעלמ פון שיעור גל
 שהיא וויפיל עם איז געבליבן איז גינגט ויא אכרי למה
 בחצרות ווארום וואס מען האט ג'אנאם מען זאל
 לייגן אעירוב אין הויף זאל איז דאס גאר גרי ש"א
 לשבת את התניקות די קינדער זאלן גיט פאר געסין
 דעם דין פון עירוב. דאריבער איז גינגט וויפיל
 עסינווארג עם איז געבליבן: י בכל מערבין ומשתתפין
 מיט אלע מינים עסין און מיט אלע מינים משקה
 מעג מען לייגן אעירובי החומין. און מאכין
 אשהופי מבואות אעירוב פאר דוא מענטשין פון
 קבוי ויאי זאלן מעגין פראגין פון הויף אין קבוי.
 און פון קבוי אין הויף. און אעירובי חצרות מעג
 מען אויך מאכין מיט אלע מינים ברויט אפילו מיט
 שטיקלאך היין כו הפים ופן הפלח גאר מיט וואקער
 און זאלץ טאר מען גיט מאכין אעירוב דבוי רבי
 אליעזר אוי ו'אנאם רבי אליעזר. רבי יהושע זאנאם
 כבר הוא עירוב אעירוב מוז זיין מיט אנאנצין ברויט
 אפילו מאפה סאה אפילו דאס ברויט איז גיבאקט פון
 אקסא מעהל והיא פרוסה אויב יוא איז צו פראקין אין
 מערבין בו טאר מען גיט מאכין א עירוב מיט איהם

און דער בעל הבית וואס בייא איהם ליגט דער
 עירוב וויל צו לייגן עסין פון זיינע סיפא מעג ער
 צו לייגן וועלכין מין עסין ער וויל. אפילו גיט דעם
 ועלפינין מין פון פריער וימפה און ער איז די עסין
 מ'זכה דורך איין אנדערען ווייא עם שמיים אין
 משנה [ז] ואין צורך לחדשן און ער דארף גיט זאגן
 צו די מענטשין פון קבוי או ער האט גלייגט נאך
 עסין נחמיס עליהם אויב עם איז אין נאם צו גיקוקען
 איינוואהנער סיפא דער מענטש וואס בייא איהם
 ליגט דער עירוב זאל ער צו לייגן עסין וימפה און
 ער איז די עסין מ'זכה דורך איין אנדערען ויפרי
 לחדשן און ער דארף זאגן די זיינע איינוואהנער או
 ער לייגט אעירוב פון וויינעטוועגן אויך: ח בכה
 הוא שיעור ווייא פיל איז דער שיעור וויפיל עסין
 דארף לינען צו אעירוב כוון שהו פרוכין אויב עם
 זענען פיל איינוואהנער ואכמצעהן ארער מעהרז
 פון שתי סודות לגלות וויפיל אכמצעמט עסמ אין צוויי
 סודות אזוי פיל עסינווארג פון גינגט צום עירוב
 פאר אלע איינוואהנער פון קבוי כוון שהו מעטין
 אויב אין דעם קבוי איז דא ווייניגער ווי אכמצעהן
 מענטשין כגונגרת דארף גאר זיין דאם עסין ווייא
 איין פייג גרויס להוצאת שבת ווי פיל דער שיעור איז
 אויבם צו טראגן אעסינווארג אום שבת חייב צו
 זיין לכל אור וימפה פאר דער מענטש פון קבוי זאל
 זיין אשטימקעל עסינווארג גרויס ווי אפייג: מ אפי'

זכלבד זיהיה בין טולס כנרנרת לכלל א' ו'. ורמב"ם פי' דכבר שלם באיסר מערבין בו לבדו לכל בני החצר וא"י שטור: (יא) נותן אדם מעה לחנוני. המוכר יין ודר עמו כמבוי או לנחום המוכר ככרות ודר עמו כהאר כרי שזיכה לו בעירוב עם לחנוני חס יבואו בני מבוי לקנות ממך יין לשמוך או בני חצר לקנות ככר למעירוב זיהיה לי חלק בו: לא זכו לו מעותיו.

לחנוני ולנחתום כדי שיזכה לו עירוב [ג] דבריו א' אלעזר וזכ"ב לא זכו לו מעותיו. ומודים בשאר כל אדם שזכ"ב לו מעותיו. שאין בעירובין לאדם אלא מדעתו. א"י יהודה בד"א בעירובין תחומין אבל [מ] בעירובי הצרות מערבין לדעתו ושלא

דשטור דמ"ח ק"ט גא אמרבו חלום וממיוט: [ב] דר"א. בגמ' סרד מ"ט דר"א סא לא עמך ומטי עממו דר' סמיקס כשנס בעמירוב דכריס על ד"ח דכריס כש"י חויס מ"ט ומטעט סכס סמירוב על ד"ח: (א) דכריס כש"י חויס מ"ט ומטעט דר"ל שזיכה לו מ"י אמר בו וסא"י לא מטי ליה לפי כ"ו ומטוס ל"ט קונוס ומט שזיכה מ"י אמר בו: ס"ה זכ"בניל אמריס שליהס לחנוני כהנס סרדס סמיוס ומ"י י"י לא עמך סמיוס דכריס סלל ליה לבדו וזיכה מ"י אמר סמט ומט"י סר"ג דמטי כ"ו חויס קלי מ"י סד דמטי דכנינס סמיוס מנוי סמט ס"ה כונמו שזיכה מ"י סמט וסמלח"י יזכס לו מטי דסוי סללו עשאו סוס שליח לקבלה כלו למשך. וכן א"ס כסכוין סמיוס לכל חוקק העירוב דמכסכו בו ס"ה נוס יגרס ומט"י סמטונומטי לא דכ"ב ימחנת חוס לחמריס סלל לתנוי מספ מ"ט לא סמטי כן למטר סללו עממו כע"כ סלל רכס לקבל נמחתי וממטי קוללו וזיכה בעירוב סמיוס וזיכה בעין סלל ימכוין סמיוס וזכ"ב סמיוס דללו כמכיו סמיוס וזכ"ב זכ"ב ככאר חויסו ולא גרע מטי סמיוס סמיוס סמיוס סמט לזכות סלל חוקק סמיוס אמ"ס סמטונו לא נמכיו סמיוס ס"ה קויד דמטיח סללו. ועמיוט"י: (יב) רש"י ומטיס וגי כחוני גביסו א"ל ס"כ עיל אמר' נמח' דק"י. וז"ל סטור סכרי עשאו סלל למטר כענין שיעול וכוין סמ"ה לכויו מירוב סל"כ יזכס לו כמ"י לחמריס סוי סללו אומר שזיכה לו כמ"י לחמריס: (יג) וקס"ו דככס שזיכה מ"י זכ"ב למטר דכריס ס"ה ס"כ שייך לומר סלל מדממו דכסמ"ה סמטו דמטוס ל"ט קונוס. כ"ו וזכ"ב ל"ט ימח"י ס"כ נרלס כמ"י ככ"ס דמט דמטי ש"ין מילח"א סלל סכס ס"ה ילא ק"י סמיוס עמיוס לחנוני וס"י וס"י מפרכין וס"י ג' דכ"ב סללר כריס מוכן סוס מדע דלי ק"י סמיוס כ"ו ס"י לחמריס קווס סך דמטי ומודיס סמיוס: [מ] בעירובי חלום. וסא דמטי כע"י ל"כך להודיע סוס סמיוס (ז) ככס סמיוס דמוב סוס סמיוס כ"ו סמטו סמיוס סמיוס. וס"א

לכל חלמין מותו קונוס עד שימשך ואפילו עירב זה החנוני לכל האחרים וזכה גם כלה (יא) אינו עירוב שצרי לא נכתוין לזכות לו במחנת חנס כשאר המוכין בעירוב אלא שיקנה בשמות והרי איס קונוס לו דמעות איין קונוס ומלל מערב לו במעותיו: ומודים בשאר כל אדם. בע"ה סמלר לו חצירו היך משה וזכ"ב לו בעירוב והלך וזיכה לו שיקנה עירוב דהולץ ואין בע"ה ריגל למכור ככרות לא נכתוין זה אלא לפשות שליח ונעשה כחומר לו עירב לי (יב): שאין מערבין לאדם. כשמערבין לו משלו: אלא מודעו. הלכך גבי חנוני כ"י אמר לו זכ"ב לי לא נכתוין אלא לקנות ממנו ולא סמך עליו עישה שלוחו ומטוס איין קונוס ולא סמכיה דמטיח נמלל מערב לו שלל מדעתו. (יג) עירובי תחומין חוב הוא לו שמפסיד לבד דהאר וסמא איין חוב לו: והלכה כר' יהודה:

עבדוהו דכ"י ס"כ דכ"ב סמיוס כ"י עבדוהו וסמטו ככ"ב (א"ט)

גיט אקרקעמער האט ער גיט פארקויפט די ברייט ארער די נויין פאר דעם געלט וואס מען האט אים גיגעבן, נאר ער האט געקאדשט די ברויט אדער די נויין אויף דעם געלט, אונז אז מען מאהשט, איז דער דין, אזוי וויא דער בעל הבית פון דעם ברויט אדער פון דעם נויין האט צו גענומען דאס געלט האט שוין דער בעל הבית פון געלט וזכה גינען די נויין אדער די ברויט האט ער דאך טאקי אהלק און אדער די ברויט אדער די נויין שאין מסבין לאדם ואלא מדעתו מען לייגט גיט אעירוב פאר אקעגנשט נאר מיט זיין וויקען אז ער הייסט אפי בפי דידיה האט רבי יהודה גינאנט בפי דברים אמריס ווען יענען די רייד גינאנט גינארין אז דער בעל הבית דארף וויסן אז מען לייגט פון זייגעטווענין אעירוב בעירובי קויפן נאר בייא אעירובי החכמין דהיינו אז ראובן וויל לייגן אעירוב אין קוואר זייט פון שקאט סוף צוויי טויזענד איילין פאר שמעון וועגן דאך ער בייא שמעון פרענין אויב שמעון וויל אזוי אקרקעמער וויל גיט שמעון גיין אין דעם זייט וואו דער עירוב איז ער וויל נאר גיין אין מערב זייט, אונז ער וועט גיט קענען אכל בעירובי הצרות אבער בייא דעם עירוב וואס מען לייגט אין הויף מסבין מען קען לייגן פון אפעל הבית ווענען דעמיו ושלל דעמיו סיי ער ווייס אונז סיי ער ווייס גיט לפי שגין לאדם שלא סמיו מען קען סמיון אקעגנשטין אטובה

דבר באישר אברויט וואס ווערט גיקויפט פאר אנקראשין ויהא שלל אז ער איז נאנץ מסבין בו מאכט מען אעירוב מיט איהם: יא טמו אדם סמיו לחנוני אקעגנשט מען געבין געלט צו אקרקעמער וואס פארקויפט נויין אונז וואהנט מיט איהם אין איין גאס אנהיים אונז ער מען געבין געלט צו אקרקעמער וואס פארקויפט ברויט אונז וואהנט מיט איהם אין איין הויף כדי שזיכה לו שזיכה אז דיא אקעגנשטין פון הויף אדער פון גאס וועלען קויפען צום בעקער קויפן ברויט אדער זיי וועלען קויפען צום וויינענדרלעך קויפן נויין צום עירוב ואל ער אויף האבין אהלק אין דעם עירוב דכ"י רבי אליעזר אזוי זאגט רבי אליעזר וחקמיס אימריס אונז די חכמיס זאגין לא זכי לו מעותיו דיא געלט זיינע האבין גיט וזכה גינען פון זייגעטווענין א חלק אין עירוב נוארום מיט געלט וואס ער האט גיגעבן צום בעקער אונז צום נוייג' דענדרלעך האט ער גיט קוהה גינען גיט די ברויט אונז גיט די נויין, האט ער דאך נאר גיגעבן צום עירוב געלט, אונז מיט געלט מאכט מען גיט אשומפות צו אעירוב וסמיוס אונז די חכמיס יענען סודה גשאר לך אדם אז ער האט גיגעבן געלט צו אפעל הבית גיט אקרקעמער אונז גיט אקרקעמער אונז ער האט גינאנט צו איהם, ער זאל פון זייגעטווענין געבין ברויט אדער נויין צום עירוב שזיכה לו מעותיו האבין איהם די געלט וזכה גינען ער זאל האבין אהלק פון עירוב ווייל ער איז אפעל הבית אונז

לדעתו לפי שזבין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו:

אָפּענאַמט אָן זײַן ווײַסן סײַדן ער ווײַס פּון דעם שאַרן און פּעשטײט אויף דעם שאַרן:

גמרא עירובין דהיה ע"ב

כלכס ה' כלס כלי המילין הנכנסים ומכלות הכלים אכרסם

ת"ר המרצה מעות לאשה מירו לידה או מירה לידו כשביל שיאכל בה אפי' דומה למשה רבינו שקבל הורה משה סיני לא ינקה מדינה של ניהגם אמר רב נחמן מנזח עם הארץ היה שנאמר ויקם וילך מנזח אהרי אשתו מתקין ליה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה גבי אלקנה דכתב וילך אלקנה אחרי אשה ה"ל וגבי אלישע דכתב ויקם וילך אחריה ה"ל. אלא אהרי דבריה ועצתה. הכא דאמר רב נחמן מנזח עם הארץ היה אפילו בירב הנמלים ותלכנה אחרי האיש ולא לפני האיש אשה ולא אחורי ע"ו ולא אחורי כיה"כ כשעה שהצבור מתפללים. אמר רבי ירמיה בן אלעזר אומרים בקצת שבתו של אדם כפניו וכולו

קנה וכן די רבין האבין גילערוגם הדינה פניה לאשה קדי ליה או קדיה ליה כשביל שיאכל בה אז איקער גיילט געלט צו אאשה פון זיין האנט אין איהר האנט, אדער פון איהר האנט אין זיין האנט, ונייל ער ונייל קוקען אויף איר גיילט דאס לישת רביטו שקבל מיה מסני אפילו ער איז אזוי אצדיק וואס ער איז נליך צו משה רבינו וואס ער האט גענומען דיא מרה פון גאט אויף דעם בארג סיני, פון דעסט וועגן לא ינקה מדנה פ"ל גיהגם ער רב נים ריין ווערן פון דעם משפט וואס ער וועט האבן אין גיהגם אפי' רב נחמן רב נחמן האט גינאנט משה עם הארץ היה מנזח איז גינען אעס הארץ שגאט ווארם עם שטיים אין פסוק וקם וילך אחרי אשתו ונאם איז גענאנגען נאך זיין ווייב, געוויס מיינט מען זיין ווייב איז גענאנגען פריער און ער איז גענאנגען אינקער איהר און דער דין איז מען קאר נים גיין אינקער אאשה, און אז מנזח האט נים געוואקט דעם דין איז ער דאך גינען אעס הארץ פסקה ליה כן נחמן פ"י יצחק רב נחמן בר יצחק האט גיפריענט צו רב נחמן אלא שניה נאר פון דעם איצטיגען מיינונג דייעס גבי אלקנה דחייב ביי אלקנה שטיים אין פסוק וילך אלקנה אחרי אשתו אלקנה איז גענאנגען נאך זיין ווייב גבי נים וועקטו אויך זאגן מען מיינט אינקער זיין ווייב גבי אלישע דחייב און ביי אלישע שטיים אין פסוק וקם וילך אחרי אשה ער איז אויפער שטאמען און איז גענאנגען נאך איהר נאך דיא שווערן גבי נים וועקטו אויך זאגן מען מיינט אינקער איר ואלקנה און אלישע האבן דאך גע' וויס געוואקט דעם דין אז מען קאר נים גיין אינקער אאשה אלא אחרי דהיה נחמה נאר מען מיינט וויא

בחדר 6' בגלגל אשכנז דלג יחיה ליה שיחמטכו בני החלז מוסו חישו דבני החלז כלמו טמא לא יוכלו נטילתו כלים כחלז וכחמו פ"ס פ"ס בניהו ולא יכיה אויב לויכ"י בחלז: עמ"ס ט: אמרקה אפילו ער ווייס נים פון די מוקדה וזין קבין לאדם שלא בפניו אקער מען קאר נים מאהו שארין

ל"ט"ו

מירו לידה. המרה מירו לידה אפי' הוא כמשה שקבל תורה מהקב"ה לידו: עם הארץ היה. דלג נמר ד"ל דמתיתהו דקתי לניל לא ילך אדם אפי' אחרי אשתו: אלקנה: גיילט היה כדתיקין כסדר עולם וליכא למימר ע"ה היה: ולמאי דקאמר ר"ג. דהאי אחריה אחריה מנזח: בירב. מוקד שקרין מוקות של בית רבן: ולא אחורי אשה. אפ"ה מ"ל: ולא אחורי ע"ו. שמה ימנך מירוי: ולא אחורי בהכ"ל בשעה וכו'. שמרה כזפר שמועד מתהרו וליטו נכנס: אומרים בקצת נמי אחרי דבריה ועצתה. אמר רב אשי ולמאי נמי לא קרי דכתי' ותקם רבקה ונערותיה והרכבנה על אמר רבי יוחנן אחורי ארי ולא אחורי אשה אחורי כשעה שהצבור מתפללים. אמר רבי ירמיה בן אלעזר אומרים בקצת שבתו של אדם כפניו וכולו

קנה וכן די רבין האבין גילערוגם הדינה פניה לאשה קדי ליה או קדיה ליה כשביל שיאכל בה אז איקער גיילט געלט צו אאשה פון זיין האנט אין איהר האנט, אדער פון איהר האנט אין זיין האנט, ונייל ער ונייל קוקען אויף איר גיילט דאס לישת רביטו שקבל מיה מסני אפילו ער איז אזוי אצדיק וואס ער איז נליך צו משה רבינו וואס ער האט גענומען דיא מרה פון גאט אויף דעם בארג סיני, פון דעסט וועגן לא ינקה מדנה פ"ל גיהגם ער רב נים ריין ווערן פון דעם משפט וואס ער וועט האבן אין גיהגם אפי' רב נחמן רב נחמן האט גינאנט משה עם הארץ היה מנזח איז גינען אעס הארץ שגאט ווארם עם שטיים אין פסוק וקם וילך אחרי אשתו ונאם איז גענאנגען נאך זיין ווייב, געוויס מיינט מען זיין ווייב איז גענאנגען פריער און ער איז גענאנגען אינקער איהר און דער דין איז מען קאר נים גיין אינקער אאשה, און אז מנזח האט נים געוואקט דעם דין איז ער דאך גינען אעס הארץ פסקה ליה כן נחמן פ"י יצחק רב נחמן בר יצחק האט גיפריענט צו רב נחמן אלא שניה נאר פון דעם איצטיגען מיינונג דייעס גבי אלקנה דחייב ביי אלקנה שטיים אין פסוק וילך אלקנה אחרי אשתו אלקנה איז גענאנגען נאך זיין ווייב גבי נים וועקטו אויך זאגן מען מיינט אינקער זיין ווייב גבי אלישע דחייב און ביי אלישע שטיים אין פסוק וקם וילך אחרי אשה ער איז אויפער שטאמען און איז גענאנגען נאך איהר נאך דיא שווערן גבי נים וועקטו אויך זאגן מען מיינט אינקער איר ואלקנה און אלישע האבן דאך גע' וויס געוואקט דעם דין אז מען קאר נים גיין אינקער אאשה אלא אחרי דהיה נחמה נאר מען מיינט וויא

שברו . כלומר ד"ל הוא שאלם שאלם משנה את חכירו
 של כפניו רכנה לא ירכה בשכחו לפניו שגרה כמחיק ;
 בפניו כתיב צדיק . ושאל כפניו כתיב לדיק תמים ;
 בלילה . שהקול נשמע למרחוק ; ולא אמר איה אלוה
 עושי . לא להרדך להחמוק ולומר איה אלוה עושי והריני
 מרוב מי שמות ומירות של תורה בלילה :

שלא בפניו . מקצה שברו בפניו דכתיב כי אותך
 ראיתי צדיק לפני . וכולו שלא בפניו דכתיב נח
 איש צדיק תמים היה בדורותיו . ואמר רבי ירמיה
 כל בית שנשמעים בו דברי תורה בלילה שוב
 אינו נחרב . שנאמר ולא אמר איה אלוה עושי
 הנותן ומירות בלילה :

בדורותיו נח איז גי'וען אין וי'יע דורות אצריך תמים
 ואמר רבי ירמיה גאון האם רבי ירמיה גי'וען ג'ל בית
 שנשמעים בו דברי תורה בלילה יעדרע שטוב וואס אין
 איהר ווערש גי'וערש די יריד פון די תורה פיי נאכט
 ליום מען לערונט התורה ביי נאכטן שטוב אינו נחב די
 שטוב וועט מי תרוב ווערש שטוב ווארום עם
 שטיים אין פסוק ולא אמר איה אלוה עושי נוח מירות
 בלילה דער קענטש וואס גי'ט דעם געזאנג פון התורה
 לערנען פיי נאכט , וועט ער גי'ט דארפין זאגין
 וואו איז דער גאט , וואס האט מ'ה בשאפין ער
 זאל קומען מיר העלפין , ווארום איה גין אין
 אצרה . וייל אויף איהם וועט קיין ארה קומען :

קענטש איז נא אינו וועט הערין זיין לויב . זאל
 מען איהם גאר לויבין אביסעל ויבילי שלא בפניו אונ
 אויב דער קענטש איז נישט דער קענין , מען קען
 איהם לויבין מיט אלע לויב וואס קען וויים אויף
 איהם צו זאגין מקצה שטוב בפניו פון וואגען ווייסין
 מיר אז דער קענטש הערש זיין לויב זאל מען אים
 גאר לויבין אביסעל דכתיב ווארום עם שטיים אין
 פסוק גאט האט גזאנט צו נח כי אותך ראיתי צדיק לפני
 ווארום דין האב איה גי'וען דוא גי'וט אצריך פאר
 מיר , ואונ גאט האט גי'ט גי'וען צדיק תמים ויבילי
 שלא בפניו אבער ווען גאט האט גי'רעט נצו משה
 רבינו פון נח גי'ט צו נח , האט גאט גי'וען דכתיב
 וי'יא עם שטיים אין פסוק נח איש צדיק תמים היה

זוהר אמור דף צ ע"א . פ"ס דאלינות יור הא ואו הא

ו'א יחלל ורעו בעמיו כי אזי ה' מקדשו . ת"ח כל מחן דאפיק זרע לבטלה לא זכי למחמי חסי שכניחא ואקרי רע דכתי'
 (החליט ה') כי לא חל חסן רשע אחיה לא ויגוד רע . האי מחן דאפיק ליה בזידיה או בלחנותי אחיה דללא כשרא . ואי
 תימא דאפיק ליה בלחנותי דלא מתעברא הכי נמי לא . אללא כמה דאמרן וע"ד יעבד ב"ג מקב"ה דיומין ליה מלגא דכשרא
 דלא יפגוש זרעיה . מחן דאפיק זרעא כמאחא דלא כ שרא פגוש ליה לזרעיה ווי למחן דפגוש זרעיה . ומה בשאר בני
 נשא כך כהנא דקאים לתחא כגוונא דלעילא בקד וזה עלאה עאכ"ו . בעמיו מהו בעמיו דהא כתיב דלעילא חלמנה בני
 וגרועא וחללה וזה את חלה לא יקה וכתיב לא יחלל זרעו בעמיו . בהם מבטי ליה מהו בעמיו חלה מלה דח קלנא
 בעמיו פגומו בעמיו . וע"ד כתיב כי אם בתולה מעמיו יקה אשה מעמיו ודאי כלל כגוונא דלעילא . כי אזי ה' מקדשו .
 מהו מקדשו חלה חלה הוא ההוא דאיהו מקדש ליה בכל דאיהו מקדש ליה וישתכח קדישא בכלל . דקדישא ישתמש על ידא דקדישא . ת"ח
 ק"ה ישתמש ע"י דכהנא וישתכח קדישא כד אחי לשמשא ובגין דקב"ה ישתמש על ידא דכהנא דאיהו קדישא כהנא
 ישתמש ע"י דכתיב דאתקדש בדכיותיה ומאזי איהו ליואי נש (ס"ח כהנא) אחרא ישתמש ע"י דקדישא אחרא בגין
 דישתכחו כלל דאיהו מקדש לקב"ה וזכאי אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאחי דעליהו כתיב (ויקרא כ) וזכבדו
 אתכם מן העמים להיות לי . כמה פרישן ישראל מכלל בקדושה לשמשא קב"ה ה"ד (סס) והתקדשתם ויהייתם קדושים
 כי קדוש אני יי' וגו' . חו פתח ואמר (תהלים ג) לוי' הישועה על עמך ברכתך סלה לוי' הישועה הכי תנין זכאן אינון
 ישראל דבכל אתר דאחנלו שכניחא אחגלייא כהדיהו . כד יפקין ישראל מנגלותא פורקנא למחן . ישראל או לקב"ה חלה
 הא חוקמהו כמה קראי והכא לוי' הישועה ודאי . אימתי על עמך ברכתך סלה . בשעתא דקב"ה ישנח בכרכאן עליהו
 דישאל לאפקא לון מן גלותא ולאוטובא להו כדון לוי' הישועה ודאי . וע"ד תנין דקב"ה ייתוב מעאון דישאל מן גלותא
 ה"ד (דברים ג) ושכ יי' אלהיך את שבתך ורחמך :

הלכה פסוקה

יוסף חלק

מוסר

הרב"ם הלכות תפלה פ"ג
 (א) נהגו אנשים הרבה להתפלל מנחה גדולה וקטנה
 והאחת רשות . והזו מקצת הגאונים שאין ראוי

ואיך נהגו אנשים הרבה להתפלל מנחה גדולה וקטנה והאחת רשות
 פיל מענטשין האבין פיי זיך איינגעפירט וי'א
 זאלין דאווענען צוויי מאל מנחה גרויס מנחה והאלב
 איינס אונ קליין מנחה (האלב פיר) . אונ איינע איז
 אנדער רחוק מקצת הגאונים שאין ראוי להתפלל רשות אלא
 הגדולה אונ אביסיל גאונים האבין גי'ועקת נאר מנחה
 גדולה זאל מען דאווענען פאר אנדער וי'וען גי'וען אונ
 דער דין דער שקל'ו ווי'וט אויך אזוי אז נאר מנחה

בכל עת יהיו בניך לבנים לעולם ואלה עלמו כאלו נוסע לנפוש
 ואם ימות בשעתו נעלם מוח כחמיו לסיבך ישוב ממסליו
 בכל עת יהיו בניך לבנים לעולם ואלה עלמו כאלו נוסע לנפוש
 ואם ימות בשעתו נעלם מוח כחמיו לסיבך ישוב ממסליו
 ב'כל עת יהיו בניך לבנים לעולם ואלה עלמו כאלו נוסע לנפוש
 ואם ימות בשעתו נעלם מוח כחמיו לסיבך ישוב ממסליו
 ב'כל עת יהיו בניך לבנים לעולם ואלה עלמו כאלו נוסע לנפוש
 ואם ימות בשעתו נעלם מוח כחמיו לסיבך ישוב ממסליו
 ב'כל עת יהיו בניך לבנים לעולם ואלה עלמו כאלו נוסע לנפוש
 ואם ימות בשעתו נעלם מוח כחמיו לסיבך ישוב ממסליו

להתפלל רשות אלא הגדולה, וכן הדין גותן מפני שהיא כנגד דבר שאנו חריר בכל יום, ואם התפלל הגדולה חובה לא יתפלל קטנה אלא רשות: (ב) הא למדת שזמן מנחה הגדולה משש שעות ומחצה עד חשע שעות ומחצה, וזמן מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה עד שישיאר מן היום שעה ורביע, ויש לו להתפלל אותה עד חמששקע החמה: (ג) תפלת המוספין ומנה אחר תפלת השחר עד שבע שעות על מי שפשע וצא י"ח מפני שזמנה כל היום:

מיד ולפי"ל טוב יום אחד וכו' לפיכך ישנו יום אחד לפני מיתו ויספ סנה חמש שנים. אל חלמך שאין לחפש בדרכיו ולשוב כי אם מעבדות שיש כפן מטפס מן גול גוה נגדס וכיוצא בכפן אלס כסם שצריך לזכר לפיכך ולשוב מן כך הוא לרצו לחפש דעותיו הטובות שיש לו לשוב מן כפן הכסם וען חליבה או מן הקנהה או מן הנאה ומירדסים במחללות כיוצא בכפן מהכל לרצו נשוב וללו ק"ס יומי מן כעוונות שיש כפן מטפס שבונו: שהלדס כגיל כללו קשה לפיכך מן אהכי אסר שחמקת והס לפעומו וכו':

למך יקונו כעס דרכו וגו':

גדולה בארף מען דאוונען אנדקה מפני שהיא כנגד דבר שאינו חריר בכל יום ויחיל מנחה גדולה האם מען קתמן גיוונען גענין אזוי אזאה (ואם עס איז גיט שפמעניג אלע טאג. נאר ווען עס גיפאלט ערב פסח פרייטאג ואם תפלה הגדולה חובה און אויב יזך האם גידאווינקט מנחה גדולה (האלב איינס) ויחיל מען איז מחויב צו דאוונען מנחה לא תפלה קטנה אלא רשות בארף עד שיון גיט דאוונען מנחה קטנה והאלב פירן אר אויב עד וייל דאוונען אנדקה: (ב) האם למדה פון דאנען לערנען מיר שזמן מנחה הגדולה או די צייט פון מנחה גדולה איז משש שעות ומחצה עד חשע צייט פון מנחה קטנה פון זעקס שעות אהאלבס (פון האלב איינס) כיון גיין לענה מיט אהאלבס וכיון האלב פירן וזמן מנחה קטנה און די צייט פון מנחה קטנה איז משש שעות ומחצה פון גיין לענה מיט אהאלבס (פון האלב פירן) עד שישיאר מן היום שעה ורביע כיון עס זאל בלייבן פון טאג (כיון נאכט) איין לענה מיט אפעקטילן וראם איז ווען טאג און נאכט זענען גלייך, כיון דרייא פעקטיל אויף פינאף ייש לו להתפלל אותה עד שמשקע החמה פון דעקסמועניגן מענ מען דאוונען מנחה כיון די זון גייט אונטער: (ג) תפלת המוספין ומנה אחר תפלת השחר דער זמן פון מוסף דאוונען הייבט זיך אן נאך שחרית עד שבע שעות כיום כיון זינען לענה אויפן טאג (כיון איינס) והתפלל אותה אחר שבע שעות און דער נואם דאווינט מוסף נאך די זיבועמען לענה (נאך איינס) אף על פי שפישע אפילו עד האם פארשפעטיגט מביור דער האם גיקענט דאוונען פריער נאר עד האם גיט גינואלט, פון דעקסמועניגן יצא י"ח חובתו האם עד יוצא גיוונען מיט דעם דאוונען מפני שזמנה כל היום ויחיל די צייט פון מוסף איז אגאנצין טאג:

ואל עד באלד טאן השובה, ווי די חכמים האבין גיזאנט זאלקט טאן השובה איין טאג פאר דיין שפארבין, ווייס דען אפעקטש ווען ער וועט שפארבין, נאר אלע טאג זאל ער טאן השובה טאמער וועט ער מאיגיין שפארבין לפיכך ישב יום אחד לפני מיתו דריבער זאל ער טאן השובה איין טאג פאר ויין שפארבין וישה שעה אחת בתשובה אפילו איין שעה צו ויין מיט השובה איז אויך גוט אל האמר שאין לחפש בדרכיו לשוב כי אם מעבדות שיש כפן מטפס זאלקט גיט זאנין אז השובה בארף מען נאר טאן פון אועלדקע דעות וראם מען מוט זיי מיט די הענט, ווישענער אנדערע זאכין בארף מען גיט ווען כנון גיל ונט ונגנה עד דארף נאר טאן השובה פון זעלה און פון זנות און פון נגנה וכיוצא בהן און נאך אנעלדקע עבירות, עס איז גיט אזוי אלא כשם שצריך אדם לפרש ולשוב מן נאר אזוי ווי אפעקטש בארף זיך אפשיידן און טאן השובה פון אנעלדקע עבירות כך היא צריה לחפש בדעת הרעות אזוי דארף ער זוכין צו טאן השובה פון שלעקמע דעות און פון שלעקמע מרות שיש לו לשוב מן מן הנפסו וכו' ויחיל עד דארף טאן השובה פון בעם און פון פינדלשאפט מן התנאה או התנאה פון קנהה און פון גרויסקייט מירדית המתבלות וראם עד האם גיוונעם גוט צו עסין וכיוצא בהן און נאך אנעלדקע זאכין מתכל צריך לשוב פון אלץ דארף ער טאן השובה ואלו קשים יותר מן העונות שיש בהן ענשה די עבירות זענען נאך ערענער פון די עבירות וראם ווערין גיטאן מיט די אויסווייניגסמע אחרים שבזמן שאדם רגיל באלי אז דער מענקשט איז גיוואהנט אין די עבירות וקנהה, בעם, נאך, שנאה, קשה לפרש מן איז שווער עד זאל זיך אפשיידן פון זיי אחר אשר שחמקת ודל לעשות ויחיל ער איז שיון אריין גיטאן און איינגעוואהנט

אין די עבירות צו טאן זל יה נאמר אויף די עבירות זאגט דער פסוק ישוב לרשע ודרכו ואיש און משחכותיו דער דשע זאל פארלאזן זיין וועג, און דער מענקשט וראם פראכט צו מאן אנדערעכט, זאל עד פארלאזן זייען מראבמונג:

אין די עבירות צו טאן זל יה נאמר אויף די עבירות זאגט דער פסוק ישוב לרשע ודרכו ואיש און משחכותיו דער דשע זאל פארלאזן זיין וועג, און דער מענקשט וראם פראכט צו מאן אנדערעכט, זאל עד פארלאזן זייען מראבמונג:

אמור יום ג תורה

אונקלוס

חמששקע תפלת ד"א יהוה נפש י יה יהוה יהוה, רוח יוד האוואו הא. נשמת יהוה חיה ויחיה ה דימליהו הוה אל שם כ"ן שבעשית בניקוד חלם:

אונעל כל נפשית מיתא יא ועל כל נפשית מת לא יבא לאביו ד"א ועל כל נשמות מת. סה"כ כ"ד

וְלֹא־אָמַן לֹא יִטְמָא : י" וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ
 לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחֲלֵל אֶת־מִקְדָּשׁ
 אֱלֹהֵי־כִנּוֹר שְׁמֹן־מִשְׁחַת־אֱלֹהֵי־עֲלִי
 אֲנִי יְהוָה : י" וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָהָ
 יִקַּח : י" אֶלְמֶנָה וְגֵרוּשָׁה וְחַלְלָה זֹנֶה
 אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקַּח כִּי אִם־בְּתוּלָה
 מִעַמּוֹ יִקַּח אִשָּׁה : י" וְלֹא־יַחֲלֵל זֶרְעוֹ

לא ייעול לאביו
 ולאמיה לא יסתאב :
 וכמן מקדשא לא יפוק
 ולא יחל ית מקדשא
 דאלהיה ארי כליל
 משח רבות אלהיה
 עלוהי אנא יי : והוא
 אחתא בבתולהא יסב :
 י ארמלא ומתרכא
 וחלילא ממעיא ית ארין
 לא יסב אלהין בתולתא
 מעמיה יסב אחתא :
 ו ולא יחל זרעיה בעמיה

ת"א לאכיו ולאמו לא יטמא. טס מח : ומן המקדש לא ילא . מיסדרין ית ית סד זכתיס
 יו : כי כור טמן . סוכיות יב : והוא חשב בכתוביה יקה . יכמות כס וט"ז : אלמנה .
 יכמות כט : אלמנה וגרושה ומללה . טסס ס כמותו כס . ט"ז : כמותו טל סו עז קידושין פג : יקה חשב . יכמות סל : ולא
 יחלל זרעו בעמיה . יכמות ס וט"ז :

בעל המורים

(יא) ועל כל נפשות מת וגו' . כל המסוק האוחזות של סוף
 פיתות כסולות רצו לרביעית דס כהל משני מתים שמטמא :

(יג) והוא חשב בכתוביה יקה . והוא עולה י"ח רעו כן י"ח טס
 שפתי הכתובים

רש"י

(יא) ועל כל נפשה מת . כהלל צ המה : נפשה מת .
 להביא רביעית דס מן ק התם שמטמא כהלל : לאביו
 ולאמו לא יטמא . לא כל אלא להחיר ר לו מת מטה :
 (יב) ומן המקדש לא יצא . אינו הולך אחר המטה ועוד
 מכאן למדו רבותינו שכ"ג מקריב חוקן ש וכן משמע חף
 חס מתו אביו ואמו אינו ארץ נלחה מן המקדש אלא
 מובד עבודה : ולא יחלל את מקדש . משאש מחלל
 בכך את העבודה שהחיר לו הכתוב הוא כהן הדיוט
 שעבד חוק הלל : (יד) וחללה . טגולדה מספולו
 ת כהונה : (טו) ולא יחלל זרעו . הא חס כהא אחת מן
 רש"י

פירוש להורות אלהים

(יא) על אונ אין אשמוב הוא דארקען ליגן אמת
 לא יבא זאל דער פהן אהין גיט קומען (עין רש"י)
 לאביו ולאמו אפילו צוא גיין פאקער אונ צוא גיין
 מופער קאר ער זיך גיט אשמוב ייין : (יב) וכן אונ
 פון דעם ביהמ"ק זאל ער גיט ארום גיין אפילו
 גיין פאקער אדער גיין מופער זענען גישמארבין
 קאר ער גיט גיין זיין קלוה גיין אונ ער מעג
 קאן דיא עבודה דעם אייגינעם קאן ולא יחלל אונ
 ער וועט דער מיט גיט אונגהייליג מאכין דעם
 מקדש פון גיין גאט פי נוארום גר אקרונן שגן איז

מצות השם

(יא) [כט] [לאו קמד] בל יכנס כ"ג כהלל המח ואס"י ללוכה
 סעמיס טמיה עז שר הכהנים לעמא הוא אינו יכול
 להכנס שזאמר ועל כל נפשות מה לא יבא :
 (סג) [רעט] [לאו קמד] שאל יטמא כ"ג לא כמות ולא נמשה
 ספי לאביו ולאמו שאלמ לאביו ולאמו כ"ג יטמא :
 (יג) [כט] [כט] [קז] טיטס ככהן כנדול נכרס כמולה ולא
 קענס ויגורס טלמטס והוא חשב בכתוביה יקה :

והוא אשה בבתולה . יקה ודאס איז אמצות עשהו אבין קודם
 זאל גיטקען אבתולה פאר אנווייב :

אָרִי אָנָּה יוֹ מְקַדְּשֵׁיהִי : בְּעַמּוֹ כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשֵׁוֹ : ס שני

שפתי חכמים

רש"י

הפסוקים זרעו הימנה חלל מדין קדושה א כהונה : גם כהן היה לו לפסג גס פ' שני עשירי לטויה לו לפסג ג"כ זיכה דכתיב כאן . וי"ל כהן לרין לפסג הכי' של חללה דה"ס דעירי דיקא כשנתחלל מן כהונה ע"י זיאה מ' מן הספוליס סי' אף שלח כדרכה . אבל בחולה שניגלה מן הספולין לכוסה לא' כוס חללה דדוקא כתיב וחללה זיכה דמשמע חללה שיהא זיכה דכא כתיב לשניו חלמנה גרושה דעשמע חלמנה או גרושה א"כ פסג כהן היה לו לכתיב ויחלל ויחלל דמשמע או זיכה חלל מדכתי' זיכה בלא וס' ומשמע חללה שיהא זיכה לכך הולך דש"י לפסג דוילך' משמע כהונה גם כן עובדי חללה זיכה לא קא' . חלמנה וס' דלא כתיב חללה זיכה דרך הפה"ל לכתב כן כמו לעיל כי אם לשאר הכתוב חלל לטעו ולאכתיב היה לו לכתיב ולאמו : א (כמ"י) ר"ל שבניו חכמים עומדים לטעמה ולישא גרושה וכל כיוולא כוס :

פירוש לתורת אלהים

זאל ער געמען פאר אנווייב : ולא יחלל אונ ער ואל גימ פסול מאכין וייני קינדער פון דער פרוהה צווישען ויין פאלק ווארען אז ער וועט יוא געמן אנרושה אדער אאלמנה וועלען דיא קינדער

השם

כצות (יד) רעגו (לאו קמו) שלא ישא כ"ג את חלמנה וס'י' מן ספוליסין שנכתב חלמנה גרושה וחללה זיכה את חלס לא יקם : (סו) רעדו (לאו קמו) שלא יטול כ"ג את חלמנה וס'י' בלא קדושין שנכתב ולא יחלל ויחלל דמשמע ויין אלקנה וגו' וקאם איז אמצות לא תעשהו אכתן גדול פאר גימ געמען פאר אנווייב איינע פון די פיער ווייבער אלקנה

נביאים יחזקאל כד

לחשוד מנ"ה ד"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהודה נשמה דנצח אדני נשמה דעוד יקוה חיה יחידה דנצח יהודה חיה יחידה דהוד אל שם ב"ן שבעשה :

א ועל מיתא דאנשא לא זיעול לאפקטאבא אלקה לאב ולאם ולבר ולקבת לאח ולאסח דלא הות לקבר יקטאבון : ב ובתר דכותיה שבעא יוסין ימנון ליה : ג וביום סעליה לקדשא דברקא גימא לשקשא בקודשא קריב שפאניה אמר יי אלהים ד ויהיה להון פאחקא חולק מותר קודגני חולקתון ואחקא לא תהנון ונאשקא אנון ניקלגיה וקר חקא בישראל להון ימי :

מצודת דוד

רש"י

(ג) וביום כואו אל הקדש . תחלה להתמקד בעבודה : יקריב חמאתו . זו עשירית הויפה : (ד) ויהיה להם . הכהונה לנחלה : (ה) חרם בישראל . לשון הקדש כחללה זיכה הכהן להסתמך בעבודה : אל המזר הסעיעים . יהא פסג סהיו סככים מקריבים כיום המנון . וכמ"ס זה קרין אהין וכינוי וגו' כיום המשח אותו עשירים סלסס סולת וגו' (ויקרא ס) : (ד) ויסם לסס לנחלה . סככונה סהיה לנחלה כי לא יגחלו חלק בלען : חני נחלסס . ר"ל עוזר רכני יס' נחלסס : ומחוס . מחוס נחלת כרקק לבויות ולכרמים לא סתנו להס וסו לטעון יסו ס : למסוק בעבודת סהקדש (נעמי סקלוח חרוסס סלרן כמ"ס פרוסס סקדס ככסריס וגו' לקמן ע"ס) זה סיס ללויך כתיב (מלכות) : חני אחוסס . ר"ל עוזר קרני יסו סחוסס . וכמ"ס פירש כמ"ס : אל סעניסס . כל סהקדסות :

דעם ופרש עברי מיישש געפינס מען בייא דער הפסורה פון דער יואך :

כתובים משלי כו

להכשיך מיסור ומכות דמא שנין דלת יוד נמש שנין שנין דלת יוד רוח יאהרונה נשבה דיסור א אר
ארנ ארני נמש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יו דו דו חיה יחידה דיסור יתה חיה יחידה דמלכות
אל שם בן שבנשיח :

א אס-תכתוש את-האיילו בפכתש בתוך הריפות בעלי א אין סחית ליה לשמאי
לא-תסור מעליו אנתי : ב ידע תדע פני צאנף שית לבך
לעדרים : ג פי לא לעולם חסן ואסגור לדור ידור : ד גלה
חציר ונראה-דשא ונאספו עשבות הרים : ה פבשים
ללבושה ומחיר שדה עמודים : ו דור קר
הוא אחקנא אף שלם כרא דרנא : ז שבה עמרא ואחקמי דתאה ואתגנש עשבא דמורי : ח אמרי
ללבושה ונריא לתנרות :

רשי

מצודת דוד

(א) תכוש. אם תשים את האיל במכתש בתוך הכתים הכתשים
ועמם תכוש אותו יד המכתש ע"י לא חסיר ממנו ולוחו
כי לא יזוכם : (ב) ידע. מן לבך לדעת בעמך : פני אלך.
מה הם לריכס : שיה לבך לעדרים. לתת להם די מחסורם ויפלו
הדבר כמ"ש : (ג) כי גוי. עם כי כדור מלאה ידך מ"מ גם מה
אל תמך ידך כי לא לעולם יתקיים חוזק העושר ותסיר את נוסע
שבדיו סולן : ואם נזר. וכי נזר העושר הוא דבר המתקיים לכל
ימי הדיכות ויכל הדבר כמ"ש : (ד) גלה. לפטעים בגלה ההלך
וגלה דשא ופטמים נאספו עשבות הכים לום מן דפתך להכין
מלבושך ופטמים יהיו לך כמך שם כי כמו תבואת השדה
תמירד ופטמים קיימים ומעבדן נקוטמים ומולדים וילוחם סוכה וזף סמס קיימים לנפלים :

(ה) הריפות. חטים הנדוכים במכתשת : בעלי. הוא
כוכא : (כ) פני צאנך. התכוון כהם תמיד מה הם
לריכס : (ג) חוסן. ממון : (ד) גלה חציר. כשנלה
החציר בזימו ניסן : ונראה דשא. ונאספו עשבים ללמוח :
(ה) כבשים. ניווחים יהיו ללבושך : ומחיר שדה.
ישו לך העמודים :

לעת אשר לא תמלא : (ס) כבשים. גינת סככים יסיה מל לזך
תהלה ככל שנה ושנה והאלך לעולם מופדת כן גינת העמודים
ומולדים וילוחם סוכה וזף סמס קיימים לנפלים :

פירוש ע"מ

מיר ועהן אז דאם נראו ווערט אנגמפלעקט אונ
עס ווערט גינעוהן דאס גרינע זעקליירונג פון דר
ערד ונאספי עשבות הרים אונ זיין ווערין איין גיטאהן
אפירי דיא נראו פון די זערג וואס קיינער סרעט
גיט אויף זיי זעהן מיר דאך אז עס איז אלץ גיט
אויף אייביג : (ה) כבשים ללבושה איז אוי וויא דוא
גיטם אקמונג אויף זיינע שעפסקין אונ דוא גיטם
זיין וואס זיין דארפען קוקען דיר צוינג זיינער
וואל אז דוא זאלקס דיר מאכען פון זיי קליינער
ומחיר שדה עמודים אונ דאם פארברייטונג פון דיא
פעלד וואס דוא קענטס גיין נאצען פארען פון
איהר ווען עס איז גיט דא קיין נראו אויף איהם
ואום ווינקערן דענצוקמאהל האסטו נוקצען פון
דיא זעק דאם הייקט דוא עקט זייער פלייש :

(א) אם תכתוש את האיילו במכתש ווען דוא וועקט
שמויקען דעם נאר אין אשמוים בתוך הריפות בעלי
צווישען די ווייץ מיט א אבער שמוים לא תסור מעליו
אילתו וועט גיטם אף גיטאן ווערן פון אים זיין נארעש
קייט : (ו) ידע תדע פני צאנף דוא זאלקטמקענען אונ וויקען
וואס זיינע שעפסקין פארערין שית לבך לעדרים מו דיין
הארצין צו די סמארעם. ווארום זיי אלזיין ווייסן גיטם
וואס זיי דארפין. נור וואס זיי ווילען. אזוי זאלקטם
וויקען ווי אום צוא גיין מיט מענמישין. ווארום גיטם
אלע מענמישין זענען גלייך : (ג) פי לא לעולם חסן
דען גיט מיט אויף אייביג אזי דאם שמארקייט דאם
מיינט מען דאם עשירות ואם גור לדור דור איז דען
דאם עשירות א קרוין וואס גיטם בירדשה פון איין
דור צו דעם אנדערין דור : (ד) גלה חציר ונראה דשא

עיקר תוי"ט

משנה קידושין פ"ב

בריתנורא

[6] מקדש. וליחמי הלויס קונה (כתבין האשה נקיית) משקל
חני לישנה דמורייתח למפילס עם ולנסוף חיל לישנה דרנני
דאסר לה אכ"ט כהקדש. גמ'. ול' המקדש' לי כנווגס להיות לי
מקודשם לעולם כבדלי כמו הכי פון מקודשים לעמים להיות
לעמים ויפסטה דמלנה מקודשם לי ייחודם לי ועומתם לי. חס' :
(6) והלא מינו שומם חלה א' :
ס' הכין דנסקתן לך מנדמבי
חוכם מלא יהיו עיני שוחטין
זנה חמר כדלויחם כחולין
ואפי' חמר רמננה וחסו כו' :
ועמיו' : [ב] הלויס חסו. ו' ולא

האיש מקדש בו ובשלוחו. בו תחלה וחס"כ בשלוחו
שמלוה בו יותר מבשלוחו דכי עסיך נופם כנומה
מקבל שבר עפי וילפינן שלוחו של חסם כמותו מקרא דכתי'
ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וכי כל ישראל שוחטין (6)
אלה מאלו ש...לוחו של חסם
כמותו : דהאיש מקדש את
כתו כשהיא נערה. וכ"ס
כשהיא קטנה והוא נקטם

אונ דער שלוח גיט איהר דיא קרושין פון זיינעם
וועגין האשה מתקדשת בה ובשליחה אונייב ווערט מקדש
דורה זיך אליין. זיא אלזיין נעמס צו די קרושין.

נערה אורה ארעה אשמועין אשמור לחדם לקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר כפלוני אחי רולה: ואם לא אינה מקודשת. לכיון שאמר התקדשי התקדשי כל חד הוי קדושין בלפי נפשיהו: עך

שיהא באחת מהן מהו פרושה. האי אחת מהן לא מתוקמה אלא באחרונה שבהו דכי אמר התקדשי לי בוז ובזו ויהיה אוכלת אחת כל אמת שכלה הו מלה: נכה וכי משיא אחרונה שבה נגמריה קדושין אי אית בה זבה פרושה הוא ליה מקדש במלוה ופרושה וקו"ל המקדש במלוה ופרושה דפתה אפרושה ומקודשת אבל אי לית באחרונה זבה פרושה אע"ז דליכא בקמחי זבה פרושה כי מטי גמר קדושין ה"ל מקדש במלוה והמקדש במלוה אינה מקודשת (ב): של הרב ונמצא של כסף בו. דליכא דניחא לה כהא וליכא דניחא לו כהא (ג): רבי שמעון אומר אם המענה לשבח הרי זו מקודשת. לא כלני ר"ש אלא על שנה דממון דמסתמא ניחא לה בזאתו שנה

סוף וטע"ז דכתיב פליגי עליה דר"י גבי כותב דנתקב בת"כ פ"ו דנישין מאני קדושין דמטעם דהא בנינן דעת סמקס סלקן אחיה ואלו סוף ספחוס ובהא לו סבל גירושין שבעין כפי"ן בין הוי כ"ח אביס דעם לו ולדעוהו כי מקבל ליה איש ומי כפי"כ סוף. גמלא: [א] ועל כן דמזדכ"ל כסף קדושין דקתן בת"י פ"ד

[ג] נערה בו ובשלוהו. האומר לאשה התקדשי לי בהמרה זו התקדשי לי בוז אם יש באחת מהן ש"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. בוז ובזו ובוז אם יש ש"פ בכולן מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. ויהיה אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן ש"פ: (ב) התקדשי לי בכום זה של יין [ד] ונמצא של [ה] דבש של דבש ונמצא של יין כרינר זה של כסף ונמצא של זהב של זהב ונמצא של יין ונמצא עני עני ונמצא עשיר אינה מקודשת. לשבח מקודשת: (ג) על רגילות להם בכום של שמים דבש שדיין לא נשטפה ממנו המכ"ל כ"ל: (ג) גמ' וז"ל כ"כ אשכר שדעתם והלוהו זבוס הדבר הסמוח לכוונה שום ענין יופך קוה כהוא דכרס האכר. וז"ל הסו"מ כגון שזכירם כסף להשלים תכשיט של כסף כעושה: [ו] לכתב כו'. סריקין גמ' וליח ליה לר"ש יין ומלא חומץ חומץ ומלא מ"ן שמיס: וכו"ל אמור ובשני ככ"ש כגון שאמר ה"ה בדיניה לא קבלי קדושין מפלוני שאמר לי התקדשי לי כדכתיב של כסף והלך וקח לו דרך של זכב ומי ומלא דק"ה ייבד ככליהא כשמתו שליה מר סכך קפידא וע"מ מלאס מק"ס והיכ"ל דע"מ

באלך אר"ף גיגעקין אינה מקדשת ווערם ויא אַנדערש גיט מקדש ער שיהא באחת מהן שיה פרושה סיידין עם זאל ויין איין איינעם פון זיי ווערם אַפרושה. דאס הייבט דער לעצטער טייטשעל וואס ער האט איהר גיגעקין זאל ווערם ויין אַפרושה: ב התקדשי לי בכום זה של יין איינער זאגט צו אאשה דוא זאלקט צו מיר מקדש ווערען מיט דעם בוס ויין ונמצא צו דבש אונג עם איין גיפונען גינארין דאס איז גיט ויין נאר מעד וואס ווערם במאכט פון האניג. אדער ער האט גזאגט צו איהר דו זאלקט צו מיר מקדש ווערען מיט דעם בוס של דבש מעד ונמצא של יין אונג עם איז גפונען גינארין דאס איז גיט מעד נאר ויין אדער ער האט גזאגט צו איהר דוא זאלקט צו מיר מקדש ווערען בדינר זה של כסף מיט דעם זילברגעס גילרען ונמצא של זהב אונג עם איז גיפונען גינארין דאס איז אַנדערענער גילרען. אדער ער האט גזאגט צו איהר דוא זאלקט צו מיר מקדש ווערען מיט דעם גילרען וואס ער איז של זהב פון גאלד ונמצא של כסף אונג עם איז גיפונען גינארין דאס איז אַזילברענער גילרין. אדער ער האט גזאגט צו איהר דוא זאלקט צו מיר מקדש ווערען על מנת שאני עשיר אר"ף דעם הנאי אז איך בין רייך ונמצא עני אונג עם איז גיפונען גינארין ער איז אַרעם. אדער ער האט גזאגט צו איהר דוא זאלקט צו מיר מקדש ווערען אר"ף דעם הנאי עני אז איך בין אַרעם ונמצא עשיר אונג עם איז גיפונען גינארין ער איז רייך איהר פרושה איז ויא גיט מקדש צו איהם נייל ער האט איהר גינארט. רבי שמעון זאגט אם חפשה לשבח מקדשת אין געלט ואכין אויב ער

אָדער ויא שיקט אשליה אונ דער שליח געבט צו דיא קדושין פון אירעמנוענין דאיש פבדש את בתו גשהיא נערה אפאפער קען נעמען דיא קדושין פון זיין טאכטערסווענין ווען ויא אזי אלט ביו צוועלף יאהר מיט אפאג בו דורך זיך אליין. דער פאפער אליין געבט די קדושין פון חתן פאר זיין טאכטערס ווענין גישוהו אונ דער פאפער קען שיקען אשליה דער שליח זאל געמען די קדושין פון זיין טאכטערס ווענין האויר לאשה התקדשי לי במהרה זו איינער זאגט צו אאשה דוא זאלקט צו מיר מקדש ווערען מיט דעם אפאפער. נאכדעם זאגט ער צו איהר נאך איהר אל התקדשי לי ביו דוא זאלקט צו מיר מקדש ווערען מיט דעם, אונ האט איהר גויוען נאך זייטעל. אונ האט איהר גגעקין ביידע טייטשעלען יש באחת מהן שיה פרושה אויב איין טייטשעל איז ווערם אפרושה מקדשת ווערם ויא מקדש צו אים ואם לאו אונ אויב איין טייטשעל איז גיט ווערם אפרושה. אפילו ביידע צוואמען זענען ווערם ויא אפרושה. פון דעסמנוענין אינה פקדשת ווערם ויא י"ט מקדש צו איהם ביו ובזו ובוז אַבער אז ער האט ייזאגט צו איהר דו זאלקט צו מיר מקדש ווערען מיט דעם טייטשעל אונ מיט דעם אויך אונ מיט דעם אויך אס יש שיה פרושה כגלן אויב אלע דריי טייטשעלען צוואמען זענען ווערם אפרושה מקדשת איז ויא מקדש גינארין צו איהם ואם לאו אונ אויב אלע דריי טייטשעלען צו וואמען זענען מקדש ווערם אפרושה אינה מקדשת איז ויא גיט מקדש גינארין צו איהם ויהיה אוכלת ראשונה ראשונה אויב ויא האט זענען ערשטען טייטשעל וואס ער האט איר גיגעקין

אכי נוסח מודה כ"ט: [ז] כן כרך. ישיבת הכניס קסח סכופ
מקום תבואה והוקר עליו כי ודוקה טובים יבאים. רש"י:
(ר) כמו מגדלה כפס שניא. הו"ס. ולי משנה שלמס ס"י רש"י
וכן הגדלה: [ח] ויש לו. דמחלה לה כתיב לו דמחן שחולכם
מניח לבית לקיים מספרת כל הדברים מנהג. תוס': [ט] ס"ט
כיו' לי רש"י ס"ט ש"ח ס"ט
כיו' ס"ט כמו שיהיה פסחיו שמו
הכח: אמת: [י] אינם פסחיו שמו
דלוקה ק"ל במקום פסחיו שיש
לי שם מזהבם וזכר ס"ט
לומר דברים על פסחיו ימחו
יבדו. רש"י ופסחיו:

חבל שבת דיוחסין: כיון לוי ונמצא כהן מודה ר"ס דלפילו
הטעמו או הטעה הוא מוחה לזבח מינה מקודשת לזבח יוחס
לה בשכחו מפני שמתנהג עליה. ואין הלכה כרבי שמעון:
(ג) שפחה גודלת. קולעת שער הנשים (ד) ס"ח דהרנית
וכתלי לשון כח"ט ותנדילו עלי
כפי"ס: אע"פ שאמרה
בלבי היה להתקדש וכו'.
דברים שכלל חייס דברים:
(ד) וקידשה במקום
אחר וכו'. דמראה מקום
הוא לו ואין. זה תמלי:

מנת שאני כהן ונמצא לוי. לוי ונמצא כהן. נתני
ונמצא ממור ממור ונמצא נתיבן ציר ונמצא [ז] בן
כרך בן כרך ונמצא בן עיר ע"מ שביהי קרוב
למרחץ ונמצא רחוק רחוק ונמצא קרוב ע"מ שיש
לי בת או שפחה גודלת ואין לו או ע"מ שאין לי
לי ואין לו ובכולם [ט] אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אע"פ כן
אינה מקודשת. וכן היא שהטעתו: (ר) האומר לשלוחו ציר וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני
והלך וקדשה במקום אחר [ו] אינה מקודשת. הרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר הרי זו
מקודשת: (ה) המקדש ע"מ האשה ע"מ שאין עליה נדרים ונמצא עליה נדרים אינה מקודשת.

האם איהר נגארת אנג עם איז קעקער וויא ער
האט נגארת ווערט ויא מקודש צו איהם: ג על מנת
שאין כהן ונמצא לוי איינער נאנט צו אאשה דוא
נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף דעם תנאי אז
איך בין אפהן אנג עם איז גיפונען גינאראין ער איז
אלוי. אדער ולי ער האט גינאנט צו די אשה דוא
נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף דעם תנאי אז
איך בין אלוי ונמצא כהן אנג עם איז גיפונען גינאראין
ער איז אפהן גינען ער האט גינאנט צו די אשה דוא
נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף דעם תנאי אז
איך בין פון דיר נגעונים ווואס שמיים איז ספר
יהושע קפטל [ט] ונמצא כהן אנג עם איז גיפונען
גינאראין ער איז אממור כהן ער האט גינאנט צו
די אשה דוא נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף
דעם תנאי אז איך בין אממור ונמצא נתיב אנג עם איז
גיפונען גינאראין ער איז אנהרן בן עיר ער האט גינאנט
צו די אשה דוא נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף
דעם תנאי אז איך וואהן אין אקלייגע שטאט ונמצא
בן כרך אנג עם איז גיפונען גינאראין ער וואהנט אין
אגרויגע שטאט בן כרך ער האט גינאנט צו די אשה
דוא נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף דעם תנאי
אז איך וואהן אין אגרויגע שטאט ונמצא בן עיר אנג
עם איז גיפונען גינאראין ער וואהנט אין אקלייגע
שטאט על מנת שביהי קרוב לרחוק ער האט גינאנט צו
די אשה דוא נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף
דעם תנאי אז מיינ שטוב איז נאנט צום באר ונמצא
רחוק אנג עם איז גיפונען גינאראין דיא שטוב איז
זייט פון באר רחוק אדער ער האט גינאנט צו די
אשה דוא נאלקט צו מיר מקודש ווערען אויף דעם
תנאי אז דיא שטוב איז ווייט פון באר ונמצא קרוב
אנג עם איז גיפונען גינאראין די שטוב איז נאנט
צום באר על מנת שיש לי בת או שפחה גדלת ער האט
גינאנט צו דיא אשה דוא נאלקט צו מיר מקודש
ווערען אויף דעם תנאי אז איך האב אמאמער,
אדער ער האט גינאנט צו די אשה דוא נאלקט צו
מיר מקודש ווערען אויף דעם תנאי אז איך האב

(ה) תצא שלא בבתובה . לחמר חי אפסי בלשה דנרתי
 חבל גיטא כתיב מספק כיון דלא פירס דלמח דעתיה נמי
 חזרתי : הפוסלים בבהנים . מפורש ככתובות :
 (ו) סבלונות . לזיונות . שדרך חתן שלוח
 לזרוטו : אינה מקודש .
 ולא אמרין יודע היה שאין
 קידושין קדושין ונמר ושלם
 סבלונות גס קידושין אלא
 חמירין מחמת קידושין
 הראשונים שלה : וכן קמן
 שירדש . ושלם סבלונות
 משנהגיל : (ז) אינן
 מקודשות . דה"ק ואשה אל
 אחותה לא תקח לזרור בשמה
 שנעשו לרות זו לזו אין לך
 לקותין ואפי' בלחת מזה וה"ה
 לכל שאר עריות שיש בהם
 כרת שאין קידושין חופסין
 מדקבלתי ולא אמרי' מדקבלתי

[כ] נפחות כו' . ולכרעה דלי אשמועינן ש"ס אידי דקא כפיך
 מנוולא מינה עמי לכל פחות מש"ס חילת יודע שאין קידושין
 חופסין נפחות עש"ס וכו' קא משדר סבלונו' לרעתה דקדושין
 עשדר ולי אשמועינן הוי כפתי משכח דכין פחותם לפחות עש"ס
 לא קים לנו . לא לכפי אבל קמן שקדם הכל יודעין שאין קדושי
 קמן כלום חילת כי קא משדר
 סבלונו' לרעתה דקדושין קא
 משדר קמ"ו : גמ' : (ח) ונזיל
 זה הסס מכלל וזהו עש"ס
 המשא עש"ס אופס מיד זה
 ליד זה . כ"מ . והמפני כופין
 וכן כפתי' סבלונות עריות משא
 עריות ומלא משא בלי פתחה
 כמו ירשא עש"ס פי' ירין
 מקול : (י) ונבגו מסיך דתך
 קעל בנו חמר זו תשמי
 ועכברלא אמרי' כל שריו בזה'
 ככה חתם אינו וגם מסיך
 דשאר עריות וליפון דה"ק כל
 אבר ועשם מכל המעצבות האלה
 ונכרתו והקובץ כל עריות כו' מין
 מנה . ופתי"ו : (י) וז' גס

(י) : ושלחן הירח . שעשעין מהא מתי' דהמקדש בגזל ואפי' בנזל ידעה אינה מקודש' ולא אמרי' מדקבלתי
 החילתיה ושלחן הירח ושל שבועית היתה משום דלש שבועית היתה משפירות הפסוק משום הכי
 הכשים מקודשות אלא שאין חיות מקודשות אבל אם לא היתה שבועית הוהיל ושלחן הירח לא היו
 קידושין חופסין בלחת מהן ודוקא בגזל שלפני יאוש בעלים אמרין דלא הוה קידושין אבל במקדש בגזל שלאחר יאוש
 קידושין קדושין . ושעשעין נתי שהמקדש כפירות שבועית מקודשת ולא אמרי' חיון ממונו לזכות כהן אלא כיון שזכה
 בהן ממונו הם לכל דבר ושעמי' נמי שאשה נעשית שליח לחברתה ואפי' במקום שנעשית לה לרה וזע"ג דבכל עדות
 שנשאשה כשרה לה אין הכרה כשרה לה שליחותה מיכו כיון דעבדא עבדלא דהא הכא בקידושין הללו נעשית לרות ע"י
 זו שקבלתה חיון חיות מקודשת הן נכרות מקודש' ומתי' מיתרלא בש"ס חליבא דהלכתא הכי המקדש אשה
 ובתה זו אשה ואחותה שחיהן כלחת חיון מקודשות הן אחת מאשה ובתה אחת מאשה ואחותה כיון שאמר לשחיהן
 אחת מכם מקודשת לי ולא פירס לזיוה מהן מקדש וקבלה אחת מהן הקידושין על ידי חברתה (י) או שחיהן קבלו

גיטאון פון זאכין זיא זיא פון זיי קיין הנאך האבין
 אינה מקודשת איז זיא גיט מקודש גיטאון גיטאון
 ער האם מיט איהר חתונה גיטאון אונ האם גאר
 גיט גירעט מיט איהר פון גירים ונמצא עליה גירים
 אונ עם איז גיטאון גיטאון זיא האם אנדר
 גיטאון גיטאון גיטאון גיטאון זיא ארום פון מאן מיט
 אנגט אונ געקט גיט דיא כתובה על מיט שאין עליה
 מיטן ער האם איהר מקודש גיטאון זיא עם הנאי
 אז זיא האם קיין פעלער ונמצא בה מיטן אונ עם
 איז גיטאון גיטאון זיא האם פעלערם אינה
 מקודשת איז זיא גיט מקודש גיטאון גיטאון ער
 האם מיט איהר חתונה גיטאון אונ האם גאר גיט
 גירעט מיט איהר וענין פעלערם ונמצא בה מיטן
 אונ עם איז גיטאון גיטאון זיא האם פעלערם
 גיטאון גיטאון גיטאון זיא ארום גיטאון זיא האם
 אנגט אונ געקט גיט דיא כתובה כל המיטן הפוסלים
 גיטאון פוסלים גיטאון פעלערם ונאם די פהנים
 גיטאון דרך זיא פוסל זיא זאלין גיטאון זיא האם
 גיטאון דיא עבדה . מאכין פוסל זיא אשה דיא
 קדושין זאלין גיטאון : ו הפקדה זיא גיטאון
 פוסל איינער האם גיטאון צו צווייא ווייבך איהר
 זאלט צו מיר מקודש ווערין מיט דער פרושה .
 קומט ארום איינער יעדע אשה אהאקע פרושה או
 אשה אחת פחותה מיט פרושה אדר ער האם גיטאון
 צו אשה דו זאלטם צו מיר מקודש ווערין מיט

בשילי חכמה שמכרתה עשהה שלוח וסוף אמר לם אחת מכס
ולח פירש: (ח) וטעמה משום דהוי כלומר קני לח וסמור ולח
וסמור לא קנה שכני בלא ספק לם בלא זס' וסמור לא קנה את
כמי לא קני. גמ' ועמיו"ט: (ט) ופ"ט ס"מ ועמיהי
דכיון דקלה כתיב למתי' לריכין לטעמא דמנחמן גבוה
קא זכו ובגמ' ליתמ' ה"ה
לשולחן קו' אלף לטעמא דכ'
יורי' דסכך עמי'ס ממוי' סס
ככל להחך שחיטת' שמתקן גבוה
ל' ולכחי מני מני מתקין
ל' להחך שחיטת' איירי: (י) כ"כ
ה"מ' וסומע שכני למנחמן
ג"כ אחס' משתמע זס' וכן
הסתמט' כמדות' עמי'ס ולח
ובגמ' כחש פה אס' לאכילה אף
הוי' נע' לאכילה ופי' רש"י
כחש מלקוח של אכילן כסוה למלקו
על מוצה עם מוצה לאכילה אף
(טו) ומו"ט כחש' דלא אימרי'ן

הקידושין כחשת' מקודשות' ושתי'ן לריכות' גט'. ואס' אמר
הראיה' מכס' לביאה' מקודשת' לי' חיון' מקודשות' דכל' אחת'
מה'ן איכא' לספקו' בחמות' אשתו' ואין' שום' אחת' מה'ן ראיה'
לביאה' ומעשה' כמי' בחמת' נשים' ובה'ן שתי' אחיות' ולקט' אחד'
כלכלה' עם' תלמי'ס ואמר'
הראיה' מכס' לביאה' התקדשי'
לי' ואמר'ו הכמים' אין' אחיות'
מתקדשות' ה"ה ככרות' שהיו'
רשות' לביאה' מתקדשות'
אבל' אס' אמר' כולכס'
מתקדשות' לי' לא' היתה' שום'
אחת' מה'ן מקודשת' ע"ס'
הכי' דלין' אחיות' מקודשות'
כך' אין' האחרות' מקודשות'

היכא' דלאמר' כולכס' (ח) המקדש' בחלקו'. שחלק' עם'
אחי' הכהנים' אינה' מקודשת'. לכתיב' מעלתן' גבוה'
קא' זכו' וא"ק' (ט) וזה' יהיה' לך' מקדשי' הקדשים' מן' האס'
מה' אס' אין' אחת' משתמע' בו' אלף' לאכילה' (י) כך' מתנת'
שה'ן כהני'ס ויהי' (יא) רבי' יהודה' אומר' ובמעשר' כתיב' לה'
לללו' לא' שתתמע' בהם' אלף' לאכילה' ובמעשר' מויד' קדש'.
הוא' כשהיו' ויהי' (יא) רבי' יהודה' אומר' מויד' קדש'.
במעשר' שני' הוא' ויולף' לחולין' ע"ס' פדיון' והרי' הוליו'
לחולין' ע"ס' קידושין' הללו' ור"מ' סבר' אין' דרך' חלול' בכך':
ובחב' הקדש' והבי' הוליו' מויד' קדש'. שני'ן שרע'
ובהקדש'. של' בזה' היות' לחולין' ככונה' נתחללה'
שהוא' הקדש' כשהוליו' לחולין' ככונה' נתחללה'
קדשותו' (יב) ובשוגג'. דלא' ידע' שהוא' הקדש' ולא'
יחיה' ליה' דלתתלל' הקדש' על' ידיו' לא' נתחללה' קדשותו'
ואינה' מקודשת' ורבי' יהודה' סבר' איכפא'. והלכך' כר"מ'
במעשר' וכו' יהודה' כהקדש': (טז) המקדש' בערלה' וכו'
לא' יוכל' אחד' איסור' אכילה' והעד' איסורי' הנאה' במשמע':
הנמקל'. דכתיב' ביה' ולא' יוכל' את' כשרו' (יג) ובערלה'

מקודשות' לי' בכלכלה' זו' וקבלה' אחת' מה'ן ע"י'
ברוך' ואמר'ו הכמים' אין' האחיות' מקודשות':
(ה) המקדש' בחלקו' בין' קדשי' קדשים' בין' קדשים'
קלים' אינה' מקודשת'. במעשר' שני' בין' שוגג' בין'
מויד' [ג] לא' קידש' דבריו' ר"מ' יהודה' אומר' בשוגג'
לא' קידש' במויד' קידש'. ובהקדש' במויד' קידש'
ובשוגג' לא' קידש' דבריו' ר"מ'. רבי' יהודה' אומר'
בשוגג' קידש' במויד' לא' קידש': (ה) המקדש'
[מ] בערלה' ובכלאי' הכרם' בשור' הנמקל' ובערלה'

כחן' לפרילה' ולא' לנדב' אהי': (טו) ומו"ט כחש' דלא אימרי'ן
אלף' לר"י' אלף' לר"מ' ה"ה ס"ל' מע"ס' עמו'ן גבוה' סוף: [ג] לה'
קידש'. ובקדש' סכך' ר"מ' דלא' קידש' ואמר'ו בגמ' דא' ויחזק' אמר'
כשעמי'ס' אכתי' חד'ש' לני' שאין' אס' רוב' (אס' סיבה' יודעת'
שהוא' לו' קבלתו' לנסי' קידושין' וכו') קדושי' טעום' והעד' לפי'
שאין' עמי'ס' רוב'ס' וסלמי' אומר'ו כתי' עמי'ס' הוא' רוב'. ועיין'
מו"ט: (יב) דר"מ' דשמי'ת' דאמר' הקדש' כמזויד' מתחלל' ופסיק'
ליה' מקדש' או' עתה' על' (ג' דהתענו' מעל' מכה"כ) ואין'
מעילה' אלף' בשני' כלומר' כמזויד' דאס' ידע'ס' לגזול' וקנט' מני' וזה'
שי'ס' היכא' דקדש' כמזויד' וכו' ובמעילה' הוא' דגלי' קדש' כמזויד'
מתחלל' אבל' משכר' כל' היכא' דליחא' עם' מעשר' עליו' ור"י' סבר'
מזון' טעמי'ס' הוא' ולכן' כמזויד' קידש' ובשוגג' לא' משום' שיראה'
דלורחא'. מוס' ועמיו"ט: [מ] כחש'ס'. והאי' דלא' הנה'
איסורי' מ"ז' משום' דכתי' למתי' מנחמן' וקדש' דהי'סין' מקודשת'
ומי'ס' שייך' חס'ס' וסופר' ופגול' כחש' סכך' א"מ'
מכין' כו' מקודשת'. ס"י: (יג) ח' בשכו' פ"ט' דשחטי'ס'

איה' מקודשת'. דכולו' איסורי' הנאה' נטור' ערלה' דכתי'
בכלאי' הכרם'. דכתיב' סין' תקדש' סין' חוקד' ע"ס' ובשור'
ובערלה'

מאי' רבי' יהודה' זאנמ' בשוגג' לא' קדש' אויב' ער'
הא'ם גי'ם גיוואקס' אז' דא'ם אי'ן מעשר' שני' או'ן ז'
גי'ם מקדש' צו' אים' במויד' קדש' אז' ער' ה'ם גיוואקס'
אז' דא'ם אי'ן מעשר' שני' אי'ן גרמ'ע' קדושין' ויהי'קדש'
אז' ער' הא'ם גינומקען' זאנא' פון' בית' המקדש' או'ן
הא'ם מי'ם די' זאנא' מקדש' גינוען' אאשה' במויד' קדש'
אז' ער' הא'ם גיוואקס' אז' דיא' זאנא' פון' בית'
המקדש' אי'ן גרמ'ע' קדושין' ובשוגג' לא' קדש' אז' ער'
הא'ם גי'ם גיוואקס' אז' דא'ם אי'ן פון' בית' המקדש'
אי'ן דא'ם גי'ין קדושין' דבר' רבי' מאיר' אזוי' זאנמ' רבי'
מאי' רבי' יהודה' זאנמ' בשוגג' אז' ער' הא'ם
גי'ם גיוואקס' אז' דא'ם אי'ן פון' בית' המקדש' אי'ן
גרמ'ע' קדושין' במויד' לא' קדש' אז' ער' הא'ם גיוואקס'
אז' דא'ם אי'ן פון' בית' המקדש' אי'ן ד'ם גי'ין קדושין'
מ' הפקד'ש' בגי'ת' איינער' הא'ם גיוואקס' צוא' אאשה'
דו' זאלקס' צו' מיד' מקדש' ווער'ין' מי'ם די'א' פירות'
ווא'ם זיי'א' זע'נין' גיוואקסען' אויף' אבוים' אין' די'א'
ערשקע' דריי' יאהר' ווי' מען' הא'ם אים' גי'פלא'נצט'.
אדער' בגלג'א' הפקד' ער' הא'ם גיוואקס' צו' אאשה' דוא'
זאלקס' צו' מיד' מקדש' ווער'ין' מי'ם די' וויי'קטורין'
ווא'ם זע'נין' גיוואקסען' אין' אנוי'ן נאדקען' ווא'ם
דארט' אי'ן גינוען' גי'וי'ם תבואה'. אדר' בשור' הנמקל'
ער' הא'ם גיוואקס' צו' אאשה' דוא' זאלקס' צוא' מיד'

זע'נין' גינוען' זיינערע' דיא' וויינערקס' ושל' שביעי'
היה' און' דיא' פיינען' זע'נין' גיוואקסען' אין' זי'קמין'
יאהר' דא'ם אי'ן שמי'ת' ווא'ם דיא' ער' הפקד' ואמר'
דרי' טול'ם מקדשות' לי' בכלכלה' זו' און' ער' הא'ם גיוואקס'
צו' דיא' פני'ן וויינער' יאהר' אלע' זאל'ם מקדש'
ווער'ין' צו' מיד' מי'ם דער' קארב' פיינען' וקבלה' אחת'
בה'ן על' גי'י' פני'ן און' אי'ן אאשה' פון' זיי'א' הא'ם צוא'
גי'נומקען' דע'ם קארב' פיינען' פון' אלע'מע'ם ווע'נין'
זיי'א' זאלען' אלע' מקדש' ווער'ין' ואסור' תכמים' האב'ן'
די'א' תכמים' גיוואקס' דריי' וויינער' זע'נין' מקדש'
גיוואקען' נאר' אין' אחיות' מקדשות' דיא' שווע'מקסער'
זע'נין' גי'ם מקדש' גיוואקען' עי'ן בהרע' כ' כל'
החולין' גי'נים: ח' הפקד'ש' חליו' אבה'ן הע'ם גינומק'
זי'ין חלק' פלייש' פון' קרבנות' און' הא'ם מי'ם די'א'
פלייש' מקדש' גינוען' אאשה' ביו' קדש' קדשים' ביו'
קדשים' גלי'ם סיי'א' די'א' קרבנות' זע'נען' גינוען' גאנץ'
היילי'ג' והמאות' אשמות' און' סיי' זיי'א' זע'נין' גינוען'
גרינג' היילי'ג' ושלמים' תודת'ן' אי'נה' מקדשת' ווער'ם'
די'א' אשה' גי'ם מקדש' צום' פיה'ן במעשר' שני' אז'
איינער' הא'ם מקדש' גינוען' אאשה' מי'ם מעשר'
שני' ביו' שוגג' וכו' מי'ם סיי'א' אוקבער'ין' ער' הא'ם גי'ם
גיוואקס' אז' דא'ם אי'ן מעשר' שני' און' סיי'א' זע'רין'
ער' הא'ם גיוואקס' אז' דא'ם אי'ן מעשר' שני' לא' קדש'
אי'ן זיי'א' גי'ם מקדש' דבר' רבי' מאיר' אז' זאנמ' רבי'

עין כזה. גמרא: (יד) וקדשים אסורים בהנאה שהרי מוטל וכוונתו
 (טו) והמשלחת מותרת וא"ל קדוה לבינה לזכור והכל לזכור
 וטעם: כתב החסיד ומשלחת נמי מותרת משמיטת הכרחה עד
 כשילוח. ופי' חזו"ט: (טו) אז מה קדש חוסם את דמיו ויזאל לחלוין
 חף שער נזיר כו' וכפיסה פניו לחלוין חוסם דמיו ומשני מי קרינן
 קדש דמשמע עס קדושה קדוה
 קדש משמע עס קדושה קדוה
 גמרא: (זו) דהא מעשרתו
 ילפינן ומשני לזין כן הלכה
 כ"ש"ע גמ"ט פ"ק דבכורות:
 (יח) יכול לזון יבשות ואם
 שטח יחא מותר ח"ל כי ירחק
 וזוהי זבחה וזבחת מה שטחה
 זוכה בריחוק מקום חמה אוכל
 וחי חמה אוכל מה שטחה זוכה בתוקף קדוה. גמרא ועפוי"ט:

ערופה. דכתיב ביה כפרה נקדשים (יד) שנאמר ונכפר
 להם הדם: בצפורי מצורע. דתניא נאמר מכשיר ומכפר
 זכתי אשמו של מלוער שהוא מכשיר אותו לנכול נקדשים
 ובחמתו שמכפר וטעיה נעשים כפנים וז"ל מכשיר ומכפר
 כחון מכשיר לפורי מלוער
 שמכשירין המלוער לזכ אל
 תוך הממנה ומכפר עגלה
 ערופה שנאמר בה ונכפר
 להם הדם וטעיה נעשים
 חון לעושה מה מכשיר
 ומכפר האמור כפנים
 שהם אשמו וחטאתו של מלוער עשה בו מכשיר כמכפר
 דתרווייהו קדשים נכו ואסורים בהנאה חף מכשיר ומכפר
 האמורים כחון שהם לפורי מלוער ועגלה ערופה עשה בו
 מכשיר כמכפר להיות שחטתו בעוירה. ויכיר וקודש בדמיו
 לפורי מלוער בהנאה משעת שהיתה והלפור שהתורה בלזכ
 היא שאסורה בהנאה (טו) ועגלה ערופה ירידתה אל נחל
 איתן אסרתה: ובשער הנזיר. דא"ק קדש יהיה גדל פרע
 שער ראשו גדולי (פרע שער ראשו) יהיה קדוש (טו): ופמטר
 חמור. נאמר בו וערפתו ונאמר בעגלה ערופה וערפי
 מה עגלה ערופה אסורה בהנאה חף פטר חמור אסור
 בהנאה וחיו אסור בהנא' אלף אחר ערופה (זו): ובבשר
 בחלב. נאמר ג' עמיס לא תבשל גדי בחלב אמו אחד
 לאיסור חכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור יבשות:
 ובחולין שנשחטו בעוירה. דכתיב כי ירחק ממך

המקום וזבחת בריחוק מקום חמה זוכה וחי חמה זוכה
 ח"ל לנכח תשליחן אותו אותו חמה משליך לנכח וחי חמה משליך
 מוקדשת. שאין לך דבר שתופס את דמיו להיות כמוהו אלף ע"ו וטעמיה.
 ע"ו שנאמר ויית חרס כמוהו כל מה
 שחמה מהוה ממנו הרי הוא כמוהו. וטעמיה שנאמר קדש
 הלאים כחמד וכל שני כתובים הנכאים כחמד חין מלמדין: (י) המקדש
 בהרומות. הורוע והלחיים והקינה: ובמי חמאת. כמי אפר
 טענת
 כמים אסור (כ): ואפי' ישראל. ח"ק ואפי' ישראל שפגלו לו
 תרומות ומתנות מבית אבי אמו ככן זוכה בהם ויכול
 למכרם לכהנים (כא) אם קדש בהם את האשה מוקדשת ואפי'
 לא פגלו לו תרומות אלף עגלים (כב) שעדיין לא
 הורמו הואיל ומורישו כהן היה עומד להירשם והתרומות שלו
 זה האשראל שירש אותם נמי יפריש מהם התרומה והוא
 שלו ויכול למכרם לכהנים דמתנות שלא הורמו כמי שאמרנו דמי:

המקום וזבחת בריחוק מקום חמה זוכה וחי חמה זוכה
 ח"ל לנכח תשליחן אותו אותו חמה משליך לנכח וחי חמה משליך
 מוקדשת. שאין לך דבר שתופס את דמיו להיות כמוהו אלף ע"ו וטעמיה.
 ע"ו שנאמר ויית חרס כמוהו כל מה
 שחמה מהוה ממנו הרי הוא כמוהו. וטעמיה שנאמר קדש
 הלאים כחמד וכל שני כתובים הנכאים כחמד חין מלמדין: (י) המקדש
 בהרומות. הורוע והלחיים והקינה: ובמי חמאת. כמי אפר
 טענת
 כמים אסור (כ): ואפי' ישראל. ח"ק ואפי' ישראל שפגלו לו
 תרומות ומתנות מבית אבי אמו ככן זוכה בהם ויכול
 למכרם לכהנים (כא) אם קדש בהם את האשה מוקדשת ואפי'
 לא פגלו לו תרומות אלף עגלים (כב) שעדיין לא
 הורמו הואיל ומורישו כהן היה עומד להירשם והתרומות שלו
 זה האשראל שירש אותם נמי יפריש מהם התרומה והוא
 שלו ויכול למכרם לכהנים דמתנות שלא הורמו כמי שאמרנו דמי:

המקום וזבחת בריחוק מקום חמה זוכה וחי חמה זוכה
 ח"ל לנכח תשליחן אותו אותו חמה משליך לנכח וחי חמה משליך
 מוקדשת. שאין לך דבר שתופס את דמיו להיות כמוהו אלף ע"ו וטעמיה.
 ע"ו שנאמר ויית חרס כמוהו כל מה
 שחמה מהוה ממנו הרי הוא כמוהו. וטעמיה שנאמר קדש
 הלאים כחמד וכל שני כתובים הנכאים כחמד חין מלמדין: (י) המקדש
 בהרומות. הורוע והלחיים והקינה: ובמי חמאת. כמי אפר
 טענת
 כמים אסור (כ): ואפי' ישראל. ח"ק ואפי' ישראל שפגלו לו
 תרומות ומתנות מבית אבי אמו ככן זוכה בהם ויכול
 למכרם לכהנים (כא) אם קדש בהם את האשה מוקדשת ואפי'
 לא פגלו לו תרומות אלף עגלים (כב) שעדיין לא
 הורמו הואיל ומורישו כהן היה עומד להירשם והתרומות שלו
 זה האשראל שירש אותם נמי יפריש מהם התרומה והוא
 שלו ויכול למכרם לכהנים דמתנות שלא הורמו כמי שאמרנו דמי:

מקדש וערין ביתם אאקם וואם מען דארף אים
 פאר שיינען. אדער יבענה ערפער האט גיזאגט
 צו אאשה דו זאלסט צו מיר מקדש וערין מיט
 דיא קיאלב וואס מען דארף אים אפ האקען דעם
 קאפ ווייא עס שטייט אין דיא סדרה שופטים:
 אדער גצפרי צדער ער האט גיזאגט צו אאשה דו
 זאלסט צו מיר מקדש וערין מיט ריא פינגעל
 וואס אפערע וואקערע ציערן גרינגט וישער גיר
 אדער ער האט גיזאגט צו אאשה דו זאלסט צוא
 מיר מקדש וערין מיט דיא האר וואס אגזיר
 שערט אפ אדער ישער הכיר ער האט גיזאגט צו
 אאשה דו זאלסט צוא מיר מקדש וערין מיט
 אאייגל וואס איז אכבוד אדער ישער החף ער
 האט גיזאגט צו אאשה דו זאלסט צו מיר מקדש
 וערין מיט פלייש וואס איז גיקאכט גיזאגט מיט
 מיר אדער וילין שנשחטו בעוירה ער האט גיזאגט
 צו אאשה דו זאלסט צוא מיר מקדש וערין מיט
 אפהקה וואס איז גיט אקרין אונ מען האט איר
 גישאקען אין בית המקדש אנה מקדשת מיט די

אלע זאקען ועערט זיא גיט מקדש. וייל מען
 קאר גיט הנאה האקען פון זיין גנדי הגיב גדיה
 מקדשת אז ער האט דיא זאקען פאר קופט אונ
 האט מקדש גינען אאשה מיט דיא געלט איז
 דיא אשה מקדש צו איהם: ומקדש בתרומות ער
 האט מקדש גינען אאשה מיט תרובה אדער
 ובקדשות. ער האט איהר מקדש גינען מיט מעשר
 אדער ובקדשות ער האט איר מקדש גינען מיט די
 זרע ולחמים ותבואה ומיט דיא פארערשטע פוס
 אונ דיא באקין אונ דער קאגין וואס מען גיט
 צום פהן פון יעדער גהקה וואס מען שפעקט.
 אדער יבטי טעא ער האט איר מקדש גינען מיט
 דיא וואקער וואס אין זיין איז ארין גישאקען
 גיזאקען דיא אש פון דיא קרה אדוקה תיי וי
 מקדשת ועערט זיא מקדש ואילו ישראל אונ אפילו
 אישראל וואס איהם איז גיפאלען אירושא פון
 זיין מיפערס. פאקער דעם פהן תרומות אדער
 בתנות קען ער גיט מקדש זיין אאשה:

מלכס פ' כלל כלי היתקין דמ'ת דמלכות דב'ת'ה השתמא
 רמ רב טובי בר רב קיסנא רבא תנן כל העושה
 מצוה אחת מטיבין לו עשה אין לא עשה לא
 ורמינהו ישב ולא עבר עבירה נוהגין לו שכר
 כעושה מצוה. א"ל התם כגון שבא דבר עבירה
 לידו וניצול הימנה. כו. הא דר' הנינא בר פפי
 תבעיה ההיא מפרזנית' אפר מלתא ומלי נפשיה
 שיחנא וכיבא עכרה היא מלתא ואהסי ערק משא
 בהתא ב' בני הו' עיילי בהרין אפילו ביממא
 הו' מיהוקי למחר אמרו ליה רבנן מאן נשךר א"ל
 ב' נושאי קיסר שמרוני כל הלילה אמרו ליה שמא
 דבר עוהו בא לידך וניצלת הימנו דהנינן כל הבא
 דבר עוהו לידו וניצול הימנו עושין לו נס. גבורי
 והברוי רבי צדיק תבעיה ההיא מפרזניתא אמר
 איכא דבר שמא אמר לה מאי נפקא מינה דעביד
 ויתובי כגויה אמרה ליה האי אמר לה דעביד
 רמי רב סיב' בר רב קיסנא לרבא רב טובי דער וזהו פון
 רב קיסנא האם גיפרענט בייא רבא פון מיר
 האבין גילערניט כל העושה מצוה אחת כסיבין לו דער
 וואס מוט אפילו נאר איין מצוה, מוט קען אים גוטס
 אויף די וועלט עשה אין אז ער האט גיטאן אמצוה
 מוט קען אים גוטס לא עשה לא אז ער האט קיין מצוה
 גיטאן מוט קען אים קיין גוטס ורפינה אידן וועל דיר
 פן רענין אקשאן מיר האבין גילערניט ישב ולא עבר
 עבירה אז ער איז גינעסין אונ האט קיין עבירה גיטאן
 נאכדן לו עבר כעושה מצוה גיט קען אים שכר גלייך ווי
 ער וואלט גיטאן אמצוה, ועין מיר דאך אפילו קען
 מוט קיין מצוה אז קען מוט נאר קיין עבירה גיט קען
 אויף שכר אמר ליה האם רבא גיזאנט צו רב טובי ההם
 נטו שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה דארמין שמעקסט
 אז אעבירה איז גיקומען צו אים, אונ ער האט די
 עבירה גיקענט קאן אונ ער איז גינעקעט גיזארין,
 ער האט זיך גישמארקט אויף דעם גער האגע אונ
 האט זיך עבירה גיט גיטאן, גיט קען אים שכר גלייך
 ווי ער וואלט גיטאן אמצוה פי הא דרבי הנינא בר פפי
 תבעיה ההיא מפרזניתא אנרעפין האט אקאל גיזאנט צו
 רבי חנינא ער זאל מיט איר מונה זיין אפר מלתא ומלי
 נפשיה שיחנא ויבא האם רבי חנינא גיזאנט אפאר
 ויערטער איז ער גיזארין פול מיט מפות אונ צרעת
 עבדה חיא מלתא האם זיא גיטאן אונא וואס איז ער
 קעונגט גיזארין עק משא בהתא ב' בני איז רבי חנינא
 אנטלאפן אונ האט זיך פעהאלטן אין אבאר דבי
 הו עיילי בהרין אפילו ביממא אויב אין דעם באד זענען
 אריין גיזאנען צוויי קענטשין אפילו ביי טאג הו
 סחימי פלעגן זיי גישעדיגט ווערן פון די שרים וואס
 פלעגין דארט זיין למחר צו סארגין אפילו ליה רבנן האבין
 דיא רבנן גיזאנט צו רבי חנינא מאן נשךר ווער האט
 דין געהיט אין די באד וואס דו ביזט גיט גישעדיגט
 גיזארין פון די מויקים אפר ליה האט רבי חנינא גיזאנט
 צו די רבנן שני נושאי קיסר שמרוני פי הלילה צוויי שרים

ההם שבא דבר עבירה לידו. ההוא יכח ולא עבר
 עבירה דקאמר ועל שכר עבירה כח לידו וכפה
 יצרו ולא עבר לון מצוה ויתרה מו: תבעיהה. לונות:
 משא. נשמן: הו' מתוקי. שמלון בו מיעקין: כגון ר'
 צדוק. כולב כח לבוף יצרו להתנבר כחפלי קונו: אמר
 מאי נפקא מינה. דהא מילתא דלא מודתן לי אלה מחל
 עמך יכ' לי ללמוד מכאן דעביד ליה הכוול' ארמיית רחוי
 למחלל עמא: שגרת תנורא. לוחה ארמיית דסיקא את
 התנור לללות דבר הסמא סס וואס גדולה היהת שתי וכול
 ליפטר ממנה ומסור בידה להרוג: קא מנחא ליה. לחותו
 ללי כחוסו: נפיל בהא. כחור סל ינהיס: אי ירעו. אלו
 ידעתי

כח עושי דברו לשמוע בקול דברו כגון רבי צדוק
 כח חילש לי לבאי ולא מצינא איכא מירי למיכל אל"ל

וואס פראגין דעם קיסר האבין קיך געהיט אגאנצע
 נאכט אפר ליה האבין דיא חקמים גיזאנט צווי רבי
 חנינא שקא עבר עוהו בא לידך וניצול הימנו קאמער איז
 צו דיר זעקוקען אעבירה פון זנות אונ דוא ביזט
 גירעקעט גיזארין פון איר דהינן מיר האבין גלערניט
 כל הבא דבר עוהו לידו וניצול הימנו עושין לו נס דער קענטש
 וואס צו אים איז גיקומען אעבירה פון זנות אונ ער
 איז גירעקעט גיזארין פון איר מוט קען אים אנס
 עם שמיים אין פסקא נבדו: כח עושי דברו לשמוע בקול דברו
 די וואס זענען שטארק אין פס' זיי מוהען זיין געדי רייד
 צו הערין די שטימע פון זינע רייד כחו יב' עידק
 דהביו אזוי ווי רבי צדוק אונ זינע חברים רבי צדוק
 תבעיה ההיא מפרזניתא אנרעפין האט אקאל גיזאנט צו
 רבי צדוק ער זאל מיט איר מונה זיין אפר ליה האם
 רבי צדוק גיזאנט צו די מפרזניתא חילש לי לבאי ולא
 מצינא מיר הארץ איז מיר שוואך אונ אידן קען גיט
 איצט מאן זיין ווילען איכא מירי ליפיל קאמער איז
 דא עפעס צו עסין אפיה ליה האם די מפרזניתא
 גיזאנט צו רבי צדוק איכא דבר שמא עס איז דא צו
 עסין אבער מרפוא אפר ליה האט רבי צדוק גיזאנט צו
 די מפרזניתא מאי נפקא מינה וואס איז דער חילוק
 דעביד הא אכלתא דער וואס מען מונה זיין קען עסין
 מרפוא שגרת תנורא קא מנחא ליה וי האם גיהייצט
 אאוויבן אונ האט אריין גיליינט אינווייניג די מרפה
 פלייש צום פראמין פליק יתיב בגויה איז ער אריין
 גיזאנען אין אויבן אונ האט זיך גינעקעט אינווייניג
 אפר ליה האט די מפרזניתא גיזאנט צו רבי צדוק
 מאי היא וואס איז דאס וואס דו ביזט אריין גיזאנען
 אין אויבן אפר ליה האם רבי צדוק גיזאנט צו איר
 דעביד הא נפיל בהא דער וואס איז מונה פלמט אריין
 זיין דעם ברענענדיגען גיהנם אפר ליה האט די
 מפרזניתא גיזאנט צו רבי צדוק איכא מירי ליה האט
 צוויי עיילי בהרין אפילו ביממא אויב אין דעם באד הו
 סחימי פלעגן זיי גישעדיגט ווערן פון די שרים וואס
 פלעגין דארט זיין למחר צו סארגין אפילו ליה רבנן האבין
 דיא רבנן גיזאנט צו רבי חנינא מאן נשךר ווער האט
 דין געהיט אין די באד וואס דו ביזט גיט גישעדיגט
 גיזארין פון די מויקים אפר ליה האט רבי חנינא גיזאנט
 צו די רבנן שני נושאי קיסר שמרוני פי הלילה צוויי שרים

צערתיך . רב כהנא הוה קמובין דיקולי תבעתיה
 הדיא כסרונתא אמר לה אייל אקשט נפשאי
 סליק וקא נפיל מאירא לארעא ארא אליהו קבליד
 אל אלתא ארבע מאה פרסי אל מי גרם לי לאו
 עניותא יהב לי שיפא דריגרא :

ידעתי שמור עליכם הדבר כ"כ : דיקולי . שלים ששים
 מוחותם של פלכיות : אמרתחן . שהיית במקום חצר רמוק
 חרבע מלות פרסה : לאו עניותא . אם לא העניות
 לא הוראתי להיות עוסק במלכות נשים : שיפא . שם
 כלי : דיגרי . והנשים :

גית פאלין אויף די ערד אפר ליה אליהו האם גיזאנט
 צו רב פהגא אפרתון ארבע סאת פסיו דו האקט מין
 סתריח גיזוען פיר הונדערט מייל ואיך בין גיזוען
 ווייט פון ראנגען פיר הונדערט מייל אפר ליה האט רב
 פהגא גיזאנט צוא אליהו מי גרם לי ווער האט מיך
 גיבריינגט צו דער ואך לא עניתי גיט מיין ארימקייט
 איך וואלט גיט גיזוען ארעם וואלט איך גיט גע
 האנדירלט מיט דיא קערב אונ וואלט גיט גיקומען
 צווישען ווייבער ווארט מיך גיט גיטראפן האט מיך
 האט גיטראפן יהב לי שיפא דריגרא האט מיך אליהו
 גיגעבן צו רב פהגא אקעססיל רענדליך :

גיזוען , וואלט איך דאס פון דיר גיט פערלאנגט רב
 פהגא היה קמבין דיקולי רב פהגא פלעגט פארקויפן
 קערפלדיך קליינע וואס ווייבער לייגן אריין אינר
 ווייניג וייערע שפריק צעציונג חכמתיה הדיא פסרניקא
 קט אנהעפין גיזאנט צו אים ער : אל מיט איר סוגה
 זיין אפר ליה האט רב פהגא גיזאנט צו די ספרוניקא
 אייל אקשט נפשאי איך וועל גיין אונ וועל מיך אגר
 צירען סליק וקא נפיל מאירא לארעא איז ער ארויף גיזאנט
 גען אויף דעם דאך אונ האט ויך אפאפ געווארפן
 פון דאך אויף די ערד אמת אליהו קבליה איז גיקומען
 אפרהו אונ האט אים גיזאנט און דערלופטען ער זאל

וזהר (אמור דף צא ע"א) ת"ה דאצילות יוד האווא הא

רבי היא פתח (סופטים ה) וי' בלאתך משעיר בלעךד משרה לדוס חרץ רעשה גס שמים נעשו . ת"ח זכאן אינון
 ישראל כשלמח לא ובעלמח דלתי דקב"ה החרשי כהו ולינון מתדבקין ביה וחרקון קדישין עם קדוש . וכן עד
 לסליק לון קדרנה דלתי דחקרי קדש דכתיב (ירמיה ב) קדש ישראל לוי' רחמיית תחזקה כמה דחוקימנא דהא ישראל
 מתמטא וימינ מתדבקין ביה כשמיה ורסימין בשמיה וימינ דליה כד"א (שמאל ב ו) ומי כעמד כישרל גוי אחד כרץ
 ועממין לא מתדבקין ביה ולא חליין בנימוסיה ורסימח קדישא חעדויה מיכיוה עד דליקין מתדבקין בספרא חרש' ללא
 קדישא . ות"ח כשעתא דכתי קב"ה למיבד אורייתא לישראל ומין ביה לני עשו חמר לון בשחן חתון לקבלא אורייתא .
 כה"א דעלמח) שעתא חרמינות ארעא קדישא ובעל לשעלא לטוקבא דהומא רבה . חמרה קמיה מחרי דעלמח פסעירא דמדויה
 (כ"א דעלמח) חרי חלפי טיין עד לא חסברי עליה קלטינא קני (כ"א קליטנא נו ג"א אודמן קמי) ערלין דלא רסימין
 בקיימין . אמר לה קד"ה מרסימח חורסימח ייכדון חלף חומין כותיבו דאורייתא לא דאורייתא לא אורייתא חלל
 בלאתך משעיר בלעךד משרה לדוס חרץ רעשה ודלי בנין דאורייתא לא דאורייתא לא חלל חלל
 למחן דלתי ביה קיימח קדישא . ומחן דלין אורייתא למחן דלא חתנור משקר בתרי קיימי משקר בקיימח דאורייתא
 ומשקר בקיימח דלדיק וכנסת ישראל . דאורייתא לאו חמר חתיביבת ולא לחהרס . רבי חלל חמר משקר בתלת דוכתי
 עליה משקר בתורה משקר כנבזים משקר כסובבים . משקר בתורה דכתיב (דברים ז) וזאת התורה גוי' . משקר
 כנבזים דכתיב (שפייה זד) וכל בניך למודי וי' ולא חמר וכתוב (ס"ה) חתום תורה בלמודי אינון ולא חמר . משקר
 בכנבזים דכתיב (תהלים עה) וקס עדות בעקב ותורה שם בישראל . וכתוב (שם קף) חן דדיקס יודו לשמן . מחן
 דדיקס דח דדיק וכו' דמחן דלא חתנור ולא עלל בקיימח דלכון לא יודון לשמיה קדישא חלל דאורייתא . ח"ר חילל
 כיון דחמלי קב"ה על סורח דסיני למיבד לא חתמח עליה חילל דלעילא עד דחתנור כיון דחתנור חתער עליה (רותל)
 זשקטה . ת"ח בר נש דחמיליד לא חתמח עליה חילל דלעילא חתער עליה חתערותא חתער עליה חתערותא חתער
 חתערותא דרווח דלעילא . זכי לחתמקא בחורייתא . חתער עליה חתערותא חתער . זכי ועבדי פקודי אורייתא .
 חתער עליה חתערותא חתער . זכי וחמסיב זכי ואוליד בנין ואלויד לון אחריה דמלכא קדישא חל כדון הוא חלס
 שלים . שלים : בכלל :

הרכה פסקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות חמלה פרק ג
 (א) הפלת הערב אע"פ שאינה חובה . המתפלל אחר
 זמנה מתחלת הלילה עד שיעלה עמוד השחר . וזמנה
 ותפלת נעילה זמנה כדי שישלים אותה סמוך לשקיעת
 (א) הפלת הערב אע"פ שאינה חובה די תפלה מעריב
 אפילו עם איו קיין רוב מען זאל
 דאוונען מעריב . פון רעקסוועגן המתפלל איהו דער
 וואס וויל דאוונען מעריב איז זמנה מתחלת תפלת די
 צייט צו מעריב דאוונען הייבט זיך אן פון אנהייב
 נאכט עד שיעלה עמוד השחר . ביז דער קארגינשמערין
 קומט ארויס אייף דער וועלט ויפלת גיגיה זמנה כדי
 שישלים איהו סמוך לשקיעת חכמה (וען מען דאוויינט

מספר חסידים סימן כ"א
 ואת סורח הכב נלצי ובעל נכל נכל מלודי נחמדק
 ככולו ועל כל עובדי וטיורי סמנה לידו יהסוב ח"ו אם
 נגזרים עליו המכה יסגר על חורו י' . וכו' זה דבר הקשה על

זאת חמרת השלב בכל לבבו ובכל נפשו ובכל סאורו ראם
 איז די רענדונג פון דעם פוענשט וואס קערט
 צוריק צו גאט מיט זיין נאנצע הארץ אונ מיט זיין
 גאנצין לעבן אונ מיט זיין גאנצין פארקמעניגהייט
 בבירא ער זאל זיך בידעפטין אן זיין ביעפעער ואין
 גאמל ועל קל עבדיה ועבדיה שפתי' לרו אויף יעדער
 עבדיה וואס איהם וועט פארקומען צו טאן יחשוב
 חיזאם נזימים עליו המטה יחבר על יתוד ה' זאל ער מראבמין

יכול לצאוד בו יסכול עבדו יהודי כמו חו כג עבדים יקל עליו להעבירה מאנו ומיד ככלדם כל לטובת מטייעין לו מן השמים יאם יכרה להם כלשם חסד בתפלתו או ככלל הכבודים יעשו גדולי הצדקות ודי בתקון וחסד גישו עליהם ואל יסמוך כסופל וזה הדבר יבטל מעט הסדקורים. וזה חסד בעתה או נאקום השופטם ויחבתם חלבו נכנסת כלבו או עובדת לפניו יכרהה כ"מ כי ד"מ יפס לטובת חלבו מילי הכס ויפ"ע ש"ס ככ"מ מומה להכריח מון

אין לו חקנה ואינו משלים. בשינוג או שהיה אנוס או זכורים תפלה שבוכנה ואחריתו כתפלה את התשלומין:

וויא וואלט גיווען אז קען וואלט אויף איהם גונד גיווען. ער זאל זיך שמדין, ווען גיט וועט קען אים הרגנן, אויך דאך געוויס אז ער וואלט זיך לאזין הרגנן וגי יח דקר הקשה שלא יוכל לעמוד בו לסבול. כבוד יחיד שמו איז דען דאס אפהאלטן זיך פון דער עבירה אשווערערע זאך צו פארטראגן וואס ער קען גיט געשיינין בייא די זאך צו ליידין וועגען זיין איינציגען נאמען. ווי זיך לאזין הרגנן ומאראך ער וויל זיך לאזין הרגנן פון נאמ'ס וועגן, מעג ער זיך דאך אפהאלטן פון אעבירה פון נאמ'ס וועגן, געוויס אז ער וועט אזוי טראכטן אז כל עבירה וכל עליו לתעבירה קעט דאס אפאלס וועט איהם רינגן זיין אנוועק צו טרייבן פון זיך אונטע עבירות ומיד געזאם בא לשחר מטייעין לו מן השמים אונ באלד ווי אפענקוש וויל ריין ווערען העלפט מען איהם פון הימל ואם תרהר אדם באשם אמה בתפלתו או בשאר תהיות אויב עס וועט אריין קומען אין אפענקושין אין מיטען דאווען אמראכטונג פון אאשה אדער איין אנדער טראכטונג גיג גדולי הצדקות ודי בארין וחסד טעם עליה ואל יסמוך כסופל ואל ער אריין שטעקן די גראבע פינגער פון זיינע הענט אין די ערד אונ ער זאל אנלעהנען דעם נאנצין קערפער זיינעם אויף דאס גראבע פינגער אונ, ער זאל זיך גיט אנלעהנען ביי אנואנט ויה תהיך יבטל מטייען תהיות אונ דאס וועט אנוועק שטויסן פון איהם זיינע טראכטונגען פון עבירות ואם אדם נהרען אי בקום השטת והחבת אשה נכנסת כלבו או עובדת לפניו אונ אויב דער עפענקוש אין אין אפרהין אדער אויף אמיאסין ארט אונ, עס איז אריין געקומען אין זיין הארץ די ליבשאפט פון אאשה, אדער די אשה גייט פאר ביי איהם תורה דברי תורה זאל ער טראכטן אין דאס בייך פון דא תורה כי דברי תורה יפס לשחר חלב מצד הרע ווארום דאס בייך פון דא תורה זענען גוט ריין צו מאכן דאס הארץ פון הרע. וצד הרע וצד גל פי שדקל מקום מיקר לתורה חיון חבית בהרען ופית הכסא אפילו דער

החמה: (ב) המתפלל תפלה קודם זמנה לא יצא ידו חובתו וחורו ומתפלה אותה בזמנה. ואם התפלל תפלה שחרית בשעת התרחק אחר שעה עמוד תפלה יצא. ויש לו להתפלל תפלה ערבית של לילה שבת בע"ש קודם שתשקע החמה. וכן תפלה ערבית של מוצאי שבת בשבת לפי שהתלה ערבית רשות אין מדרקדן בזמנה ובבלבד שיקרא ע"ש בזמנה אחר צאת הכוכבים: (ג) כל מי שעבר עליו זמן תפלה ולא התפלל במזמור מ"וד משלים אותה תפלה בזמן תפלה הסמוכה לה

געולה אין די צייט מען זאל אויסלאזן די תפלה נאנט צו זונן אונטער נאנג: (ב) התפלל תפלה קודם זמנה אז מען דאווינט אפהלה פאר די צייט לא יצא ידו תהיה האט ער גיט בצאהלט דעם חוב פון דא תפלה תהיה ותתפלל אותה בזמנה אונ ווען עס קומט די צייט פון די תפלה מוז ער נאך אפאל דאווען ואם התפלל תפלה שחרית בשעת התרחק אחר שעה עמוד השחר יצא אונ אויב ער האט געוואסט אז שפעטער וועט ער גיט קענען דאווען דריבער האט ער גע דאווינט דא תפלה שחרית נאכדעם וויא דער מארגניגשערין איז שוין ארויסגעקומען לייכטין, האט ער יוצא גיווען מיט די תפלה, אונ אפילו ער האט שוין שפעטער זא געקענט דאווען נאך אפאהל שחרית, דארף ער שוין גיט דאווען ויש לו להתפלל תפלה ערבית של לילה שבת בע"ש קודם שתשקע התפלה אונ מען קען דאווען דעם מעריב פון שבת בייא נאכט, ערב שבת פארין נאכט איידער די זונן גייט אונטער וכן תפלה ערבית של מוצאי שבת בשבת אונ אזוי מען קען דאווען דעם מעריב פון מוצאי שבת אונ שבת פארין נאכט לפי שתפלה ערבית רשות וויל דאס מעריב דאווען אויך דאך נאר וויא מען וויל, אונ אז קען וויל גיט דאווינט מען גיט מעריב אין געדאנן זמנה דריבער קומט מען גיט פונקטליך אויף די צייט ובלבד שיקרא קריאת שמע בזמנה אחר צאת הכוכבים נאר קריאת שמע מוז קען לייגענען אין די צייט. נאכדעם וויא שטעקן ווערן זיינען: (ב) כל מי שעבר עליו זמן תפלה ולא התפלל במזמור מענקוש וואס בייא איהם איז ארבערענגאנגען די צייט פון דאווען אונ ער האט גיט געדאווינט וויל ער האט גיט גיוואלט דאווען אין די תפלה זייט משלים קען ער שוין גיט פארקומען די זאך אונ קען שוין גיט בצאהלן די תפלה בשבוע או שעה אנוס או פריד אז ער האט פארנעסן צו דאווען. אדער עס איז גיווען אזוי אונאך וואס ער האט גיט געקענט דאווען, אדער ער איז גיווען פארנומען אין אזוי אנגעשט וואס ער האט גיט געקענט דאווען משלים אותה תפלה בזמן תפלה הסמוכה לה זאל ער תפלה נאך די וואס גיווען ולמשל ער האט פארפעלט צו דאווען מעריב צוויי שמונה עשרה'ס וקודם תפלה שבוכנה תפלה וואס איצט איז די צייט נאכדעם דאווינט ער די ערשטע שמונה עשרה איז פאר מעריב.

בצאהלן די תפלה ווען ער דאווינט די אנדערע פארפעלט צו דאווען מנה, זאל ער דאווען צו ואתה תתפלל את השלימים בעצת דאווינט ער דא תפלה וואס איצט איז די צייט נאכדעם דאווינט ער די ערשטע שמונה עשרה איז פאר מעריב:

ויפתח לילדיו כ"ש שיתפלל להם לנכרלו להגילו מן העבירה ולא יקנה להם נשמה קציעה ליום סדון כי כל העבירות שבכ עונות היום כל רחם ורחם מולדתו ומולדתו ליום סדון שלבאר יפסחו לחיות זכרם :

מית המרמז ומית הכסא הכסא ליום מן העבירה מוסר ימנע להם ענינו וילבד לירי קרי ואלממות יין יומה מן הכלוי מפני שהיו נוקם את נכבו והכירו עמלתי ה' שנאמר וזאת יין ומקום יקח כל. והם נהם עבירה לירי יקבל ככל לנו לנכרלו שילולו. ימנה כבזה יסוכין על היום לפי שעה יום ויבנה

דין איז אויף אלע ערשער מעג מען טראכטן די בייך פון דיא תורה, נאר אין אקרויץ (אקאר) אונ אין אביה הפסא קאר מען גיט טראכטן די בייך פון די תורה להפריש אדם מן העבירה מוסר אקבער אפ שיידין אקענטשן פון אעבירה מעג מען טראכטן די בייך פון די תורה אויף אמאוסין ארט אויף ויפני אדם עצמו מלבוש לירי קרי דער מענטש ואל יזה פארר מיידן פון אעלבע זאכן וואס וועט אים בריינגען צו קרי ורע לבטלה ומלשמות ה' יחר מן הראי ער נאר גיט טרינקען וויין מעהר וויא מען דארף טרינקען מפני שהיא לוקח את לבו ומסרו מאחרי ה' ויביל דאס וויין נעמט צו זיין הארץ אונ עם קערט איהם אפ פון נאם שנאמר וויא עם שמיים אין פסוק ונת ה' ותידוש יקח לב די תורה וואס דער מענטש אועק צו מנהג ויין אונ וויין טרינקען דאס געמט אועק פון דעם מענטש ויין הארץ ויין שכלו וואס גאר גבירה לירי אויב עם איז געקומען צו איהם אעבירה יתפלל כול לבו לברוא שמימי זאל ער בעמין מיט ויין נאנצע הארץ צו נאם ער זאל איהם רעטטן פון

אונקלוס אמור יום ד תורה

לחם שק מלח ד"א יהוד נפשי יה יהו יהודה ריח יוד הא ואו הא נשמה יהוה חיה יחיה ו דמלי וו אל שם בן שבעשה בניקוד חולם :

מו ומליל יי עם משה למימר : יי מליל עם אהרן למימר גבר מבנה קדריהון די יהא ביה מומא לא יקר לקרבה קרפן אלהיה : יי ארי ת"א איש מזרע . מלין כד :

מו ומליל יי עם משה למימר : יי מליל עם אהרן למימר גבר מבנה קדריהון די יהא ביה מומא לא יקר לקרבה קרפן אלהיה : יי ארי ת"א איש מזרע . מלין כד :

רעת וקנים מבעלי התוספות (יו) אכר יסיה בו מוס לא יקרב . ימנע מפני דמסת קרושין קרל הכני כותן לו את כריי . טום לומר כשהוא טלם ולא כשהוא חסר מימוק ליה מכהל ו"ט :

שפתי חכמים ב"מ"ט למע לא ס"יה לעיל דכתיב לחם חליהם סס מקריב וסי קודש . ו"ל דלפיל ה"ה סה דקט לחם ונ' קלו על לחם הפסח שהיה כסיוול סכל סה סה כתיב לא יקרב להקריב ונ' להקריב ל"ל

רש"י (יו) לחם אלהיו . מאלל חליהוכל ב סעודה קרויה לחם כמו (דניאל ה) ענד לחם רב : (יש) כי כל איש אשר

פירוש לתורת אלהים

אויף דור דורות אשר וואס וועט זיין אין דעם מענטשין אפעלער לא יקרב זאל ער גיט גיגענהען להקריב צו מקריב זיין דיא קרקנות פון זיין נאמי : מצות השם אשר יהיה בו מוס ונ' . ודאס זענען צווי מצות לא תשחט , דער בוך ויאם האם ארייבען פעלער פאר גיט סאון יי עטרה אין ב"ה הקדש , אונ דער בוך וואס האם אפעלער זאם :

אויף דור דורות אשר וואס וועט זיין אין דעם מענטשין אפעלער לא יקרב זאל ער גיט גיגענהען להקריב צו מקריב זיין דיא קרקנות פון זיין נאמי : מצות השם אשר יהיה בו מוס ונ' . ודאס זענען צווי מצות לא תשחט , דער בוך ויאם האם ארייבען פעלער פאר גיט סאון יי עטרה אין ב"ה הקדש , אונ דער בוך וואס האם אפעלער זאם :

זאם :

כִּלְאִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב
 אִישׁ עוֹר אוֹ פֶּסַח אוֹ תָרֶם אוֹ שְׂרוּע׃
 יוֹם אוֹ נֶבֶר דִּי תִיבִיּה תִבְרַר
 וְגֵלָא אוֹ תִבְר יֵדָא׃
 כּ אוֹ גְבִין אוֹ דוּקָא אוֹ
 חִילּוּי בַעֲיָנָה אוֹ גִרְבָן
 אוֹ חוּזָן אוֹ מֵרִים פְּחָדִין׃
 כּאִבְל גְּבֵר דִּי בִיּה מוּמָא
 מוּרְעָא דֵאֲהֵן פִּהֵנָא
 לֹא יִקְרַב לְקִרְבָא יֵת
 קוּרְבָנָא דִּי מוּמָא בִיּה
 יֵת קוּרְבָן אֱלֹהִיה
 דֵא יִקְרַב לְקִרְבָא׃
 ת"א ו'יש טור. בכורות עד: או
 קרס: טס: טכר רגל. טס
 טס: זקן או דק. מגילה ט
 טס: מר: כל איש אשר בו מום: טס:
 בכורות לט מנ: או חכלל. בכורות לד מד: בעיניו. טס מד: או גרב. בכורות מט מנ: או מרות מטק. טס מר: כל איש אשר בו מום: טס:
 שפתי חכמים

אלו פ"כ בכל הקרבנות של המקריבים על המזבח מימי לכן היסוד
 יקרב כל מהלך וכו': ג לחלוק לא יקרב ל"ו דהא לעיל כתיב לא
 יקרב: ז י"ו שמונתו שקוט סמוך לעיניו עד כשכשנולד לכהול
 שתי עיניו אין מוטמו ממצכת מלכחול שמי יחד כתיב לא אחת:
 ה ו'אל היינו טסח ד"ל פסח מיירי שדכריו כשאל כל אדם אך
 שוק ח' יומת קרבה אלב שרוע הוא להסוך ב' כל איכיו כשאל
 הכרים טכ אלס אך שוק ח' הוא יומת חיון ולי שרוע הוא מל' כי
 קרב המוט משהחמט: ז' כ"ל שיש לו חמין חלון או חמין נחשו פו
 לנרתיק של ענד בעיניו יש שגורסין חלון נחשו עיניו כ"ל יש לו
 כמין חלון בו נחשו בעיניו וי"א ענד ל' עינים דרך של נחשו
 שדכר אח עלמו ועיניה הוא ל' כתיב והכל הוא זכר אחד:
 ז פחדין טי' בינים: ח דל"ג כ' כל איש אשר בו מום טי' ל"א ט
 לעיל כתיב איש מוצק לדויותם אשר יהיה בו מום וגו': טו"ח
 והא כסי' ט"ו זה לעיל וע"ק דלכן מפרס כל מהלך ולעיל פירש
 דוקא מהלך אלתי. וי"ל דלעיל מדכר בקרבן חמיון דהם
 קרבים לחס ש:האך לחמי לחמי והכל מדלני בקדשי קדשים
 וה"ל דלג מקרי נחשו לכן פירש כל מהלך קרוי לחס:

הואלכת דעז יום המתה והוא לה מנחון ויבש מבפנים
 שח' (דברים כח) ונברכ ונברכ כשמוך גרב אלל חרם
 מסור' (בכורו' מד): מרוח אשר ל' שחרנו' מרים פחדין ז
 מ' גידי פחדיו ושרנו: (כא) כל איש אשר בו מום
 אס עבר מומו כשר: לחס אלהיו. כל מהלך מ קרוי לחס:
 (יח) כי כל איש ונארום אימליכער מענמש ונאם האמ
 אפעלער לא יקרב זאל ער גיט גינעהען מקריב
 זיין קרבנות איש אמענמש ער אפלינדער או פסח
 אדער אהיקעדירג או חיים אדער ער האמ זיין
 איינגיפאלקנע נאו או שייט אדער ער האמ אנרוים
 גליד: (יט) או איש אדער אמענמש אשר יתיה בו
 ונאם האמ שבר רגל אצובראכענע פום אדער
 אצובראכענע האנד: (כ) או גבו אדער דיא האר
 פון זיינע ברעמען זענען נאנג אלנג או דם אדער
 ער האמ ארין הייפעל אויף דעם אויג או הפלל
 בעיני אדער אשמראם אויף זיינע אויגען או גרב
 מקריב זיין:

ובמקום אחר קורא לגרב שחין הלח מנחון ויבש מבפנים
 קורא לילפת גרב וכו'הו' סמוך אלל ילפת קורא למרס גרב כך
 שפחדיו מרוססים שבינים שלו כחומין. שחין כמו (איוב
 לרבות אשר חומין: מום בו. בעוד מומו בו פסול הא
 מקריש
 אדער אדארע גרינד פארך או ילפת אווייבע גרינד
 או אדער פיהה אשה וואס זיינע פצים זענען צוא
 קנעצט: (כא) כל איש אימליכער מענמש ונאם האמ
 אפעלער אפילו אנאנדער פעלער פויד ונאם דער
 מענמש איז פון דיא קינדער פון אהן הפהן לא
 יבש לקריב זאלער גיט גינעהען מקריב צו זיין דאם
 פייער אפער פון קאמ ונארום טס בו עס איז אין איים
 דא אפעלער דרום לחס אהידי קרבנותם מענאז
 מקריב צו קאמ לא יבש זאל דער פהן גיט גינעהען
 מקריב זיין:
 מצות השם
 ונאם וועס נענונד ווערין: ווען דער פעלער איז דא פאר שר
 גים פאהן די ענדור או ווען דער פעלער וועס נענונד ווערין
 פגע ער פאהן די ענדור:

מצות השם
 (יח) [כתי] [לאו] [חס]: ואל יטבו ככן בעל מום עובר כל זמן
 טסמוס בו שלמתי כל איש אשר בו מום לא יקרב וגו':

חבשיה בניה ד'א צבאות נפש צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנבא ארני נשמה דהוד יהוה חיה יחידה
דנצחיה יהוה חיה יחידה דהוד אל שם בין שבעשית:

א וראשית פל בפורי כל וכל תרומת פל מפל
תרומתיכם לפהנים יהיה וראשית עריסתיכם תתנו
לפנהן להניה ברכה אל ביתך: ב פל נבלה וטרפה
מן העורף ומן הבהמה לא יאכלו הפהנים:
ג ובהפירכם את הארץ בנחלה תרימו תרומה
ליהוה קדש מן הארץ ארץ חמשה ועשרים אלף
ארץ ורחב עשרה אלף קדש יהוא בכל נבולה
סביב: יהיה מזה אל המקדש חמש מאות בחמש
מאות מרבע סביב וחמשים אמה מגרש לו סביב:
ד ומן המדה הזאת תמוד ארץ חמש ועשרים
אלף ורחב עשרה אלפים וברי יהיה המקדש
קדש קדשים: ו קדש מן הארץ הוא לפהנים
משרתי המקדש יהיה הקרבים לשרת את
יהוה והיה להם מקום לבתים ומקדש למקדש:

חמשה קרי

זביה ו'בא מקדש קדש קדשין: ו קדש מן ארעא הוא לכהניא די משמשין בבית מקדשא ביה
יבי וקריבין לשמשא קרם יי ויהי להון אתר שביק לבויא וקבשא למקדשא:
רשי

מצודת דוד

(א) וראשית. הראשית מכל הדברים כולם שנחנכו כנשלו והם
הכבושים: וכל תרומת כל. כל התרומות כולם בין דגן בין
קריש ויבאר: מכל תרומותיכם. מכל הדברים שאחס מיימים
להפריש מן תרומת: וראשית עריסותיכם. חלק ראשון מעיסם
עד שלא תחלו עמיה ועל החלה יאמר: להניח ברכה. באומר
אל יעז נכנסם בחת כל אלה לבתים כי זה יהיה סיבה להשנות
בבניה עתהן ולא יחסר העושר כי עוד יוסף: (ב) לא יאכלו
הכהנים. פירשו ד"ר לפי שהכהנים להם מליקת חסותם הסוף
שהיה נכבד ומפיהם הולך נהויהם על שאר כנלות ועושותם שלא
שפ"ס רוב יחוקן הארץ נחמט ע"י הפלג גורל לכן אמר לשון
קרי: קדש מן הארץ. הפלג הזה יהיה קדש מעללות הארץ: ארץ. מצודה לצטרך: ורחב. מלשון הדרום: בכל נבולה. ר"ל
כל השטח הים משיביל: (ד) יהיה עום. מהשטח הים יהיה מקודש ממנו חמש מאות וגו' יהיה תרומה סביב וזהו סר הכינים:
ימורו מזה התרומה אם כנאות אם בקנים. לכן פ"י ואמר ימן המדה הזאת ר"ל המדה שמור את זה הכינים דהיינו בקנים.
וכמ"ש ימוד את רכב הכינים קנס אמר (לשיל ע') וכו' המדה המור האורך של חמשה ועשרים אלף וכו': וכו'. כלל המעשה השטח
היה הים המקדש הוא זה הכינים שהיו קדש עול כל שעה הלועזיה היום הקדוש קדש: (ו) קדש. כל השטח הים הוא
קדש מעללות ספרין יהיה אל הכהנים וכו': והיה להם. השטח הים יהיה להם על כמים ומקום מוזמן על המקדש:

(כ) לא יאכלו הבהנים. ס"ד הואיל ואשחרי מליקה
לנבייהו כו': (ג) קודש מן הארץ. לנכות ביהמ"ק:
(ד) חמש מאות. לערך זה הכינים והמותר לכתים
לכהנים: (ו) לכהנים משרתי המקדש יהיה. העודף
על ת"ק על זה הכינים: ומקדש למקדש. ותיק על ת"ק
האלמנעית יהיו מקודשים למקדש:

כתובים משלי כז

לחשודק מיסור ומלכות דו"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרונה נשמה דיסוד א אד
אדנ אדני נפש אדני רוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יו דו וז הו חיה יחידה דיסוד ודן חיה יחידה דמלכות אל
שם ב"ן שבעשית:

א וסופקא דחלבי רעוי א ודיו חלב עזים ללחמה ללחם ביתך וחיים לגערותיך:
למכילתך ולמכילתך דביתך

מצודת דוד

דכריס פשוטים קלי העיון וחולל לעסוק כסם לפת תחלם כח
העיון ולגמד עם ע"י אשל קלרס דעמו להשכיל דכריס עיונים
ומתים

(א) ודי חלב פזים. יהיה לך די מחסורך חלב עזים למחלך
ולמכיל חבשי דימך וכו' ימלא חיים לעשותיך ולא ימותו
ערעב וכו' למשל לומר סף סף מנחת דכריס עיונים לאוד נס

פירוש ע"מ

א ודי חלב עזים ללחמה ללחם ביתך און ודי דויסמ
למכילתך און דיינע ציען דהאמור דו דנמפען,
ברויש פון דיין הויז געוונד ותיים לגמריה און לעבין

אמור יום ד כתובים

תרגום

ב נסו ואיירדה רשע וצדיקים ככפיר יבמה: ג בפשע ארין רבים שריה ובאדם מבין ידע פן יאריה: ד גבר רש ועשק דלים ממך סוף ואין לחם: ה עובי תורה יהללו רשע ושמי תורה יתגרו בהם: ו אנשי-רע לא-יבינו משפט ומבקשי יהוה יבינו כל:

בידענהא נגדון: (ד) גברא מספניא העשוק למספני איה מסרא חביטא דלית ביה יתרון: (ה) דשבקין נמוסא משהבחין פרשעא ואלין דגפרין אנריתא מהגרין בהון דיתובון: (ו) כגני נשא בישא לא מתביינין דגא ודבגי מן גרם וי מתביינין פוליהון מתבאה:

רש"י

(3) ככפיר. אשר יבטח בנגרותו: (ג) בפשע. פירענותה כהיות סריה רעים: ובאדם מבין. כשעילו יתלחך הסורעות מלכא: (ד) גבר רש. דיין עושק דלים כדון הוא כמעט מוקף את השלם:

מצודת דוד

וחמיה אוחו בדככים כפוזים: (3) כמו גויל. על הכספים מפיל קחת אליהם ויוסו מפני מי ידורף אף חמר א' פמס לפיפודו כולם כי ידורף און ועליו יבוא המורכ כבכס הכל הדוקים כ"א עמס אף כסאסו ימרו יהיה בטוח ומלמן כמעטת ה' ככפיר העוטמת ככתו: (2) כפפע. כעבור כספע עס הארין יכינו שריה וכ"א עושק עס הארין והנס כעמסת: ועלדס. כעבור אלס מבין יודע דעת להטיבס מפשעס ואלין הפקוס קיום הארין אף כהיות כן כהיות כי הפסידו און עמיהו לגזול עמרי כי חוק הוא מעמט: עמר. הכי הוא כמעט שופק בחוקה גורוף חוקטים: ואלן לחס. אף כי דרך המצר להגדיל הכחוסה מ"מ לפמוים פוד יפסוד כן הכפע הזכ מושב להכרית סונו עגול ועול יבוא לו חסרון: (5) פוזני חורה. אלו שאלהו בחורס ופוזנו יהללו עוד את הכפע א"כ העס גרוכוס עמטו כי כרפע יודע כעלמו שלל טובים מעשוו הכל ישסה לתאבון אל הס מהללס עמפשו וכמ"ל עזול ענה ופוזש ויחכ מכולס: יתגרו כס. יפשו מריבס עס הכשפים אף אס רכיס כמס לא יחטפו ארסס: (1) לא יבינו משפט. אף כזוה עליס מפשט פורענותו לא יבינו כעגמול כהס כי מושכיס הכל למקכס: יבינו כל. כל דבר כהלס מן השמים יבינו למה כהס ועל כהס וליכס חוליס סוס דכר כעקכס:

פירוש עברי מיימש

אין לאנד, און שיידיש זיך אפ פון זיאי יציר קען ער דער ליינגערין זיינע יארהין, און וועט גיט גישמראפט ווערין דורך די רעגירונג. אלעס מווען וויסען זיאי זיך צו עגיין מיט מענטשן, אדער חקרין זיך מיט זיאי אדער זיך אפ שיידין פון זיי: (ד) גבר רשועים דלים זעהקט אקאל אומעז אגרימאן זאלסטו גיט מייגען דריבער אזי ער א ארימאן, נוייל ער עענונג זיך מיט פיל נאמ גיט אים אריין פריעקס פוזרלאנגט ער גיט, עס קען זיין אז ער רויבט נאך ביי גרעסקע ארעמע לייט ווי ער איז און האט אויף זיי קיין רחמנות גיט משר סיח וזיון לים פונקט וזיאי דוא זעהקט עס גיט אשמאקער רעגין, מיינט מען עס וועט געוויס זיין א גירעמע געש און צום סוף קען ער פארפלייצין די פעלד און עס זאל נאר קיין ברויט זיין: (ה) עובי תורה יהללו רשע אויב דו זעהקט מענטשן וואס זיי האבן פארלאזט די תורה זאלסטו גיט שטעלן אויף זיינע רייד וואס זיי לויבן איינעס אז ער איז פיין און גוט, ווארס אמהערקטין לויבן זיי נאר דעם רשע ושמי תורה יתגרו בהם אדער די מענטשן וואס הישען די תורה גיט גינגט וואס זיי די עובי תורה לויבן זיי גיט, נאר זיי רייצען נאך מיט זיי: (ו) אנשי רע לא יבינו משפט אפאל זאלסטו האבן די שלעכטע מענטשן פארשטייען גיט אפילו דם משפט, וואס מען וועט זיי געוויס גיט שוויינין פאר זיינע רשעות, נאמ און אויך די רעגירונג:

צו דייע זיינען וואס ארבייטען ביי דיר דאס הייסט אלע האט איהר פון זיי פרנסה, אזוי אז דו וועסט וויסען זיך צו עגיין מיט מענטשן מיט טובות אדער מיט צדקה ווי אזוי די מענטשן דארפן וועט דאס דיר אויך בריינגען נוספען, אויב די עשירות וועט זיך אפ קאן פון דיר אדער פון דייע קינדער, וועט מען אויף דיר אדער אויף זיי אכטונג געבין אז איר זאלט גיט שטארבן פון הונגע: (3) נסו ואיירדה רשע וועלע מענטשן אנטלויפן און קיינער יאגט זיי גיט נאך, דאס איז נאר דער רשע, ווארס ער ווייסט וויא ער איז זיך פענאנגען מיט מענטשן, פראקט ער זיך גיט זינגט מען וועט מיר גיט העלפן, נאר מען וועט נאך אין מיר א נקסה האבן, לויפט ער וואו דיא אויגין טראגן אים, זעדימס כפיר יבמה אדער די צדיקים זיינען פאר זיכערט אזוי ווי דער לייב און ריעען זיך גיט פון רעם ארם ווארס זיאי האפען אז נאמ וועט זיי העלפן אין זיינע גיט, ווארס זיי האבן זיכאן נוסט עגיין מענטשן וועט מען גיט לאזן אומפאלין דעם צדיק מיט נאמס הירף אין זיין גיט: (1) בפשע ארבינוס דורך די זיך פון א לאנד ווערט גימעהרט איהרע הארין, ווארס מען מוז דאך האבן מעהר געאקטע זיאי זאלין אויף זיאי אכטונג געבין, אז איינער דעם אנדערין זאל גיט אומקריינגען ויבאך מבין זיבן אדער דער מענטש וואס ער פארשטייט און ווייסט וואס עס קען דער פון ארויס קומען ווען ער וועט זיך חקרין מיט אזעלכע מענטשן וואס זענען זידיג

דיני ממונות. דהיינו הודאות והלוואות כג' הדיעות ולא אלרכיהו רבין לג' מומחין (ב) שלא תשעול דלת כפטי ליון שמה יכפור הלוה ולא ימחא מומחין לכופו לדון אלא יסיר ממונה או ג' הדיעות אבל גזירות וחבלות כשלה מומחין ואלהים כתיב כפ' שומרים (ב) ואלה

(6) כלטר דלתיס דכתיב גבי שומרים כיו כללו כחובים ג"כ ע"כ אם כסף מלוה דשביעית מפרטות כתיב כלון כדלוי' בגמ' (כ) טובטו שכלה יד כפקדונה דהיינו גזירות אבל ליה ולא שיכס לא מקדי גזון דמלוה ללוואה וימחא ואלתיס משמע לשון שריה ור"ב ור"ג הכונס דהא נמחין אלתיס נפרטה ל' דכתיב: כתיב: [א] ואלתלת. נראה ל"ר דכופר ל"ד לעבר ד"ר יעשי' איריס' דהני כולל חבלות וימחין לוא (ג) דכופר המועד דלמחין לוא דשן ורגל אלה קרין דלת מגבין ככלל שמחין מומחין. ועי' תוי"ט: (ד) דל"ר לעבר דמס' אלה כיו מפקד ייס ל"א מנילא יניעבר יהודס בעבר דיוס ל' חתיים שדיה ליה. כש"ל. אבל בעשירי מועד לא סגי בלא חתייה דלמחין שילמנה כהנהא אבהא עשירייה. מוס' וטעין תוי"ט: (ה) התקופה כיו על תקופת תמוז בהתעוררה וינכסה אחין הקופת חסרי נופות עד עכ"ל

כלי אמאי דלנת דמלכות דליה אל אל

דיני ממונות בשלשה. גזלות [א] וחבלות בשלש'. נזק וחצי נזק השלומי ככל והשלומי ארבעה וחמשה בשלשה. האונס והמפתח והמוציא שם רע בשלשה. דברי ר"ג. וחב"א מוציא שם רע בעשרים ושלשה משום שיש בו דיני נפשות: (ב) מכות בשלשה. משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה. עיבור החודש בשלשה. עיבור השנה בשלשה. דברי ר"מ. ר"ש בן גמליאל אומר שאינו מעולם כמו שהיוק

שהיוק מהרי משלס פחות ואידי דלמי ח"ל תנא נמי נזק: והמוציא שם רע. לא מלחתי לכתב כחוליס וענשו חלוה אלא כסף: דיני נפשות: (א) חמת-הדיבר וזאת תחתי יסלקו ודיני נפשות בעשרים ושלשה כדלקמן והלכה כחכמים: (ב) מכות. מלקות חרבעים: בשלשה. דכתיב ונגשו אל המשפט וספטוס שנים ואין ב"ד שקול מוספי' ועליהם עוד ח' הרי כולן ג': ר"י אומר בעשרים ושלשה. אחיא רשע רשע כתיב הכא והרשעו את הרשע וכתבי עכור את אשר עור רשע למות מה להקן ככ"ג: עבור החודש. קידוש החודש (ה) ואידי דעמי למתייב פתור איה תנא נמי עבור החודש: בב'. מתחילין לרשות אס יס להוכיב ב"ד על כל אס ח' אומר לריך ב"ד ליכב ולפיין אס לריכה שנה לעבר מפני התקופה והאזיב והסירות (ה) ושנים אומרים א"ל אין כולן ספק דודאי איה לריכה עטור ככל יסוד כמיעושו. ב' אומרים ליכב וז' אומר שלא ליכב הולכין אחר השנים ומוסיפין עוד ב' אחרים שיכאוו ויתנו כדבר והרי כלה'. ב' אומרים לריך לעבר וג' אומרים א"ל בטלו שנים כמיעושו. ב' אומרים א"ל וג' אומרים לריכה הולכים אחר הריב ומוסיפין עוד שנים ששנה ומעשרים אותה וכש"ס מפרש דהני

די ארבער אמאן ואגם אויף זיין ווייב נוואס זי איז ראובן'ס טאכטער און אשעלעכטין נאמען זיא איז ניט גינען אבתולה צו דער חתונה, אונז עם אייניפינען געווארען אונזער ואגם ליגען. זיא איז יא גינען אבתולה. דארף דער מאן געבין הנדערט מאלער צו ראובן בשלשה די דינים משפטיין אויך דריי דינים לוקמים דברי רבי מאיר אזוי ואגם רבי מאיר והחכמים אומרים אונ די חכמים זאגן מוציא אגם רבי בעשרים ושלשה אז אמאן ואגם אויף זיין ווייב אשעלעכטין נאמען זיא איז ניט גינען אבתולה. דעם דין משפטיין דריי אונ צוואנציג דינים לפני שיש בו דיני נפשות ווייל ביי דער נאך משפט מען די אשה אויך. אויב עם איז אמת אז זי האט מונה גינען פאר דער חתונה דארף מען איר הרגנן, אונ הרגנן אפגעמישן דארפן משפטיין דריי אונ צוואנציג דינים: ב' פחות כששנה אז מען דארף משפטיין אפגעמישן מען זאל אים שלאגן פערציג מלקות מוז ער געמישט ווערן דורך דריי דינים לוקמים מיטן רבי ישמעאל אפרו בעשרים ושלשה פון רבי ישמעאלס וועגן האט מען גיזאגט אז נאר דריי אונ צוואנציג דינים מוזין משפטיין מלקות, אבער ניט דריי יסוד החודש מוזין משפטיין מלקות, ואנין גיזאגט אפגען ריא גייע לכהן מען זאל מאכן ראש חודש. כוונן זיי דאס זאגן פאר דריי דינים יסוד השנה בשלשה אויב מען דארף מאפען דעם יאהר מעובר, צוויי מאל אדר. מוז דאס גימאכט ווערן דורך דריי דינים דברי רבי מאיר אזוי

פרק א דיני ממונות בשלשה דינים פון געלט זאכין ואז איינער מאנט געלט ביי זיין חבר, וואס ער האט אים פארבראנגט, אונ זיין חבר לייקענטן משפטיין דרייא דינים אפילו פראקטע מענטשן ניט לוקמים גזלות והלוואות בשלשה אז ראובן מאנט ביי שמעון ער האט ביי אים גינען, אדער ראובן מאנט ביי שמעון געלט ווייל ער האט אים גיביילט. משפטיין דריי דינים לוקמים נוק אז ראובן מאנט ביי שמעון ער אליין האט אים גיטאן אשארין, אדער שמעון'ס אקס האט גיטאן אשארין צו ראובן וצי נוק אדער ראובן מאנט ביי שמעון זיין אקס האט אים גיטאן אשארין, נאר ווייל דער אקס האט גיטאן דעם שארין דאס ערשטע מאל דארף ער נאר באצאלן אהאלבן שארין משלמי' בפ' אדער ראובן מאנט ביי שמעון ער האט ביי אים געעננה. דארף שמעון באצאלן צוויי מאל אזוי פיל ווי ער האט גינען בשלשה וריבית וריבית אדער ראובן מאנט ביי שמעון ער האט ביי אים געעננה אז אקס אדער אשעפס אונ ער האט אים גישאכטין אדער פאר קויפט. דארף שמעון באצאלן פינף אקסין פאר דעם אקס און פיר שפעסין פאר דעם שפעס. די דינים משפטיין בשלשה דרייא דינים לוקמים האונס ומפתח או ראובן מאנט ביי שמעון ער האט גיניט זיין טאכטער אבתולה אדער ער האט זיא איגער גינעט, אונ האט מיט איר מונה גינען, דארף שמעון געבין פופציג מאלער צו ראובן והמוציא שם

ג' ה' ו' כנגד זכרת כהנים (ו) שם בפסוק ראשון ג' חיות וצניח חמשה ובשלישי טבעה . והלכה כרשב"ג : (ג) סמיכת וקנים . על ראש פר העלם דבר של זכור ויש במשמעות הדברים גם מניי הדיין שהגדול הסומך לרין

בשלושה מהדורין ובחמשה נושאין ונותנין וגומריין בשבעה ואם גמרו בשלושה מעוברת : (ג) סמיכת וקנים [ב] ועריפת עגלה בשלושה . (ד) ר"ש . (ו) יהודה אומר בחמשה . החליצה [ג] והמיואנוין בנ' . נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין [ד] בנ' . הקרשות

הם מעבדין דנזקא לן מהרה ומן האסוף תוקפת כהנה בין על הקופה סבה הנמשך ומנה עד ט"ו ניסן סתתא עומר לילא בחיך תקיפה ענה מעבדין על האביב אם לא כהנה המביאה מעבדין דקלא חמיב בחדש האביב ועל פינות החיך אם מתאחר כיושום יתיר מניין העצרת מעבדין בעלמא זמן הכתובים כו' כס"י : (1) ולא חתפת טעמא מאו ופסקא לי לומר כדי לעבד הכרות להטיל המביין שמעבדו לפינות האביב הכתובים והאסוף בזמן זמניו ולא כיוצא בזה שמעבדו זכות הכרות בזכות האלה עד שכתבון : (2) ויהי לי רשות לעבד דיעי קנסות . גמ' : (ח) שם לא האגד כן

בח"ל אלא לרין שהסומך והסומך יהיו כולן בח"ל ואו יהיה לו כשרת לדון דיעי קנסות ואפי' בח"ל לבי סתהדרין טהנת בין כרשת בין בח"ל אחר שנסמכו בחרן . וכל רמכ"ס שרעה לו שבזמן הזה שאין לנו סומך איש מפי איש עד משה רבינו אם היו מסכימין כל ההכמים שבח"ל לסומך יחד או אומר בחמשה . וסמכו כהני אלו סמוכים ויכולים לדון דיעי קנסות ויש להן לסומך לאחרים (ח) והדבר לרין הכרע : ועריפת עגלה בג' . דכתיב וקי העדה מיעוט וקני שנים ואין ב"ד שקול מוסף עליהם עוד אחד הרי ג' : ור"י אומר בחמשה . וסמכו שנים וקני שנים ואין ב"ד שקול מוסף עליהם עוד אחד הרי חמשה כר"י ליעי הוקים וקנים שנים ואין ב"ד שקול הוסף עליהם לפרסומי מלחא : מיואנוין . קמה יתומה שפטיאה אמה ואחיה לדעתה ויולדה בתיוון שמלחא כבעלה לרין שיהי בשלשה וכיבמות מכה אלו סמוכים ויכולים לדון דיעי

א"ח סתמא ל"ה הגדול למולא לפי ע"פ ר"ש סתיה כל א' מהם סמין והק"ה יעד שטינו כמ"ש ופ"ה כה ס"פ ד כהלל פ"ה וכו' . ע"כ (ה"ה) כמ"ד וכו' וכו' קיים והדבר לרין הכרע ויר"ל לפי שאפ"ה לדמות האליה סבדי יעד כס"ח . ג"ל סה אורי טולא לכס את אלה בניאון כו' והוא סומך עלי ספק ויכול למסך ע"כ . ע"כ . וי"ח חו"ט : [ב] ומיפת . ע"כ . למוך דוקא דמדידה הוא דבא"ה בג' . מוס' : (ט) מינה שזה הכתוב כס"י כה וקנים לפר הטלם דבר חביב אלל כעננה סתה לן מדכתיב וקני . וי"ח חו"ט : [ג] והמיואנוין בג' . דכל דתקון דכגן כתיב . דלמדידה סמין ומיאונין דכגן דמדידה סתה אפי' מילון לא כתיב דלן קרובי קטני כלום אלא כדקפא אביב דכתיב את דמי חמסי ל"ש . ל"ש : [ד] בג' . דממוטא

(ט) : מצות החליצה בג' . דכתיב ונשנה יבמתו אלו

די שטאמ כריינגען אקאל . אז מען האקט איר אפ דעם קאפ בשלשה און נענג דריי אלטע לויס זאלן ארויס גיין מקסטין דער זיי שמעון און זאנא רבי שמעון . און רבי יהודא זאנא במשקע עם מוון גיין פינף אלטע לויס החליצה . אז איינער גיט חליצה זיין ברודערס נוייב וואס דער ברודער איז גיט שטאמא כין אן קינדער דארף זיין פאר דריי דינים ויבאני און איתוקא אקליינע וואס איז גיט אלט צוועלף יאהר . און איר פאטער איז גיטשארבין . און איר מוטער אדער איהר ברודער האבין איהר ויתר הנהגה גיבאקט . אויב יז זאנא נאך די חתונה איז גיט גיט עם מאן . גייט זיא ארויס פון קאן און זיא דארף קיין גמ בשלשה דאס דארף זיא זאנען פאר דריי דינים נפס רבעי דיא פלאצונג פון פערטין יאהר אז מען פלאנצט אבוים דיא פירוח וואס וואקסט דיא ערשטע דרייא יאהר קאר מען גיט עסין . און זיא פירוח וואס וואקסט דעם פערטין יאהר דארף מען פירען אין ירושלים און זיא דארטין עסין . אדער ער קאהשט אויס דיא פירוח אויף געלט און ער פירט דער געלט אין ירושלים און פאר די געלט קויפט ער עסינווארג און עקט זייא אין ירושלים ומשך שני שאין דמיו ידעין און אז איינער האט פירות פון מעשר שני . דארף מען פירען די פירות אין ירושלים . אדער ער קאהשט אויס דיא פירות אויף געלט און ער פירט דיא געלט אין ירושלים און פאר דיא געלט קויפט ער עסינווארג און עקט זייא אין ירושלים . אויב

זאנא רבי מאיר . רבן שמעון רבן גמליאל זאנא בשלשה מתחילין דריי דינים : זאלין אן הייבען קלעדין אויב מען דארף זעדין בית דין זיי זאלן מאכין אעבור . אויב צוויי דינים פון די דריי זאנין מען דארף גיט זעדין בית דין וועגן דעם עיבור ווארום דער יאר נועט געוויס גיט זיין מעוקר , זעצט מען גיט בית דין . און אויב צוויי דינים זאנין מען דארף זעדין בית דין זיי זאלין קלעדין אויף דעם עיבור , זעצט מען נאך צוויי דינים צו די דריי ובחמשה נושאין ונותנין און אלע פינף דינים קלעדין אויב מען זאל מאכין אעבור . אויב דריי דינים פון די פינף זאנין דעם יאהר דארף גיט זיין אעבור . איז ער גיט מעוקר , אבער אז דריי דינים פון די פינף זאנין דער יאהר דארף זיין אעבור , זעצט מען נאך צוויי דינים עם זאל זיין זיבען דינים ונפרין שבעה און דיא זיבען דינים זאנין דער יאהר איז מעוקר איז ער מעוקר וואס נפרו בשלשה משבד אויב די ערשטע דריי דינים האבין פאלד גיזאנא דער יאהר זאל זיין מעוקר . איז ער מעוקר : ג ספיכת וקנים אז אלע יודין האבין גיזינדיגט אין עבריה אומגעדין און בריינגען אקרבן . דיא אלטע לויס פון די סנהדרין דארפן ארויפלייגן זייערע הענט אויף דעם קרבן אידער מען זעקט אים מריפת עגלה אז מען געפינט אגע' הרבהין מענטש . און מען ווייס גיט ווער האט אים גיברענגט . דארפין די אלטע לויס פון דיא סנהדרין ארויס גיין מקסטין און זעהן וועלכע שטאמא איז געהעקשער צום געהרגהין דארפין די מענטשן פון

יחזיקו כגון פירות והו' קיבו שאין להם שער ידוע : ההקדשות . הכא לפדותן לריך ג' לשומן : והערכין הממלטות . הרי שאנו ערך פלוני עליו ואין לנו מעות ליתן כפי הדמים הקצונים כפ' וכל ליתן מטלטלים לריך ג' לשום ולתן מטלטלין (ו') אחד ברוך כהן . דבערכין (יא) כהן כתיב כערכך הכהן : והקרקעות . ואם אין לו מטלטלין וכל ליתן קרקע (יב) ליתן עימיהו עשרה אכשים וא' מהן כהן וכו' . קרקע שיהיה כפי הערך שיש עליו ליתן :

ואדם כיוצא בהן . ואם חמר דמי פלוני עלי שמיין אומר כמה הוא יפיר לימכר כצוק ונתן דמיו לריך ג' וכ' סהיו 'וא' מהן כהן כשואל זו : ור' הורבה את האשה (א) והבהמה . היינו רובע וחתיף לשם כה' אשה ככ"ג חף כהמה ככ"ג . ואומר ואת

הקדשות כג' . הערכין הממלטין כג' . רבי יהודה אומר א' מהן כהן . ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן : (ד) דיני נפשות ככ"ג . הרובע והרובע ככ"ג שוא' והרבת את האשהוואת הבהמה . ואומר ואת הבהמה (ה) הדרונו . שור הנסקל ככ"ג שוא' השור יסקל וגם בעליו יומת . כמיתת בעלים כך מיתת השור . [ו] הזאב . והארי . והדוב . והגמל והברדלס . והנחש . מיתתן ככ"ג . ר' אומר כל הקודם להורגן [ז] וכה' . ר"ע אומר מיתתן בעשרים

פוא : (י) וסבלה הוא געל לי פוילי מם לי פטוקו פטוקו פ"ט זלגס טעי פוילו נמי זלגס טעי . גמאל : (א) וה"ה נמי פטוקו פסקקשום דכהו נמי כהן כפטי : (ב) וכפ"ד דמנילס פ"ג מ' כ"ב"ג אס כל לפדוקן . [ג] ספרונו . כנרבע כתיב רש"י וכל' דאי חפס לניס : (ד) דליל דקלא דכפטיס לתיב מיתה נכטלו דסל- פ"ק עות יומת הכיס רוח סול על ליחמוט אהה כוכגו זאי אהה כוכגו [ו] סולח בו' . שסמיהו אדם וזוכין כסוקלס כסוק . ועיין פו"ט : [ז] זלס . לשמים (לדקס פסח רש"י) דליבל למימל לעוקן דליין שפמיהו אדם שייבו רכין (ללא סולכסו לדוקן ככ"ד) ככ"ד : ר' עקיבא אומר ככו' . גמאל פטרס דליבל כין והדוב והגמר והכרדלס מיתתן ככ"ג אכל נחש הקודם

קנו וימים גיט וויא פיל דיא פירות פון געטע רבעי אָדער פון מעשר שני וענין נערט בשלשה דארפין דרייא מענטשין שאצין וויא פיל דיא פירות וענין נערט אונ אזוי פיל געלט ואל ער געבין פאר דעם אויפלייזונג תהקדשות אז איינער האט גיהייר ליגט אואף , אונ ער וויל די זאך אויס לייזין פאר געלט בשלשה דארפין דרייא מענטשין שאצין וויא פיל דיא זאקען וענין נערט אונ אזוי פיל געלט גיט ער צו הקדש וערכין הממלטין אז איינער זאגט איהן וועל געבין צו הקדש וויא פיל איהן תורה האט מיר גימאצט אזוי וויא עס שטייט אין דיא קריה בקמתיו , אונ ער האט קיין געלט צו געבין נאר ער גיט זאעלבע זאקען וואס וענין נערט געלט אונ דיא זאקען קען מען טראגן פון איין ארץ צום אנדערין בשלשה דארפין דריי מענטשין שאצין דיא זאקען וויא פיל זייא זענען נערט , ככי יהודה זאגט איהי מהן מהן איינער פון די דרייא מענטשין דארף זיין אפלה ופסקת אונ אויב ער גיט פעלדער פאר דעם געלט זאדער ער האט גיהייריגט אפעלד אונ ער וויל זיא זאקס אויס לייזין פון הקדש משעת ובהו דארפין שאצין דיא פעלד זעהן מענטשין . איין פהן אונ גיין לויס אָדער ישראלים וואס פיצא בהן אויב אמענטש קט גיזאגט וויא פיל איהן בין נערט וועל איהן געבין צו הקדש , דארפין זעהן מענטשין אויס שאצין וויא פיל ער איז נערט מען זאל אויס פאר קויפן פאר אקבעט , איינער פון דיא מענטשין דארף זיין אפלה אונ גיין לויס אָדער ישראלים : דיגי נפשת בעשרים ושלשה זאן מען דארף משפמין א' מענטשין צום הרגן , דארף זיין דרייא אונ צוואנציג רינים הרובע והרובע בששים ושלשה אויב

כתיב למנו רובע ורובע : כמיתת הבעלים . כלומר כמו שהיה הבעל נזון ככ"ג אס היה מייב מיתה (גי) : כל הקודם להורגן וכה' . כשהמיתו את האדם וכו' להכניס ת"ק לר"ע נחש דלת"ק נחש מיתחו ככ"ג ולר"ע הואב הארי להורגו וכה' עסקל המזיק מן העולם והלכה כרבי עקיבא :

אבהמה אָדער האט מונה גינזען מיט אאשה אָדער אַמענטש אָדער האט מונה גינזען מיט אבהמה א גקבה דארף מען די בהמה הרגן דער משפט פון די בהמה דארף זיין דורך דרייא אונ צוואנציג רינים שנייט נוארים עם שמיים אין פסוק הרבה את האשה ואת בהמתה דו זאלקס הרגן די אשה אונ דיא בהמה וואס האט מיט איהר מונה גינזען זאלקס אויף הרגן וואס דיא נאך אפסוק שמיים ואת בהמתה הרגנו אונ דיא אבהמה אַמענטש אָדער האט מיט איר מונה גינזען זאלס איר אויף הרגן , גלייכט מען דיא בהמה צום מענטש , אזוי וויא דעם מענטש וואס איז מונה מיט די בהמה משפמין אים דרייא אונ צוואנציג רינים , אזוי דיא בהמה משפמין איר אויף דריי אונ צוואנציג רינים שור הנסקל זאקס וואס מען דארף אים הרגן מיט שמייער , ווייל ער האט גיהרגת אַמענטש בעשרים ושלשה משפמין אים דריי אונ צוואנציג רינים שנייט אזוי וויא עם שמיים אין פסוק משור יפגל דעם אָקס זאל מען הרגן מיט שמייער וגם בעליו ימת אונ דעם בעל הבית זאל מען אויף הרגן כמיתת בעלים כד מיתת השור אזוי וויא מען הרגת דעם בעל הבית דורך דריי אונ צוואנציג רינים , אזוי הרגת מען דעם אָקס אויף דורך דרייא אונ צוואנציג רינים מואב הארי והדוב והגמל והברדלס והנחש והארי און אריב אונ אָדער אונ אלמפערט אונ אברדלס אונ אשלאנג אויב זייא האבין גיהרגת אַמענטשין מיתחו כפשים ושלשה הרגת מען זייא אויף דורך דרייא אונ צוואנציג רינים , רבי אליעזר זאגט כל הקודם להורגן וכה' נוער עם הרגת וויא פריער , אונ ווארט גיט אויף דיא רינים כין מען נועט זייא משפמין .

כמלך דגמך דריוסו ואיסורי סהלא ניכסו. נמי: (יד) ס' פליסוי
 הוה דכסא כפי"א אכל מיחוסא ככ"ג כשאר דיני כפוסה כדלמי' כנמ'
 ופרש"י דכא לא חגי ליה כפוזיתין ומפסו דגמרו לא היה כפ"ס
 לככי לא הוי מפרלמו וכן מיחוסא ופ"ג דרוקא כפ"א. ועמו"ס:
 (טו) סהלא ס' דוקוס מיניו הסמכדין כל עם שהיו הסמכדין
 דלמ' חמ"ג ולא נסמכו הסמכדין
 אלא להקל מפניו. ורש"י פרש"י
 סהיה שופס ודן ע"ס הדיבור
 וסבל נוי: (טז) וסמכדין
 ככס סכס כדלמכסן כמס
 ופ"ג דלא כתיב וכן חסמי
 מוטס דכסל מבנין נמי מלך
 ובינה כדלמי' ס"ג דסטוס ולא
 נכלמחמה כהכות דלא חגי סל
 מלך. ועמו"ס: (ח) ופי"ו:
 סג"ה שופסיס ושופסיס חמן לך ככל שמכיר לנכסין: (י) ופ"ס:
 אימכיר לטיל למפוס שפט כנון חס י' כמכיר חתם מנ' כפטיב.
 מוי"ס: (יח) הכי"ם וכו' ס"ה דפ"ג דלא קי"ל כ"ס דדייש
 טעמא דקרא להא רכניו נכסו מזה טעם מתקרב אל הכלל אלא
 דיו נפוקותא ליינא: (יג) ולא ג' דכתיב עבד הכי שמיס אפוק
 סה חת סה עקמיס אחת ולא ג' וכו' הסוס' איס לטקוס דלמטוק
 מלחא ואלא דלפנא מעבדך ב' ולא ג' דמספס מוטס חספס:
 ירושלים שקדושתה גדולה משאר קדושת ארץ ישראל:
 להדס קדושה אלא ככ"ד של ע"א דלחמ קרא חל כל אשר
 איז מראה חותך וגו' וכן טעמו (סז) לזרות מה משכן קדוש ע"ס
 מהסן קדוש סהוא במקום סההדס גדולה חף לתוספת
 העיר והעוורת על גוי סההדס וכו': ואין עושיין סנהדרות
 סנהדרות ומסע במקום שפטים וא' קאי: ואין עושיין עיר הנדחת
 וכו'. דכתיב והולאת את האישה ההוא או את
 האשה ההיא איש ואשה אתה מוילא אל סמכדין כל' סמכדין וכו'.
 בספר: עיר המבולת כין א' לחרן העמים דכתיב
 עכו"ס ויבואו ויחריבו א"י לפיכך אין מניהין העיר תל
 ג'א שלש עיירות עיר הנדחת. ככ"ד א' ובמקום א' כלומר קרויסי
 זו לזו אכל כב' וכו' מקומות שמיס:

(ה) את השבט. רבו של כטט שעדכו ע"ו וכמויד
 אין לדין אלא ככ"ד של שפטים וא' דכתיב והולאת את
 האשה ההוא או את האשה ההיא אל סמכדין איש ואשה
 אתה מוילא אל סמכדין ואי אתה מוילא אתה סמכדין
 אלא ככ"ד הגדול: ולא את
 גביא השקר. גמר דבר
 דבר מוקם ממרח כתיב הכא
 אשר יוד לדבר דבר וכתיב
 בזמן ממרח כי יפלא ממוך
 דבר מה זקן ממרח ככ"ד
 הגדול דכתיב וקמת ועלת
 (יד) חף כתיב שקר ככ"ד
 הגדול: ולא את כ"ג.
 דלחמ קרא את הדבר הגדול ויבואו חתך דכריו כל גדול
 יבואו חתך וקמת במקום שפטים וזהו חף קאי: (טז) ואין
 מוציאין למלחמת הרשות. כל מלחמה חוץ ממלחמת
 שבעה עממין ומלחמת עמלק קרוי מלחמת הרשות: אלא
 בב"ד של ע"א. דכתיב כדוד וחסרי החיותפל כניהו כן
 יהודע אחיותפל זה יועץ כניהו כן יהודע זו סההדס.
 סהיה מופלח שכולן וכולן גבריים אחריו: על העיר
 והעוורת. קדושתה גדולה מקדושת ירושלים ואי אפשר
 איז מראה חותך וגו' וכן טעמו (סז) לזרות מה משכן קדוש
 ע"ס מהסן קדוש סנהדרות לשבטים כו'. כדלמכסן כמס
 סההדרות ומסע במקום שפטים וא' קאי: ואין עושיין עיר הנדחת
 וכו'. דכתיב והולאת את האישה ההוא או את
 האשה ההיא איש ואשה אתה מוילא אל סמכדין כל' סמכדין וכו'.
 בספר: עיר המבולת כין א' לחרן העמים דכתיב
 עכו"ס ויבואו ויחריבו א"י לפיכך אין מניהין העיר תל
 ג'א שלש עיירות עיר הנדחת. ככ"ד א' ובמקום א' כלומר קרויסי
 זו לזו אכל כב' וכו' מקומות שמיס:

האבין ריא יודין גימזום בלחמה האלמין אין
 מסיפין על העיר קמן קאר גימזום פאר גרעקערין די
 שקאמ ירושלים גל הגדות אונ קמן קאר גימז פד
 גרעקערין ריא גצרות וריא שמובין וואס זענען
 גינווען אין הויף פון בית המקדש רופט קמן גצרותו
 אלא על פי בית דין של שבטים ואחד נאר דורך בית דין
 פון איין אונ זיבעציג דינים אין עיני סנהדרית
 לשבטים קמן קאר גימזום מאבען דינים צו די שבטים
 אלא על פי בית דין של שבטים ואחד נאר דורך דעם
 בית דין פון ריא איין אונ זיבעציג דינים. ריא
 איין אונ זיבעציג דינים האבין געמאכט דינים
 צו אלע שבטים אין עיני עיר הגדתה אז אנאנאצע
 שקאמ אָדער דאס מערקסע קענעמשיין פון שקאמ
 האבען גערנימט עבודת גלולים, ווערט די שקאמ
 גירופען "עיר הגדחת" אפארשמוסקעע שקאמ,
 ויא אזי פאר שמויסקען גינווארין צו דינען עבודת
 גלולים אונ קמן בראך הרגן אלע קענעמשיין פון
 שקאמ אפילו ריא וואס האבין גימזום גערנימט די
 עבודת גלולים, אונ וויבער אונ קינדער בראך
 קען אויף הרגן, אונ דאס פאר מעין פון שקאמ
 בראך קען מען גרעניג אונ דאס אלץ נעמיס
 אנדערש גימזום גמשימט אלא בבית דין של שבטים ואחד
 נאר דורך בית דין פון איין אונ זיבעציג דינים
 אין עיני עיר הגדתה כספר, אויב ריא שקאמ וואס

האמ ער אמצוה, רבי עקיבא ואנט אשלאנג ווער
 עם הרגת איס פריער האמ אמצוה, אונ קען
 בארף גימזום ווארקיין אויף ריא דינים, נאר ריא
 איבעריגע פינג חיות מיתתהגשרים ושלשה הרגת
 קען זיין דורך רבייא אונ צוואנציג דינים: ה אין
 דיין אל את השבט אויב אנאנאצער שבט אָדער דאס
 מערקסע קענעמשיין פון דעם שבט האבין גערנימט
 עבודת גלולים, משפט קען זיין דורך איין אונ
 זיבעציג דינים ולא את נביא השקר אפאלשין גביא
 משפט קען אויף הרגת איין אונ זיבעציג דינים
 ולא את כהן גדול אלא בבית דין של שבטים ואחד אונ
 אבהן גדול משפט קען אויף דורך אבית דין פון
 איין אונ זיבעציג דינים ויין מוציאין למלחמת הרשות
 ווען ריא יודין זענען גינווען אין ארץ ישראל האמ
 קען גימזום גימאקט גיין צוא אמלקה אלא על פי בית
 דין של שבטים ואחד נאר סידין דער בית דין פון
 איין אונ זיבעציג דינים האבען גיהייסקען גיין צו
 ריא מלחמה ואלע מלחמות וואס יודין האבען
 גיהאט אין ארץ ישראל צו דער ברייטערין ויער
 לאנד ווערין ירושען "מלחמת הרשות" ווארום
 אז קען וויל גימזום קען צוא ריא מלחמה אונ אז
 קען וויל גימזום גימזום קען גימזום צוא ריא מלחמה,
 אויער די מלחמה פון עמלק אונ ריא מלחמה
 ביים ריא זיבען פעלקער ווען ריא יודין זענען
 אריין גימאנגען אין ארץ ישראל, ריא מלחמה

(ו) ומשה על גביהן הרי ע"א. לא"ק ושאלו אתך ואת כהדיהו (יע): רבי יהודה אמר שבעים. דריש אתך בדומין לך (ז) ולא סהיה הוא וישב עמכם בנין. ואין הלכה כר"י: עדה שופטת. עשרה מחייבים: עדה

מצלת. עשרה מוכין ושבעי' מינה לרבי' סהיהו כ' שאם יתקלו יהיו י' מחייבין וי' מוכינה: מיתירך לרעה ע"פ שנים. וה"ק קרה לא סהיה אחרי רבים לרעות לחייב ע"פ ח' סהיה יתר על המוכין אבל אחרי רבים לרעות שנים אפי' לרעות כסהיו שנים מחייבין יתר על המוכין הלכך ע"כ כ"ג בענין דכזור מוי' מוכין לכתא ואין

אבל עושין [ו] אחת או שתיים: (ו) סנהררי גדולה היתה של שבעים וא'. וקמנה של עשרים ושלשה. ומנין לגדולה שהיא של שבעים וא'. שנא' אספה לי שבעים איש מוכני ישראל וכושה על גביהן הרי ע"א. ר' יהודה אמר שבעים. ומנין לקמנה שהיא של עשרים ושלשה שנאמר ושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטת ועדה מצלת הרי כאן עשרים. ומנין לעדה שהיא עשרה. שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת. יצאו יהושע וכלב. ומנין להביא עוד שלשה. ממשמע שנאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני שאהיה עמהם למוכה. א"כ למה למימר דהא כתיב והצילו העדה ותו לא מסכתא מוכה בכזור מי"ב:

[ז] פחה כ"י. לדעת הר"ב סכ"ע דממעין' לפטוס כל' וג' מקוטוס גם ככ' וג' כ"ד כ"ל. דמחל מחל אלשמיני' כ' ד' ומי' דל' דלפ"ג שכן כל סמקוכים וסומדים על הספר שנין נגיל לישו' ח' מהו ו' מהו טו' וזקא כ' ככל ג' ככב"ג לא. זמתי' ט': (ט) יכסוהו עמם ל"ל טיפא שקול כפ"ה ולרעות ככפי' וי' ד"ל שקול חלה כסוהו לכדו טומד ככד כול. ומיין טו"ט: (כ) מיהוסין וימוקיס ממוס כש"י וככנ מיהקל פטניך ושאלו אתך נפק לכו. נמ'. וא"ח מ"מ מיהוק ליה דלון כ"ד שקול וכן נמי לככנ ל"ל קלה ובנע' (דף ג' כ"ג) חומר דשמיטת ליה כ"י (דל' ס"ל לין כ"ד שקול) כסמכדי גדולס דכתיבי קלטי (לקמן דכ"ה ספקין כש"י) כ"ו. ולגלי דמספיקה כ"י אומר דל"ל דכתיבי בקלה ס"ה דכסדי' כתיבי בקלה שפטים ט"ס ומיח

האבין געדינ' עבדות גלולים שמיים ביי אנדענץ ונאם אויף דיא אנדערע וייט גרענעץ אוי שוין גיט ארץ ישקאל אונ פעלקער ווארנען דארט די שטאט ווערט גיט אעיר הגדחת. מען הנהיג גאר די מענטשין וואס האבען געדינ' עבדות גלולים, גיט מערר ולא שלשה אויב דרייא שטעט וואס זענען נאנט איינע צו די אנדערע האבען געדינ' עבדות גלולים, ווערין וייא גיט אעיר הגדחת, מען הנהיג גאר די וואס האבען געדינ' עבדות גלולים, גיט מערר אבל עושין אחת או שתיים אבער אז איין שטאט האט געדינ' עבדות גלולים, אדרער צוויי שטעט נאנט איינע צו די אנדערע, האבען געדינ' עבדות גלולים, ווערין וייא אעיר הגדחת הנהיג מען אלע מענטשין וואס האבן געדינ' עבדות גלולים, ווערין וייא אעיר גירופען די גרויסע סנהדרין וקפדה של עשרים ושלשה אונ דער בית דין פון דריי אונ צוואנציג דינינים ווערט גירופען דיא קליינע סנהדרין ופען לגדולה שהיא של שבעים ואחד פון וואנען ווייסען מיר אז די גרויסע סנהדרין דארפן זיין איין אונ ויבעציג דינינים שנאמר ווארום, עם שמיים אין פסוק נאם המ גזאנאם צו משה אספה לי שבעים איש מוכני ישראל דו ואלקם פער וואקסן ויבעציג מענטשין פון די אלטע יודין וישה על גביה אונ משה זאל זיין איבער וייא דבי שבעים ואחד איז דאך איין אונ ויבעציג, ווארום דער פנא האלט אז משה איז גינעסין מיט דיא ויבעציג דינינים צו ואמען ווען וייא האבין גמשפט, רבי יהודה זאגט שבעים מען דארף נאר ויבעציג דינינים ווארום ויבעציג דינינים אליין האבין גמשפט אן משה, נאר אז ויי האבען גישט וינאווקס אדין האבען וייא ויגרענט ביי משה וינאווקס שהיא של עשרים ושלשה פון וואנען ווייסען מיר אז דיא קליינע סנהדרין דארפן זיין

למימר דהא כתיב והצילו העדה ותו לא מסכתא מוכה בכזור מי"ב:

למינא ודמיא ארץ בדומים לך ולה"נ רכנן בעו קרל דמינא ללו
 רוקא. ונתווי"ט: [כ] ולין לו'. כ"ח על של ריב"ג אונג מס
 ה"ל לנטוח אמרי רביס להטות סוחסין אמרס משה לך ד"ד נוטה.
 גמ': [ג] עוד ט"ו. סוף סוף לרעס מ"ט ב' לא כמתן לים ו' ו'
 י"א מזין י"ב ממיידיס חכמי מד הו"ט י' מזין י"ג ממיידין
 מלהס סוף ח"ר חכמו י"א חסס
 מולל אלל בדומיפין דעטיין
 ד"ד שקול לכסחילס וקמ"ל
 דלוט שמוער ח"י כמתן ליהלס
 ולי אמר מלהס לא משטיין
 ל"ס סרטי' בן לנכות בן חומיס
 ובי"ד סר"ל חלל הכ"ע לא' ו'
 כלל שטינו חוזר ומלמד חובס
 ח"י ועוד נפלאחי סכסס"ה

שטינו כסוסיו עד פ"ח ל"ו מזין ול"ה כ' ט"ע דמלי
 לניסדר בים ז"ס ח"י. וספוי"ס: (כז) דק"ל כל כנן שאין
 כו' בעליס גידון ככסר: (כז) וכלומר ככה האחד מתקן
 יכול השני לסמוין וס"ה ח"סכס: (כז) דל"כ ח ע"ס דמס:
 (כז) סמיילסו חכדיס להטיד סק"ד שלל יזומו: (ככ) שמה
 יסמידי בעל דין פ"ט עדיס וישכור שניס להימוין ולסיך לייך ב'
 סקדיס כטיי סמיילסו ללו מוסס אס ככל להזיס ספדיס י"בחו
 אלו ויזמו אומטו: (כו) לגול מינוקוס: (כז) לכמוס ספדיס כל
 זה מפרס"ה:

ואין הלכה כר' חמיה:

ואין ב' ד' שקול. אין עושין כ"ד וזוהו שאם יתקלו לתלמידי
 היו להו סלגא ולפגא ולא משכחת לה המייתך לטובה ע"פ
 אחד הלכך מוסיפון עליהס עוד אחד והיו להו כ"ג: מאה
 ועשרים. מפרס גמ' כ"ג סנהדרי קענה ובלשה שורות
 של כ"ג כ"ג ושכיס
 נפקינא שאס הורכו להוסיס
 על הדניינס מוסיפוס מהס
 ועשרה בעלמס (כח) עשרה
 כ"ח בעליס מכל מלחכה
 ושכיסים תמיד כביהמ"ד
 ועי סופריס לכתוב דברי
 המזין ודברי המיידין ושי חזינא שמיז כ"ד להלקוח
 המיין ודמוין (כז) בעל כדן ושי בעלי דמיס (כז)
 ושי עדיס ושי זומיין ושי זומיין וזומיין
 (כח) ושי גבאס ולישי לחלק הלדקה שדקה גבית
 בשניס ומתחלקת בשלשה ורופס (כו) ואומן להקין דס
 ולכלך (כז) ומלמד תינוקות הרי ק"ך: מאתיס ושלשים
 כנגד שרי עשרות. דליינו כ"ג עשרות סיהא כל דין
 שר של עשרה דברי משרי עשרות לא אסחקין שררה. ואין הלכה כר' חמיה:

דיא דייגין נואס זאגין נואס ודיא דין ששיל בית
 דין דארף גיט זיין גלייבע פארין, מאמער נועט
 אקאהל זיין עלף וועלן זאגין גוט אויב עלף נועלען
 זאגין שלעקט, נועט מען גיט קענען פסקען דעם
 דין מוספין עליהס עוד אחד קעדרט מען אויף זייא
 נאך איין דין דין דיי' כאן עשרים ושלשה איין דרייא אונ
 צוואנציג דייגין, נועט קענען זיין צו גומיין מיט
 איין דין מער, אונ צו שלעקטין מיט דריי דייגין
 קעדר ויפת יתא בעיר יתמא ראייה לפתחין וויא פיל
 מענטשין זאלן וואהנען אין אשקאט נואס מען
 זאל דארפין מאכען אין דיא ששקאט דייגין פאר
 יעשרים אויב עס וואהנען אין אשקאט הונדערט
 אונ צוואנציג מענטשין, דארף מען מאכען דייגין
 פון זיערמוענין, רבי נחמיה זאגט מאהים ושלשים
 אויב עס וואהנען אין ששקאט צווייא הונדערט אונ
 דרייסיג מענטשין, דארף מען מאכען דייגין פון
 זיערמוענין כנגד שרי עשרות יעדער דין זאל זיין
 אשר אויף צעהן מענטשין, דרייא אונ צוואנציג
 דייגין דארפין האנען צוויי הונדערט אונ דרייסיג
 מענטשין:

רש"י

אלוה הבא בשביל כסף. דין שהעמידוהו פ"י שנתן ממון

אמר רב אשי אלוה הבא בשביל כסף או בשביל

מענין זיי מאכין אפי' רב אשי האט רב אשי גיזאנט
 אזוי מיינט דער פסוק אלה הבא בשביל כסף או בשביל
 וזה איהר זאלט גיט מאכין אזוי זאגט נואס ער
 נוערט געמאכט נוענין זילבער דארער נוענין זאלד
 ודאס מיינט מען איהר זאלט גיט מאכין איינעס
 פאר ארזין ווייל ער האט פיל געלט, אדער טייל

זען זאל פסקען דעם דין וויא די מערערע דייגין
 נואס זאגן צו גומיין, מיר ווייסען דאך שוין פון
 יענעם פסוק אז מען דארף פסקען ווי די מערערע
 דייגין נואס זאגן צו גומיין, ענפערט די משנה
 אזוי מיינט מען זאל בהמיתך לטובה המיתך לרעה
 נישט וויא דוא דארפסט פסקען צו גומיין וויא דיא
 מערערע זאלסטו פסקען צוא שלעקטין וויא דיא
 מערערע המיתך לטובה על פי אחד צוא גומיין פסקת
 מען דורך איינעס, אז דיא נואס זאגן גוט זענען
 מיט איינעם מער וויא דיא נואס זאגן שלעקט,
 בלייבט צו גומיין המיתך לרעה על פי שנים אבער צו
 שלעקטין פסקת מען זאל דורך צווייא, אויב דיא
 דייגין וואס זאגן שלעקט זענען מיט צוויי דייגין
 מער וויא דיא דייגין נואס זאגן גוט, בלייבט
 שלעקט, אבער אז די דייגין נואס זאגן שלעקט
 זענען נאר מיט איין דין מער, בלייבט גיט צו
 שלעקט, מזו דאך שוין זיין צווייא אונ צוואנציג
 דייגין, צעהן נואס זאלן זאגן גוט, אונ צוועלף
 נואס זאלן זאגן שלעקט, די דייגין נואס זאגן
 שלעקט זאלען זיין מיט צווייא דייגין מער וויא

גמרא סנהדרין דף ז' ע"ב

סלס ס' כלל כלי בחיזון דלמא דמלכות דכרייהא במ

כתיב לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי הזהב אלהי

כסף ואלהי הזהב הוא רלא עכדי הא דעין שרי
 קתיב לא תעשון אתי אלחי כסף ואלחי זהב עם שמייט
 אין פסקת גאט האט גזאנט צו די יודין איהר
 זאלט גיט מאכין מיט מיר גיט זילבערנע גאמער
 אונ גיט זאלבענע גאמער אלחי כסף ואלחי זהב דלא
 גדי זילבערנע גאמער אונ זאלבענע גאמער זאלן
 זיי גיט מאכין הא דעין שרי אבער הילבערנע גאמער

זהב, רב כי הוה אתי לבי דינא אמר הכי ברעות
 נפשו! לקמלא נפיק וצבי ביהיה לית הוא עבדי
 וריקן לביתיה עייל ולואי שתהא ביאה כיוצאה בי
 הוה חזי אמבואה דמיפרא אבתייה אמר אם יעלה
 לשמים שיאו כגללו לנצח יאכר. א"ר אלעזר מנין
 לדין שלא יסעו על ראשי עם קורש שנאמר ולא
 תעלה במעלות וסמך ליה ואלה המשפטים. אשר
 תשים. אשר תלמדם מבעד ליה. א"ר ירמיה ואי
 הימא ר' ויחא בר אבא אלו כלי הדיינין. רב הונא
 כי הוה נפיק לדינא אמר הכי אפיקו לי סאני
 חנותאי מקל ורצועה ושופרא וסנדלא. שמוע בין
 אחיכם ושפטהם אמר ר' חנינא אוהרה לב"ד שלא
 ישמעו דרבי בעל דין קודם שיבא בעל דין חבירו

ממון למלך על כך: לדינא. לדון: לקמלא. לישא
 עליו חטא ועל עגמו היה חומר: וצבי ביותה לית
 הוא עבדי. לרבי כיתו אינו עושה כאן: וריקן לביתיה
 עייל. שמיט מחבר כאן כלום: שתהא ביאה. שחומר
 לכתיב כיוצאה מכתיב שילחמי כלל הטעם שלא ופענוט:
 אמבואה. סימט אטמיס: כל יעלה לשמים. כל זה
 כדי שלא תהוה דעמו עליו היה חומר כן: על ראשי עם
 קורש. כשהיה המתורגמן דורש היה הנכור וישיבין ללרן
 והמספיע בתיקן לילך וליכס במקומו גרלה כמספיע על
 ראסן: וסמך ליה ואלה המשפטים. כלו' חף לשופטים
 אי מוהיב: כלי הדיינים. דשיכא גהס סימט דבר
 המתטל: רצועה למלקות. מקל למכת מרדות עד
 שחומר בו: שופר. לשמחה ונידוי: סנדל. לחליה:
 שמוע בין אחיכם. כשהיו טניהם יחד שמעו דכריהם
 ולא תשמע דברי זה כלא זה: שמוע דבריך

בין אחיכם. כשהיו שניכם יחד שמעו:

שפרינגט אויף וייערע קעפו שגאט נארום עס
 שטייט אין פסקו ואל תעלה במעלות וסמך ליה ואלה
 המשפטים ואלקטם גיט ארויף גיין אין דער הויז געבן
 דעם שטייט אין פסקו דאס זענען דעם משפטים,
 דער פסקו לערניגס אונז או דער דין וועט לערנען
 מיט די וידוי ודיינים זאל ער גיט גיין אין דער הויז
 אויף זיי, אין פסקו שטייט ואלה המשפטים אשר תשים
 לפניכם דאס זענען די דינים וואס דוא זאלקט טאן
 פאר זיין אשר תלמדם מבעד ליה עם דארף דאך שטיין
 דאס זענען די דינים וואס דוא זאלקט מיט זיין
 לערנען אשר רבי יהודה האט רבי ירמיה גיזאגט זיי
 תיבא רבי תיבא בר אבא אנדערע נאגין רבי תיבא בר
 אבא האט גיזאגט אזי כל הדיינים דאס טייגט מען די
 פלים פון די דינים ווייא עם הדיינים וייטקער רב
 דינא פי תיה נפיק לדינא ווען רב הונא איז ארויס גע-
 נאנגען פון זיין שטוב צו גיין אין בית דין שטוב צום
 משפטין אשר הכי האט ער אזוי גיזאגט אפיקו לי סאני
 חנותאי גיט ארויס די פלים פון מיין קראם מקל ורצועה
 ושופרא וסנדלא אשפיקין אונז פאפאס אונז אשופר אונז
 אשוק ואשפיקין צום שלאגין דעם מענטש וואס
 וועט גיט פאלגין דעם משפט. פאפאס צום שלאגין
 מלקות, אשופר סחורים פון זיין, אשוק צו חלצהו
 עם שטייט אין פסקו שמוע בין אחיכם ושפטהם איהר
 זאלט הערין צווישען אייערע ברידער וואס זיין
 טענען אונז איהר זאלט משפטין אפיר רבי חנינא האט
 רבי חנינא גיזאגט אוהרה לבית דין שלא ישמע דברי בעל
 דין סמך שביא בעל דין חבירו דאס איז אפאנגא צו בית
 דין זיין זאלן גיט הערין די טענות פון איין בעל
 דין, איידער דער אנדערער בעל דין וועט קוקען.
 גאר די מענטשן וואס האבן ארון הורה, זאלן
 אלע קוקען פאר בית דין, אז אלע זענען שוין דא,
 זאל מען אנהייבן אויס הערין זייערע טענות ווייא
 עם שטייט אין פסקו שמוע בין אחיכם, איר זאלט
 הערין צווישען אייערע ברידער, ווען אלע וועלן
 זיין צוזאמען, דאמאלס וועט איהר הערין זייערע

ער האט גיגעבן פיל געלט רב פי הוה אתי לבי דינא
 אמר הכי ווען רב פלעגט קוקען אין בית דין שטוב
 פלעגט ער אזוי זאגן ברשת נפשו לקמלא נפיק מיט
 סיי אייגענעם ווילען גייר איהר ארויס צו גערנען
 ווערען זאך געט אויף מיר אונד וואס איהר וועל
 אויף דעם גישפראכט ווערען זענען זענען לית הוה
 גביר אונ דעם ווילען פון מיין שטוב טוה איהר גיט
 זאך וועל פון דעם גאר גיט פארדינען צו פרנסה
 פון מיין שטוב וריקן לביתיה עייל אונז איהר וועל צוריק
 גיין אהיים ליריד ולואי שתהא ביאה כיוצאה הלאוי זאל
 איהר צוריק קוקען אהיים ווייא איהר גיי ארויס פון
 דער היים זאזוי ווייא איהר גיי ארויס פון דער היים
 כייין אז אונד, אזוי זאך איהר צוריק קוקען אהיים
 אן אונד, רב האט מרדכי געהאט סאמער וועט ער
 האבן אפענות אין ארון, וועט ער נאך גישפראכט
 ווערען פי תיה הוי ומבואה דמיפרא אבתייה אז רב האט
 גינעהן אינקער איהם זייען נאך פיל מענטשן
 איהם צו געבן פבוד אשר האט ער גיזאגט אס יעלה
 לשמים שיאו כגללו לנצח יאכר אויב זיין גרויסקייט וועט
 אויפגיין ביי צום הימעל, פון דעם ווענען וועט ער
 פארלארן ווערען אויף אייביג אזוי ווי זיין אייגענע
 מיטס אשר רבי אלעזר רבי אלעזר האט גיזאגט פיין
 לדין שלא יסעו על ראשי עם קורש פון וויאן ווייסן
 מיר אז דער דין קאר גיט שפרינגען אויף די קעפ
 פון דאס הייליגע פאלק, אז ער קאר גיט דורך גיין
 צווישען פאלק ווען דאס פאלק זיען ופארצייען
 איז גינען דער פירונג ווען דער דרשן האט גיזאגט
 דיא דרשה זענען אלע גינעסן אויף דיא ערר אונז
 דער דרשן איז געשטאנען, האט דער דרשן גע-
 דארפט קוקען פריער איידער די מענטשן האבן
 זיך גינעט אויף דער ערר, ווארום אז ער וועט
 קוקען שפעטער ווען זיין וועלען שוין זיען אויף
 די ערר אונז ער וועט זיין צווישען זיי, געהט אויס
 וויא ער גיט אויף זייערע קעפ, אונז אז ער וועט
 לויפן געשווינגט צווישען זיי, געהט אויס וויא ער

ואזהרה לבעל דין שלא ימעים דבריו לדין קודם שיבא בעל דין חברו. קרי ביה נמי שמע בין אחיכם. כתיב ואזהר את שופטים בעת ההיא. וכתיב ואזהר אתכם בעת ההיא. אמר רבי אלעזר

אמר רבי שמלאי אזהרה לצבור שתהא אימת דין עליהם ואזהרה לדין שיסבול את הצבור עד כמה אמר רב חנן ותימא ר' שברתי כאשר ישא האימון את היונק:

טענות און איהר נועם משפטיה ואזהרה לבעל דין שלא ימעים דבריו לדין קודם שיבא בעל דין חברו אונ דאם איז אאונזאג צום בעל דין ער זאל גיט נעשטקא מאכין זיינע טענות פאר דעם דיין איירער זיין בעל דין נועם קומען קרי ביה נמי שמע בין אחיכם זאלקס ליעגען שמע, סוף הערין בייגע בייך צום דיין, צווישען אייערע פרייער, ווען אלע פעלי דינים וועלן שוין זיין, דאמאלס זאלקס מאכין הערין בייגע טענות גיט פריער קריב וצאח את שופטים בעת ההיא אין איין פסוק שפייט גאט האט גיזאגט צו דיא יודין איך האב גיבאמין צו אייערע שופטים אין דיא צייט ובתיב וצאח אתכם בעת ההיא און אין אנדערען פסוק שפייט גאט האט גיזאגט צו דיא יודין איך האב גיבאמין צו אייך אין די צייט אפר רבי אלעזר אפר רבי

שמלאי רבי אהרן האט גיזאגט פון רבי שמלאי'ס נעגין אהרן לצבור גאט האט אנגעזאגט דיא יודין שיהא אימת דין עליהם דיא סורא פון דיין זאל זיין אויף זיין, די יודין זאלין סורא האבין פאר דעם דיין ואזהרה לדין אונ קאט האט אנגעזאגט דעם דיין שסבול את הצבור ער זאל ליידין די טרחות פון די יודין, ער זאל גיט זיין בייז אויף זיין, נאר אלץ מיט גומען יד פסה ביה נויא פיל זאל ער ליידין פון די יודין אפר רבי חנין ותימא רבי שבתאי האט רבי קהני גיזאגט אנדערע זאגין רבי שבתאי האט גיזאגט כאשר ישא האימון את היונק אזוי נויא דער נואם אנדערעס אקינד ליידיט פון דעם קינד, אזוי זאל דער דיין ליידין פון דיא יודין:

זוהר אמור דף צד ע"ב. ס"ט דלילוט יור הא ואו הא

ששת ימים תעשה מלאכה. ששת ימים מאי עבדיתייהו. אמר ר' יוסי כתיב כי ששת ימים עשה יי' את השמים ואת הארץ ולא כתיב בששת והא חוקמיה וכל יומא ויומא עביד עבדיהו ואקרין וימי מלאכה. ח"ר יתחא חי הכי אמאי חקרין ששת ימי חול אמאי חול. ח"ר יוסי השתא אתהיגי עלמא (רמח) ע"י דשלוסיהו בג"כ וימי חול חקרין. ר' חייה אמר בגין דשרי למעבד כיוון עבדיהו ובגין דא לא חקרין קדש. ומחן דלאו חקרין קדש חול חקרין. וע"ד חתקינו חכרייא כהבדלה בין קדש לחול. מאי כהבדה הכא אלא קדש מלה בגרמיה הוא ושארית מניה חתיין. וע"ד אלא לעובדא חולין לנערא. ואימתי אשתכח נטירו בהו. כד זמנין מקדש. ח"ר יהודה חדותא ונטירוהא דיומא דשבתא על כלא הוא ובגין דהאי יומא אשתער בלגא ואמא ואחוסף קדושה על קדושתיה מה דלא אשתכח הכי בשאר יומי דהא הוא קדש ואשתער בקדש ואחוסף קדושה על קדושתיה. בג"כ האי יומא חדותא דעלאי ותתאי כלא חדאן ביה. מלא ברכאן ככלהו עלמין. כלהו מניה חתקין (כ"א אחונו). כהאי יומא נייחא דעלאי ותתאי כהאי יומא נייחא דחייבא דגויסה. למלכא דעבד הלולא לכריה יחידאי אשתר ליה בעטרא עלאה מני ליה מלכא על כלא. כהאי יומא חדותא לכלא. חד סטירא דחפתא על דייא דניש פאח וזויה גוברין דבעיין קטולא גוברין דבעיין חלוקא גבין יקרא דהאי יומא חדותא דמלכא שיק דייז ונטר לחדותא דמלכא. כך הווא יומא הלולא דמלכא כמטרוניתא חדותא דלכא ואמא עליה. חדותא דעלאין ותתאין. כהדותא דמלכא כלהו חדאן ולא יטערוין ביה. ע"ד כתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת עבד מאי עבד עבד לא אשתכח אלא לעילא בחרת דקדש עלאה שרי כד"ל (סס) אז חתעננ על יי' דהאי עבד על יי' הוא והאי יומא דהוא הלולא דמלכא אשתער בהווא עטרא דעננ. ה"ד וקראת לשבת עננ. מה דלא אשתכח הכי בשאר יומין. כהאי יומא חלת סטרוותאן בעיין בני מלכא לזמנא ולסדרא פתורי בגין יקרא דמלכא כמה דלוקימנא:

<p>מוסר</p> <p>מספר חסידים סימן כ"ט</p> <p>אם עמד אלס בדככ מליכ אל יחזיק פוסה לפלמו ולימא כמס חסידא לנגא אלא יתן טעכחות וסודלות למקוס יסכנה</p> <p>החמה יתפלל ערבית שתים ראשונה ערבית ושניה</p> <p>אם עמר אדם בדרב מציה אויב דער קענעגש האלמט לשמענדיג צו קאנה מצות אל יחזיק סוכה לעצמו</p> <p>זאל ער גיט מייגען אז איהם קומט אגרויסקייט פאר דעם וליסא פכה הסודא אנא אונ ער נועם זאגין נואם פאר אגרויסקער חסיד איך בין אלא ימו תשבתות והודאות למקום יתפחד ויתעלה ויבר נאר ער זאל</p>	<p>יוסף לחק</p> <p>מספר חסידים סימן פ"ג</p> <p>אם עמד אלס בדככ מליכ אל יחזיק פוסה לפלמו ולימא כמס חסידא לנגא אלא יתן טעכחות וסודלות למקוס יסכנה</p> <p>החמה יתפלל ערבית שתים ראשונה ערבית ושניה</p> <p>אם עמר אדם בדרב מציה אויב דער קענעגש האלמט לשמענדיג צו קאנה מצות אל יחזיק סוכה לעצמו</p> <p>זאל ער גיט מייגען אז איהם קומט אגרויסקייט פאר דעם וליסא פכה הסודא אנא אונ ער נועם זאגין נואם פאר אגרויסקער חסיד איך בין אלא ימו תשבתות והודאות למקום יתפחד ויתעלה ויבר נאר ער זאל</p>	<p>הלכה פסוקה</p> <p>הרמב"ם הלכות תפלה פ"ג</p> <p>(א) טעה ולא התפלל שחרית ועבר חצי היום יתפלל מנחה שתיים ראשונה תפלת מנחה והשניה תשלומי שחרית. טעה ולא התפלל מנחה ער ששקעה</p> <p>(א) מטה ולא תתפלל שחרית ועבר חצי היום אויב ער האט פארקעסין צו דאווענען שחרית אונ עם איז שוין אריבער געגאנגען האלבער טאג יתפלל מנחה שתיים זאל ער דאווענען מנחה צוויי מאל שמונה עשרה ראשונה תפלת מנחה די ערשטע שמונה עשרה זאל ער דאווענען פאר מנחה השנייה שלומי שחרית די אנדערע שמונה עשרה זאל ער באצאלין פאר שחרית טעה ולא תתפלל מנחה ער ששקעה תפלה שחרית די שוין אונטער גיגאנגען יתפלל ערבית שתיים זאל ער</p>
---	---	--

תשלומי מנחה. טעה ולא התפלל ערבית עד שעלה עמוד השחר מתפלל שחרית שמים. ראשונה שחרית והשניה תשלומי ערבית: (ב) טעה ולא התפלל לא תפלה זו ולא תפלה המסוכה לה אונו משלים אלא אחרונה בלבד כיצד טעה ולא התפלל לא שחרית ולא מנחה מתפלל ערבית שמים ראשונה ערבית והאחרונה תשלומי מנחה. אבל שחרית אין לה תשלומין שכבר עבר זמנה וכן בשאר תפלות: (ג) היו לפניו שתי תפלות של מוספין מתפלל של מנחה ואח"כ מנחה שלא יטעו:

ויפגלו וכדו שפליגו מהטעם לפניו אשר בידו להכות לבו אל אשר יחסין עולמך סלגי מים כב ערך ביד ה' ואומר ולהסך גם חלכי מוסר מהטעם ל'. וכל ספוד רולם לשון בחסוכה ולכיות כדמות הפסידות ויכלה להשיג עומק הליכות הכובד ועומק כבודו אל יכנס אלס לזה אלס אלס כסוף כסוף מוב בלא כנס ועושי סימח בני אלס ועטפו לילים ומלכיהם עם אשמו אלס כעטם המעשה ולכיות וסיר עמלו קלה כדמעותם ולכיות וסיר וקיום לפני זמן אפי' מלא ספערם כל ימי עליו נמטה בלכיהם הכובד:

תפלות של מנחה ושל מוספין מתפלל של מנחה ואח"כ מנחה שלא יטעו:

ערבית די ערשטע שמונה עשרה זאל ער דאוונען פאר מעריב ויגנה תשלומי מנחה די אנדערע שמונה עשרה זאל ער באצאלין פאר מנחה טעה ולא התפלל ערבית עד ששלה ספוד השחר אויב ער האט פארגעסן צו דאוונען מעריב אונ דער קארנגעמעערין איז שוין אויפגעגאנגען מתפלל שחרית שמים זאל ער דאוונען צו שחרית צוויי קאל שמונה עשרה ראשונה שחרית די ערשטע שמונה עשרה זאל ער דאוונען פאר שחרית תשעה תשלומי ערבית דיא אנדערע שמונה עשרה זאל ער באצאלין פאר מעריב: (ג) טעה ולא התפלל לא תפלה זו ולא תפלה המסוכה לה אויב ער האט פארגעסן אונ האט גיט גידאוונט די תפלה אונ גיט די אנדערע שמונה עשרה וואס נאך די תפלה אינו משלים אלא אחרונה בלבד ואל ער נאר באצאלין די לעצטע תפלה אליון כיצד ווי אזוי טעה ולא התפלל לא שחרית ולא מנחה ער האט פארגעסן אונ האט גיט גידאוונט גיט שחרית אונ גיט מנחה מתפלל ערבית שמים זאל ער דאוונען צו מעריב צוויי קאל שמונה עשרה ראשונה ערבית דיא ערשטע שמונה עשרה זאל ער דאוונען פאר מעריב והאחרונה תשלומי מנחה די אנדערע שמונה עשרה זאל ער באצאלין פאר מנחה אבל שחרית אין לה תשלומין אבער צו די תפלה פון שחרית איז נישא קיין באצאלונג שכבר עבר זמנה ווארום די צייט איז שוין אריבער וכן בשאר תפלות אונ אזוי איז דער דין בייא אנדערע תפלות: (ג) היו לפניו שתי תפלות של מנחה ושל מוספין אויב עם זענען דא פאר אים צוויי תפלות צו דאוונען מנחה אונ מוסף ולמשל עם איז ראש חודש, אונ עם איז שוין האלב פיר פארין נאכט אונ עם איז שוין די צייט צו דאוונען מנחה. אונ ער האט נאך קיין מוסף גידאוונט מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מוספין זאל ער פריער דאוונען מנחה, נאך דעם וועט ער דאוונען מוסף ויש מי שמונה שאין עושין כצדור כן כדי שלא יטעו אנדערע פסקין אויב אין אשול איז פארשטעמיגט גינארין מוסף כיו די צייט פון מנחה. זאל מען גיט אזוי קאן נאר פריער דאוונען מוסף נאכדעם מנחה, ווארים אז מען וועט פריער מוסף דארף מען דאוונען מנחה פאר מוסף:

געבין אלייב צו גאט, געלויבט זאל זיין דער גאטען זייער געזעצט פסוקא לפניו וואס ער האט איהם גידעמעט ער זאל גיט זינדען פאר איהם אשר בידו להכות לבו אל אשר יחסין עולמך וואס אין זיין האנט איז צו נייגין די הארץ פון מענטש צו וועלכעם ער וויל שטאר וויא עם שטייט אין פסוק לפני סים לב פלך ביד ה' אזוי וויא אקנואל וואסער קען מען דאך זייען די טאסער וואו היז קען וויל, אזוי איז די הארץ פון מלך אין די האנט פון גאט אל כל אשר יחפץ יטנו ויהיו גאט וויל ביינט ער די הארץ זייען ווארט נאך זאנט דער פסוק גאט גינאנט צו אבימלך ויאמר גם אנכי אתה קטומא לי איה האב דיה איה פארמיטען וואך האב דיה גיט גילאומן דוא זאלסט זינדען צו מיר וכל שהיא רוצה לשב בשבת אונ ווער עם וויל מאהן השוקה ולהיות בסדת החסידות אונ ער וויל זיך פירען מיט חסידות וירצה להשיג עומק הליכות תבורא ועומק כבודו אונ ער וויל פארשטיין דיא טיפקייט פון דעם פירונג פון גאט, אונ דיא טיפקייט פון זיין כבוד וביז וויא נויט זיין כבוד איז אל יכנס אדם לזה זאל דער מענטש נאר גיט אריין גיין אין די זאכן אלא אם דוא נפש דבון סוב בלא כנס חסידות ער איז א מענטש מיט אנגען ווילען אן פעם יעוב טיח בני אדם אונ ער זאל פארלאזן דעם שמועם פון מענטשין וישמעו ילדים אונ דאס קינדערשע פרייליכקייט ומלחשת עם אשמו אלא בשעת פגשה אונ ער זאל זיך דערווייטערן פון צו שמועסן מיט זיין ווייב נאר ווען ער איז מיט איר צוואמען ולהיות תור בנצחה קלה בבחירה אונ ער זאל זיין געהיט צו קאהן די גרינגע מצות ווי ער מוהט די שווערע מצות ולהיות תור לקום לפני גו אונ ער זאל זיין געהיט אויפצורשטיין פאר איין האלמין מאן אמילי מאה פרימס כל ימי עליו לפשא אמילו הונדערט קאהל זאל איהם גיט שווער זיין אויפצורשטיין פאר איין אלמין מאן בהחבת תבורא דאס זאל ער קאהן וועגן די ליבשאפט פון גאט, ווייל גאט הט אזוי גיבאמין:

דאוונען מנחה ונאכדעם מוסף, וועלן אנדערע מענטשין האבין אשעות אונ וועלן זייען אז אלע קאל דארף מען דאוונען מנחה פאר מוסף:

למשך מתיח דרא יהודה נפש י יה יהו יהודה ריה יוד הא ואו הא נשמה יחזה יחיה יחידה ד דמיילי יוד אל שם ב"ן. שבעשה בניקוד חולם:

כב לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן
הקדשים יאכל: כג אך אל הפרכת
לא יבא ואר המזבח לא יגש כי
מום בו ולא יחלל את מקדשי כי
אני יהוה מקדשים: כד וידבר משה
אל אהרן ואל בניו ואל כל בני
ישראל: פ כב וידבר יהוה אל
משה לאמר: כד דבר אל אהרן

כב קדש בן אלהיה מקדשי
קדשי ומן קדשי
יכול: כג ברם לפרכתא
לא ייעול ולמדבחה לא
יקרב ארי מוקא ביה
ולא יחיד ית מקדשי
ארי אנא יי מקדשהון:
כד ומליל משה עם אהרן
ועם בנודי ועם כל בני
ישראל: * ומליל יי עם
משה למימר: כ מליל
עם אהרן ועם בנודי
ת"א לחם אלהיו. זכמים קא קב:
אך אל הפרכת. מילינין קא:
וגל יתלל. ככרות טג. דבר אל

אכני. מסדכין טג זכמים טו טז יז המורס: ג בעל המורים

(כב) לחם אלהיו. הפסוק מתחיל בלמ"ד ומסיים בלמ"ד. כמו גם מומין באלס: (כג) אך אל הפרכות לא יבא. אך מיטוטל שפתי חכמים

י דלתיכ מה לי ולפרכות עד שזיכר סכ' מנבל שס: כ ואל' מנל ליה לנש' דלמל מנח סניטו וי"ל דלי מדבר בנזנה סניטו אז לא לניך למכתב תו ואל הפרכות לא יבא דלס אסור ליקרב לנזנה סניטו שסו חון למרוכ' מנש' סחין שטאי ליקרב אל הפרכות אבל אי מדבר בנזנה סניטו עניסס הולכנו לכחוד ומסרס כו: ל כלומר מקדשי שאל' בקרס איוו מקדס מנש' אלא ש' עבודתו כי מנל מקדס לא' על מקדס מנש' וגם על סכסוכה קדשים קלים: (כג) אך אל הפרכת. להוות ז' הזמות י טעל הפרכת: ואל המזבח. סחילון ושניסס הולכנו להכתב כ ומפורס בת"כ: ולא יחלל את מקדשי. שאלס עבד עבודתו ל מחוללת להפסל: (כד) וידבר משה. המנוה הזאת: אל אהרן וגו' ואל כל בני ישראל.

דעת וקנים מבעלי התוספות (כג) אך אל הפרכת לא יבא. בת"כ עמיד לרכותא עפרכתא ומעוכה דלי כפיס פרכת משיס דלפניס ואי כמב מנזנה עמוס דבר עבודס הו: פירוש לתורת אלהים

קאמ ביוניוער הייליגרנוס איה הייליג יויו: (כד) וידבר האם משה גירעט דאס אלץ צוא אהרן אונ צוא זיינע קונדער ואל כל אונ צוא אלע יודין האט ער גיזאנט מען זאל זאגין צוא בית דין זייא זאלען זעהן דיא בלהנים זאלען אפ היטען די דינים וואס פריער איז גישמאנען: (א) וידבר אונ קאמ האט גירעט צו משה אזו צו זאנען: (ב) זיב רייד צוא אהרן אונ צו זיינע קונדער וקרוי אונ זייא זאלען ויך

מצות השם (כז) [כזו] [לוא קט] טלס יכנס כסן בעל מוס לסיכל שני' אך אל הפרכת לא יבא: קאמ דאס און אונצות לא תעשהו קער כסן קאמ האט אפעלער פאר גיט אריין גיין און בית המקדש:

ואל בניו וינורו מקדשי בני ישראל
 ולא יחללו את שם קדשי אשר
 הם מקדשים לי אני יהוה :

ויפרשו מקדשי דיבני ישראל ולא יחלון ית שמא קדושי די אינון מקדשינן קדמי אנא ז"ת בני ישראל זכתיס על: ולא יחללו שכם על ע"ז כז זד זכתיס עד מס :

רשב"ם (ב) וינורו . מאכילת קדשים בזמנות הדגוף :

שפתי חכמים

הכעס בעקב : מדלי"ס מה לישראל כן אלל חסרם כהניס : ב כ"ל וינורו מקדשי בני ישראל אשר כס מקדשים לי אבל לא כמו ש' בקהל ופי לא מכווס המקרא אלף אשר כס מקדשים לי כתיב חלל ולא יחללו ואפי כס מקדשים לי מרבה אלי אשילו קדשי כהניס עמון כדפרש רש"י בסמוך א"כ לון נסמוס הכרע דמילוי עשרם דלוא דולא יחללו קפי' א"כ על אשר כס מקדשים לי או לת אשר כס מקדשים לי קלוי אליהו יוהיה פירושו וינורו מקדשי בני ישראל ולא יחללו לת שם קדשי אבל אותם אשר הם חלי מלחי כספר מוגס ד"ל שגכס רש"י לעיל ע"ס וזכין להניס ע"ז ל"ל ומס ככל אים כתיבונ וכו' . הרש"י פון קדשים כיש מונעתי לפרש דכתיב דשמי פירושו דלישנא קתם פקטי' . וינורו מקדשי בני ישראל כתיב טומאתו וקמי כר"ד שרש"י וינורו וכו' דקלא דבהכ"ז שקדיס לקרבן בתוכו ככהניס שלא יחללו אותם אלא יקריבו אותן ע"ז מוכח דלא חימעל מאחר קדשים מופתיס לכהניס לתם הקרבנות עתידין א"כ כהמה בעשקדיס אותם תפס כמי מותרת לכן הוסיף ע"ז ולכן עמס רש"י הקדש וזרעו כללו כתיב וינורו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדשים לי דקמי על קריאת שם של הקדש פירושו לתורת אלהים

רש"י

להזכיר ב"ד על מ הכהניס (ת"כ) (ב) וינורו . לון נזירה אלל פרישה וכן הוא אומר (יחזקאל יד) וינורו מאחרי נשיביה (ט) כנורו אחור, ישרשו מן הקדשים בימי טומאתן . ד"ל וינורו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדשים לי ולא יחללו לת שם קדשי כרס המקרא נ ודרשהו : אשר הם מקרישים לי . לרבות קדשי כהניס עמון: מקדשי בני אי' לנסרע מהס ככל אים כתיבונ וכו' . הרש"י לכהניס ע"ז ל"ל ומס ככל אים כתיבונ וכו' . ומעתי לפרש דכתיב דשמי פירושו דלישנא קתם פקטי' . וינורו מקדשי בני ישראל כתיב טומאתו וקמי כר"ד שרש"י וינורו וכו' דקלא דבהכ"ז שקדיס לקרבן בתוכו ככהניס שלא יחללו אותם אלא יקריבו אותן ע"ז מוכח דלא חימעל מאחר קדשים מופתיס לכהניס לתם הקרבנות עתידין א"כ כהמה בעשקדיס אותם תפס כמי מותרת לכן הוסיף ע"ז ולכן עמס רש"י הקדש וזרעו כללו כתיב וינורו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדשים לי דקמי על קריאת שם של הקדש פירושו לתורת אלהים

זך אפ שיידעו ווען זייא זענען קמא מקדשי פון אשך וזאם ריא יודין הייליגען צו קיר זאלען ריא דעם הייליגייט פון ריא יודין פון ריא קרבנות פרוש לחורת אלהים

(ב) [כעת] ללא קטל של יסוד כסן כמודו עמט סטל' ולא יחללו לת שם קדשי :

נביאים יחזקאל מה

לחשוך מנ"ה ד"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנצח אדני נשמה דתוד יהוה חיה יחיה ונצח יהוה חיה יחיה דתוד אל שם ב"ן שבועיה :

והמשה ועשרים אלף ארץ ועשרת אלפים רחב יהיה ללויים משותף הבית להם לאחזה עשרים לשבת : ו אחוזת העיר תתנו חמשת אלפים רחב וארץ חמשה ועשרים אלף לעמק תרומת הקדש לכל בית ישראל יהיה : ו לפי שאי מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחוזת העיר אל פני תרומת הקדש ואל פני אחוזת העיר מפאתים ימה ומפאת קדמה קדימה וארץ לעמקות אחד החלקים מגבול ים אל גבול קדימה : ו לארץ יהיה לו לאחזה

(א) ועקרונ ותקשא אלפין אורקא ועקרא אלפין פוהיה ויהי רצואי שקמיטי ביקא להון לאחסנא קרמין לשבן : (ב) ואחסנת קרמא תתנון חקישא אלפין פוהיה ואורקא עשרין ותקשא אלפין לקבל אפרשות קודשא לכל בית ישראל יהי : (ג) ולרבא מקא ומקא לאפרשות קודשא ולאחסנת קרמא לקבל אפרשות קודשא ולקבל אפרשות

מרום מערבא מערבא ומרומי מדינתא ומרומי אורקא לקבל חד סן חלקיני סחחים מערבא עד לחום מדינתא : (ד) דא ארעא יהי לרבא מצורת דוד

(ה) ותמסע וגו' : כ"ל ומסרן לו יביה עוד לרועס חמשה ועשרים אלף וכו' וס יביה ללויס וגו' להיום להס חמוס : עכסיס לצכות . כ"ל כדלועסה סהוס יעשו עשריס לכיות מסוך לחמוס ככהניס לשבס כהס סלויס כשוערסי למען יביסו קרוניס אל סויס וכשאר יביס ללרבוסי ולנתיבס : (ב) ולחות ספיר . כחלת ספיר כ"ל מקוס וזע חטואות למחלל ליבעל ספיר : לעושס קדוש צמח אורך סיחום הקדש דהוי לחמות ככהניס וסלויס : ללל ביה ישראל יביס . לחמות ספיר יביס לכל סביריס זכ כוב : (ג) ובגד . ואל כהניס הוי עקר הניחיש חלוי ויחן לחמוס תכלה מוס ומס למרומס הקדש וזבו לחמוס ככהניס וסלויס ולחמוס ספיר ולחוססת כיחור אפר סל עני תרומת וגו' : עמלת יס . מעכר סעעכר כלי סעעכר ועעכר סעעכר כלי סעעכר : חלקה סל חלק כהניס סעמו וצוה : לעמות אחד סתלקיס , ועמלת אחד מן סתלקיס סל סעעכיס אפר יביס עגובל סעעכר אל גבול סעעכר (וסיין כקוסרס בני סביס כדמלחו וכו') : (ד) נלכין . כהוך סלכין יביס ז : לו למחוס בישראל : ולא יום עוד . כ"ל

בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא-יִזְנוּ עוֹד גְּשִׁיאי אֶת-עַמִּי וְהֶאֱרִין
 יִתְנוּ לְבֵית-יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְמֵיהֶם: ה' בְּהֶאֱמַר אֲדֹנָי
 יְהוִה רַב-לֶכֶם גְּשִׁיאי יִשְׂרָאֵל תָּמַס וְשֵׁר הַסִּירוּ
 וּמִשְׁפַּח וּצְדָקָה עֲשׂוּ הֲרִימוּ גְרִשְׁתִּיכֶם מֵעַל עַמִּי
 גַּאֲם אֲדֹנָי יְהוִה:

לֹא-תִקְחָם בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא יִזְנוּ
 עוֹד בְּקִרְבֵי יְהוָה עַמִּי וְאֶרְעֵא
 יִתְנוּ לְבֵית-יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְמֵיהֶם
 (ה) בְּרָגוּ אָמַר יְיָ אֱלֹהִים סָגִי
 לְכוּ בְקִרְבֵי יִשְׂרָאֵל חֲסָפֵא
 וּבְזָא אֲעִידוּ וְרִין דְקִשְׁמוּ וְזָכוּ
 עֲבִידוּ סְלִיקוּ מִקְלַחְכוּן סָגִי
 עַמִּי אָמַר יְיָ אֱלֹהִים:

מצורת דוד

לְפִי־סֵם לֶסֶת אֲחוּס נִחְלֵס מְזִיכֵס לֹא יִשְׁקִי עֵיד הַכְּזִיזִים אֶת
 עַמִּי לְקַחַם מִכְּמִלְכֵס כִּי יִסִּי דִי לֶסֶת נִחְלֵס לְמַחְסֵס: וְסִלְךָ
 וְשִׁלְךָ סִלְךָ יִסְמָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל תָּלַךְ לֵלֵס עֲשֵׂת זֶס כּוּס: (ה) לֵלֵס
 לֵכֶס לְבִיאוּ יִשְׂרָאֵל. אֶתֶס מַמְלִיכֵס סְפִייתֵס קוּדֵס סִדְרִיכֵס סֵסס וְזָכוּ
 רַב־כִּי־סֵס לֵלֵס מֵס סְחוּטִיכֵס וּמִשְׁקָטֵס אֶתֶס עַמִּי אֲכַל עַפֵס סִפְרִי
 מַמְסִיִס מֵס סְפִייתֵס גּוֹרְטִין וּמִצִּינִן עִלְיִס:

כתובים משלי כח

לְחַסְדֵךָ מִסֵּד וּבְלִבְתֵךָ דוֹא שִׁין דְלֵת יוֹד גֶּשֶׁת שִׁין דְלֵת שִׁין דְלֵת יוֹד רֵחַ יִאֲחֻדְנוּהִי נִשְׁמַח דִּיסָד אֶס אֶד
 אֶרֶג אֶרֶנִי נִשֵׁת אֶרֶנִי נִן יוֹד גֶּשֶׁת דְלֵת נִן יוֹד גֶּשֶׁת דְלֵת יוֹד דֵּס דֵּס יִחִידָה דִּיסָד יִתְהֵה חִיָּה יִחִידָה
 דְמַלְכֻת אֶל שֵׁם בִּין שְׁבַע־שָׁנָה:

א סוֹבֵר־שׁ חוֹלֵךְ בְּתַמּוֹ מַעֲקֹשׁ דְרָבִים וְהוּא עֲשִׂיר: ב נוֹצֵר
 תוֹרָה בֵּן מִכִּין וְרַעְהָ וְזוֹלִים יִכְלִים אָבִיו: ג מִרְבֵּה הוֹנוֹ
 בְּגִשְׁהָ וּבְתַרְבִּית לְחוֹן דְלִים יִבְצָעוּ: ד מִסִּיר אֲזוֹנוֹ מִשְׁמַע
 הַתּוֹרָה גַּם-תִּפְלֹתוֹ תוֹעֵבָה: ה' מִשְׁנֵה יִשְׂרָיִם בְּדָרְךָ רַע
 בְּשִׁחֻתוֹ הוּא יִפּוֹל וְתַמִּימִים יִנְחַלְדוּמוֹב:
 סוֹלָה בְּנוֹקְתָמָא וּבְרִיתָמָא לֵס דְבַרְתָּם עַל מִסְכְּנֵי מִבְּשׁוֹ: (ו) דְמַסְפִּיר אֲדִיגִיה דְלֵא נִשְׁמַע אֲרִיָּתָמָא
 אָף צְלוּתִיה מִקְרָחָמָא הִיא: (ז) דְמִשְׁנֵי תַרְצִי בְּאֲרֵחָמָא בִּישְׁתָּמָא בְּנִמְצָא הוּא גְפִיל וְשְׁלִימֵי תַמִּימֵי
 יִתְרַחַן סְבָחָמָא:

מצורת דוד

(א) סוֹלֵךְ בְּתוֹמוֹ . שְׁרִיטוֹ מִרְמֵס כְּפִי לְמַסְק סוֹן וְסִי הוּא כְּפִיבוֹ:
 מַעֲקֹשׁ . מַמִּי שְׁמַמְקֵס דְרַבִּי לְכַוְנָה סְכִילוּת לְסַכְּרוֹת סוֹן
 וְסִי הוּא עֲשִׂיר: (ב) נוֹצֵר . כְּשׁוֹמֵר אֶת סְחוּרֵס יִמְעִרוּ עִלְיָו
 שְׁחוּס כְּנֵי עַל אִישׁ מִצִּין וּבְעַבְדוֹ סִיבִינֵס סוֹכִיבֵי אֶתֶס דְנוֹ לְשַׁמְרוֹ
 סְחוּרֵס אִ"כ עַבְדוֹ אֶתֶס אֲסִיבוֹ כְּמַעֲשִׂיו אֲכַל מִתְחַכֵּר עַלְמוֹ לוֹזְלִים
 לְדַדּוֹף אֶתֶס סְפָחוֹס וְיִסְוּבוֹ אֶתֶס סְחוּרֵס סֵסס כּוּס מַעֲלִים אֶתֶס אֲסִיבוֹ
 כִּי יִלְמְדוּ סְכִיחוֹס אֲסִיבוֹ כִּי־סֵס סִכֵּל וְלֹא לְמַדוּ מַעֲוֹלֵס דַּעַת סְחוּרֵס:
 (ג) מִרְבֵּה סוֹן . הַמְרַבֵּס הִיטוֹ בְּשִׁלְךָ וּמְרַבֵּיט סֵסס לֹא לְעַלְמוֹ יִקְבֵן סֵססוֹ כִּי סְמַקּוֹס יִקַּח מַמְנוֹ וְיִפְגַּעֵס לְמִי שְׁמוּנֵס אֶתֶס סְדִילֵס:
 (ד) מִסִּיר גּוֹי . עַל כִּי אֲסִיבוֹ מַמְשִׂיד דְרַבִּי סוֹלֵת וּלְכַוְנָה מַדֵּס בְּמַסְס כִּי־סֵס מַמְסַד סְפָלְמוֹ וְאִיטוֹ מַמְשִׂיטֵס וְלֹא לְעִלּוֹן
 סְכִיבֵס: (ה) מִשְׁנֵה . הַמְסַכֵּיל אֶתֶס סִיבִיבֵס לְשׁוֹמֵר לְלַחֵס בְּדַרְךָ סְכִיבֵס סֵסס הַמְסַכֵּיל עַלְמוֹ יִפּוֹל בְּסַכְּנֵס סִיבֵס . אֲכַל סְפִמְסִיטֵס
 סְפּוֹלִיבִיטֵס בְּדַרְךָ יִסְכֵר גַּם סֵס יִנְחַלוּ סוֹב:

רש"י

(א) מוֹב רֵשׁ . אָף עַמִּי כְתוּבָה: הוֹלֵךְ בְּתוֹמוֹ . כְּמַעֲשִׂים
 קוֹנִיט: (ב) וְרַעְהָ וְזוֹלִים . הַמְחַכֵּר עַלְמוֹ לֶסֶס:
 (ג) לְחוֹן דְלִים . שְׂכִירוֹת שׁוֹמְעִין שְׁכוּחַ עֲשִׂיר וְנוֹטִין
 מַמּוֹ וְכוֹנִין בּוֹ גְּשִׁרִים וְזָכוּ מוֹקֵס דְלִים: (ה) בְּשִׁחֻתוֹ .
 כְּבוֹרוֹ לְשׁוֹן שְׁמַת:

(א) סוֹבֵר־שׁ חוֹלֵךְ בְּתוֹמוֹ . שְׁרִיטוֹ מִרְמֵס כְּפִי לְמַסְק סוֹן וְסִי הוּא כְּפִיבוֹ:
 מַעֲקֹשׁ . מַמִּי שְׁמַמְקֵס דְרַבִּי לְכַוְנָה סְכִילוּת לְסַכְּרוֹת סוֹן
 וְסִי הוּא עֲשִׂיר: (ב) נוֹצֵר . כְּשׁוֹמֵר אֶת סְחוּרֵס יִמְעִרוּ עִלְיָו
 שְׁחוּס כְּנֵי עַל אִישׁ מִצִּין וּבְעַבְדוֹ סִיבִינֵס סוֹכִיבֵי אֶתֶס דְנוֹ לְשַׁמְרוֹ
 סְחוּרֵס אִ"כ עַבְדוֹ אֶתֶס אֲסִיבוֹ כְּמַעֲשִׂיו אֲכַל מִתְחַכֵּר עַלְמוֹ לוֹזְלִים
 לְדַדּוֹף אֶתֶס סְפָחוֹס וְיִסְוּבוֹ אֶתֶס סְחוּרֵס סֵסס כּוּס מַעֲלִים אֶתֶס אֲסִיבוֹ
 כִּי יִלְמְדוּ סְכִיחוֹס אֲסִיבוֹ כִּי־סֵס סִכֵּל וְלֹא לְמַדוּ מַעֲוֹלֵס דַּעַת סְחוּרֵס:
 (ג) מִרְבֵּה סוֹן . הַמְרַבֵּס הִיטוֹ בְּשִׁלְךָ וּמְרַבֵּיט סֵסס לֹא לְעַלְמוֹ יִקְבֵן סֵססוֹ כִּי סְמַקּוֹס יִקַּח מַמְנוֹ וְיִפְגַּעֵס לְמִי שְׁמוּנֵס אֶתֶס סְדִילֵס:
 (ד) מִסִּיר גּוֹי . עַל כִּי אֲסִיבוֹ מַמְשִׂיד דְרַבִּי סוֹלֵת וּלְכַוְנָה מַדֵּס בְּמַסְס כִּי־סֵס מַמְסַד סְפָלְמוֹ וְאִיטוֹ מַמְשִׂיטֵס וְלֹא לְעִלּוֹן
 סְכִיבֵס: (ה) מִשְׁנֵה . הַמְסַכֵּיל אֶתֶס סִיבִיבֵס לְשׁוֹמֵר לְלַחֵס בְּדַרְךָ סְכִיבֵס סֵסס הַמְסַכֵּיל עַלְמוֹ יִפּוֹל בְּסַכְּנֵס סִיבֵס . אֲכַל סְפִמְסִיטֵס
 סְפּוֹלִיבִיטֵס בְּדַרְךָ יִסְכֵר גַּם סֵס יִנְחַלוּ סוֹב:

פירוש עברי מיימש

יא סוֹבֵר־שׁ חוֹלֵךְ בְּתוֹמוֹ עִם אִיזוֹ בְּעֵקֶר דָּעַס אֲרַעֲמָאָן
 נוֹאֵס גִּיִּים מִיִּם זִיִּין גַּאָנְצִיקִיִּם עַר אִיזוֹ צוֹ פְרִידֵעֵן
 מִיִּם נוֹאֵס: י העֲלֵקָמָא אִיהִים מַעֲשֵׂי דְרָבִים וְהוּא עֲשִׂיר
 פִּון דָּעַס נוֹס גִּיִּים אִין קְרוֹקֵעַ נוֹעִיגִין . דָּאֵס הִיִּיקָמָא
 עַר אִיזוֹ פִּון קִיִּין וְאָךְ צוֹ פְרִידֵעֵן . אִונֵס אִיזוֹ אִפִּילוֹ
 אַ עוֹשֵׂר: (ב) טִיבֵר הוֹרָה בֵּן מִכִּין דָּער נוֹאֵס הִיִּים דִּיא
 הוֹרָה הִיִּיקָמָא עַר אִיזוֹ מִשְׁמָאָנְדִּיקִין עֲרֵן וְנוֹרָם
 דָּאֵס נוֹאֵס עַר נוֹיִיקָמָא בְּנִים פִּאלְגָמָא וְזֵהן נוֹאֵס דִּיא
 חֲכָמִים וְאִיגִין וְרַעְהָ וְזוֹלִים יִכְלִים אָבִיו אָבִיעַר דָּער נוֹס
 אִיזוֹ אֲחִיקָר פִּון דִּיא פִּרְעֵקֵער פִּארְשֵׁעֲקָמָא זִיִּין
 פִּארְשֵׁעֲקָמָא בִּיאִי וְוִיא בִּיאִי צוֹ עַר כּוֹרָמָא דָּאֵס פִּאר־
 גַּאָרְעִשְׁקִיִּים אָרְעַר פִּאר שְׁלַעֲקָמִיקוּיִם: (ג) מִרְבֵּה
 חוֹן בְּגִשְׁהָ וּבְתַרְבִּית דָּער נוֹאֵס מַעֲהָרָם זִיִּין גּוֹבִין

בהמה המקשה. מותר באכילה. העובר כולו ואפי' מקום חתך של אבר דאם הוליא ידו ולא החזירה לרבי להניח ממה שבפנים ללד החילון ולחוטכו. שמקום החתך הכדלת המיון והפנימי אסור מפני שהוא עומד על שפת הרחם (ה) אבל החזירה א"ל למתוך ללד פנים (ב) אלא ממאס ומותר. ומקום חתך מותר. דמ"ט נאסר האבר כשאין לתוך משום ובשר בשדה ערפה כשר שיאל חוץ למחיתו דה"ל שדה ערפה מה ערפה כיון שערפה שוב אין לו היתר. אף

כשר כיון שיאל חוץ למחיתו שוב אין לו היתר. ומקום חתך לא יאל חוץ למחיתו. הלכך מותר כשהחזירה קודם שמיטה דקריין ציה בהמה בכמה מחלכו: הרי הוא כילוד. ותו לא מהניא ליה שמיטת אמו וזרין שמיטה

כל עמצי דכוד דמלכות דליכא א אל אלה אלהים והוציא העובר את ידו ורצויה באכילה. הוציא ראשו אף ע"פ שהחזירו הרי הוא כילוד. חתך מן העובר שבמעיה מותר באכילה. מן החחול ובין הכליות [ג] אסור באכילה. [ג] זה הכלל כל דבר שהוא

[6] ספקה כו'. ארוכה דמלח נקט טע"י לידם קאי רגיל להאיא כו' וקרא קאי לוקי סטוס מול קטס ומלכותו מוקים. ה"ע: (ה) ולא קריין ציה בהמה בכמה דלאו בכוכה ה"ל. טע"י: (ב) דקריין ציוס בהמה בכמה מחלכו דכמ' וכל בכמה מפרסם וגו' בכמה מחלכו טע"י עדי ספקה דרישא אכטסה דסיפס ודכוס הכי בכמה הנמלח בכטסה מחלכו: [ג] אסור. דכתיב ואתם תחלו אותם כשהיט שלמה ולא חפרס. וגו' וטע"י כשהיט שלמה מכלול כל כהנאל כדוכס אכל כשהיט חפרס כהנמלח כדוכס מנפס סוס שחמיר טע"י לא מחלכו כהנמל: (א) ומטיבני דכמ' ג' ט"ג כ' סכ"ב דניקב כהנמל טע"י וכו' נרע נחמך מניקב. ונכמ' מפני וס"ה כדכא נמי אסורכ וזויד דמנה יושא כדתיכס טע"י סנה ליסורכ דסיפס נמי כדתיכס. חו"ט. וסכ"ח טע"י כ מנה דנחמך קיל לדעס כמס וסוקים טע"י דמיידי שמתך כדקוס סוק: [ג] זה הכלל. לחמוי קלעט כמטי פסס ל"ט דמ"ג

לעמו אם נמלא חי. ואם נמלא מת הרי הוא ככנלה: הורג מעובר שבמעיה. והיחס מההיכה בחוכו מותר בשמיטת בהמה ולא נאסר משום אבר מן החי: מן החחול ובין הכליות. של בהמה טע"י: אסור באכילה. ואע"פ שהניחו בכמה לא הותר בשמיטת. ולהכי נקט טחול וכליות. מאס דמיידי דלא מפרסה כזה הוא (א):

לדמרי ר"ש קלום כמטי פסס אסור ה"ט היכל דיאל לטרי

גי שאכמין די מוסער האם קען ארוים גינדיקען די קאלב פון די מוסערס בויה, אויב קען האם איר גינדיקען מויט, קאר קען איר גיט עסין. אונ אויב זי לעבט, דארף קען איר שאכמין חסד מן העבר שמיטה מיט בראיה אויב איינער האם אריין גישטעקט די האנט צו אפקה אין בויה, אונ האם אפ געשניטען אשטיקיל פלייש פון די קאלב, אונ האם גילאנט ליגען אינגויניג אין בויה פון די בקהה, נאכדעם האם ער גישאכמין די בקהה, קענ ער עסין די שטיק פלייש פון די קאלב מן המחיל וכן תכלית אויב ער האם אפ געשניטען דעם מיליך אדער די גידען פון די קהה, אונ האם גילאנט ליגען אינגויניג אין בויה אונ האם גישאכמין די בקהה אסור באכילה קאר קען גיט עסין דעם מיליך אונ גיט די גידען ית הכלל דאס איז דער פלל פון דעם דין דבר שבטעם אסור אויב ער האם אפ גישניטען אשטיקיל פלייש פון די קהה אונ ער האם גילאנט ליגען די שטיקיל פלייש אינגויניג אין דיא קהה נאכדעם האם קען דיא קהה גישאכמין קאר קען גיט עסין די שטיקיל פלייש שאינו

סידר אדער דין איז אז קען שעקט אפקה אונ קען געפינט אינגויניג אלעקעדיקע קאלב קען קען די קאלב עסין אן שתיקה זו נוערס מותר דורך די שתיקה פון די מוסער ואנאם די משנה בהמה המקשה לילד אפקה וואס איר איז שווער גינדיקע צו גיבארין די קאלב הוציא העובר את יד החזירה אונ די קאלב האם ארוים גישטעקט די פאדעלשטע פוס פון די מוסערס בויה, אונ האם איר צוריק אריין גינדיקען אין בויה נאכדעם האם קען גישאכמין די בקהה אונ די קאלב איז גינדיקען אלעקעדיקע אין די בקהה מיט בראיה קען קען עסין די נאנזע קאלב ביז צו די שטיק פוס וואס עס האם ארוים גישטעקט פון די מוסערס בויה, אונ די שטיק פוס וואס עס האם ארוים גישטעקט פון די מוסערס בויה, מוז קען אפ שניידן אונ דאס קאר קען גיט עסין ויעין בתר"כ הוציא את ראשו אויב די קאלב האם ארוים גישטעקט די קאפ פון די מוסערס בויה אף על פי שתחזירו אפילו ער האם די קאפ צוריק אריין גינדיקען אין בויה חיי הוה כילוד פון דעסמונענין איז גלייה ווי ער וואלט שוין גיבארין גינארין, אונ אז קען האם

פירוש ע"ט

משה ישרים בידו רע דער וואס מאכט אפקערין די רעכטפארטיגע מענשיקן פון גליידיקען נועני, אויף דעם שלעקמין נועני אונקערין, זייא ווייסין דאך גיט אויב ער פארפיררש זייא ער ווייזט זיך פאר וייא פרום. פאלגין זייא איהם וואס ער הייקט זיי מאהן בשחתו הוא יושא אין זיין גען וואס ער האם זייא אריין געפירט נועני ער אליו אריין פאלגין זייא וועלן זיך אפדעם ועין וואס פאר א

מענקש ער איז אונ וועלן זיך אפשיידען פון איהם אונ וועלן ספרסם מאכין, אז קען זאל זיך פון איהם היקען הימיסם יתלו סוב אקער דיא מענקשין וואס זענען גאנץ מיט גאט אן אלש"א קייט, דיא וועלן גאך מאכין ירשון דאס מיטן צוא זיענע קינער, ונארם נוען ער פיהרם פרעמדע מענקשין אין רעכט פארמיגען נועג פון גאט בפרם זינע קינער געוויס:

(ב) המבכרת המקשה לילך . פטור רחם שלה מותר להתוך אשר אבר כשהוא יוצא ראשון ראשון ומשליך לכלבים . לכל כמה דלא נפיק רובא לא קדש: יצא רובו . כלשה והתכו: ה"ו יקבר . דבינייהו הרוכ חלה קדושה עליו דקרינ ביה אשר יולד : ובפטרה מן הבכורה . שהגה אחרייו אינו כבוד . בין שילא ראשון אבר אשר בין שילא רוב כלשה . דהא שני לאו פטר רחם הוא: (ג) בבמהה טהורה טהור . מק"ו (ז) ומה חס הועילה לו ממילת אמו

להתירה בזכילה בשמיטתה אט"פ שהוא מת . לא תועיל לו כשהוא חיה לטהרו מלמטא . וזכמה עמאה מלן דח"ק (ויקרא יח) וכי ימות אן הבהמה זו בהמה עמאה . אשר היא לכס הלכלה זו בהמה עטורה . אחשך בהמה עמאה לבהמה עטורה . מה בהמה טהורה עוברה עטור אף בהמה עמאה עוברה עטור : רבי יוסי הגלילי אומר בממאה טמא . ומפיק לוי מקרא דכתיב (סס ה) או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או נכבולת חיה עמאה או נכבולת בהמה טמאה . וכי נכלת בהמה טמאה עמאה ונכלת בהמה טמאה עטורה אינה עמאה . אלא חיה זה עובר עמאה עמא וזכורה עטור מקל וזומר וכממאה עמא דליכא קל וזומר ולא דרשין יתיקא . ולא הלכה כרבי יוסי: החיה טמאה טומאת שבעה . מדרבנן גזירה שמה וילא העובר את ראשו הוץ לפרודודור והרי הוא כילוד ומטמאה והסיה טהורה שעדיין הוא כמעייה ואחי לטהורי אבל כדועה שהוסיפו למעי בהמה דקתי מתני' טהור ליהא למוגור הכי מפני שרמס של בהמה גלוי וכי מפיק חזי ליה : והאשה העוברת את ידו בעמאה כשמואל ראשו הוץ לפרודודור ולא אחי לטהורי : (ד) הבשר טהור . כשר העובר טהור שאין בהמה מקבלת טומאה ממייס (ה) : הבשר מגע נבלה . כשר העובר מגע אבר מן החי שהיא עממאה כנבלה: מגע

גיש עסין , אפקער , אונ סייא די בהמה קענ קען עסין , אקנה , איז אלץ דער פאסטוף טהור , רבי יוסי הגלילי זאגט כממאה טמא אויב די בהמה טהור קען גיש עסין , איז דער פאסטוף קמא כממאה טהור אונ אויב די בהמה קענ מען עסין , איז דער פאסטוף קהור טהור האשה שמת ולדה בתוך מעיה א אשה וואס איר קינד איז גישאקארבין ביי איר אין בויה ופשטה חיה את ידה ונגעה בו אונ די הייבאם האט אריין גישטעקט די האנט צו די אשה אין בויה אונ זי האט אנגע רירט דאס קינד חיה כממאה טמאה שבעה איז די הייבאם טמא זיבען מען ווייל זי האט אנגע רירט אמת והאשה כהנה עד שיצא תולד אונ די מוטער איז טהור ביי דאס מוטער קינד גייט פון איר ארויס , אונ אז דאס מוטער קינד גייט ארויס פון איר בויה , איז זי אויך טמא זיבען מען ווייל ווען דאס קינד גייט פון איר ארויס רירט זי דאך אן דאס קינד : די בהמה המקשה לילך אבהמה וואס איר איז שווער גינען צו גיבארין די קאלב ודוציא עבר את די והתכה אונ די קאלב האט ארויס גישטעקט פון דעם פוס די שטיק פוס וואס גישטעקט ארויס פון בויה איז טמא אונ , ער האט אפ געשניגען די פוס וואס האט ארויס גישטעקט פון בויה , ואחר כך שמת את אמי דער נאה האט ער גישאקמין איהר מוטער ודי קודה הבשר טהור די פלייש פון די קאלב איז טהור , אונ דיא קאלב איז גישטעקט ארויס פון איהר אייגענע פוס וואס האט ארויס גישטעקט , ווייל ווען די פוס איז גינען פועל צו די קאלב האט

שאינו נפח טהור , אונ אויב ער האט גישטעקט פון די קודה , נאר ער האט אפ געשניגען אשטיקל פלייש פון די קאלב אונ האט גיבארט ליגען די שטיקל פלייש ביי די קודה אין בויה נאכדעם האט ער גישאקמין די קודה מען , ער עסין די שטיקל פלייש : ב התבכרת המקשה לילך אקנה וואס דארף האפין די ערשטע קאלב (נאכבור) , אונ עס איז איר שווער צו גיבארין די קאלב , שתפג אבר אבר ושלף ללגבים יעדער גליר וואס די קאלב שטעקט ארויס פון די מוטערס בויה קען מען אים פאלד אפשינידין אונ ווארפן פאר די הינט , ווארום אזוי לאנג ווי דער כבוד איז נאה גישט גיבארין גינארין , איז ער נאה גישט הייליג , יצא רובו אויב דאס מעקסקע טייל פון די קאלב איז ארויס גינאגען מיט איין קאל , אונ ער האט דאס אפ געשניגען , ודי גיבארין פון די קודה באגראבין , ווייל דאס איז שוין הייליג ונפשה מן תכניה אונ ווען די קודה גיבירט נאה אקאל אקאלב איז די צווייטע קאלב שוין גישטעקט ארויס , סיי דיא ערשטער קאלב איז ארויס גינאגען גלידער ווי , אונ סיי דאס מעקסקע טייל פון די ערשטע קאלב איז ארויס גינאגען מיט איין קאל , איז אלץ די אנדערע קאלב קיין כבוד : ג בהמה שמת שבה בתוך פשה אבהמה וואס די קאלב איז גיפירערט ביי איר אין בויה , הושיט הושיט את ידו ונגעה בו אונ דער פאסטוף האט אריין גישטעקט די האנט אין די בהמה אונ האט אן גערירט די גישטעקטע קאלב ביי בהמה כממאה ביי בהמה טהורה טהור ביי די בהמה טהור קען

כנע מרפה שחומה. שהשמיטה א"פ שזינה מתרת האכר באכילה מטהרתו מידי נבלה והוי כמרפה שחומה שאינה ממלאה מן התורה חלה מדרבנן כמוקדשין (ו) : ה"ג אף שחומת בהמה המהר את האכר. וז"ל את העובר : לא אם מיהרה שחומת מרפה אותה. מן הדיו הוא שחרי דבר שגניפה : ומנין למרפה ששחומתה מטהרתה. דעמא חינה מטהרתה ומן הדיו חינה מטהרתה. שבהמה עמלה חסודה באכילה ומרפה חסודה באכילה ומה עמלה אין שחומתה מסהרתה מלמלא דהכי תניא בת"כ לכל בהמה אשר היא מפרסת פרסה וגו' כל הכונע בהם יעמא. להביא בהמה עמלה שלא תסהרנה שחומתה : תאמר במרפה שהיתה לה שעת הכושר. דכיון דחל עליה תורת שמיטה תו לא פסקה מינה והויא בכלל זכר לזון וזכר-מול לדמה שהבאת

ר"מ וחכמים אומרים כנע מרפה [ו] שחומה. מה מצינו במרפה ששחומתה מטהרתה. אף שחומת בהמה תטהר את האכר. אמר להם ר"מ לא. אם מיהרה שחומת מרפה אותה. רבר שהיא גופה. המהר את האכר דבר שאינו גופה. מנין למרפה ששחומתה מטהרתה. בהמה טמאה אסורה באכיל' ומרפה אסורה באכילה. מה בהמה טמאה אין שחומתה מטהרתה. אף מרפה לא תטהרנה שחומתה. אמרו לו לא אם אמרת בבהמה טמאה. שלא היתה לה שעת הכושר [ו] תאמר במרפה שהיתה לה שעת הכושר. מול לך מה שהבאת. הרי

וה"ג דכוותיה : [ו] שמיטה. כשחומת עושה ניסול עליה כדלעתר גמ'. ועיין תוי"ט : (ו) יעל' ג' דמנע טימלא בית ספקיהם ה"ל ס' דלע"ג : דמפלה : כול מנע כה"ם אכ"ס דמנע מעוה שפת מריסא. פ"ה : [ו] המהר בו. ומסכלה כשקף לן דכיון דליח לן סכרה לחל' אצטריז דקלה דמריה למפלה שלא תסכרנה שמיטה לא חמי מינה טרסא וזון לרין קרס

ראך דיא קאלב גילענע, אונ אלעבערדיגע בנהיה ווערנט גיט קטמא שחם את אמו ואחר כך הבהב אבער אז ער האט גישאקטין די מוטער, דער נאך האט ער אפ געשניטען די פוס הקשר מנע בבלה די פלייש פון די קאלב איז קטמא ווייל זיא האט אן געערינט איהר אייגענע פוס וואס האט ארויס גישטעקט פון דיא מוטערס בויך. ווארום באלד וויא קען האט גישאקטין די קוה האט שוין די קאלב גיט גילעקט איז די קאלב נאר פלייש. אונ אז זיא רירט אן איר אייגענע פוס וואס האט ארויס גישטעקט, וואס די פוס הייסט אאכר מן בחי, וואס זיא איז קטמא אזוי וויא אנגבלה, איז דאך די קאלב קטמא גינאררין פון איר אייגענע פוס ווייל זי האט אן געערינט אנגבלה דברי רבי מאיר אזוי זאגט רבי מאיר ותקמים אפרים אונ די חכמים זאגין מנע מרפה שחומה די פוס וואס דיא קאלב האט ארויס גישטעקט פון דיא מוטערס בויך הייסט גיט אנגבלה. נאר זיא איז אזוי וויא אנהקה וואס איז גישאקטין גינאררין אונ איז מרייה גינאררין איז זיא גיט קטמא, האט דאך די קאלב אן געערינט אטרפה גיט אנגבלה דריבער דארף זיין אפילו קען האט גישאקטין די מוטער נאכדעם האט קען אפ געשניטען דיא שטיק פוס דארף אויך זיין דיא קאלב טהור מה מצינו במרפה ששחומתה מטהרתה אזוי ווי מיר געפינען בני אנהקה וואס איז אטרפה וואס זיא קען גיט לעבין, אז קען שעקט איהר ווערט זיא טהור זיא זאל גיט קטמא זיין אף שחומת בהמה מטהר את האכר אזוי דארף דיא שחומה וואס קען שעקט די בהמה ביהר מאכין די פוס וואס איז ארויס גישטעקט גינאררין פון איר בויך זיא זאל גיט קטמא זיין אפר ליה רבי מאיר האט רבי מאיר גינאגט צו דיא חכמים לא ניין, עס איז גיט גלייך אויב צו דאס אנדערע אס מיהר דמה בהמה טמאה שלא היתה לה שעת הכושר אויב קען זאגט בייא אנהקה וואס קען טאר איהר גיט, עסין אנפערד, אאייזיל אז קען האט איהר גישאקטין איז זיא פון דעסמוועגין קטמא, ווייל די שחומת האט איהר קיין מאהל גיט גיקענט מריי זיין צום עסין בייא איהר איז גיט גינאגט גינאררין דער דין פון שחומת האכר כמרפה שחומתה לה שעת הכושר אבער בייא אנהקה וואס קען קעג איהר עסין ואקוה. זאגין דיא שחומה זאל איהר מאכין טהור, ווייל איידער זיא איז מרייה גינאררין אז קען וואלט איר גישאקטין, וואלט דאך דיא שחומה איהר טהור

טול מכלן ראייהו וזהבא: הרי שגולדה מרפה מן הבטן מנין . שתהורה: שיש במינה שחיטה. הלך לא נפקא מכלל זמן וזכר: אבל בן ח' חי. טולד מזהמה חיה. חן לנו כמה לטהר חמי' נשחק לפי שאינו בכלל בקר ולאן . והלכה כחכמים: בן שמונה חי. חס טולד ושחטו: אין שחיטתו כמהרתו. מיד וכלה שאין שחיטה מועלת בזן שמה. אלא כשהוא במתי אמו נותר בשחיטת אמו: (ה) ומוציא את דמו. לחלבו כלכד הוא דשרי כדתניא בת"כ

כשהוא אומר חלב ושחי כליות באשם שאין ז"ל דמק"ו הוה ילפינן לה ומה שלמים שאין כל מינ טעון חליה הרי קו טעונים חלב ושחי כליות. אשם שכל מינו טעון חליה. אינו לית שחיטת חלב ממהרתו. שחיטת חלב ושחי כליות ומה ת"ל אלא לומר לך מה חלב ושחי כליות האמורים באשם מוציא מכלל טליל.

שגולדה מרפה מן הבטן מנין. לא אם אמרת בבהמה שאמה. שכן אין במינה שחיטה האמר במרפה שיש במינה שחיטה. בן שמונה חי אין שחיטתו ממהרתו לפי שאין במינו שחיטה: (ה) השוחט את הבהמה ומצא בה בן שמונה חי או מת. או בן השעה מה. קודעו ומוציא את דמו. מצא בה או בן השעה חי מעון שחיטה וחייב משום אורתו ואת בנו. דברי ר"מ. וחכ"א שחיטת אמו ממהרתו. ר"ש שזורי אומר אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה. שחיטת אמו

שחיטתו יכול לומר חלב טליל הנמנח באשם יקריב שחרי חן אשם בא נקבה חף כל אפילו בקרבנות הכאים נקבה חלב האמור כהן מוצא מכלל טליל. וכיון דחין חלב טליל קרז בכל הקרבנות שרי באכילה. אכל דמו לא גרע מדס האכרים דק"ל במסכת כריתות דס האכרים עובר בלא תעשה: מעון שחיטה. לדתים גרמו לטויה בהמה באשפי נפשה. ולא חתריב מכל כהמה תאלכו: וחייב באותו ואת בנו. שלא יחשטו כיום ששחק את אמו: וחכ"א שחיטת אמו ממהרתו. לדתים ולדה גרמו: ר"ש שזורי ב'. לדברי חכמים כיון שכלך ע"ג קרקע טעון שחיטה מדרבנן דלחי לחלוטו לחלבו חלב שחיטה. ור"ש שזורי מתיר חמי' לאחר שהפסידו (י) ע"ג

גינוען צום עמי אויה, דארף איצט אויה העלפין די שחיטה ניא זאל גיט מטמא זיין טול קר מה שהבאת זאנט דיא משנה נעם דיר צו דיא ראיה וואס דיא האקסט געבריינגט הוי שטליה סרפה מן הבטן מנין אוי אבהקה וואס איז גיבארירן גינארירן אבהקה, האט דאך איר די שחיטה גיין קאהל גיט גיקענט מתיר זיין צום עסקין, פון וואגען ווייסן מיר אז די שחיטה מאכט איהר פהור ניא זאל גיט מטמא זיין וניא אנבלה, ענפערט די משנה לא גיין, אז מען האט גישאקטין וואס מען מעג איר, עסקין ואקה אאקסט וואס איז מרייף גינארירן איז גיט גלייך וניא מען שעקט אבהקה וואס מען טאר איר גיט עסקין ואפערד, אאייזיל] אס אמרת בבהמה מטמא אויב מען זאנט בייא אבהקה וואס מען טאר איהר גיט עסקין ואפערד, אאייזיל] אז מען האט איהר גישאקטין איז ויא פון קעסטונעגין מטמא שזו איז גיטן שחיטה ווייל בייא דעם גאנצין מין בהמות אפון פערד אבער בייא אבהקה וואס דעם מין בהמות מעג מען עסקין ואקה, אאקסט גאר דיא בהקה איז מרייף גינארירן, דארף מען זאגין דיא שחיטה זאל איהר מאכין פהור ש'ש במינה שחיטה ווייל דעם גאנצין מין וקה אונ אקטין] איז די שחיטה מתיר אפילו צום עסקין, אויב די קה אדער דער אקסט איז מרייף גינארירן, אונ מען האט איהר גישאקטין, עסקין טאר איהר גיט, אבער אנבלה איז ער אויה גיט, מען זאל מטמא זיין בן שמונה ין אבער אנבלה וואס איז גיבארירן גינארירן צו אקט חדשים ודי קה איז מיט איהר גינוען מענפרת גאר אקט חדשים, אונ מען האט דיא קאלב גישאקטין איז ארויס

קרקע. והלכה כחכמים: קרעה. לכהמה בלא שמיעה: בהמה שנחתכו רגליה. האחרונים: מן הארכובה ולמטה. ג' עומת בירך. החתונה הוא עלם החתן עם הפרסות כשמשפיעין הבהמה וזוהי רכובה נקראת ארכובה הנמכרת עם הראש ובל' לע"ז קרוין אורח פרקי טוקל"ו. ובערתי דוקב"ח: ולמעלה הימה עמם האמלע וזומת הגידים כמתחתו סמוך לפרק ארכובה הנמכרת עם הראש. והעליון הוא קולית החמוכה בלחיה והפרק שבין סוף הקולית לראש העלם האמלעי

מיו"ט: [ט] הארכובה. מן סככים מפורסם רכובין כפישה מלא ונמכ"ט כ"ו דמהרין כחכמי שהא כפרה האמלעי שבין הרגל וסוף וכן לבי' הפירוש' ע"י הכ"ג: נקרא העלם האמלעי ארכובה (ה) ויש לדקדק דברי י"ט

ויניכס עלם ק"ן שפסקר כשימי ארכובות נקרא גזריו' האלו ש"א' דלמל' רחמייה נלמד כוס דמרישא מידוך דחמייה למעל' וזסיפא' כו' למעט וכן הקשה הראש"ט וז"ל דלמלין לחומרא. וע"ש פ"ט' דבבב' הפירושים י"ד ס' י"ט: (ט) ל' סכ"ט כ' שזו פסקה אחרת לומר דלון טרפות אלו מענין א' עד שיקשה לך כיצד תפטר שאם חסדך למעלה נעמדת ואם חסדך למטה אלוטרוט שזו לא נלמדה עש"י שהיא חמוכה רגל מעמקיה אז אלא עש"י שחמוכה הגידים. אבל על' סכ"ט נלמדה שכל עש"י אחס מיו"ט: (י) וכשהוא הולך יצ"ע הכרה רוב היקפו סוף פטי ערוב

אמו מטהרתו. קרעה ומצא בה. היא תשעה חי. [ח] מעון שחיטה לפי שלא נשחטה אמו: (ו) בהמה שנחתכו רגליה. מן [ט] הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה פסולה. וכן שנישל צומת הגידין. נשבר העצם אם רוב הבשר קיים שחיטתו מטהרתו. ואם לאו

ומן הארכובה ולמעלה דהיינו מסוף העלם האמלעי שהוא מקום לומת הגידים (ח) ככ"מ שנתחך הרגל משם ולמעלה טרפה. והכן שניטל לומת הגידים אפי' לא נחתך הרגל שלא נשבר העלם אלא שניטל לומת הגידים טרפה. כך פירשו קצת אמוראים משהם זו בנת' וטעיה זו חפסו רזוהי עיקר והזרו שבכל מקום שנחתך הרגל למעלה מארכובה החתונה קרוין בלע"ז טוקל"ו. בין בחמוכה לומת הגידין בין למעלה מזומת הגידין טרפה. אבל רמב"ם ורב הלפס

רבו חפסו עיקר הפירו' האחר שמפרס מן הארכובה ולמעלה כשרה מן הארכובה ולמעלה פסולה. דה"ק למטה מארכובה העליונה שהיא הקולית החמוכה בלחיה ולא למטה מיד הסמוך לו אלא למטה מעלם האמלעי כולו דהיינו בעלם החתונה ודאי כשרה. למעלה מן הארכובה דהיינו דלוי טרפה כ"מ שיתחך. וכן שניטל לומת הגידין כל' ובעלם האמלעי יש מקום שהיא טרפה כגון לומת הגידין ויש מקום שהיא כשרה כגון למעלה מן הלומת. ואל תחמה היאך איידין מן המעלה מן הלומת בעלם האמלעי כשרה וכשתפיל לחותכה כלומת טרפה שאין אומרים כשרפות זו דומה לזו שהיא חמוכה מכלן ומתה חוטה מכלן ומיתה. ולא נלמדה בהמה זו מפני שהיא חמוכה רגל מעמקיה אז אלא מפני שנחתכו הגידין שחייבתה היא מכלל טרפות. ומקום לומת הגידין הוא מחמיל מן המקום שאין נראין עקם ולבנים עד המקום שיתחילו להתרחק ולהתאחד (ט) לומת הגידים הם ג' חומים לבנים כבהמה למומים ומחזורים יחד א' עבה וקנים דקים ואם נעל הא' העבה לבדו חין זה ניעל לומת הגידין שהרי נשאר עש"י. ואם נעלו עש"י דקים ממקום מותרת שהרי הא' העבה גדול משייה וברי לא נעל כל הלומת אלא מעוטא ואם נחתך רובו של כ"א מן טרפה וזל"ל אם נחתכו כולן או ניטלו כולן. ובעוף הם ששה עשר הוטין לבנים אפי' לא נחתך אלא רובו של כ"א מן טרפה: נשבר העצם. למטה מן הארכובה במקום שאין עושה אומת טרפה: אם רוב הבשר קיים. דהיינו עשור וכשר חומים רוב עוליו רוב הקיפו של שבר דומני דמשכתה ליה זה בלא זה כגון שמרחיב מלד א' ומיר מלד א' (י) שאין העלם עגול הלכך בעל החמוכיה: שחיוטתו מטהרתו. לאכר המודולל ומותר אפי' כבאילה: ואם לאו. שאין עור וכשר חומים את

ארוים גינוקען גינוארין פון די מוטערס בויה אונ קען האט איהר נים פאלד גינקעסן נאר זיא גייט ארום אויף די ערד. סאר קען איהר נים עסין אן שחיטה, רבי שמוען ארבע זאגט אפילו כן חפש שנים וחרש בשרה אויב קען האט גינשאקמין די קנה אונ קען האט פון איהר ארוים גינוקען די קאלב לעקעדיג, אפילו זיא איז אלט פינף יאהר אונ אקערט אין פעלד שחיטה אמו שפירתי וואס קען האט גינשאקמין די מוטער איז מתיר צו עסין די קאלב אן שחיטה קרעה ופצא בה בן תשעה חי קען שחיטה אויב קען האט נים גינשאקמין די קנה נאר קען האט גינעשקען לעם בויה אונ קען האט און איהר גינעשקען אלעקעדיגע קאלב וואס דיא מוטער איז גינען מיט איהר מעוקרה גיין תלשים מזו קען דיא קאלב שעקמין אויב קען וויל איהר עסין לפי שלא נשחטה אמו וויל די מוטער איז נים גינשאקמין גינוארין. אונ אויב דיא קאלב איז מיוט סאר קען זיא נים עסין. אונ אויב די מוטער איז נים גינען מעוקרת מיט די קאלב גיין תלשים נאר

אקט סיי דיא קאלב לעבט סיי זיא איז מיוט סאר קען זיא נים עסין: ון בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה פסולה אויב קען האט אפ געשניקען דיא אינקער שמוע פים פון אבקהה נידערקער וויא די קניא, איז די בהמה קשר מן הארכובה ולמעלה פסולה אונ אויב קען האט אפ געשניקען די פוס העקער ווי די קניא, איז די בהמה טרייף וכן שניטל צומת הגידין אונ אפילו די פוס איז אין נאנצין נאר די אקערין וואס אינקער די קניא איז צו גינוקען גינוארין איז אויף טרייף וועין ברע"ב ות"ס נשבר תנצם אויב דער דיין פון פוס איז צו בראכין גינוארין נידערקער ווי די קניא אם רוב הבשר קיים אויב די פעל אונ די פלייש פון די בהמה פון אונ אויב די פוס בארעקין דאס קערקטע פויל פון דעם שחיטי שפירתי אז קען שעקמ די בהמה קען קען דעם: צו בראקענעם פוס אויף עסין, אפילו די שטיק פוס וואס איז אפ גינבראכין גינוארין איינגט אראפ קען קען אויף עסין וואס זיא אונ אויב דיא פעל מיט דיא פלייש פון די בהמה וואס אויף די פוס בארעקין נים דאס

רוטו: אין שחיטתו מטהרתו. והע"ג דכהמה מטהרתו. ואם נשבר העלם מן הכרכוב ולמעלה במקום שטושה (א) ערפס. אם ר' ד כשר קיים אבר אבר וכהמה מותר ואם לאו אבר וכהמה אסור. ודיו העוף כדיו בהמה לדבר זה: (י) שלי. כל כיום שהעובר מונח בתוכו: נפש היפה. שאין דעתו קלה בה מהמת מיתום: (ה) האבלתו. ולא אמרנו אבר מן החיה א' אלא גם היא יתרת במשימת האם: ואינה

עכו ולא נעשו כוב היקפו וכשהוא עולה מעט או כוב עכו טור' מרוב היקפו: הכל'ם ועי' תו"ט: (י) כלומר לאסוף דגים' קר' סי' ולד' בהמה דקשה לכו דמלא' פשוטות דלכה' יותר מבהמה דכפ"ג דכדור' חסן וכשה' שיש' ובשם שפיר ושל' ועמ"ס: (י) סי' רחל שילד מן האו' הכו שילד דומה לחמל דל' קדים כדפס' גמ"ה סי' דכרכום: (יג) ואינו מקרה אל' כתיב בשם' אשתי מות ובמעט' ארץ כדפס' וגו' לא תעשו. ולכ"ן נכתיב במקום חטשה חטשו (א"ה) עקלה' מתיים כדפס' משעטים וכש' אפרכים מתין כפ"ג:

אין שחיטתו מטהרתו: (י) השוחט את הבהמה ומצא בה שליא נפש הירפה תאכלנה ואי' משמאה לא שומאת אוכלין ולא שומאת אוכלין חישב עליה בתמאה שומאת אוכלין אבל לא שומאת נבלות. שליא שציתה מקצתה אסורה באכילה. סימן ולד' באשה וסימן ולד' בבדהמה: המבכרת שהפילה שליא ישליכה לכלבים. ובמוקדשין תקבר. ואין קוברין אותה בפרשת דרכים. ואין תולין אותה באילן. מפני דרכי האמורי: בעמ"ס חו"ה א"ס ור"ה

ישליכה לכלבים. שאין קדושה בה דלע"ג דלחין שליא כלל ולד' הכל רוב' לאו כח מקדשא' היא דלמלא' נוקשה הית או דמיה (יב) הוה ולא קדים: ובמוקדשין. כגון בהמת שלמים שהפילה שליא: תקבר. לכיון דלחין שליא כלל ולד' יקדשה דכין זכר וזין נקבה דנפיק מבהמות הקדש קדוש: בפרשת דרכים. מקום שהדרכים מתפרשים לשנים ודרך הממטשים לקברה שם כדי שלא תפול עוד: דרכי האמורי. נישמו וכתוב לא חטשה כמעטיהם (יג):

אביקיל פון די שליא איז ארויס גינאנגען פון די ביהקה. נאכדעם האט מען די ביהקה גישאקטן קאר מען זיא גיט עקסין אפילו די שטיק שליא וואס איז גיבליבן אינעווייניג קאר מען אויך גיט עקסין סינולד באשה וסיסן ולי ביהקה נוארום אין די שליא איז געוויס דא אקינד. אויב די שליא איז פון א אשה איז אין איר דא אקינד, אונ אויב די שליא איז פון א ביהקה איז אין איר דא אקאלב המבכרת שהפילה שליא ישליכה לכלבים אביקה נואם איז גיווען מענפרת דאם ערשטע קאל. אונ זי האט מפיל גיווען די שליא. מען מען די שליא ווארפין פר היגט ומתקדשין תקבר אויב אביקה נואם איז אקרבן האט מפיל גיווען אשליא, זאל מען די שליא באגראבן אונ מען קאר גיט הנאה דאבין פון איר ואין קוברין אותה בפרשת דרכים אונ מען קאר גיט באגראבין די שליא אויך דעם ארס וואו ענזין וועגן שידדן יך זאין וועג גייט אין דער זייט אונ אין וועג גייט אין דער זייט) וואו וועלן איהר באילן אונ מען קאר גיט אויך היינגען די שליא אויך אבנים מפני דרכי האמורי ווייל די אמורים פלעגן אזוי קאן. אונ דאם איז גיווען ביי זיי אזוי אפישוף קאר איר גיט אזוי קאן:

גמרא חולין דף פד ע"א

כלס ס' כלה כלי סחילין דהוי ומלכות דכריאה במוכן א"ר יוחנן הרוצה שיתעשר יעמוק בבהמה דקה. א"ר חסרא מ"ד ועשרות צאנך שמעשרות אמר רבי יוחנן הרוצה שתעשר יקום ביהמה דקה רבי יוחנן זאנך ווער עס וויל רייך ווערען זאל ער האנדלען מיט יונגע קהמות נער זאל זיי אויפ'

רש"י

כסא דחרשין ולא כסא דפושרין. עוב לטמות כוס של חכשות ולא לטמות כוס של מים פושרין טרשים הם את בעליהן. ואמר ר' יוחנן כסא דחרשין ולא כסא אדעווען אונ נאכדעם פארקויפין אבר רב חסדא שאי דכתיב ונשחרתו צאנך רב חסדא האט גינאנך נואם

דפורשין. וה"מ ככלי כותכות אבל בכלי חרס לית לובה ובכלי מוככו נמי לא אמרנא לא רבא שרי בכו ציביא אבל שרי בהו ציביא לית לן בה. וכו' ויש שרי בכו ציביא נמי לא אמרן אלא דלא ציין אבל ציין לית לן בה. ואמר רבי יוחנן מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאבדן. ילבש כלי פשתן וישתמש בכלי זכוכית וישבור פועלים ואל ישב עמקן. ילבש כלי פשהן בכיתנא רומיתא. וישתמש בכלי זכוכית בוונתא חיותרא. וישבור פועלים ואל ישב עמקן כתורי דנפיש פסידיהו. דרש רב עיורא זמנן אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנן אמר לה משמיה דרבי אסי מ"ד טוב איש חונן וכולהו יכלכל דבריו במשפט. לעולם יכלל אדם וילבש ויהכסה במה

לנוף: ציביא. שורש ציביא והתנין: ציין. הרתחה: מי שהניח לו אביו מעות. כלו מי שלא שרר במתן וקל בעניו לחזקו זה ליתדו: ילבש כלי פשתן. מהן יקרים ולפי דרכו למדנו שהעושה אלה מחזק מתן ויחזר חרס מהן: כיתנא רומיתא. יקר היה: כתורי. ישבור פועלים וימסור להם שוורים שלו להרוס והם יכתישו השוורים ויניחו ביערות וכדומים והמלאכל לא תעלה לבלוס שאינן חושפין לכן: טוב. איש חונן דלים ומלוה אותם ועוב המכלכל דבריו במשפט לפי היכולת הוא עומד על לרכיו ולא ככל חמות לבו: פחות ממה שיש לו. פחות מכדי היכולת. ובלבוש ויתכסה לפי היכולת שלא יתבייש. וכדכד אשתו יותר מכפי היכולת

וישתה פהות כמה שיש לו

געשוניגט צופראכין ויפסיד פועלים ואל ישב עמקן אונ ער זאל רינגען ארבעקער וצו די ארבעט וואס ער דארף אונ זאל גיט ויצען מיט וויא ילבש כלי פשתן ער זאל מאכן קליידער פון ליינוואנד ביהניא רופיחא מיניגט מען ליינוואנד פון קומט פון רוים וישתמש בכלי זכוכית ער זאל גיטען מיט גלעזערע כליים בוונתא חיותרא מיניגט מען ווייסקע גלאז מייערע וישבור פועלים ואל ישב עמקן ער זאל רינגען ארבעקער אונ זאל גיט ויצען מיט וויא כתורי דנפיש פסידיהו מיניגט מען דיא ארבעקער זאלין ארבעטין מיט אקסין אונ אז דער בעל הבית וועט גיט זיין געבן די ארבעקער וועט זיין פיל שארין (מען וועט זיי גיט געבן עכין צו דער צייט. וועלען זיי מאנער ווערען אינ פיינערין, אנדערע וועלען גענגה ווערען, אנדערע וועלען פארלארן ווערען אין די פעלדער אונ אין די וועלדער, אדער זיין וועלען אריין גיין עסין אין אפרעכער פעלד. וועט מען זיין צו געמען פאר דעם שארין וואס זיין האבין גיטאהן, אונ נאך אועלעק זאכין) דרש רב עירא רב עירא האט געטייטשט אפסוק אין זיין ליקשה זימין אפר לה משמיה דרבי אסי אקאהל האט רב עירא דאס גזאגט פון רבי אסיס וועגין ואז רבי אמי האט דאס גיזאגט וזימנן אפר לה משמיה דרבי אסי אונ אקאל האט רב עירא דאס גזאגט פון רבי אסיס וועגין ואז רבי אסי האט דאס גזאגט פאר דכתיב טוב איש חונן ויכלכל דבריו במשפט ווס מיניגט דער פסוק עס איז גוט אז אפגעקוש האט רחמנות אויף מענטשן, אונ ער גיט צדקה אונ פארבארגט געלט צו ארבעקע מענטשן, אונ ער פירט וייע זאכין מיט ארבעטן, וואס הייסט דאס מיט אקאהל האט רבי אמי אונ וישתה פהות כמה שיש לו אמענטש זאל אויסגעבין אויף עסין אונ פרינקען ווייניגער וויא זיין פאר מעגין ולמשל ער קען אויסגעבין אויף עסין אונ פרינקען נאך זיין פארמעגן, צועהן רובעל אונאך, פון דעקסטוועגין זאל ער אויסגעבין ווייניגער) הלכיש ויהכסה בפה שיש לו אונ קליידער זאל ער מאכן נייא

מיניגט דער פסוק מיט דעם ווארט געשקרות צאנף שמשמיה את בניו שעסקין מאכין זיין וייער בעל הבית, איז דערמייטש געשקרות צאנף. די רייך קייט וואס דוא וועקט האבין פון דינגט שעסקין ואפר רבי יוחנן נאך האט רבי יוחנן גזאגט כשא דרשו ואל כשא דרשו מען זאל געסער פרינקען אפוס וואקער פון מבשפים, אונ קען זאל גיט פרינקען אפוס ווארעקע וואקער, ווייל ווארעקע וואקער איז גיט גענוגט צום פרינקען ווען מלי ככלי פסידה דאס איז נאר אז די וואקער איז געווארעקט אין אפלי פון מעטאל וקופער געט פלעך אונ נאך אועלעק זאכין אאל גבל חרס לית לן בה אבער אז די וואקער איז געווארעקט איז ארבעטען כלי שארעט גיט ובעל פסידה נמי לא אפר אונ אז די וואקער איז געווארעקט אין אפלי פון מעטאל, ווען קען דאס שארין מאכין אלא דלא שרי בהו ציביא לית לן בה האט גיט אריין געלייגט אין די וואקער גראד ווארג אונ קיין בשמים אאל שרי בהו ציביא לית לן בה אבער אז ער האט אריין געלייגט אין דעם וואקער גראד ווארג ובי לא שרי בהו ציביא נמי לא אפר אונ אפילו ער האט גיט אריין געלייגט אין דעם וואקער גראד ווארג אדער בשמים, ווען קען דאס שארין מאכין אלא דלא ציין נאר אז די וואקער האט געקאכט אונ איז אפגעקליט גיווארין אונ איז נאר ווארעם, קען מען די וואקער פרינקען, ווארום די וואקער וועט קיין שארין מאכין אפילו מען האט אינווייניג נאר גיט אריין געלייגט ואפר רבי יוחנן נאך האט רבי יוחנן גזאגט מי שמתיה לי אביי סמת ורצה לאבדן ווען איינער האט געלט פון אירושא וואס ער האט גענומען פון זיין פאפער אונ ער וויל זיין געשווינגט פארלירען ילבש כלי פשתן זאל ער מאכין קליידער פון ליינוואנד וליינוואנד איז גיטען טייער אונ עס ווערט געשוניגט קאליגען וישתמש בכלי זכוכית אונ ער זאל גיטען מיט גלעזערע כליים, עס ווערט

שיש לו ויכבד אשתו ובניו וזוהר משה שיש לו שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם:

היה העולם אונן ער קוקט אויף גאט וואס ער האט
בשארפן די וועלט, וואס גאט וועט איהם געבן,
אזוי וויא ער האט רחמנות אויף זייא, אזוי וועט
גאט האבן רחמנות אויף איהם:

נאך זיין פארמעגן, ניט מיינע ער ויבד אשתי ובני
בייתר סתת שיש לי אונן ער זאל קליידן זיין ווייב מיט
זיינע קינדער מיט מערער וויא פיל זיין פארמעגן
איז, איבער זיין פוס שוה תלויין בו זייא קוקען נאר אויף
איהם וואס ער וועט זייא געבן והוא פליי במי שאמר

זוהר (אמור דף צו ע"א) ת"ת דלגילות יוד הא ואו הא

וביום הכזבים בהקריבם מנהה השקה לוי' בשבועותיכם מקרא קדש יהיה לכם וגו'. ר"ש פתח (דה"א טז) אז
ירכנו עלי היער ומפני י' זכאה חולקיהו דאינון דמתתלוי בשאריותא יממא וליליא
דירעין ארתיו דקב"ה ופתחיה בשמייה (כל יומא) ווי לאיטון דלא משתלבי בזורי' דהא לית להו חולקא בשמא קמישא ולא
תחתיהו ביה לא בהאי עלמא ולא בעלמא דחתי. מאן דזכי בהאי עלמא זכי בעלמא דחתי. דהכי תנין (שיר ז) דוכב
ספתי גסיס אע"ג דאינון דהואו עלמא שפוטיותיו מרחסן תמן זוריותא. ת"ת עד השתא ארקיבו ישראל תפוחת הארץ.
תפוחת הארץ ודאי. ואתפסקו ביה ואתקשרו בהואו קשורא. וזע"ג דלינא אשתה דינא בשלמא אשתה ביה (ס"א)
דעלמא אשתה ביה ואתקריבו בעלמא שמייה דחתי דליבו קדמאה מכל שאר תפוחא זמן קדמאה מתקרבא ולא מהואו
דמתתהר דהא אחידו קדמאה דישראל תחתיהו ביה בקב"ה הכא הוא. אמר קב"ה אלא יבנית לכון מן במדברא מהואו
אתר דארקרי שמיים דכת' (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ואתון מקרבין קמאי שעורים ורוא דמלא וזת תורת
הקבלת חסר דאזיהרהא לשי עלמא דלא יקריבו תחות בעליהון. וזי לאו. קמח שעורים זמינא דקרבא. וזמלה חתא
השתמודע מלה דחמרא. וזכאה חולקיהו דישראל דהא כ"י לא שקרת במלכא קדישא לעלמין כ"י תוהה (במדבר ה)
השר תשטה אשה הכת לישה בג"ג דינא דהאי אתתא מ'תרהא קא חתייח וזמן הוא אתרהא הואו דכתיב בה (משלי לא)
אשת חיל מי ימצא ורוחון מפנינים מכרה. (שם יב) אשת חיל עטרת צילה. והואו קמח שעורים דלייתיה הדיא אתתא.
מנהת קבלת חסרי הארקיבו הכר כ"י הכי אקרי. וע"ד בפניהם כתיב (במדבר כה) תחת אשר קנה לאלהיו קנאה הכא אתתהו
דמאן דמשקר בהאי ברית קנאה אתערת עליה. וע"ד קנאין פוגעין בו. ת"ת קמח שעורים האז עומר דכיון דהוא מטא
לריוחין דגרוכות מסקין מניה לעשרין מוטפס ב"ג נפח ודא שבע שבתות לכתר דמלקין שבע שבתות אליו חתא
מלכא קדישא לאזוונא בה כנכסת ישראל וכתבן אתתיהו ארקיבו וכתבן אתתיהו ארקיבו וכתבן אתתיהו ארקיבו וכתבן
ותתא וכד אתער מלכא קדישא ומטא ומנא דזוריותא כל חינון חילינא אתתער מלכא שיהודא עליה ואתתהו ארקיבו
בשעתא דמלקי לכון פתחיו וממרי (התלים קג) ו' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה. (שם לו) ו' בשמים
סודך. וכתוב (ישעיה נה) וכל עני השדה ימחהו כף:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם הלכות תפלה פ"ד מספר חסידים סימן 5

הואר ושמוי נסמן פן מלכד כנסמו על י"ס הכי העדיק מלכין
הזים שבאיך לזכב עבד קסנת קסנת לנך נגזר
השפילו וסכניטו להמסר זיך וזמה לא מסיה עמך כיון פן
יבאך לבלא שם כשם לא נוספ. ולא יהיה ילדך כהע עמך כיון
יהיה לו מים אה

הנהר ושבור בשפה פן תלכד ברשתו של יצר הרע דוא
זאלקט דיה היטען אונן זאלקט היטען דיין
נשקה טאקער וועסטו געפאנגען ווערען אין דיא
געץ פון גער ררע תפידה סארג בחיים וואס ער וויל
דיך פארשמוסין פון דאס לעבעדיגע לאנד תפידה
לדבר עבירה קסנה וואס ער רעט דיה און צו אקליינע
עבירה להפשיד לך גרויזה ער זאלקענען ציהען דיין
הארץ צו אנרויסע עבירה תפילת ותבניתו להספר
בך זאלקט איהם דערנעבערען אונן אינקערפעניג
מאבין ער זאל איבערגעבין ווערען אין דיין
האגם ואחא לא תהיה תפס ביי אונן דוא זאלקט גיט
זיין איבערגעבין אין זיין האגם פן יבאד לביא שנת
טאקער וועט ער דיה בריינגען אין גרוב גאש לא
טשא ער וועט דיה בריינגען אין אפיער וואס מען
דארף איהם גיט אויפבלאזן ולא יהיה יצוד דהי תפס
בך גאם לא על ידי תשבה לזרדא אויב דוא וועסט גיט

(א) חמשת דברים מעבדין את התפלה אע"פ שהגיע
זמנה. והנהגתו. ויכופו העיניו. וטהרת מקום
תפלה. ודברים החופים אותו. וכונת הלב: (ב) טהרת
ידיים כיצד רוחץ ידיו במים ער הפרק ואח"כ ותפיל. יהיה
מהלך בדרך והגיע זמן תפלה ולא
(א) תמושה דברים מעבדין את התפלה אע"פ שהגיע זמנה
פינף זאכין האלקטין אויף דאס דאוונגען
נדרף פינף זאכין טאר מען גיט דאוונגען אפילו עם
אין שוין געקומען די צייט צום דאוונגען פריה תיבם
דיין צו מאבין די הענט וכסוי תערה צו בך עקין די
ערה וטהרת מקום תפלה אונן דיין מאבין דעם ארמ
צום דאוונגען ודברים החופים אותו אונן די זאכין וואס
דארפין דיין מאבין דעם מענטש וכוונת הלב דאס
הארץ זאל פראקטין וואס די מויל רעט: (ג) פריה
תיבם כפי וויא אזוי זאל ער דיין מאבין דיא הענט
רוחץ זיי במים ער תפס וזאר פך תפלה ער דאוונגען די
הענט מיט וואקער ביו צום גליד ובינער ער שטאלער
ביין הייבט זיך און נאכדעם זאל ער דאוונגען תיב
תפלה אונן עם אין גענאנגען אין וועג ותיב וזו
תיב לי מים אונן ער האט גיט געהאט וואקער אע תיב

יהיה בינו ובין המים ארבעה מילין שהם שמונת אלפים אמה הולך עד מקום המים ורוחץ ואח"כ יתפלל. היה בינו ובין המים יותר על כן מקנה ידיו בצדור או בעפר או בקורה ומתפלל. בד"א לפניו. אבל אם היה מקום המים לאחריו אין מתיבין אותו לחזור לאחריו אלא עד מיל. אבל אם עבר מן המים יותר אינו חייב לחזור אלא מקנה ידיו ומתפלל: (ג) בד"א שאינו משהר לחפלה אלא ידיו בלבד בשאר תפלות חוץ מהפלת שחרית אבל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך מקנה ידיו בלבד ואחר כך יתפלל:

אם נה ע"י תפיסה לטורף. ולכדחוקך מעשך תלוס זכור נא לימים אשר יבאו ומגדו עובי הלפון. כי אם תמיד שאלה ואם לא ספיק נאשמת שאלה כונן. ומהם זר אלס שוב ויליךך בכל לבך וסכן לבך שום על כותן כליות ומה לא עיךך אל השמים ויאל סלךך בשפתה ואל ישיךך יס"ה בחיך וכלל יום וילגה שוב אל לבך כי חסר הנוש"ש תכיס הקב"ה וחקרו ידסם אל גניסס המר כי צמר ירכיון שיהיו כח נלרסם שסכוכ כח הסמיךין. ועוד חסר שיהגד מרדסם אל גניסס ים לרסם ארסרס קסרס ורסרס. גס סכסס אסר תלס נוסכרך וילכל לח נונכךך. ותגדו חכסס קסס תפלת. נאס תלס ככסס כח: ונאס יהוה רחוק מן המים

ביתו ובין המים ארבעה מילין אויב פון איהם גיו צום וואסער איז פיר הנהום שבת שהם שמונת אלפים אמה דאס איז אכט מילוענד איילין הולך עד מקום המים ורוחץ ואחר כך יתפלל גייט עד ביו צום וואסער אונ וואשט די הענט אונ נאכדעם דאווינט עד היה ביתו ובין המים יותר על כן אויב פון איהם גיו צום וואסער איז גיווען ווייטער פון אכט מילוענד איילין דארף ער גיט גיין צום וואסער קנח דיו בצדור או בגפר או בקורה ומתפלל נאל. ער אפווישען דיא הענט אן אשטמקעל האלץ אדער אן עדר אדער אן אבעלעק אונ ער דאווינט כמה דברים אחרים לפניו ווען זאגן מיר אז די וואסער איז ווייט פון אים אכט מילוענד איילין נאל ער גיין צום וואסער וואשין די הענט, נאר אז די וואסער איז פון פארונט, ניין וועט איז צום גיין נעבין דעם וואסער. זאל ער גיט דאווענן ביו ער וועט קומען צום וואסער אכל אם היה מקום המים לאחריו אבער אז די וואסער איז אינגער איהם אז ער זאל וועלען וואשין דיא הענט דארף ער צוריק גיין אין מתיבין אותו לחזור לאחריו אלא עד מיל איז ער גיט מחויב עד גיו צוריק צום וואסער נאר ביו אהחום שבת לבניו צוויי מילוענד איילין. אויב ער ווייס אז פון איהם צוריק גיינעדיג ביו אהחום שבת איז דא וואסער, זאל ער גיין צוריק אונ זאל וואשין די הענט אונ דאווענן אכל אם עבר מן המים יותר אבער אז ער איז אוועק גינאנגען פון דעם וואסער ווייטער וויא אהחום שבת אינו חייב לחזור איז ער גיט מחויב צו גיין צוריק צום וואסער אלא מקנה ידיו ומתפלל נאר ער ווישט אפ די הענט אונ דאווינט: (א) כמה דברים אחרים שאינו מספר לתפלה אלא ידיו בלבד ווען זאגן מיר אז צום דאווענן דארף ער נאר ביין מאכין די הענט בשאר תפלות בייא אנדערע תפלות ומעריב מנחה כוסף חוץ מהפלת שחרית אויסער די תפלה פון שחרית אכל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל אבער אין דער פריה דארף ער וואשין דעם פנים אונ דיא הענט מיט די פים נאכדעם זאל ער דאווענן אם היה רחוק מן המים אויב ער איז גיווען ווייט פון וואסער קנח דיו בגד זאל ער נאר אפ ווישען דיא הענט אילין ואחר כך יתפלל נאכדעם זאל ער דאווענן:

מאזן השוקה צו דיין בשעפער וועט דער נצר הרע נים איבערנעבעין ווערען אין דיין האנט יתחייקך בגפר תאיה אונ נאכט דיה דערווייטערין פון תאנות גשים זכור נא לימים אשר יבאו געדיינק נאר די מעג וואס דארפן קומען ופירוב סוב הצפון אונ פון דעם פיל גוטס וואס עם איז בעהאלמן ביו אם תשיב שאת אויב רוא וועקט גוט זיין וועט קען דיר מוחל זיין וואס לא תשיב לפתה תפאה רובך אונ אויב דו וועקט יום גוט ניין ביו צו דיא מיר פון דיין קבר וועט גייען דער שטראף פון דעם זינד אויף דיר ונחה בן אדם שוב וילצהך בכל לבבך אונ די כענששין וזהו קער צוריק צו דיין בשעפער מיט דיין גאנצין הארצין תהיו לבדך שלם על כותן כליות אונ בריית אן דיין הארץ זיא זאל זיין גאנץ מיט גאט וואס ער פרוכת דיא גרען פון מענש ושא נא עינה אל השמים אונ הייב אויף בייגע אויגן צום הימעל ורא אלהך בשפתה וועט גאט לייכטן צו דיר מיט פרייה זאל יכשילך יצר הרע בפרך אונ דער נצר הרע וועט דיה גיט מאכין שטרויבלען אין אעריה בייא דיין לעבין ובגל יום ויליה שוב אל לבבך אונ אלע מאנ אונ נאכט ואלקמו דיה כרעקענען אין דיין הארץ כי אחר המות יש חכום בפרך אז נאך דעם שטארבן ווערט מען גישטראפט אין קבר ואתה ידני של יתהם חסר אונ נאכדעם וועט זיין דער משפט פון דעם ביטערין גיהנם כי כפר יבבין שיהיו כח לאדם שסבל כח תסורין ווארם מיט ביטערקייט וועלען וייא ווייגען מען נאך נעבין כח דעם מענש ער זאל קענען אויסהאלטן דיא יסורים ועוד אחר שנגבל סדינה של יתהם יש אחרים קשים וסרס אונ נאכדעם וויא ער וועט שוין געשטעט ווערען פון דעם משפט וואס איז אין גיהנם איז נאך דא אנדערע משפטים שווערע אונ ביטערע גם הדיקא אשר תצא מבשרך יאלל את גבלהך אונ די ווערים וואס וועלען ארויס גיין פון דיין לייב וועלען אויפ" עסן דיין קערפער ואמר תחסי קשה רמה למת כחם בדרך חיי אונ די חכמים האבין גזאנט דער ווארעם וואס בייסט דעם מויזין איז דעם מויזין אזוי שלעכט וויא מען שמעכט מיט אנאדיל אין שעבעריגע פלייש:

כיו פסקי שטרות נגד מילוי ב"ן וי' ה' ו' ה' ותעשה ממנו צירוף והיה בניקוד ששי

י אָמַר אֱלֹהִים לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ
 אֲשֶׁר־יִקְרַב מִכָּל־זֶרְעֵכֶם אֶל־
 הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לַיהוָה וּטְמֵאתוּ עֲלֵיו וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ
 הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי יְהוָה: אִישׁ אִישׁ
 מִזֶּרַע אֲהֲרֹן וְהוּא צְרוּעַ אוֹ זָב
 בַּקְּדוּשִׁים לֹא יֵאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר
 וְהִנְגִיעַ בְּכָל־טְמֵא־נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ
 אֲשֶׁר־תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שֹׁכֶבֶת־זֶרַע: ה' אוֹ
 אִישׁ אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל־שָׂרָף אֲשֶׁר
 יִטְמֵא־לוֹ אוֹ בְּאָדָם אֲשֶׁר יִטְמֵא־

ג אימר להון דדריכון
 כל גבר די יקרב מכל
 בניכון לקדושה די
 יקדשוני בני ישראל קדם
 יי וסאובתיה עלוהי
 וישפצי אנשא שהוא
 מן קדמוי אנא יי: י גבר
 גבר מזרעא דאהרן הוא
 סגור או דאיב בקדושה
 לא יוכל עד די ידפי
 ודיקרב בכל טמא נפשא
 או גבר די תפוק מניה
 שכבת זרעא: ה' או גבר
 די יקרב בכל ריחשא
 די יסתאב ליה או
 באנשא די יסתאב ליה

ת"א אמר אליהם. בתרא קכ: ה' שר
 יקרב. ונשים עם מעילה: ה' שר
 איש שרצה אהרן. מנינה ד' ו' ת'
 עד אשר יסכר. ימות עד עס:
 והונע בכל טמא נפש. ד' קכ: סס

או איש אשר תלה. שכת סד ו' ת': או איש אשר יגע. שכת סס ב"ק סס בתרא שס נדה סס:
 רשב"ם (ג) אשר יקרב. לאכול:
 שפתיה חכמים

רש"י

(ג) כל איש אשר יקרב. אין קריבה זו אלא אכילה וכן
 מנינו שחמרה זוהרת אכילה קדושה בטומאה כל גישה
 בכל קדש לא תגע (ויקרא יב) זוהרה לאוכל למדוה
 רבותיו מג"ש ו' וז"ל לומר שהיב על הגישה שהרי נא'
 כרת על האכילה כלו את אהרן שהי כריתות זו אלו זו ואם
 על הגישה הייב לא הוצרך למיובו על האכילה וכן נדרש
 בת"כ ובי יש נוגע חייב א"כ מה ת"ל יקרב משיכשר להקרב
 שאין חייבין עליו משום טומאה א"כ קרבו מתיריו ע' וח"ת
 שלם כריתות בטומאה למה פ' כבר נדרשו במס' (טעמות
 ז) אחת לכלל ואחת לפרט וכו': וטמאתו עליו. וטומאת
 האדם עליו. יכול כבשר הכ' מדבר וטומאתו של בשר עליו
 וכטור שאכל את הטמא הכ' מדבר ע"כ ממשמעו אתה
 למד במי טומאתו פורחת ממנו צ' הכ' מדבר והו האדם
 שיש לו טהרה כטבילה: ונכרתה וגו'. יכול מלד זה לז'
 זה יכרת ממקומו וייתכב במקום אחר ת"ל אני ה' בכל
 מקום אני: (ד) בכל טמא נפש. במי טמאתו כמת:
 (ה) בכל שרץ אשר יטמא לו. כשעור הראוי לטמא

ס"ג ולמדוהו כטומיה כהקס וכו' יש נוגע חייב א"כ כו' כ"ל
 ס"ג על הגישה חייב לא הוצרך למיובו על האכילה ח"כ ע"כ כ"ל
 אין קריבה זו אלא אכילה. וא"כ נכנס אומא לך יקרב מיירי
 בגישה וקדשה לך א"כ לשוקח מן האכילה האמור עלו את אהרן
 אלוטער דה"ל אין טיטוין מן הדון. וי"ל ורקע נכנס וכו' ח"כ
 אין טיטוין מן הדון אבל דלוי שמיים טיטוין מן הדון: ע' כ"ל
 אינו חייב אלא א"כ קרב דבר העתיד את הקרבן האכילה דייטו
 מלג ותיקם דס: פ"ל לפי מה שפירשתי לפיל שהרי נא' כרת
 על האכילה כלו את אהרן שתי כריתות זו אלו זו ואם על וכו'.
 דמשמע דגם כרת זו את אהרן באכילה וא"כ לפ"ז מכ"ש קשה ג'
 כריתות ל"ל סא כבר נדרשו: צ' כטור עזקתי עניו כלו' שגדיו
 פליו שלא כטור עטומאתו דלו עזקתי קחי שגדיו לה טהרה דיקה
 סיס לו ל' וסוף טפח כטור שאלו כטור עטומאתו ובה דמקשה
 כס"י סאל אחר ספי' קריבה זו אכילה. י"ל כשלא נכלו זה הים
 לו למקנ' ג' כריתות מה לזכור אכילה וחד לאיסור גישה וחד
 כר' ג' לאלו קודם שקרבו מתיריו. אבל הטמא דפרש"י דלון חייב
 על הגישה למה ל' וכו': ק' דל"כ לא לכתוב אלא א"כ איש אשר יגע
 בכל שרץ והו אלו חשי טמא לו ל"ל אלא כל טמא דר"ק נוגע
 בשרץ טמא: ר' ו"א"ס והלא טומאת מה לר"ד: וכן כתיב שלא
 (ה) בכל שרץ אשר יטמא לו. כשעור הראוי לטמא

פירוש לתורה אלהים

(א) אמר אלהים נאג צו ויניא דאם ואל ויניא אויף דור
 דורות כל איש אימליקער מענטש פון די פהנים וואס
 ער נועט געבענען זיי האבן צו די קדשים וואס די
 יודין האבן פקדיש געווען נועט דער פהן עם וועלן
 עסין וטמאתו עליי אונ ויין מוכאזא איז אויף איהם
 געקומען ואל פאר שניטען ווערן דער מענטש פון
 פאר מיר זיי איד פון נאם: (ד) איש איש מביע אהרן

אימליקער מענטש פון די קינדער פון אהרן והיא
 צימע אונער איז קבעציג או יג אדער עם ריגים פון
 איהם זרע איז ער טמא בקדשים לא יאכל ואל ער גיט
 עסין קדשים יד בוי ער נועט ווערן ריין וינגע כל
 אונ ווער עם ריגים אן אזוי אמענטשין וואס ער איז
 טמא גינאריוין פון אמת או איש אדער מענטש וואס
 איז פון אים ארויס גינאנגען שקבת זרע: (ה) או איש

לֹא לְכֹל טַמְאָתוֹ: וְנֶפֶשׁ אִשְׁרֵי תִנְעַר
 בּוֹ וְטַמְאָה עַד-הָעֶרֶב וְלֹא יֵאכַל
 מִן-הַקֹּדְשִׁים כִּי אִם-רִחַץ בַּשֶּׁן
 בַּמַּיִם: וְיָבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחַר
 יֵאכַל מִן-הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא:
 הַגְּבֵלָה וְטָרְפָה לֹא יֵאכַל לְטַמְאָה
 בְּהַ אֲנִי יְהוָה: וְשָׁמְרוּ אֶת-
 מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עֲדוֹ חֲטָא
 וּמָתוּ בּוֹ כִּי יַחַלְלֵהוּ אֲנִי יְהוָה

לְכֹל סְאוֹבְתֵיהֶּ: : אִנְשֵׁ
 דִּי יִקְרַב בֵּיהּ וְיֵהִי מְסָאָב
 עַד רַמְשָׁא וְלֹא יֵיכּוֹל
 מִן קוֹדְשֵׁי אֱלֹהִן אִסְחִי
 בַּשֶּׁרִיָּה בַּמַּיִם: וְיִבְמַעַל
 שְׂמֵשׂא וְיִדְבִּיהּ וְבִהַר מִן
 יֵיכּוֹל מִן קוֹדְשֵׁי אֱרִי
 לַחֲמִיהּ הוּא: הַגְּבֵלָה
 וְתִבְרָא לֹא יֵיכּוֹל
 לְאַסְתָּאבָּא בְּהַ אֲנִי יְי:
 וְיִשְׁרוּן יֵת מַמְרַת
 מִיִּקְרִי וְלֹא יִקְבְּלוּן
 עֲלוֹהֵי חוֹבָא וְיִמְתּוּן
 בֵּיהּ אֲרִי יַחַלְוֵיהּ אֲנִי

ת"א נפש אשך תנע בן יבמות ענ
 מכוח יסודו ולא יאכל מן הקדשים

יבמות טד: וכל שמעט טסכ: כרבות כ טכתי יבמות טס: ואחר יאכל מן הקדשים: יבמות טד: נבלה וטרפה: מולין ק נדה
 טכ: ושמרו את: סכדקדקין טג: ולא יאכל: נדמים טה: ומתו בו: יבמות טז סנסכדקין טז: מולין קיג לכייתו: ז: אפי ה' סכסד: טג:
 רשב"ם (ח) נבלה וטרפה לא יאכל: אף ע"ש שמליקת העוף

שפתי חכמים

כריך חלל רק סכרז שמש כמו טומאה טרן סנלמך טמא טז
 סכרז: וי"ל דלא בא חלל לגמד טומאה מה מיומאה טרן מה
 טומאה טרן לריך סכרז שמש אף טומאה מת כן טלל המלך
 משנכנס מקלח יום ז' טוף סכרז לוי שנקלח סיום ככולו: מלחה:
 ש דל"כ אשך יטמא לו ל"ל מתי באדם לבל טומאתו שמיטין לו:
 ת שט"ס שאלים טומאתו מת שמיירי ביה קלח מ"ט סכ ככלל
 לכל טומאתו שכל חלה טומאה חרס סכ: ה"ל דהל"ל נפש אשך חנם
 בסס: ב סירוס סחי מן הקדשים ולא כל הקדשים דמשמע מקלח
 קדשים ככלדש' טרומה מירי: ז' ק"ג"ל ככר כחיב נבלה ומרפס
 לא יאכל: וסל דלמך לענין הטומאה סוכיר וכו' סירוס לא סיה
 לסוכיר על אכילה חלל רק לענין סיומאה לומר שסל חלל וכו'
 ונה שטמך חלל טומאה חרל"כ בניה הכליטה סיי"כ כפ' אחרי טוט
 בעקוב אשך חלל נבלה: ד וחו"מ מה לריך רש"י נקבוט בניה
 שאין טממא כן סיה לו לומר שסל חלל נבלת טוף סוכר טיה סיה
 שנהקס נבלת טוף סוכר ולא נקט נבלת כהמס משום דבקלח כתיב
 ולין מטמאה כמנע וכמנא ולי מדכר נבלת כהמס סל מטמא
 דמטמאה דוקא בחלילה לפי שסל יאכל נבלת טוף סוכר אינ' יס
 טומאה מנע ומנא חלל טומאה חלילה כו': ה סירוס ושמרו ארלטיל קלי דמירי נחומה כדסכש"י למיל: ז' הקס סכ"ח יס

כשעורו לעמא ש וזהו כוית: לכל שומארו. לרבות נגע
 כזו וכהת ת נדה וילדת: (י) נפש אשר תנע בו. כחלח
 הטמאים א הללו: (י) ואחר יאכל מן הקדשים.
 נדע כיבמות כתרומה שומח לאכלה ב בהערב השמש:
 מן הקדשים. ולא כל הקדשים: (ח) נבלה וטרפה לא
 יאכל לטמאה בה. לענין הטומאה סוכיר כאן ד שסל
 חלל נבלת טוף סוכר שאין לה טומאה מנע ומנא ד חלל
 טומאה חלילה ככית הכליטה חסור לאכול בקדשים ו"ל
 וטרפה מה טיה כמניו טרפה יאל נבלת טוף טמא שאין כמניו
 טרפה: (ט) ושמרו ואתו בשמרתיו. מלכלול תרומה
 ה כקומלח הנוף: רבות בו. למנעו טמא מיתה ו ירדי
 טומאה חלילה ככית הכליטה. וי"ל כדש"י כולה לוכיח מה שנהקס
 נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה בחלילה ר"ל בחלילה שמשלה
 נ"כ כיבמות וכמנא כמנא אר מדכר נבלת טוף אחי סוכר
 טומאה מנע ומנא חלל טומאה חלילה כו': ה סירוס ושמרו ארלטיל קלי דמירי נחומה כדסכש"י למיל: ז' הקס סכ"ח יס

פירוש לתורת אלהים

אָדַר אַקְעִנְשִׁי וְנָאֵם עַד נֹעַם אָרְרִינָן אֲשֶׁר אֲשֶׁר
 יִסָּא לִי אֲזוּי אֲשִׁיעֹר וְנָאֵם אִזוּ סְמָא וְאֲזוּי גְרוּיִם
 וְיִיא אִיין אַרְבִּיִם אִזוּ בְּהָדִם אָדַר עַד נֹעַם אָן רִדְעִן
 אֲמִינְשִׁי אֲשֶׁר אֲזוּי אֲשִׁיעֹר וְנָאֵם אִזוּ עָנֵן וְעָרְשִׁם
 דְּעַר פִּון סְמָא דְּהִינְנוּ אֲזוּי גְרוּיִם וְיִיא אִיין אֲיִילְבִּירְטִים
 אָדַר לְכֹל סְמָאִיהּ צוֹ אֲלַע מִסְמָאֵת עַד נֹעַם סְמָא
 נֹעֲרִין דִּרְדָּה אֲנַעְרַע מִסְמָאֵת דְּהִינְנוּ עַד קָאֵם אָן
 גְּרִירְטִים אָזִב אָדַר אַנְדָּה אָדַר אֲיִילְרֵת: (ט) נֶפֶשׁ דְּעַר
 קְעִנְשִׁי אֲשֶׁר הֵנֵּב בּוֹ וְנָאֵם נֹעַם אָן רִדְעִן אֲיִיעָעִם פִּון
 דִּי מִסְמָאֵת וְסָמָא נָאֵל עַד סְמָא יִיין בּוֹן נֶאֱכַם וְלֹא
 יֵאכַל אֲזוּ עַד נָאֵל גִּיִּם עָסִין קְדָשִׁים כִּי אִם רַחֵן נָאֵר אִזוּ
 עַד נֹעַם מִגְּבִילִין יִיין לִיִּיב אִין וְנָאֵקֵר: (י) וְיָבֵא הַשֶּׁמֶשׁ
 מִצִּדָּה ה' (ז) [כעט] י לל קטב טלל יאכל כסן טמא סיומה טלל: איש איש מורע אלהים והוא ליום או אז בקדשים לא יאכל עד אשך יסכנ:
 בקדשים לא יאכל ודאם איז אסצה לא תעשהו אפון וואס

אזו די זון נועם אונקער גיין וסחי נועם ער נוערין
 ביין ואחר אזו דר נאך קענ ער שוין עסיין פון קדשים
 רש"י שרייבס דאם קיינב קען תרוקה קענ ער עסיין
 כי לחמו היא ווארום דאם איז יוין גרויט: (ח) נבלה
 אונקלוס אונ אסרפה לא יאכל צאר ער גיין עסין צו
 קמא ווערין אפן אר (עין רש"י) אפי"ן אר קיין נאם:
 (ט) ושחי אונ וייא זאלין היפען מיין היסונג וייא
 זאלין גיט עסיין תרוקה ווען זיי זענען קמא ויא ישא
 אונ וייא זאלין גיט סךאנין איקער דעם א עבירה
 ווארום אז וייא זעלן עסיין תרוקה ווען וייא זענען
 קמא ויפתי בו וועלן וייא גפייט ווערין פריי שמיס
 כי יחללו ווארום זיי זעלן פסול מאכין דר תרוקה
 איש איש מורע אלהים והוא ליום או אז בקדשים לא יאכל עד אשך יסכנ:
 איז קמא פאר גיט עסיין תרוקה אונ גיט קדשים:

מִקֶּדְשָׁם: וְכִרְדֵּךְ לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ
תּוֹשֵׁב בְּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ:
יֵאָכֵל וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נַפְשׁוֹ קִנְיִן כַּסְפּוֹ
הוּא יֵאָכֵל בּו וְיֵלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֵאָכְלוּ
בְּלַחְמוֹ: יֵב וְבַת בַּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ

יֵאָכְלוּ מִקֶּדְשָׁם: י וְכֹהֵן לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ
 תּוֹשֵׁב בְּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ
 יֵאָכֵל וְכֹהֵן אֲרִי יִקְנֶה נַפְשׁוֹ
 קִנְיִן כַּסְפִּיָּהּ הוּא יֵאָכֵל
 בֵּיתוֹ וְיֵלִידוֹ בֵּיתָהּ אִינוּן
 יֵאָכְלוּ בְּלַחְמֵיהֶם יֵב וְבַת
 בַּהֵן אֲרִי תִהְיֶה לְגִבּוֹר

ת"א וכל זר לא יאכל קדש. סמיהם כני יבמות כח עט כסוות כס קידושין סס סנהדרין
 סס עכות יח כריסות ד: חושב פסן. יבמות עט קידושין ד זכוסים פס ד: זכוס ד ירקס.
 יבמות ס ו כסוות ס: קנין כספין. יבמות פח. כסוות כח. גישין פכ סה. קידושין ס: וילי ד ימו. גישין פג נס מד: זכס ספן.
 יבמות שט ספ טפ ו"ג. ססר כווסר ס' משפטים ופ' ויקראס ופ' קדושים:

רשכ"ם
 שדומה לנבלה: (ז) וכל זר לא יאכל

בעל הזורים
 (ז) חושב כהן ושכיר. צניע' זס קנין קנין טולס וקנין קנין ששים:
 (יא) וכל ס' דין. וליך ויכלן כוסס אלו מלך וכלן. וזוס שאפרו
 יוכנס ישמעאל כן סולי' יששכר ככוסס גדולה שהיה לדיק רכס
 לוכלי שלמנו ואל נמצא וסר צניע'. וזס וכלן כי יקנה שהיה לו הכנס קניני נטשות ולכן הוא הלש ססוק שהיה לדיק לכל וילן
 כוסס אלו וכל יוכלן כרסעו לכן הוא סוף פסוק. ד"ל לפי שהיה כוסס קניניו כהנה מאשר לא להס על כן
 יוכלן כוסס אלו מלך וכלן: בלחמי. ג' סכל. וליך נשמחס ען נלחמנו ט"כ בלחמנו קדמו טוד שכלכו נגוה מעט מרכ נפוסס וקסס
 רש"י

למנוס מסיכין למנוס שהו עמיחס בירי שמים והלא קי"ל כל
 מיקח האמריה בחורס ססס למנו אלא חק' וכו'. וסניח סדכר
 על"ט. וי"ל דכ"ט מוסיח דכס בירי שמים סיו דחא קדשס ססס
 תוורים מתווסס דחא סוסר לסלו קדשס בסומכר שמש אפ"ה
 סס לכל קדשס כוועמסס הווק לינו ח"ע בירי אפס דויל"ג אכילת
 קדשס מביחח מקדס כהיקס ויבחה מקדס כוועמסס סקל ס' ד"ש שלין
 לכמיס ונכסס כי אה מקדס ס' מעח תווסס סקל ס' ד"ש שלין
 ח"ע בירי אדס. ועי' ל' דכ"ס י"י ל' עיל כס' כי תוריע כלל קדס
 לרבות אה סתרוסס ח"ע מיקח שאלמר כחמוסס סוס ככס כמו
 אכילת קדס. ועי' דהר"ד דייקא לכמיס ומנו כו וכו' ח"י ס'
 דקסס כלל ח"י ס' אלא ח"י ס' מוככ לתלחל מתקדס על ומנו
 כו וכו' ח"י ס' גמלן לוסיע שלמית חרות וווס מוסס בירי ס' ח"י
 לא מוככ שהו ססס וכן שכיר לחסו מעיסי קנין שנים סססוד
 וספ"ס לין חוכל כחורוסס וכו' לא חילוקין נלכנס שכיר שלינו
 אכל נלכס שקניו לו מד היולל וכלל בסמוסס לכן אלש"ך
 חושב וסכס"ס: ס דק"ל ס' כסוקא עלמניו משמע שלין ווסו קניו לו וכלן ככוס בירי יקסס וכו'. ומסין דלעיל מדכר כסכר עכ"ל

שמים: (ז) לא יאכל קדש. כהונה הכתוב מדכר שכל
 הענין דבר זה: תושב בהן ושכיר. חושב על כהן
 ושכירו ז לפיכך חושב זה נקוד פתח לפי שהוא זכור וחיצו
 חושב זה נלכע שהוא קניין לו עד היוצא לחיצו שכיר זה קנין
 קנין שנים שיואל כש ח כל' ולמדך כאן שלין גושו קניו
 לאדונו לאכול כתרומתו: (יא) וכוהן כי יקנה נפש. עכ"ל
 כעניי שקמו מ' לגושו: ויליד ביתו. אלו בני השפוחות
 וחסת כהן וכלת כתרומה מן המקראס הוא שפח היא קנין
 כספו ועוד למד ממקראס אחר כל מהור כביתך וגו' כספר"ה

פירוש לתורת אלהים
 כוונתו: ה' ולין לסקסוס ד"ל אלו לכוס חושב שקניו לו עד היולל
 ח"י כיון שילא כש ד"ל ד"ל לא ככוס שכיר הוא מוקנין קבה
 אכל נלכס שקניו לו מד היולל וכלל בסמוסס לכן אלש"ך
 וכלן ככוס בירי יקסס וכו'. ומסין דלעיל מדכר כסכר עכ"ל

ועקם יאמר לא יאכל קדש זאל גיט עסי תרומה:
 (יא) וכלן כי יקנה נפש און אז אכנה וועט קויפען
 אקענטשין אעבר פנעני קנין כספו ער וועט איהם
 קויפען פאר זיין געלט הוא יאכל בו מענ דער קעקב
 עסי תרומה ויליד ביהו און דיא קיגערע וואס זיין
 שפחה פנעניית האמס ניבארין פון אידיזישען קעקבם
 הם יאכל קענין זייא עסי תרומה: (יב) ובת כהן אוב
 אקאקטער פון אכנה כי תהיה לאיש דר אז זיא וועט

סענות
 (ז) [כס] [לאו קנט] שלם יאכל כל זר פומנס וככוסים סנקללו
 פומנס עמלל וכל זר לא יאכל קדש:
 (סס) [כסל] [לאו בעד] שלם יאכל חושב כסן ועכירו פומנס
 כנוככ שלמח חושב כהן ושכיר לל יאכל קדש:
 (שס) [כסכ] [לאו קטס] שלם יאכל מל קדש פומנס. ונלמד
 עני"ש שלמח חושב ושכיר כססס וכן כתיבוס מה חושב
 ושכיר שלמח כססס כל מלל סוסר ני"ף חושב ושכיר סלמור
 כחמוסס כל מלל סוסר כה' ו"ה לכל סלס סקדסס:
 (יב) [כסנ] [לאו קנו] זכס זכס כי חסיס נליש זר סיס כסרות
 פומנס ומה ושק שסל' זכס כהן כי חסיס נליש זר סיס כסרות
 סקדסס לא סלל:

השם
 אפילו דער ישראל איז אקגעבט ביי אפאן. פאר ער איך גיט
 עסי תרומה און גיט ביכורים וואג גיט אנגעקער קדשיום:

איז יֵאָכְלוּ אִיך בֵּין גַּאָט אֵיך טוה אײך
 הײלִיקײַן: (ז) וְכֵן יֵאָכֵל אֵיך אֵיִשְׂרָאֵל זֶאֱל עֵסִין
 תְּרוּמָתְךָ וּשְׂכִיר כָּהֵן אֶקְרָעְכֶם פֶּהן דָּעַם בְּהֵן וְנָאָם עֵר
 אֵיך אֵיִשְׂרָאֵל אַז בְּהָאָם שׁוּיִן אֵיִהֵם גֵּדִימֵם וְעֵקָם יֵאָר
 אֵז בְּהָאָם גֵּיט גְּוֹאַלֵם אֵרִיִּים גִּיִן פֶּרִיִי בַּעֲרָט מַעַן
 אֵיִהֵם דָּאָם אֵיקְעֵר אֵז עֵר זָאָר דִּיעֵן בִּזוּ יוֹבֵל דֵּעֵר
 וְעֵרֵט גְּרוֹפֵעַן וּשְׂכִיר אֵז עֵר דֵּעֵר גְּרוֹנְגֵּעֵנֵר פֶּהן
 דָּעַם בְּהֵן וְנָאָם עֵר בְּהָאָם גֵּאָה גֵּיט אֵרִיִּים גֵּדִימֵם דִּיא

וְכָל עָרֵל וְגו' וְנָאָם אֵיך אֵיך אֵיך אֵיך אֵיך אֵיך אֵיך אֵיך אֵיך
 גִּיט נַעְמָלָה נוֹיִיל זֵיעַע בְּרִידֵעֵר וְעֵנְעַן גַּעְשְׂאָרֵבִין פֶּהן דָּם
 פֶּל זֵיִן. דִּרְיֵבֵעֵר בְּהָאָם מַעַן אֵיך גִּיט נַעְמָלָה. פֶּהן גִּיט עֵסִין
 תְּרוּמָה דָּעַם דִּין לְעִרְיָהּ מַעַן מִיִּם אֶתְּרֹבֵה שְׁנֵה פֶּהן קַרְבֵּן פֶּסָח:

ובת כהן כי תהיה לאיש דר וגו' ונאם איז אפצות לא תעשה:
 אוב אקאקטער פון אפאן האמס חתונה געמאכט מיט אלץ
 אדער מיט אֵיִשְׂרָאֵל פֶּהן זײַ גִּיט עֵסִין תְּרוּמָה וואג גיט קדשיום.

יֵקֵל דר לא יאכל קדש. ונאם ונענין צנויי מצות לא תעשה
 אֵיִשְׂרָאֵל פֶּהן גִּיט עֵסִין תְּרוּמָה וואג גיט ביכורים, און

זר הוא בתרומת הקדשים לא
 תאכל: ובת פהן פי תהיה אלמנה
 וגרושה וזרע אין לה ושבה אר
 בית אביה פנעוריה מרחם אביה
 תאכל וכרזר לא יאכל בו: ואיש
 כי יאכל קדש בשגגה ויסף
 חמשתו עליו ונתן לכהן את
 הקדש: ולא יחללו את קדשי
 בני ישראל את אשר ירימו ליהוה:

חילוני היא באפרשות
 קדשיא לא תיכול :
 י ובת פהנא ארי תהי
 ארמלא ומתרכא ובר
 לית לה ותתוב לבית
 אבוהא פרכיותהא
 מלחמא דאבוהא תיכול
 וכל חילוני לא ייכול
 ביה: ויגבר ארי ייכול
 קדשא בשלוי ויסף
 חומשיה עלוהי ויתן
 לכהנא ית קדשא:
 טולא יחלון ית קדשיא
 דבני ישראל ית די
 יפרשון קדם י:

ת"א היא כתרומת הקדשים. יבמות טו. קידושין כט. ונת כהן כי חסיה אלמנה. יבמות סח סוסה כו קידושין עד: וזכע חזק לה. יבמות טו קידושין ד סד כדס עד: ושבה אל בית אביה. יבמות סח טו וס"ג. מלחם אביה חסיה. יבמות סז: וכל זר לא יאכל בו. ט"ס סח: ואיש כי יאכל. עירובין נב וימא ס מליעל לט מעילה יט: ויסף חמשתו עליו. יבמות טו מליעל לר חולין קל: ונתן לכסן חמ הקדש. ספחים נב מליעל נד: ולא ימללו. סנהדרין פג זכמים ג יב מה מו חמורס נדס לב: בעל המורים

קדש . תרומה: (יד) כי יאכל קדש. תרומה: שפתי חכמים

דכוכס: (יג) כנעוסי. מלא וי"ו לומר לך שזין בין נעוסי רש"י

וכאן מדבר בסדר כנעמי: דק"ל פשיעס חסיה לאס זר דסאס
 אסורס לקרוכיס ומסרן דלוי וישראל נקדלס זכ אללה: כ כנעמר
 אט"ס פשיעל זכע מליעל חסר סכסא כהן אט"ס לה סחלכ אס יט
 זכע ממנו: ל אט"ס ספסוס סוס סוכרן לומר כאן מפני שזין כוונת
 סמורס להודיע סהסר כמנון מן סקדקס חלל כולו חסר וכס
 כהן כי חסיה אלמנה וגי' ולס זכע ממנו חל סחלכ כתרומה:
 ס חלכ חסר יתימס חסרת אט"ס דגיי' דכסס אט"ס עת כעלה אט"ס כ
 עת סכן הכי סוס כחי' וליכס חסרת לסוק לניכס אט"ס: הכי לענין
 חמורס אט"ס: אט"ס סוסכס ורטו כסכס כחי' מדכתיב וזכע זין לט:
 ג עסוס דכל ספרסס כולס כתרומס מייכרי' ודלל כסכס"ס ספרסס
 עג"ס דקדש קדש דכתיב גיי' כעסור כעסרי' סקדש מן היטס:

(יב) לאיש זר. ללוי וישראל: (יג) אלמנה וגרושה.
 מן האיס הזר: וזרע אין לה. ממנו כ: ושבה. הא אם
 יש לה זרע ממנו ל אסורס כתרומה כ"ז סזורע מ קייס:
 וכל זר לא יאכל בו. לא נא חלל להזיל חת חלוק
 סמותר כתרומה זרות חמרתו לך ולא חנינות: (יד) כי
 יאכל קדש. ג תרומה: ונתן לכהן את הקדש. (ת"כ)
 דבר הראוי להיות קדשם שחינו פורע לו משותף חלל פירות
 של חולין וכן נעשין תרומה: (טו) ולא יחללו וגו'.

פירוש לתורת אלהים

אישראל לא יאכל בו קמארין גיט עסין תרוקה: (יד) ואיש
 אונ אישראל אדער אלוי כי יאכל קדש או ער וועט
 עסין תרוקה. בשגגה אום גערין ויסף זאל ער בעצאלין
 דאס קרן אונ זאל גאקמוסיף ויין אפינפשמעל ונתן אונ
 ער זאל געבין צום פהן אנעלכעס נואם קען ויין
 תרוקה ער זאל גיט געבין געלם גאר פירות פון
 חילין אונ די פירות ווערין תרוקה: (טו) ולא יחללו אונ
 ויין זאלין גיט פאר שפמען את קדשי בני ישראל דאס
 הייליגקייט פון די יידן מיינט מען די תרוקה את
 אשר נואם זיי וועלן אפ שיידען פון גאמס ווענין:

יין אווייב צו אפגעקערן צו אגוי אדער צו אישראל
 היא בתרומת קמאר ייא גיט עסין תרוקה: (יג) ובת פהן
 אונ אז ריא סאקמער פון דעם פהן איז גיטארין
 א אלמנה איהר סאן דער ישראל איז גישמארקין
 אדער גירשה ויא איז גיגט גיטארין פון דעם ישראל
 וירע אין לה אונ קינדער קאם ויא גיט פון דעם מאן
 ושבה זאל ויא זיך אום קערין צו איר סאקמערס הויז
 כנעריה אוי ויאי איהר יוגנט סתם אביה פון איהר
 סאקמערס בריש מיינט מען תרוקה מען ויא שוין
 עסין וכל זר אונ אימליקער פגעמערער אלוי אדער

מצות השם

(טו) [כד] (לא קען) שלל לאכול סכל דסיינו סדכ שלל ניטל ממנו תרומה ומעשבות כ"ט' ולא ימללו חמ קדשי בני ישראל חמ
 חסר ויכינו לה:)

זיי תרוקה אונ מעשר. גאר די תרוקה אונ מעשר עסס דער
 פהן אללין. ער דארף זיי קיינעם געבין גאר אפ שיידין די תרוקה
 אונ מעשר פון די תרוקה דאס מוז ער:

ולא יחללו וגו' דאס איז אמצות לא לעשות מען קמאר גיט עסין
 תבויאת אדער פירות ביי מען שייטם אפ פון ויאי תרוקה אונ
 מעשר. אונ דער פהן נואם קאם תבויאת אדער פירות פון זיין
 אייגענע פעלדער. קמאר גר זיי גיט עסין ביי זר שייטם אפ סן

והשיאו אותם עון אשמה באכלם
את קדשיהם כי אני יהוה
מקדשם: פ שלישי ו ידבר יהוה אל
משה לאמר: י דבר אל אהרן ואל
בניו ואל כל בני ישראל ואמרת
אלהם איש איש מבית ישראל
ומן הגר בישראל אשר יקריב
קרבנו לכל נדריהם וכל נדבותם
אשר יקריבו ליהוה לעלה:
לרצנכם תמים זכר בבקר
בכשבים ובעזים: כ כל אשר יב

סו ויקבלון עליהון עון
והובין במיכליהון
בסואבא ית קודשהון
ארי אנא יי מקדשהון:
י ומלי י עם משה
למימר: יי מליל עם
אהרן ועם בנוהי ועם
כל בני ישראל והימר
דהון גבר גבר מבני
ישראל ומן גיוריא
בישראל די יקריב
קורבניה לכל נדריהון
ולכל נדבתהון די
יקרבון קדם יי לעלתא:
יי לרעוא לכון שלים
דכורא בתוריא באמריא
ובעזיא: כ כל די בית

ת"א והשיאו אותם עון אשמה
סנה"ל: ו ידבר ה' אל משה
לאמר: ססמים עב תמורה: ו: א
עזים: כיר כס: אטו

איש מבית ישראל. כיר סב מנחות מג חולין יג: אשך יקריב קרבנו מנחות קד: לכל נדריהם ולכל נדבותם. כיר סב: כל אשך בו עוס. תמורה ה: ו:

בעל המורים
לנכות חלל ו' חדשים נכנר: (סו) והשיאו. ב'. הכה. ואידך
והשיאו כל ישראל אל השיר בענין אכשלוט כפלה עתון לו כ' ישי'
בזמן לו לרפתו ויבו והשיאו אותם עון אשמה. י"א סעמים מזכיר הקדשים בזאת ספרטב (מן איש איש מזרע חכרן עד כי מי ס'
מקדש דחד לגופים) כנגד י"א דברים מקדש: כאלס. ב'. הכה. ואידך כלל מעטור הספק דאוכל סרומה
שפתי חכמים

רשב"ם
(מז) באכלם. הזרים: את קדשיהם. תרומה:
ס' דק"ל הא דכך חבל התרומה כיון שלריך לשלם ולמה כתי' ויתון
לכפן חת הקדש: ע' ס' נאלס שדעם המתבטס הוה שלם יחללו
עובד למעלה חל ויתורו מקדש בני ישראל כל' ויכרו בהם שלם
יהללו וישיאו חל עלמס פון כשיאכלום בשומאס. ולפירך כתב
ואין לזרף כי ככה אשכר שיפודש ולא יחלל על עמיו שלם יאכילו
לזבים: הדיאם: פ' ל' וסס כפרים ואלכד קודם הסרבה חייב
במתינות: ב' וסס נאלכד חינו חייב במתינות: ק' שלם חלמך
אס חשב נכניו להפיה נזר יביא נזר ל"ס להפיש יבו. ו"א

להכילם לזרים: (עו) והשיאו אותם. חת עלמס עטנו
עון נאלכד חת קדשיהם שחובדלו עתם סרומה וקדשו
ונלסרו עליהם. ואונקלוס שתרנס כמיכליהון כסואבא שלם
לזרף ע תרנמו כן: והשיאו אותם. זה חחד מג' אהים
שהיה רבי ישמעאל דורס כחורה שמדברים בלדס עלמנו וכן
(במדכר 1) בזום מללח ימי נזרו יביא אותו הוא יביא א"ע
וכן (דברים לד) ויקברו אותו בניו הוא קבר חת עלמו:
(ית) נדריהם. הרי פ עלי: נדבותם. הרי צו ו: (יע) לרצונכם. הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני
שיהא לכם לרצון. ואיזהו הראוי לרצון: תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים. אכל בעולת העוף א"ל חמות וזכרות

פרוש להורת אלהים
עם ננענהין צו גאם יליה פאר אקרפן עולה:
(יט) לרצונכם ואלט איהר ברענגען אזוי אקרפן עם
ואל אייה בויליגען פאר סיר אונ עם זאל זיין רצון
צו אייה איז דער פסוק ספורש וועלכער קרפן איז
ראוי עם: זאל זיין לרצון קמים דער קרפן זאל זיין
נאנין אן אפעלער אונ זאל זיין זאכר פאר אז איהר
וויילס ברענגען דלם קרפן פון רינדער אדער פון
שאף אדער פון ציגין זאל זען זיין נאנין אונ זאכר
אונ אז איהר וויילס ברענגען אעולה פון עופות
אפילו ניט זאכר אונ אפילו ער האט אפעלער איז
אויך קשר נאר אז עם פעלם איין נאנין זאכר איז
אפילו בייא עופות פאר פאר אקרפן עולה: (ס) זל

והשיאו אותם אונקלוס
זיך פראגין זון אשמה איין עבירה באכלם או זיי וועלן
עסקין דיא הייליגע תרומה די ווארום איהן גאט בין
זייער הייליגער: (ט) וידבר אונ גאט האט גירעם צו
כיתה אזוי צו זאגין: (יט) דבר אל אהרן ביד רד משה
צו אהרן אונ צו זייער קינדער זאל כל אונ צו אלע
ידין וצמרה זלמס אונ דוא אילקס זאגין צו זיי איש
איש מבית ישראל אישליכער טעקטש פון די וידין זון
אונ פון רעים נר וואס, ער וואקמס צווישין די וידין
זיך צמרה דקדו וואס, ער וועט מקריב זיין אקרפן ואל
נדבותם צו אלע זייערע נדבות דהיינו ער האט גאנמ
די פסקמה זאל זיין אקרפן עולה אשך וואס זיי וועלן

זיך פראגין זון אשמה איין עבירה באכלם או זיי וועלן
עסקין דיא הייליגע תרומה די ווארום איהן גאט בין
זייער הייליגער: (ט) וידבר אונ גאט האט גירעם צו
כיתה אזוי צו זאגין: (יט) דבר אל אהרן ביד רד משה
צו אהרן אונ צו זייער קינדער זאל כל אונ צו אלע
ידין וצמרה זלמס אונ דוא אילקס זאגין צו זיי איש
איש מבית ישראל אישליכער טעקטש פון די וידין זון
אונ פון רעים נר וואס, ער וואקמס צווישין די וידין
זיך צמרה דקדו וואס, ער וועט מקריב זיין אקרפן ואל
נדבותם צו אלע זייערע נדבות דהיינו ער האט גאנמ
די פסקמה זאל זיין אקרפן עולה אשך וואס זיי וועלן

מום לא תקריבו כִּי־לא לרצון
 יהיה לכם: ^{כא} ואיש כִּי־יקריב זבח־
 שלמים ליהוה לפלא־נדר או לנדבה
 בכקר או בצאן תמים יהיה לרצון
 כִּרְמוֹס לא יהיה־בו: ^{כב} עורת או
 שבור או־חרוץ או־יפלת או גרב
 או ילפת לא־תקריבו אלה ליהוה
 ואשה לא־תתנו מהם עֲרֵה־מוֹזַבַּח

מום לא תקריבו ארי
 לא לרעוא יהי לכוּן:
 כאונבר ארי יקרב נכסת
 קודשא קדם יי לפרשא
 נדרא או לנדבתא
 בתורי או בענא שלים
 יהי לרעוא כל מומא
 לא יהי ביה: ^{כב} עור
 או תבור או פסיק או
 יבלן או גרבן או חוון
 לא תקריבו אליו קדם
 יי וקודבנא לא תתנו
 מנהון על מדבחא קדם
 ת"א די לא לרצון מנחות כה:
 חמים יהיה ללכוּן מנחות זו
 נכיות לג' על: כל מום. כ"ה כז מנחות כז ככורות לג: או גרב או ילפת.

נכיות לג' על: כל מום. כ"ה כז מנחות כז ככורות לג: או גרב או ילפת. נכיות על מנחות ז: וחס לא תתנו מוס. יומא כב: על המזבח. תמורה ז:
 שפתי חכמים

מ"מ למה לנשי' למינקס בדבורו כיון שזיכר להפריש שמיטא
 שדבורו הוא. וז"ל שלם תאמר שהפריש כהמה ואז"ל לא יהיה
 ספרס בין דבר לנדבה ל"ס בדבורו אם ואמר הכי וזו ה"ו הכי עליו:
 ר"פ' מין טורת תואר לנקס כלומר דכסה טורת שהכי כל פנין
 הוא הוא כל' זכר רק הוא שם דבר כמו טוכון אלף שם טוכון הוא
 כל' זכר וספ טורת הוא כל' נקבה כללו אמר לא יהיה בו מום
 של טורת: ש' וסא דלא הוא רש"י לא יהיה בו שבור כמו שנתק
 גבי טורת פשוט שבור הוא שם החומר כלומר שקרבנו לא יהיה
 שבור מ"ה חינו נוס עליו אלף ל' יהיה חבל כשהיה שם ירכ שג
 טוכון כופל עליו ל' בו ולא יהיה כלומר לא יהיה בו המום של טורת:

ואינו נפסל כחוס חלף כחמרון חכר: (כא) לפלא גרב.
 להפריש ק' בדבורו: (כב) עורת. שם דבר של מום
 ר ערוון כל' נקבה שלא יהי' בו מום של טורת: או שבור. לא
 ש יהיה: חרוץ. רים של מין שנסמך או שנפגס וכן שפתי
 שנסדקה או נפגמה: יבלת. ורוח"ה כלע"ז: גרב. מין
 חזוית וכן ילפת ולשון ילפת כמו (שופט' טו) וילפת שמשון
 שחמחה בו עד יום מיתה שאין לה רפואה: לא תקריבו.
 ג' פעמים להזהיר על הקדשתו ועל שמיטתו ועל זריקת

פירוש לתורה אהיה

גאמ בבקר או בצאן ער נועם ברענגען פון רינדער
 אדער פון שאף תמים יהיה זאל ער זיין גאנץ אן
 אפעלער כדי דער קרבן זאל זיין לרצון בווייליגט פאר
 מיר כל מום אפעלער זאל גיט זיין אין אים: (כב) עורת
 אפלינדע או שבור אדער ער האט אצו ברענגענס
 גליר או חרוץ ער האט אצושפאלטען ברעם אדער
 ער האט אצושפאלטען ליפ או יבלת או גרב אדארע
 גרינד או ילפת אווייכי גרינד אפארף לא תקריבו זאלט
 איהר גיט מקריב זיין דיא בהמה צו גאמ ואשה אונ

אשר בו מום אלע בהמות וואס האבין אפעלער לא
 תקריבו זאלט איר גיט מקריב זיין כי לא לרצון ווארום
 עם נועם אייה גיט זיין בווייליגט פו מיר: (כא) ואיש
 אונ ווען אפענגיש נועם מקריב זיין אקרבן שלמים
 צו גאמ לפלא גרב צו ארויס ריידן אנדר ער ברענגט
 דעם קרבן ווייל ער האט אנדר גיטאהן דהיינו ער
 האט גאנאט אייה געם אויף מיר איך זאל ברענגען
 אקרבן שלמים צו גאמ או לנדבה אדער צו אנדבה ער
 האט גאנאט די בהמה זאל זיין אקרבן שלמים צו

השם

כל אשר בו מום לא תקריבו ודאם איז אבצות לא תעשהו דער
 מענגיש וואס האט אבהמה מים אפלינדע קאר ער גיט זיא
 באבין פאר אקרבן:

מצות
 (כ) [נספה] (לאו קטח) שלא להקדיש בעלי מומים לגבי מזבח
 שה' כל שבו בו מום לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם:

תמים יהיה לרצון ודאם איז אבצות עשהו אז מען איז מקריב
 אקרובמו דער קרבן זיין אן אפעלער ואנו די בהמה סח
 זיין די בעקסע פון זיינע בהמות, אונ יעדער נאך וואס אפענגיש
 טוהט פון גאמס וועגן מוז דאס זיין דאס בעקסע, אויב ער
 גיט עסין צו אדרעם מאן מוז ער אים געבן פון זיין בעקסע
 עסין וואס ער אליין געסן:

(כא) [רפז] (לאו קטח) שלא יתכן מום קדשים שה' כל מום
 לא יהיה בו:
 (כב) [רפח] (לאו קט) שלא להקוט בעלי מומין לגם קרבן
 שה' מומם או שבור או חרוץ או יבלת או גרב לא תקריבו
 אלה לה':

כל מום לא יהיה בו ודאם איז אבצות לא תעשהו מען קאר
 גיט באבין אפעלער אין אבהמה וואס איז אקרבן:

(כג) [רסא] (לאו קמא) שלא להקטיר אמוצי בעלי מומין שה'
 וחס לא תתנו מוס על המזבח לה':

אונקלוס

י: כג ותור ואימר יתיר
 וחסיר נדבקה תעביד
 יתיה ולנדרא לא יהי
 דרעוא: כד ודימרים
 ודימרים ודימרים ודימרים
 לא תקרבון קדם יי
 ובארעכון לא תעבדון:
 כה וכן יד בר עממין

ליתיה: כג וישור ושה שרוע וקרוט
 נדבה העשה אתו ולנדר לא ירצה:
 כד ומעוך וכתות ונתוק וברות לא
 תקריבו ליהוה ובארצכם לא
 תעשו: כה ומיד בין נדר לא תקריבו

ת"א וכו' וכה שרוע. פסחים ט"ז. חז"ן פ"ג נדבה העשה את. פסחים ז'. ולנדר לא יוכל. כס' ומעוך וכתות. בבב ק"א. קידושין כס' עמומה ט'. נכחות ט'. לט'. המורה ז'. לא תקריבו. כס' ובארצכם לא תעבדון. פסחים ט'. פסחים ט' וכו'.

בעל המזורים

בשואלת הגוף (עין קידושין דף ל'): (כד) ובארצכם לא תעבדו.
 וסמ"י היה ומיד כי לכל לומר שאסור לכם אפי"ו ע"י פסחים ז'

רשב"ם

(כג) וקלוט. פרוטות קלוטות: נדבה תעשה. לברק
 הבית: ולנדר. לקרבן:

שפתיו הכמים

ת"כ"ל בכמה שמערכת פסחים ובעל"א פרוטות קלוטות ואינם
 מוקדם כשאר פרוטות כגון אלה שדומים רגילי לכל סוס וכל
 חמור: א"כ"י בולם להכות כזה שאל המשה מ"ל דנדרים פסחים
 פ"ו לנדר סביב ולנדר לא ירצה כיוון למוצא דלמא ליטעא.
 ומתיר איהו הקדש כי"ה היו אמר זה הקדש המזבח סילק מ"ש
 לא ירצה ומנדר מזבח וממילא עם שכתוב נדבה פסחים מדבר
 בהקדש שרק הכים. והכ"ס פ"ו מתי שרוב נדבות הם לנדר
 הכים וכו' נדרים למוצא. לכן קלל דקם הכים נדבה וכל
 מוצא נדר: ב לא שאל תקריבו בארצכם מעוך וכתות שהרי אין
 הקדש בה"ג בלא שאל המ"ל המשה הסיוס בלכד הוא דקאמר:
 ג פ"י שא"ל לו ע"י ובארצכם לא תעבדו כו' שאל יבגו לסיס
 הכים וכל שאל חמור ולא כח"ל אבל לא רצות כל שבארצכם דכ"י
 א"כ"י כהמלא. דהא הכים מוכח שאל בהקדש המלא. כ"ס ד ק"ל
 ובארצכם לא תעשו. דבר זה נסרם אום בהמה וחיה
 שא"ל לומר לא נטשו על הכרם אלא כרז"ג שהרי פרוס
 (כה) ומיד בין נדר. כדרי שהיה קרבן ליד כהן להקריבו
 מומים לקרבן כתי נח א"כ"י מחוסר חבר. זאת נוהגת בבמה שכשדות אכל על המזבח כשמשקן לא תקריבו אכל תמימה

פירוש התורה אלהים

ויין פאווילינגט: (כד) ויפער אונ אוי אפהקה וואס
 זייגע בייצים וענען צונקוועצט וכהה אדער פאר רוקט
 וקרת אדער פאר שניטען לא תקריבו יי ואלט איר עם
 גיט מקריב ויין פאר אקרפן צו נאמ ובארצכם אונ אין
 אייער לאנד ואלט איר דאס גיט קאן צו אפהקה
 אדער אפיה: (כה) ומיד בן נדר אונ פון אפרעמין לא
 תקריבו את לחם וגו' ואלט איר גיט מקריב ויין דעם
 קרבן צו נאמ פון דו וואס ועלין ביינען אקרפן יי

אקרפן ואלט איר גיט נעקבן פון זיי אויף דעם מזבח
 גו נאמ: (כג) וישור ושה אונ אקם אדער אשעפס שרוע
 וואס ער האט אנרוים גליד וקלוט אדער זייגע קלאען
 וענען צונורף גיוואקסין ווי ביי אפהקה סבימה נדבה
 פישת אותו קענט איר אים מאכין פאר אנדקה איר
 קענט אים מקדיש ויין אויף געלמ קען ואל דאס פאר
 קויפין אונ קען ואל פאר דעם געלמ פאר ריקמין
 דעם בית המקדש וליבר לא ירצה וקער צו אקרפן
 קען ואל מקריב ויין אויף דעם מזבח וועט עם גיט

מצות השם

וואס האט אפעלער אונ מען פאר גיט שפריטען אויף דעם
 מזבח די בלוט פון אקרפן וואס האט אפעלער:
 ובארצכם לא תעבדו ודאס איז אפצול לא תעשה מען פאר גיט
 מאכין אפעלער אין לעבעדיגע זאכן ויין זאלין גיט
 קענען האבן קינדער:
 ומיד בן נדר וגו' ודאס איז אפצול לא תעשה או אנוי בייניגט
 אקרפן פיס אפעלער פאר קען אים גיט מקריב ויין אויף
 דעם מזבח:

(כד) [כ"ל] (לאו קפי) שאל ותיק דום כפלי מעיין לגבי המזבח
 שאל ומעוך (קפי) שאל ותיק וכתוב לא תקריבו לה':
 (כג) [כ"ל] (לאו קפי) שאל להכי כוס בעל הי ועכ"ל א"כ
 שאלמ ובארצכם לא תעשו:
 (כה) [כ"ל] (לאו קפי) שאל להקריב קרבנות כפלי מעיין עיר
 הכי כד כו"כ"ס ש"ל: עיר כן ככל לא תקריבו:
 גורה או שבור וגו' ודאס וענען דריי מציא לא תעשהו קען
 פאר גיט שייכטין דעם קרבן וואס האט אפעלער, אונ
 מען פאר גיט מקריב ויין אויף דעם מזבח די חלק פון אקרפן

מוים

את לחם אלהיכם מכל אלה פי
 משחתם בהם מום בם לא ירצו
 לכם: כי ידבר יהוה אל משה
 לאמר: כי שור אויב יושב אויעז פי
 יולד והיה שבעת ימים תחת אמו
 ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן
 אשה ליהוה: כי ושור אוישה אתו
 ואת בניו לא תשחטו ביום אחד:

לא תקרבון ית קורבן
 אלהבון מכל אלון ארי
 חבולתון בהון מוקא
 בהון לא לרעוא יהון
 קטון: כי ומליד יי עם
 משה למימר: כי תוד
 או אימר או עזא ארי
 יתלדידיהי שבעא יומין
 בתר אמיה ומיזמא
 חמינאה וקהלא יתיעי
 קרבא קורבנא קדם
 יי: כי ותורתא או
 שיחא לה ולקרה לא
 תבסון ביומא חד

ה"א כי שחטתם בהם מום בם. יומא עד פ"ז כג זכמים עז מולין כג בכורות כז מחוסר כח: שור או כשכ. ז"ק סה עז עז
 ופ"ז: וזכיה שבעת. זכמים כי מולין פ"ז ופ"ז: ומיום השמיני. שבת קלס זכמים כי מולין פ"ז: יבלס לקרבן. יומא סג: ושור
 אשט אמו ותא כנו. מולין פ"ז עט סב קמו: לא שחטו. יומא סד מולין פ"ז: ביום אחד. מולין פ"ז:

בעל המורים

(כז) שור פ"ז כשכ לו פ"ז. סמיך לבן נכר לומר שאין מקבלין
 קרבן חובה אלא עירשאל: וזכיה שבעת ימים וגו'. אשר הק"ס
 חס ישמיו ביום רלשון יבא נכאס כשחט לשם שמים והרין שגברלו
 ביום רלשון ואם ביום ז' יבא נכאס כאלו שחטם לרקיע שבעת
 ביום ז' וביום ג' לים וליבשה ביום ד' לשם מאורות וביום ס'
 לשם שמים וביום ו' לשם אדם אלא וימין עד שבעה יודע שגברמי
 רש"י

תקבנו מהס נכך נא' למעלה איש איש לרבות את הנכרים
 שטדריס נקריס ועדבות כישראל: משחרם. חבולתון:
 לא ירצו לכם. לכפרה לה עליכ: (כז) כי יולד. פרט
 ליואל דופן: (כח) אורו ואת בנו. ונהג בנקבה שחטור
 לשחוט האב והבן או ה הבת ואינו מוכח בזכרים ז' ומותר
 לשחוט האב והבן: אתו ואת בנו. אף כנו ואתו ח במשמע:
 בנם מילני בשחטת סקן דמות אורו יאח כנו לאמריה בכניס ובלחם מה להלן בכניס
 ואם נכסיב והלם כובלף אף סדמא בכניס ופס. ופ"ז ה"ל אותה
 אורו ואת בנו דסמיך ליה ל' זכר: ה"ל אף שחט כנס קודם סוף ג"כ חייב מדכריב לא שחטו שבעת דמילני שני שחטים

פירוש תורת אלהים

שחטתם בהם וואריער זיייער פארדארבונג איז אין זיי
 שחט בהם אין זיי איז דא אפגעלער לא ירצו לכם זיי וועלן
 גיט זיין באוויליגט צו אייך די קרבנות וועלן אויף
 אייך גיט כפר זיין: (כז) ידבר אונג נאם האם גירעט
 צו משה ער זאל ווייטער זאגן: (כז) שור או כשכ א אקס
 אדער אציג בייזיל וועט גיבארין ווערן יהוה זאל עם
 זיין זיבין טאג מיט זיין מושער אפער קען נאר. עם
 פון דעם אקסין טאג אונ ווייטער ידע וועט עם
 קען עם שוין יא מקריב זיין פאר אקרבן צו נאם
 מינד די מושער מיט איר קינד לא תשחט מארין איר

מצות

(כז) [לג] (מסע קט) נקריב קרבן עבכמות חסר כסיו מנן
 שמונת ימים כי יוחך לך לא פחות מזה כי לו יקרא מחוסר
 זמן בשופו שגמר שור או כשכ או פ"ז כי יולד והיה שבעת ימים
 תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה ל'
 (כח) [לד] (למו קס) שלא בשחט כל מינק כהמשם ובהם ביום
 אחד שחט: ופ"ז: או שחט אמו ותא כנו לא תבסון ביום אחד:

ופסיל השמיני והלאה ודאם איז אמצות גשהו אקעליה וואם
 איז אלס אכס טאג אונ מער ווי אכס טאג מעג קיין איר
 מקריב זיין פאר אקרבן. אבער פאר אכס טאג פאר קיין זיגים
 מקריב זיין פאר אקרבן:
 אורו יאח בל וגו' ודאם איז אמצות לא תשחטו קיין ביהוה עם
 שעקסין אין איין טאג אבהקה בים איר קינד:

אָנָא ייִ מְקַדְשָׁכוֹן : יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה מְקַדְשְׁכֶם :
 לֵב דְאִפִּיק יִתְבוֹן מֵאַרְעָא : הַמְצִירִים לְמַדּוּי לְכוּן
 לְאַרְתָּא אָנָא ייִ : כַּג * וּמְדִיר ייִ עִם מִשְׁה
 לְמִימְרָא : ב מְדִיר עִם בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְתִימְרָא לְחוּן
 מְעַדְיָא דִּי דִי תַעֲרַעֲוּן
 וְאַמְרַת אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי יְהוָה

בעל המעדים

ומספר ליה שמעדים שבמעדים מתקבלים כדי להסתכל ולהלל
 להקבלם שכבוד עם סדרת מעלי: מתקבצם. ומספר ליה מועדי
 רש"י

דברי מידין ב משמעת שאל ולא תהללו מה תל ונקדשתי
 ל מסור עמך קדש שמי יכול ביחיד תל כן תוך בני ישראל
 וכשהוא מוסר עמנו ומסור עמנו ע"מ למות שכל המוסר
 עמנו ע"מ הם אין עושין לו כם. שכן מלוינו בחגיגה מוסר
 ועוירי שלא מסרו עמנו ע"מ הם שאל (דניאל ג) והן לא
 ידעו להזן ולא מלאו וגו' מליל ולא מליל ידעו להן כך וגו'
 (לג) המוציא אהבם. ע"מ כן: אני ה'. נאמן לשלם

סכר: (ג) דבר אל בני ישראל וגו' מועדי ה'. עשה מועדות שיהיו ישראל מלומדין בהם שמעברין את השנה
 ש על גלויות שנתקרו ממקומן מלכות לרגל ועדיין לא הגיעו

עניני המועדים

ענינים, הכל היו בשלל ישראל, שיכירו בה ה', כמו שאמר
 הכ' כתיבם כאלה כל פרטים כי אני כבודתי לח לכו וגו' לטען שחי
 אמונת אלה בקרבו ולטען משפט בלתי נכון וגו' וידעם כי אני
 ה', לח זה שיהיו נמשכים, לטען מדמו כי יש ה' ב' בורא הטוב
 ומלואו והכל בידו ויבטחו בו ויבטחו לו לא יריס אש לח ידו וחס
 רגלו כל לא שם ה' ה' עשה כשמי ויבטחו, ומחמת כי הוא ברא
 השמים והארץ, ע"כ יכול לעשות כל אלה הנסים והנסולות, וזה
 ענין הקודם אל המלומד, וידעת שהנשים אחר הוה, מן קאמור
 אל הקודם, ומצא שאריו כל הנסים והנסולות כארץ מלוי
 הכרוי כי ה' ברא הטוב, כי אל היה הוא הטוב, לא היה
 יכול לעשות כלמה. ע"כ אמרם חזקם וזכור את יום השבת
 לקדשו כי שש ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ומעין נדע
 כי כן הוא הלמנת כי ה' ברא את השמים ואת הארץ, ע"כ אמרם
 חזקם וזכרת כי עבד סיים כארץ מלוי ויולד ה' ה' אלסוך משם
 ביד חזקה וזכורו נשים, כי שם לחית פני עמך כי ה' ברא הטוב
 ומלואו, כי אל היה הוא הטוב לא היה יכול לעשות כל אלה
 הנסים והנסולות אשר לאו עמך, והנה כל המועדים הם בכל
 לילפת מלוי, ומך היה יכול להיות ויחם מלוי, כק פ"י

פירוש לתורה אלהים

וועדין גיהילינת צווישען די יודין איר ואלם ויך
 מוסר נפש ויין אייך אייך השם (עין רש"י) אני
 מקדשכם איך גאם בין אייך גיהילינער : (לג) המוציא
 אהבכם וואם איך קאב אייך אהבם וייליגן פון דעם
 לאנד מצרים לחית צו ויין צו אייך אנאם אני ייִ איך
 בין גאם איך בין באגלייבט צו באצאלין שְׂכַר צו
 דעם וואם איך מקיים סיינע מצות : (א) וידבר ייִ יכו' :

בצות השם

(סס) (כ"ו) (משה ק') מוכה עלינו לקדש את השם וימסור אפי'
 נפשינו למוט על קיום מלות הרח שאלו ויקדשתי בחמך בני
 ישראל אני ה' מקדשכם :
 ויקדשתי בחמך בני ישראל ודאם או אפיצת עשה ויקדשתי
 דארף הייליגען דעם נאפיען בון גאם אייך בין גאם

צו אייר ער ואל ארעק לאוין ויין אמהך אין גאם אייב גים
 נועם פון אים הרגן, סו ער יך לאוין הרגן, אויג די סקרה
 איז ביי יכרים את נקבתו ועין בלשע וירדו:

אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרְאֵי קֹדֶשׁ
 אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי : שֵׁשֶׁת יָמִים
 תַּעֲשֶׂה מִלְאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן מִקְרְאֵי־קֹדֶשׁ כִּי־
 מִלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוֹאֵלֶיהֶּה
 בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם : פִּי אֵלֶּה מוֹעֲדֵי
 יְהוָה מִקְרְאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ
 אֹתָם בְּמוֹעֲדָם : פִּי בַחֲדָשׁ הַרְאִשׁוֹן
 בְּאַרְבַּעַת עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבִים

יתהון מערעי קדיש
 אלן אינון מועדי :
 נ שתא יומין התעבד
 עבדתא וביומא
 שביעאה שבא שבתא
 מערע קדיש כל עבדא
 לא תעבדון שבתא היא
 קדם יי בכל מותבניכון :
 י אלן מועדיא דיי
 מערעי קדיש די תערעון
 יתהון בומניהון היפירחא
 קדמאה בארבעת
 עשרא לירחא בין
 שמיאי פסחא קדם
 ת"א אשכ תקראו ל"ס כד: מועדי
 שס: שבת הוא מולין קם:
 חלה מועדי כ" ל"ס כל כד כד כה:

רשב"ם

(ב) אשר תקראו אותם מקראי קדש, אשר חזונוהו אותם שפתי חכמים

וסוכרין טלין וכולן לכל ירושלים קודם כהנל הלך מעברין ופיין בסוכתדין (דף י"א) ר"ל לעיל כתיב מועדי ה' אשכ תקראו אותם וקרינן להם. ר"ל דמלו הכל כד"ר אש מעברין סנה מעובר יאס למו אלו מעובר. וכן ג"כ כתיב מועדי ה' מקראי קודש אשכ תקראו אותם משמע דמלו כד"ר שש קדשויו מקודש יאס למו אלו מקראי: ס"ל דתמחלת היום עד שש שעות מאיר היום ביומי וכשיגיע משש שעות ולמעלה חיו מאיר כ"כ כדמחלה ור"ל משש ואלך נקרא ערב וכשקרב הלילה שהוא מאחיל ביומי זהו ערב משש שעות ומאיר עד הלילה

וכנו קדש, כל לשון קריאה שאצל מועדים לשון קביעות רש"י
 ירושלים: (ג) ששתי ימים. מה ענין שבת אלל מועדות ללמדך שכל המהלל את המועדות מעלין עליו כלו קלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כלו קיים את השבתות: (ד) אלה מועדי ה'. למעלה מדבר בעבור שנה וכלן מדברנ בקדוש החדש: (ה) בין הערבים. משש שעות ולמעלה: פסח לה'. הקרבת ע קרבן נקרא בכל בני כנענים: ע דפסח לא קמי חו"ס חלה אשקדבה

עניני המועדים

הקב"ה שהור' ברא העולם בששת ימים, נעלה ענין השבת שהוא מורה על חנוך העולם, הוא היסוד כל כל מקראי קודש הנזכרים ונעשים זכר ליליאה מלרים, כי אש לא השבת לא הו המועדים, פ"כ שסס התל הקב"ה ללות על המועדים, הים הראשון ללות על השבת, כי אש יאמינו בני ישראל חמונת און כי שש ימים עשה ה' את השמים ואלה הלבין ויום ביום השביעי, פ"כ ישמרו את השבת לקדשו ככל פטריו ודקדקויו, לו יאמינו לעונה שלמה

בכל האותות ומוסותי' שספרם לנו החו"ר ששטה הקב"ה בעלמיה וזמניאל יערילו ויקדשו את כל המועדים הנזכרים ונעשים על ענין יליאת עולמי, כמו שאמר הכ' זכר עשה לנפלאותיו, ואל כל יאמינו ביום השבת למעו ולקשו, מהמא כי לא יאמינו כ" ה' ברא העולם, לא יאמינו גם בנפלאות מלרים, ולא יקדשו את המועדים, כי כשאל יפול היסוד יפול הבנין:

(ד) חלה מועדי ה' וגו'. החלה הכ' נסמך כי הוא ההלשון לכל פירוש לתורת אלהים

משלר חכמים

ששתי ימים הנשאה מלאכה וביום השביעי שבת וגו'. ועקם פענ ואל נעארבעס ווערין דעם ויבעטין מאן זאלס איר רודען, לישל איבער איז אונזק אין אונזישע לאנד, און אין דרהיים האם ער נילאון אונזיב מיט קעגנער און זיגע גלפסדין און אנאנצע פאמיליע, און ער הייט אלץ מאן בענוהס פאמער וועס ער נעפענען אפענש וואס איז איצט גוט לאנג געקענען פון זיין שפאט, ער אל קענען וויסען וואס פען הערס ביי אים אין דערהיים, און ער האט גוט גערפאן, אראאל אין צוויין געקענען צו אים אארעם מאן וואס גייט אין די היינער האט ער אים גערעכנט אז ער איז פון זיין שפאט, האפער זיך שפארק געקריפט מיט אים און האט אגעגריבען פערענן ביי אים אויף זיין אונ קעגנער, זאגט דער ארעם פאן צו אים פאר וואס זיצונג סיי אין ארץ וישאל סיי אין חוץ לארץ זאלט דין פון שבת לעבין דעם דין פון יום טוב צו נייזיון און דער וואס איז מחלל יום טוב איז גלייך ווי ער מוכים פון נאם מקראי קודש וואס איר זאלט זיי רופין הייליג במועדים אין זייער צייט: (ה) בחודש הראשון אין דעם ערשטין חודש דאס איז ניסן בארבעה עשר לחודש

זאלטם זאגין אז זיי דו זאלטם זיי לערענען מועדי יי די ימים טובים פון נאם אשר תקראו איהם מקראי קודש די ימים טובים ווערין גירופין הייליגע פענ אלה די פענ וואס ווייטער וועלין שמיין הם מועדי זיי זענען מייגע ימים טובים: (ג) ששתי ימים ועקם מאן פענ ניקאן ווערין ביי אייך אמלאכה וביום השביעי און אין דעם זיבעטין מאן שבת הראונג שרתון נאמן בראונג מקראי קודש עים זאל ווערין גירופין הייליג כל מלאכה א מלאכה זאלט איר גוט מאן שבת הוא ל' דאס איז שבת פון נאמס וועגין בכל מושבותיכם אין אלע אייער איר אלץ רעגן שבת רש"י שייבט וואס שמיית דער איז מחלל שבת: (ד) אלה מועדי יי דאס זענען די ימים טובים פון נאם מקראי קודש וואס איר רופין הייליג במועדים אין זייער צייט: (ה) בחודש הראשון אין דעם ערשטין חודש דאס איז ניסן בארבעה עשר לחודש

פסח ליהוה: וּבַחֲמִשָּׁתַּי עֶשְׂרֵי יוֹם
 לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לַיהוָה
 שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ: בְּיוֹם
 הָרֵאשׁוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
 כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
 וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַיהוָה שִׁבְעַת
 יָמִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ
 כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: פ

י: וּבַחֲמִשָּׁתַּי עֶשְׂרֵי
 יומא ליהוא הדין חגא
 דפמידיא קדם יי שבועא
 יומין פמידיא תיכלון:
 ו ביומא קדמאה מערע
 קדיש יהי לכון כל
 עבדות פולחן לא
 תעבדון: ׀ ותקרבון
 קרבנא קדם יי שבועא
 יומין ביומא שביעאה
 מערע קדיש כל עבדות
 פולחן לא תעבדון:
 ה"א ובחמשה עשר יום. סוכה כז
 כ:

רש"י

שמי (ח) והקרבנם אשה וגו'. הם המוספים
 האמורים בפרשת פסח ולמה נאמרו כלן לומר לך שאין
 המוספין מעכבין זה את זה: והקרבנם אשה לה. מ"מ
 אם אין פרים הבא חלילים ואם אין פרים חלילים הבא כבש:
 שבעת ימים. ל"מ שנה' שבועת שם דבר הוא טעום של
 ימים פ' שמי"א בלע"ז. וכן כל לשון שמתה שמה חמשה
 עבודה ולורך שם חמרון כיום בנפלה שלהם כגון דבר האבד

שפתי חכמים
 כו': ׀ והכוונה כזה כי שבועת הוא כמו שם חיילך לכוון שבע' שם
 בעלי חומר זה ד"ה לו למחיס זה וזכום אבל הכוונה מוכיח על
 השבוע המוספיים מן המומר כמו הניכר והחמקה שם
 מוספיים מהחומר לא כמו בטוב והחמק שהוא מוכיח על החיבור
 עם החומר ומפנה לחרו מפני הוא הקבון יומיים. וע' בפרשת

שלש: מלאכת עבודה. אפי' מלאכת ההקדשות לכו
 כך הכנתי מת"כ דקחני יכול חף חולו. של מועד יכה חסור

פירוש לתורת אלהים

כיינת קען נאך האלבין סאג ואלט איר מקריב זיין
 אקרבן פסח צו נאם: (ו) ובחגיגה קשר און אין
 פופצעמין סאג אין רעם חודש זה זאל צו אייך זיין
 יום טוב פון מצות און נאם וועגן שבעה ימים זיבן
 סאג איר איר עסין מצות און זייל מען בעדארף
 עסין זיבן סאג מצות זאל מען רופין רעם יום טוב
 חג המצות: (ז) ביום הראשון אין רעם ערשטין סאג
 מקרא קודש זאל צו אייך זיין ארופונג פון הייליקייט
 כל מלאכה וואס עט איז איין ארבעט זאלט איר ניט
 סאן: (ח) והקרבנם און איר זאלט מקריב זיין אקרבן
 צו נאם שבעת ימים זיבן מען ביום השביעי רעם זיבעמין
 סאג פון פסח וואס עס איז איין ארבעט זאלט איר
 דו ואלט' מיר דערצייילן וואס ביי מיר אין שטוב איז וואס
 דו ווילסט דך זייגן שלאפן. האב איך דין דיר בצעהלפ פאר
 בעקש אשמה פון אנטיגר דעם כפא תכבוד. און דו נשקיה

משלי חכמים

ואלם איר מיר איהראלפין, און ביי מיר אונטן נעמען צייט,
 איר וואלט אין די צייט גינדין אין גסליכע הינדער וואלט איך
 געהאט גסליכע גנדות, האם דער בעל הבית גינאט צום
 ארעם פאן ווי פיל וואלפט צו זאמען גענוגן גבולת אין
 אהאלבע שעה, וואס דער ארעם באן איך וואלט געהאט גנדות
 צוויי יודיקן, וואס קער בעל הבית צום ארעם פאן נא דיר
 צוויי יודיקן און זיין גינדין מיר אהאלבע שעה. דער ארעם
 פאן איך געשפאנען איך רעם און האם זיך גינדיקט, און דער
 בעל הבית האם אים אנגעזיגן דאך געהאל פערען אויף זיין
 ווייב און קינדער, און ווי דער ארעם פאן האם אים נאר
 אנגעזיגן געגעבן איז גר באלד אייגענשאפטן, און דער
 גינאט צום בעל הבית פוהם מיר אשוקה און ניט מיר א ארעם
 איך זאל אביסל שלאפן איך בין מיר פון ארופגיין, און דער
 בעל הבית ביי גינדיקן און וואס צום ארעם פאן איך האב
 דיר בצעהלפ פאר די האלבע שעה איך זאל האבן מיין אוקה
 מיין ווייב און קינדער סוהגן וואס מיין פאמיליע סוהם, און
 דו ווילסט דך זייגן שלאפן, פאר דעם שלאפן, דער נקשל איז נאם האם גינדיקן צו דעם
 איך דערצייילן פערען גינדיקן פון איר ווארטונג, און אנגעבע וואך
 השם

(ו) [כיל] (עסק קוד) לבטת ממלכת עבודה ביום לראבון של
 פסח עזא ביום סכאשון מקרא קודש יום טוב לכוס:
 (ס) [למח] (לאו קפו) טעל למטות ממלכת עבודה ביום לראבון
 כל פסח עזית יום ט"ו עיטן עמלר ביום כהלשון מקרא
 קודש יום טוב לכוס כל ממלכת עבודה לא מטעו:
 (ח) [כזב] (עסק קוד) לביקוד קרבן מוסף ככל ר"י עי הפסח
 עמלר והקרבנם אשה לה' שבועת ימים:
 (ט) [ט] (עסק קוד) לבכות ממלכת עבודה ביום ז' של פסח
 עמלר ביום השביעי מקרא קודש:
 (ס) [שא] (לאו קפו) טעל נעכה ממלכת עבודה ביום ז' של
 פסח עמלר ביום השביעי מקרא קודש כל ממלכת עבודה
 לא מטעו:

ביום הראשון וגו' ודע איז אפיצאל גישה און אפיצאל לא תעשהו
 דעם ערשטין פסח זאל מען רוקען פון אלע ארבעט
 און מיין זאל קיין ארבעט סאדן דעם ערשטין סאג פסח וואס
 קאכין און באקן אויף יום טוב קייט מיין אום יום טוב, ודי רינים
 ביי מיין גיד אין שילדן ערדין:
 והקרבנתם אשה לה' וגו' ודאם איז אפיצאל עשונה אלע זיבן
 טעג פשה האם מען געדער סאג פקריב גינדין
 אקרבן מוסף:
 ביום השביעי מקרא קודש וגו' ודאם איז אפיצאל גישה און
 אפיצאל לא תעשהו דעם זיבעטן סאג פסח זאל מען רוקען
 פון אלע ארבעט און מען זאל קיין ארבעט סאדן:

וידבר אל משה ואמר :
ידבר אל בני ישראל ואמרת אליהם :
כִּי תֵבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן
לָכֶם וְקִצְרֹתֶם אֶת־קִצְרֵיהֶן וְהִבְאֵתֶם
אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרֹכֶם אֶל־

וּמִיָּד יִי עִם מִשָּׁה
 לְמִימְרָא : מְלִיל עִם בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְתִמְרָא לְהוֹן אֲרִי
 תַעֲלוֹן לְאַרְעָא דִּי אָנֹכִי
 יְהִיב לְכוֹן וְתַחֲדָדוֹן יֵת
 חֲדָדָה וְתִיתָוֵן יֵת עֹמְרָא
 רִישׁ חֲדָדְכוֹן לְוֹת בְּרֵנָא :

ת"א כי תבואו אל הארץ
 פד : וקצרתם. מנא ידו ממחוח
 טא : והבאתם את. שבת קל ממחוח
 קלירכס. ספחים כג כ"ג י :

שבתם
 זבן הוא. כמו קרא עלי מעור. וכן התרנו מעור

בעל המורים
 קדש. בענין במאכל וכדמו : נהי' (ל) קלי'ה. שני' וקצרת את קלי'ה
 זכוב קיריס. שאם תבואו המורה וקצרתם את קלי'ה ואלו
 רש"י
 מלאכת עבודה זו וכו' : (י) ראשית קצירכם. שמה
 חשונה ק לקיר : עומר. עשירית האופה כדי היחה

שפתי חכמים

נא : צ ועמר דמחיל המיטק מוחך דכר הבדך. שמע דבי'ים
 עניו מפי' דכר הבדך סבור : ק ל'ש' שאל יסא כמות לישאל

עניני המועדים

ונחית יבנה נמכר נח חס'ם נבני ישראל : ע"ם הנהגה טבעית
 כ"ח ע"ם ההנהגה הסבבת והסמי'ת לפי גמול ממש'ים. ועל
 החשיקה המעורבת להיות לכל כל ארץ ישראל לגמול המורה
 ולקיום מלוכה וקפיס, רומות מלות הפסידה, כי ספידה סני'ם
 לדבר מה, חורה על הלמד אשר י' לנו כל עוד ימדד מדבר הכוח
 עמנו, והטוב אשר יחול להשיג בנזל אלנו, ובעני מלכותי סוב
 והזכה לספור שבת ימים לשה'ם, להיבנות כוס שמחה
 בהרבתם יום יום אל פרכים וסמרת טעמלתם, כן היה הפני'נה
 בענינת ישראל וקבלתם החורה, כי אף שחללת לילתם מעלי'ם
 סיבה רק לעבוד את ה' יצ' וקבל חרפתו על הר סיני בעל'ם
 כהו'י'ך אף הם מל'רים מעלי'ם שבתו לח האל'ים על הכר סוב,
 הוכרנו בכל זמ'ת לענות שבת שבועות מיום ללחם מעלי'ם טע
 התרחקו משומלת יבולו מל'ים עד בוא יום פירחס הסומ'ים
 בקבלתם החורים, ואף שסי'ם סרין נותן שאם עשומלת הנוף למכרם
 ל'ך מין שבתה ימים, ילטרך משומלת הכוס למכרם שבת
 ויבלי'ם, בכל זמ'ת הבל כס'י'ם מול שבתתם כואת. ויום שבת'יה
 רק שבת שבועות, כי כוש שבתתם ויבולו מל כנפיו ומשכר לס
 בל'ת שבתה קלה והסירה, אף כי בטל'ם לא היו יכולים עוד
 לנפץ ולהתקין מני'ן, כן י'ים ע"ם שבתתם לספק אל'ם
 לס, כמאל'ת ואל'ת חל'ם על כנפי יב'ים ואל'ת חל'ם אל'ם.
 ובמשך זמן אז סובנו ע"ם הכוס שבת'ם לס כמ'ם, ושיבת שם
 להם חוק ומשפט, להיות לר'ים יומ'ם לקבלת החורים, ולנכרן
 מין כימי'ם סוב שבת'ם אטומיו בעל'ם מעלי'ם, ולמני'ם גס
 אלמנו לספור שבת'ם בכל שבת שבועות עד שבת, ולהרלות גס
 בזה משוש לבנו כדאומנו כי מדי יבטור יום יום אל קרבי'ם יומ'ם
 לפ'ם לה' אל יום שבתתם יום שבת סובנו, וכל או יום על
 המשוקה וסכופ'ם אשר לר'ים חל'ם לנו אל לימוד שבת'ם

המועדים, וכתב פה בה'יור ימן כי כנר ה'ר'יכס חורה בכל
 חקומו וכל משפ'יו בסדר כל, וכל כ'ון עוד הפס'ם לסמ'ם
 לחו'ו למועדי'ם הבל'ם אשר כל זכרם עד הנה בקל'ם וס'ם ה'ר'יכס
 המורה לכבוד מוס' : (י) כי תבואו אל הארץ אשר אלי נותן
 לכם וגו'. כתב העקדה הנה סמ' הזה את שבועות מעור
 וצור'י לחוטו בעיקר הלאומ'ם חורה מן השמי'ם, ע"כ
 נז'ו שבת'ם אשר צ'ו לפסו'ו לחזו בנז'ו עני'ים המ'י'ת'ים לקנין
 המורה שבת'ם סל'לה, כי ידוע ש'ף שבת'ם שבועות המ'י'ת'ים
 היא הכרחי לחי' סל'ם עלי ארן, בכל זמ'ת ארן לחו'ת ל'יות
 היכל'ת שבת'ם כ"ח שבת'ה וזכות הקונה לחו'ת לר'יכס ל'יות
 חר'ד רק לנ'ה על יד' וכל'ת'ו'תן אל קנין השלמות כמס'ת, כי
 ישל'תם ס'ק ומחוס'ת כל'ה הנופ'ים, וכל יומ' על קבל
 והסמ'ק כששל'תם נפשו מכלי על' וזמ'ם, ועם שבת'יה נ"כ
 חור'ם קני'י ה'תן אל' לשכר עושי מלוכה סוף רק ימן כי מלכד
 שם או רמז מן השכר הרוכני, י'ע'ם סל'ם על יד' יומ'ם
 מן קבל' אל סיו'לה והפס'ק ל'וס'ף עוד עשומ'ו השמ'ת'ים
 וק'וט על יד' השכר הל'תי. גס כשכר'תם י' רמז על גס, כי
 כאל'דו כי תבואו אל הכ'ן אשר אלי נותן לכם, ויהי כי הארן
 וכל מ'י'ת'ה ס'ן מ'ת'ת אלה'ת למל'ת'ו'ת מעשומ'ו ההכח'ים
 לס'ם ע"ז השמ'ת' ה'ר'ל'ה בעיני ה' י'תכר, שבו קנין
 חורה ושבת'ו נשית, וע"כ מוכר'ם נלמ'תו ס' מלות שבת'
 לר'ותי חל'תי לפ'י ס' ל'ל'ן, לנכר' לחוטו בזה כי כל קני'תי
 האל'יים לר'יכס ל'יות חו'ש קוד' לה, וטוע'ים עמ'ו רק
 להל'ת. ככל'ם לפני, יום שבת' סובנו היה לפי קבל'ת חו'י'
 נש'ת'ת מ'ע' כספ' [ס] ימן ע'ת לחוטו מעלי'ם וההל' כנו
 ה'ת'ם אל'ים הכס'י'ם ולא ממח'ת שבת כר'שית אשר בו חת'ה
 ה'ת'ת שבת'ם הסע'י'ם, ולהו'ת בזה כי גס כר'ת שבת'ם הארן

משלי חכמים

אפילו נאם הואלם ערין קפ'ם נוש'ם יתקדם פון די נש'ה,
 נאר ויול דער מ'ק'ש'ם איז בש'ק'ס'י'ם אונ'גע'ע וואך קען מ'ן
 פון די נש'ק'ס'י'ן גופ'עם הר'ין, האם נאם גי'וואר'ם מי'ם זיין
 פרי'יליק'ים מי'ם או'ן אין ד'ם ס'אן שבת, און ער האם או'ן
 גי'ב'אפ'י' מיר זאל'ן אנ'גרי'ש'ן פון ערב שבת אויף שבת, און
 שבת זאל מ'ן גי'ם בא'נדל'ען גי'ם אנ'גע'פ'ן מיר זאל'ן ד'ם
 ס'אן שבת זיין ליידיג מיר זאל'ן או'ן ד'ם ס'אן שבת קענען
 בש'ק'ס'י'ען זיין מי'ם הקדוש ב'רך הו', דער נאך אז עס
 ק'מ'ם שבת ביי מ'ם לייג'ם מען זיך שלא'מ'ן, האם דאך נאם
 קיין ליידיג צייט צו פרי'ען זיך כ'ים די נש'ה, דריבער האם
 נאם גי'וואר'ם וק'ם ס'אן זאל'ס'ו אונ'גע'פ'ן אונ'גע'ר נאר ווייניג'ס'מ'ן
 ש'טע'ס'י'ן מי'ם נאם וואר'וד נאם ד'ם זיך גע'בען ד'ם ס'אן
 זיך ווייניג'ען ד'ם האם זיך גי'ב'י'ן די ימים שבת'ם צו די יוד'ן :

מצות השם

(י) [שבת] שבת קריב המוסף מנחה שבת שאל'ה על שבת
 ית' על ר'ה המוסף מנחה שבת שאל'ה על שבת
 לפ'ים קיר'כס וגו' וכו'ף ס'ם ה'י'ת'ם ל'לו'כ'ם מ'ת'הר'ם שבת'ם :

והבאתם את עמר וגו' ונאם איז אמצ'ת עלו'ת ד'ם אנד'ערי'
 קאן פ'ט דארף מען מקריב זיין ד'ם עמר :

הבְּהֵן: " וְהִנֵּף אֶת־הָעֶמֶר לִפְנֵי
 יְהוָה לְרִצְנֶכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת
 יִנִּיפֶנּוּ הַבְּהֵן: " וְעִשְׂיֹתֶם בַּיּוֹם
 הַנִּיפְכֶם אֶת־הָעֶמֶר כְּבֶשׂ תָּמִים
 בְּיָשְׁנֹתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה: " וּמִנַּחֲתוֹ
 שְׁנֵי עֶשְׂרִים סֹלֶת בְּדוּלָה בְּשִׁמּוֹן
 אִשָּׁה לַיהוָה רִיחַ נִיחַח וְנִסְכָּה יַיִן
 רְבִיעֵת הַהֵיזֵן: " וְלַחֶם וְקֹלֵי וְכַרְמֶל
 לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד
 הַבֵּיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֲקַת
 עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבַּתֵיכֶם:

יְיֹדִים ית עוקרא קדום
 לרענא כהן מבורר יומא
 סבא ירימיניה כהנא:
 י ותעבדון ביום
 ארמחון ית עוקרא
 אימר שלים בר שתיה
 לעלתא קדם י:
 י ומנחתיה תרין עשרוין
 סולתא דפילא במשח
 קרבנא קדם י
 לא תקבלא ברענא
 ונסכיה חמרא רבעות
 הינא: י ולחם וקלי
 ופירובן לא תיכלון עד
 בכרן יומא תרין עד
 איתואיכון ית קורבנא
 דאלהון קים עלם
 דדריכון וכל מתבניכון:

ת"א ביום הניפכם מנייה ל: ומנחתו שני מנחות כט: ונסכה יין סס: ולחם וקלי פסחים כג כריתות ה: עד עלם סיום סוכה טא ר"ה ל מנחות סח: עד הכיאלס. מנחות טז שנת קלא: לדרימים. מנחות טז:

רש"י ולשון במקרה הכסיל: (יא) ממחרת השבת. ממחרת סמכו קרי

שפני חכמים

לקור שדוסיס עד שקילוב העומר הכולל לכל סתקלים ולא שפסלש רלשיח קליכס כלומר דוקא ערשית קליה סהס תקריבו העומר אלל לא מכוף קליר השנה או חלנט: ד כלומר שס המרה העכילה כחוכה עשירית הל"ס קריי עומר: ש"ח"ס מנ"ל לרש"י דהנפסה כלמר ג"כ על מצלה וזכור: ו"ל דלשון ג"ש הוה סוקר עמסה דקמי כס' מלוס סבב סוקר ולשכ הווס וחס מולך ומכא עמסה ומכיר דהוק היינו מולך ומכיר דהוק ל' הססה כסודין עששו להכריח כוכבים שמוזכרים ומכיריח לחס והוכס ליינו מצלה ומוריד דהוכס ל' הענה ולס מנכיר לרין חסה לכוירוד חף כהן כן: תר"ל יסיהס העל לככסה ולל לקללה: א כל ככה כק"ס שחס כרלשיח ע"ש עשכס צו סקכ"ס כמעטס כרלשיח: ב דלס"פ שחס כרלשיח היל כריכס כמל לל והיכס שס רלחוס חכרות: מ"מ ה"ס רלוס: וז עשוס סה"ס חסוה לרבי לדוקוס וכייסות מ"ס ה"ס רלוס: א: ג דק"ל סה כס' סחס מכה קרבוס הווספין כעו שפכ"י ולמה לל מנ"ג ג"כ ככס זס: ומתין וככס זס לל סל למוספין חלל חוכה לעומר כה: ד לכו

ר שמה כמו (שמות טז) וימודו בעומר: (יא) והניף. (מנחות סח) כל תנופה מולך ומכיר מעלה ומוריד ש מולך ומכיר לעור רוחות רעות מעלה ומוריד לעור ת עללים רעים: אס תקריבו כמספס זה יהיה לרעון לכס: ממחרת השבת. (סס סו) ממחרת יו"ט א' של פסח שחס חסה חומר שנה כרלשיח א' חסה ב יודע חיחו: (יב) ועשירום. מנחה לעומר ד הוא כה: היתה: ונסכו יין רביעית ההין. (מנחות פט) חף ע"פ (יג) ומנחתו. מנחת ד נסכיו: שני עשרונים. כפולה סמנחתו כפולה לין נסכיו כפוליס: (יד) וקלי. קמח עשוי מכרמל דך שמינישין אותו כעטור: וכרמל. הן כליות סקרוי כרייל"ש: בכל כושבהיכם. (קדושין לו) מחלקו

דעת זקנים מבעלי ההוספות

(יג) ומנחתו שני עשרונים. סל"ז זה חלקו מכל סאר ככסיס

פירוש לתורת אלהים

ונאס איז אלמ איאר לעלה עד זאל ייין אקרבו עולה צו נאמ: (ט) ומנחתו און ייין כנחה זאל ייין צווייא צענטלין מעל צו מישה מיט אייל אשה אכנחה צו נאמ צו אנשיבאקען ריח ונסכה און ייין גיסונג זאל ייין ין רביעית וייין אקערטיל עקער: (יד) ולחם און

(יא) והניף און דער כהן זאל אויף הייבן דעם עוקר לפני יי פאר נאמ סמחה אין דעם אנדערין טאג יום טוב פון פסח גיפט זאל אים דער כהן אויף הייבן: (יב) ועשירום און איר זאלמ מקריב וייין אין דעם טאג ונאס איר נעמט אויף הייבן דעם עוקר כבש אשעפס

מצות השם

ולחם וקלי וברטל וכו' ונאס ונעני דר"י כמות לא מעשהו פון זאל ניש עסין כרואס וואס איז גיפאכט פון די נייע תבואה און פון זאל ניש עסין גקסריקבשע קערגער פון די נייע תבואה און פון זאל ניש עסין ווייכע קערגער פון די נייע תבואה וכו' נאכדעם ווי פון נעמט האבן מקריב גינעין דריי עוקר:

(יד) [לאו קספ] טלל לאכול לחם כפשוטי מתבואה חדשה קודם שיכלם יום ט"ז בניסן שנאמר ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עלם כיום הזה: (סב) [שד] [לאו קל] טלל לאכול קל מתבואה חדשה קודם שיכלם יום ט"ז בניסן שנא' והלא לא תאכלו עד עלם כיום הזה: (סג) [לאו קלס] טלל לאכול כרמל מן המדש קודם שיכלם יום ט"ז בניסן שנא' וכרמל לא תאכלו עד עלם כיום הזה:

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבְּיָאֲכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפֶה שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃ עַד מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם

וּתְמַנְנוּ לְכוֹן מִבְּרַת
יּוֹמָא סָבָא מִיּוֹם
אִיתְזַאיכוֹן ית עומרא
דארמוֹתָא שִׁבְעָ שְׁבֻעֵן
שְׁמִין יְהוּן׃ מִן עַד
מִבְּרַת שְׁבֻעֵתָא
שְׁבִיעֵתָא תְּמַנְנוּ חֲמִשִּׁין

ח"א וספרתם. שם ספד. ממחרת
השבת. שם ספד. מיום הביאה.
שם ספד. חמשים יום. מן החמשה יום.
רש"י

צו הכתיב ישראל יש שלמדו מחלו שיהיה נובח בחול"ו ו"א
לא בא אלא ללמד שלא לעשות על החדש אלא לחמור ירישה
וישיבה ומשכנו וק"ו (טו) ממחרת השבת. ממחרת
יו"ט: תמימות ההיינה. מלמד שמתחיל ומונה מערב
שאל"כ אינן תמימות: (טז) השבת השביעית. חרונמו
שבעתה. עד ממחרת השבת השביעית
הספור. ולא עד ככלל וכו' ארבעים ותשעה יום: חמשה
תקריבו וזמור חלו וכו' מדרשו אבל פשוטו עד ממחרת

אל המנחה בני עמכם האלוהים בפי' ויקרא עזרת' צבתי' ונסכו
וין רביעי' סתיו וכיון דיון הו"ו הנכריים וכו' אגרי' מנחה היא ג"כ
מנחת נסכים אע"פ שז"א ע"י ספרים וכו' מנחת נסכים לכבש
סוף שפרין ו' ח"א"ס היא מנחת: ספרים אלה שבי' אלהים דק"ל
דלו: שבק עממ' א"כ שבע שבתות לא יהיו חמשים יום אלא מ"ב
יוס: ו' ר"ל כיון שז' מוין אלא מ"ט: יוס' יהו' יאובב מ"ט
בקרל' כ' יוס' ומתד' דל' ללא חמספרו קאי' אלא להקריב קאי'
ביום ס' מקריבו ויחמר ב"מ כאלו חמל' ביום ס' מקריבו:ו'
יום והקרבנתם מנחה הרשה לה'. ביום החמשים ו

שפתו חכמים

עניני המועדים
נפרו אל אפי'ו מיעיה. חלף גם היא כמיס' בקרבנו. וקמס
לכנו שובש כל ימוס. כמח"ס סו' כל למע' וכו' ומחול' וכו'
שוקה נלמ' אה דכריהם. ויהו' ב' הפרבנות אשר נלמנו שיהל
לסיה' מהשפוחת הרכין בתהלה ויחפ' ע"י הספירה. אשר הם נעין
הכנה ליום תמי' המורה. ברי'ס ממי'ס שונים. כי מנחת העומר
באה מהשפוח' אשר הובאה בתה' הספס'. היא רוחות מל' האומ'ס
הישאלות כלל. אשר צבור פתיחות פירכ' הם מאלל משוקף
ללמד ולבהמה. ומנחת שתי הלחם בה' השנויות הנלה מן
החמי'ס שס' מאלל ארס דיחוד. כמכור השנויות. רובח
לשגמ'ס כעס. ויהיה היום סוף יום עמן חוק' גדול כדורו מאל
עד שרי'ס היום קמס העומר קדוה' והרבה שורה כעוס כל
שאליו חול' כתיב יוס' ערל ויו' קב'. יוס' קב'סו. למע' כתיב
שטוף יוס' עמן חוק'ס. וכו' כדלו הוא היום הסוף לקב'סו עליו יוס'
שגמ'ס ל"א על מי' כשר הכתרים שגמ'ס. כן עני' הדעוי'
בקר' ואל' ומנחתם ומסכיהם. וכל' אז לכד' השלחן אלהי' כדש'
כלחם מנחה חדשה לה'. ענינו שיקריבו כעור שבעת הלחם שטוף
על אשר. לא ספיר חסדו ואמתו מאלמו' בענינו נכשנו

דעת זקנים מבעלי הרוספות

דל'ין לך כבש כחוק'ס שיה' מנחתו יוכר משפרין' אכל מן הכבש'
חינו חלוק כדכתיב ונסכו וין רביעי' סתיו. ולכן חלו משכיה'
בחקלה' הסופ'ס שלש' עשרי'ס נכר' ושי' עשוריו' לכל' ועשורין'
לכבש לפי' שמל'יו כבש' מנחתו חלוקה' שיה' משני' עשור'ס אכל'
מן הכשור' ו'ו' אלו ארמי'ס כ"א וין' כנסיו' כלכד' ו'ו' אלו מנחש'
הכסיו' לפי' שלא מל'יו שום' כבש' חלוק' כנסין' כיון' ולכן כתיב'
ונסכו דכב'ס כה"ל מלמד' ונסכו דכל'ה מנחה קאי' ואל' כתיב'
ונסכו ה"ל דכלל' שפרין' ונסכו קאי'. ולפי' השפס' ומכור' דל' אחד'
משני' עשור'ס סוי' נלחם' העומר' שיה' עשורין' ואל' כל' עס' ו'
הכבש' והערכין' השני' הוא שפרין' כלאו' למנחה' ודע' שרין' כנסו'
כ"כ

ליקוטים על התורה

שבע שבתות תמימות תהיינה וגו' תספרו חמשים יום. איר
ואלם ציילן פופציג טעג אונ זיבען וואכין. קען דראף
ציילען טעג אונ וואכין. קען ציילן זיבען טעג ביו גס ווערס
אוןאך זאגס קען איין וואך. נאכדעם ציילס מען ווייטער
זיבען טעג ביו גס ווערס אוןאך זאגס קען צוויי וואכין. פאר
וואס ציילס קען טעג אונ וואכין. דער מענטש זאל זיך געפן
אמוסק. צו פאכין פון זייע קען וואכין און פון וואכין חדשים
און פון חדשים יארהין. אונ ער זאל קענען זאגן איך האב
זיבעציג יארה. דרייגן דער צדיק וואס ער סורח. יעדער טאג
מצות אונ געשליסן טובים ודאוינס און לערנעם תורה. אפילו
די טעג אונ די יארהין זענען אונק געזאגנען. אבער די
תורה אונ מצות וואס. ער זאגט געקויפט אין די יארהין זייע
דאס איז געבליבען איז גלייך ווי ער וואלט איצט געהאלטן
אלע זיבעציג יארה. אזוי ווי יאיער האט געהאט. שווענד
רובל אונ ער האט געקויפט פאר זיי פחדה. איז גלייך ווי ער
וואלט געהאט די שווענד רובל. וואס איז דער אונקערשייד

פירוש לתורת אלהים
ברייט פון זייעם גערשמיץ וקלי אונ מעל וואס איז
גימלאין גינארין פון זייעקע זאנגען וואס זענען
געשריקונג אין אייביגן וכו' אונ פייקעט זאנגען פון
גערשמיץ לא תאכלו זאלט איר גיט עסין ביו דעם
אנדערין טאג פסח ער הייאנס ביו איר וועט בריינגען
דעם קרבן פון גאט דעם עומר דאס זאל זיין צו
אייך חוק עולם אחוק אוף אייביג לדורותיכם צו אייערע
קיני ער בקל אין אלע יאיער יוצגנג: (סו) ופיהם לכם
אונ איר זאלט אייזילין צו אייך מנחת השבת פון דעם
אנדערין טאג יום טוב מיום פון דעם טאג וואס איר
וועט בריינגען דעם עומר שבע שבתות זיבין וואכין
תמימות זאנצע וואכין זאלין זיין דאס איז גיין
אונ פערציג טעג: (סו) ער מנחת ביו אויף קארין

מצות השם

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם וְגו' ודאס איז אמצות עשה פון די אנדערע נאכט
ופסח ביו שבעות ציילס קען יעדער זאגס ווי פיל
טעג אונ ווי פיל וואכין. עס איז פון פסח ודי דייג'ס שפייען
אין שלקן עירוד:

(סו) [עשה קטו] למסור מיום הבחל העומר ליום יום
וסעו שבע עד מלאת חמשה ולרבעים יום ששה שבע
שבעות תמימות שנלמד מספחים כלם מנחת השכה מיום
ספילכס אה עומר חמשה שבע שבתות תמימות הסייה עד
מנחת השכה השביעית חמשים חמשים יום:

מִנְתַּחַת חֲדָשָׁה לַיהוָה: מִמּוֹ שְׁבַתְיִכֶם
 תָּבִיאוּ לָחֶם תְּנוּפֵה שְׁתֵּי שָׁנֵי
 עֶשְׂרִים סֹלֶת תִּהְיֶינָה חֲמִיץ תֹּאפִינָה
 בַּפּוּרִים לַיהוָה: וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֵי-
 הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כִּבְשֵׁים תְּמִימִם בְּנֵי
 שָׁנָה וּפֶר בֶּן-בֶּקָר אֶחָד וְאִילָם
 שְׁנַיִם יִהְיוּ עֲלֶיהָ לַיהוָה וּמִנְחָתָם
 וּנְסִיבֵיהֶם אִשָּׁה רִיחֵי-נִיחַח לַיהוָה:

יזמן והקרבון מנחתא
 חדתא קדם :
 ממחבת בניכון פיתון
 לחם ארמיתא פרפן
 גריצן תרין עשרונין
 סולתא יהוון תמיע
 יתאפין בכורין קדם :
 והתקרבון על לחמא
 שבועא אמרין שלטין
 בני שקא ותור בר תורי
 חד ודכרין תרין יהוון
 עלתא קדם :
 ומנחתהון ונסביהון
 קורבן דמתקבל ברעוא

ת"א מנחה חדשה. מנחות פ ט ד: ממעשריכם מילו לחם תנופה. ונחום זו מנחות
 סלס תסייב. מנחות מה עז: ובקדש על הלחם. מנחות מה: יסיו עלה. טס :

בשל המורים
 כיחס קליס: (יח) על הלחם. ב' גמס' ובקדש על הלחם
 כעכס כעסיס כי לא על הלחם נכדו ימיס הסלס ע"כ ובקדשם

השבת השביעית שהיא יום המשיח תספרו ומקרא מסורס
 הוא: מנחה חדשה. היא המנחה הראשונה שהנבואה מן
 ההלסה וא"ת הרי קרבה מנחת העומר ליה כסאר כל המנחו
 שהיא סלסו מן השעורים (יו) סמושבורתים. ולא
 מנחו: ל: לחם התנופה. לחס תרומה המורים לשס גובה
 ח וזו היא המנחה החדשה האמורה למעלה: בכורים.
 ראשונה לכל המנחות אף למנחת קנאות הכלה מן השעורים
 מלא חקרב מן ההלסה קודם לשתי הלחם: (יח) על הלחם.
 בגלל הלחם מוכרי ללחם: ומנחתם ונכסיהם. כמשפט
 מנחה ונכסים המפורשים בכל בהמה כפי נכסיהם (במדבר
 טו) ג' שעורים לפי וכ' שעורים לכל ועשרון לכבש וז'
 היא המנחה והנכסים עליהן לפי ועלשית ההי לליל

פירוש לתורת אלהים

פון דער זיגעפער וואך דאס איז דער פופציגסטער
 טאג זאלט איר ציילן און אין דעם פופציגסטן טאג
 והקרבנתם זאלט איהר מקריב זיין פון נייע הבואה
 אקנחה צו גאט: (יח) סמושבותיים פון אייערע זיצונגען
 גאר פון ארץ ישראל תביאו זאלט איר ברענגען לחם
 גדוים דער גדוים תנופה זאל אויף גיהובו ווערען
 פון גאט ווערען שתיים צוויי גדוים זאלט איר ברענגען
 פון שני שקונים צוויי צענטלען מעל הימצעס זאל
 גבאקען ווערען פון גנייערס מייג גיטרים פון גייע
 הבואה זיי דאס זאלטסו ברענגען פון גאט ווערען:
 (יח) והקרבנתם און איהר זאלט מקריב זיין פון ווערען
 דעם גדוים שבעת זיבן שעפסין וואס אמיליבם
 און צוויי ווידדער זאלין זיין אקרבן עולה פון גאט ווערען גקכים אשה

מצות השם
 (יח) [שז] [שפס קסז] להביא ביום המשיח מספרות העומר
 שתי הלחם מן עס סקרבנות הכלים בגלל הלחם על ד'
 מסוף שום עולמך מעשבותיים מילו לחם מוספס שמים טני
 שבוניס סלס תסייבס ממן סלסטיס וגו' :

רשב"ם
 סמחרת יום ראשון של פסח: (טו) מנחה חדשה.
 להתיר חרש בבקדש כי הוא זמן ביטול הבאות :

שפתי חכמים
 ז ר"ל היא מחילה מן החסדים וטויר סחלה מן השעורין: ח ט'
 לין הכנוסה הולחט עאלוס סתופס סלמבר מולוך ומכיל וכו' כי
 לוסס סתופס הוא אחר סהכסל וילחט סתופס הוא קודם סכלס
 כדכתיב מלחם סתופס סחילוס סחילוס סהסניס קודם סהכסל
 סלכך ט"כ ל"ל סתופס דכסל מל' סהכסל סהסניס סמורסמט לשס
 גבוה: סלס סלסונס ל"ל ג'לסיס סללס סילס עלסס סילס ככוריס ססויה
 סלסוני' לכל סמנחות דלל' כ' ככוריס ל"ל דכסל לסיל כתי' ובקרבנתם
 מנחה חדשה לה' שמכוס מנחה מן סהדס סלל סלכי כתי' ככוריס
 ל' ככור כירי סהכסל סילס סלסוסיס ללל סמנחות וכו' סללונר סלס
 מנחת קנה ס סילס מן סכסוריס לייכ סכס סלל סלל סלל סלל סלל סלל
 סולט סלס' ס סמנחת סכלות ליכס סלס מן סחסי': וכל סכות
 סיוס סלל סל סילס סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל
 סלסס כי לא יסכן סליות כמשפטו עליו מעש סלל על ט' סלל
 סלליו סלס סלס כמקום לס' סלסמטס כמקום סלל' (סח')
 סלס' סלל' סללל סלל סלל וכו' סלס סל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל סלל

ליקוטים על התורה

צו ער האם די סולירה צו ער האם דאס געלט, דא איז אויך
 קיין אנטערשליד צו ער האם די יאהרין צו ער האם די תורה
 און מצות וואס צו ער האם גימאחן אין די יאהרין, אבער דער
 מענטש וואס האט פארבריינגט זייער יאהרין מיט עסן און
 סרייקען און אנדערע פערענעניגס, דאס עסן און סרייקען
 זענען דאך שוין גימא, און די יאהרין זענען שוין אויך גימא,
 זיין האנדל און סחורה פלייבט אויך די וועלט, ער האט גיט
 מער פון זייער יאהרין און מער גאר די מנוס וואס ער שפערעט
 אין איר, גיט די סרייקענדיגע יאהרין און גיט די שפערענדיגע
 יאהרין, דעם מוסר האט די תורה געהייסן די יידן זאלן אים
 ברעכענען איידער זיי וועלן געבן: דאס תורה אום שביעות,
 זיי זאלן וויסען אז זייער גאנצער לעבן איז די תורה, און אזוי
 טוהען מיר דעם מוסר אקע יאהר :

שעפס איז אלט איהר יסר בן בקר און אינגע רינד
 וואס ימנחה און זייער מקרה, און זייערע גקכים אשה

אונקלוס

יַעֲשִׂיתֶם שְׁעֵיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲמַת
 וּשְׁנֵי כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לַזֶּבֶח
 שְׂדֵמִים: * וְהִגִּף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל
 לְחֵם הַבִּכּוּרִים הַנּוֹפֵה לִפְנֵי יְהוָה
 עַל־שְׁנֵי כִבְשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיֶה לַיהוָה
 לַכֹּהֵן: * וּקְרֵאתֶם בְּעֶצְמוֹ הַיּוֹם
 הַזֶּה מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
 מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֲקַת
 עֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֵיתְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם:
 * וּבְקִצְרְכֶם אֶת־קִצֵּר אַרְצְכֶם
 לֹא־תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ בְּקִצְרְךָ

קדם י: יתעבדון
 צפיר בר עזין חד
 לחמאתא ותריין אמרין
 בני שנהאלוכסתקודשיא:
 כ וירים פהנא יתהון
 על לחם בכוריא ארמא
 קדם י על תריין אמרין
 קודשא יהון קדם י
 לכהנא: * כ ויתערעון
 בכרן יומא תריין מערע
 קדיש יהי לכון כל
 עבידת פולסן לא
 תעבדון קים עלם בכל
 מותבניכון לדריכון:
 כ ובמקצדכון ית חצדא
 דארעכון לא תשיצי
 פאתא דמקלך בחצדך
 ר"א וישיט שער עזים אחד
 לתחלת זבחוס סכ: והיגף
 הכהן אהם. מנחות סכ: על שני
 כבשים. מנחות מה עו סכ:
 מכות פו חולין קל: שדך. כס קל:

קדשיו. פרכיו. וקראתם. מניגה י: ובהלכס. שם חולין קל קל: לא חכלה פאת. מכות פו חולין קל: שדך. כס קל:
 רשבים

(כב) ובקצרכם. ממחרת הפסח לאתר הטרבת העומר:

שפתי חכמים
 כבשים. וסדיו רלוס דכיו ה"כ וחסמיטיסיה סל דלמרינ
 בענחות (דף מה) כמסדה ויחר מזור כסוגול. וסכי אמרינ
 ססס דבדכיו ר"ע: כ סו" חפ"ס שחספר הכבשים וספסיר שגזת
 הפדסס סס כחספר חוקן שגפ" פהנא מ"מ חספר פריס וליס
 שגזתה ספרסס חון מכוון עס פס ורול שגפ" פהנא דלחן כח"ו פס
 בן בקר אחד וליס שגזס וספ" פהנא כחיו פריס בני בקר שגס
 ורול אחד: ל דילפי" ג"ש מורס חויס חויס סכא וסכ"ף סכס
 חויס וסכ"ן שפ" מורס כחיו וסכ"ף חויס חויס סכא וסכ"ף סכס
 שפרי כחיו חמרי ושסס ח"ף כחן מתייס. וסכ"ה ס"ו מרכיו
 בשלמי יחיד חס חוס סהפוס וסס חוק סהרובס לקחתי מלח בני
 ישראל מנחסי שגלמיס דשגמע ל' רכיס וסכ"ל בלי יחיד כיון
 דכשלמי יחיד מייכיו למעד על שלמי לביד שגמיטיס טופס חס כן
 וסכ"ף חויס חויס לפני ס' דכחיו סכא ל' לל חלל לנגד שחנפס
 שג": לבור טופסס מתייס. וסכ"ף סכ"ל סהנחוס: ס דל"כ
 קדס יסס ל' לל דלל גרימי שלמי לבור משלמי יחיד שסס קודש

פירוש לתורת אלהים
 די ויבוען שעפסין בבראך מען גים אויף הייבען קודש
 זייא זאלן זיין הייליג צו קאמ לכה אונ די צווייא
 ברויט גהערען צום כהן: (כא) וקראתם אונ איר זאלם
 רפוען דעם מאג סקרא קודש ארנפונג פון הייליקייט
 זאל ער זיין צו אויך דאס מייניג מען דעם יום טוב
 שבוועת כל מלאכת וקאם עם איו נאר ארבייטן זאלם
 איהר גיט מאן: (כב) ובקצרכם אונ אז יתיר וועט

מצות השם
 וקראתם בעצם ונו וקאם איו אפצות עשה אונ אפצות לא
 תבשהו דעם יום טוב שבוועת זאל מען ריהען פון
 זאלע ארבעס אונ סען זאל קיין ארבעס פארום:
 (כ"א) [שם] [משע קיו] לטכות מלאכת עבודה כיום עלתם שאל'
 וקראתם בעצם כיום היום עקבל קדש יהיה לכם:
 (שם) [שם] [ללו קלב] שאל לעשות מלאכת עבודה כיום עלתם
 שאל' כל מלאכת עבודה לא מטבו:

וּלְקַמָּא דַּחֲדָדָּךְ כִּי
 תִּקְרָא לְעֵנִי וּלְגִיזְרֵי
 תִּשְׁבּוּק יתוּזוּן אָנָּה יי
 אֶרְהֹבוּן: כג וּמְלִיל יי
 עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא :
 כד מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְמִימְרָא בִּירְחָא שְׁבוּעָא
 בְּחַד לִירְחָא יְהִי לְכוּן
 נִיחָא דוֹכְרָן יִבְבָּא מַעֲרַע
 קְדִישׁ: כה כִּי כָּל עֲבִידַת
 פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן
 וְתִקְרְבוּן קוֹדְפָנָא קְדָם
 יי: כו מְלִיל יי עִם מֹשֶׁה
 לְמִימְרָא : כז בְּרַם בַּעֲשָׂרָא
 ה' וְלִקְטָא קִימְרָא: כח קָלָא :
 מְשׁוֹב: כ"ח לִדְ תַּחֲוִּיבָא :
 כְּהַדֵּשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּחַדֵּשׁ לְחַדֵּשׁ . מְגִילָא
 לֹא שְׂמִחוּן וּזְכוּן פְּרִיעִים . כ"ט יֵאָדָּב כִּי
 כֹּה דַע לֵב לֵב : כֹּל מַלְאָכָא עֲבִידַת
 לֹא תַעֲבֹדוּ . כ"ט כח :

בעל המורים

(כד) שמתן זכוני תשובה. טעמיה אין טעמין שאין מקיים רש"י

מעלין עליו כללו כנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו תשובה: תעוב. (פחה ל' ז') כהן לפניהם והם ילקחו ואין לה לביעי לאחד מהם: אני ה' אלהיכם. נחמן לשלם ככר: (כד) זכרון תרועה. (ר"ה לז') זכרון כסוקי זכרונות ופסוקי תפילות כזכור לכם עקדה יצחק שקרב בחימת הפסוקים: (כו) אך. כל חמין ורקין שבתורה דעת זקנים מבעלי התוספות

כ"א כבישים כמו בעשר נכסים: (כז) אך בעשור לחמש. מהו אך לפי שכל שהי ימים טיבים כהמים תתקל קרב לאכול ולשתות ולהתענג. וה' אבוד בכל אלו לכן כתיב תר' לומר שאלו נקלה מתקדש קרב אלו לכבוד היום להקריב קרבן ולהסמו בתלכח אך

שגידוין די הבוואה פון אייער לאנד לא תבנה ואלקסמו גיט פאר דארביין דעם עק פון ביין פעלר שניידענר דיג. די הבוואה וואס וואקסט אין עק פעלר ואלם איהר גיט אפ שגידוין וקט קצירך אונ דעם קרובונג פון דיין שגיט פלוקר די הבוואה וואס פאלט אראפ בשעת שגידוין לא תבנה ואלקסמו דאס גיט אויף קלויבין לגני גבר נאר דוא ואלקס עם לאוין צום אמום פון אונ צום גר זיי ואלן עם אויף קלויבוען יי אין בין גאט אייער גאט אין בין בגלוייבט צו פאראין שבר: (כג) וידבר יי אל משה לאמר: (כד) וידבר דו

מצות השם (כד) [טו] (טשה קיב) לכותה מעלכת עבודה כ"ה טעמיה כהמשעשעי כהחדש לחמש ימים ללכס שמתן זכוני תשובה מתיח קדש: (כה) [טז] [לוא קלג] כלה לטעות מעלכת עבודה כ"ה טעמיה כל מעלכת עבודה לא תעשו: (כז) [טז] (טשה קיב) להקריב קרבן מוסק דר"ם טעמיה ויבטיחם טעם ל':

רשב"ם

(כד) זכרון תרועה. ע"י התרועה תזכרו למקום כרכתיב שפתי חכמים

אלה לומר שהם קדש קדשים: ג פי' דק' ל' למה לא נה' יום מכותם כמו כפ' פתחם ועי' פי' זכרון סוקי וכו' וכו' ק' ליה למה מזכיר סוקי שפדות כבלתא סוקי מלכותי סלומלים לוחם טעום דהק"ט"ו בן דר"ה כל העולם כעוף אלה סוקי שפדות למה תחתיו איל: (כה) והקרבתם אשה. המוספים האמורים מעושין מוכרם הוא לשנים ואינו מוכרם על שגאים טעים:

עניני המועדים

(כג) כהמשעשעי כהחדש לחמש וגו'. כהמשעשעי: ז' כל דכתיב על הקב"ה הפך דבר אנלי החין. כי הנה זה דכס כי כהמשעשע לחתך מהמלכים כי אנשי פירי לחם מעטו מאשנתו אשר לא טוב כתיבנו עמו יקבע יום מועד להצדיקם כהמשעשע ועי' אשר

פירוש לתורת אלהים

משה רביד צו דיא יודין לאמר אווי צו זאגין בחדש השביעי אין דעם זיבעקטען חודש מיינגט מען תשרי בחדש לחדש אין איין מאנג אין חודש יהיה לכם זאל ויין צו אויף רואונג דאס איז ראש השנה זכרון תרועה איין אנדעקונג פון שופר פלאוין מען מיינגט איהר זאלט זאגין פסוקים פון זכרונות אונ פון שופרות קבא קודש איהר זאלט מאכין דעם מאנג יום טוב: (כה) כל בלאתה אלע מלאכות פון ארבייט זאלט איר גיט קאן התבוננת אונ איר זאלט מקריב ויין אקרדן צו גאט: (כו) וידבר: (כז) אך נייערטם בעשור אין דעם

מצות השם

בחדש השביעי וגו' ודאס איז אמצית עשה און אמצות לא תבטיחו דעם יום סביב ראש השנה זאל מען הווען פון אלע ארבעם און זאל קיין ארבעם אמתן: ויהקרבם אשה לחי וגו' ודאס איז אמצות עשה פון זאל מקריב ויין אקרדן מוסק אום ראש השנה:

בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יְהוָה לָכֶם וְעֵינֵיכֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַיהוָה: כח וְכָל־מִלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: כט כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא־תַעֲנֶה בַּעֲצֵם הַיּוֹם

לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין יוֹמָא דְכַפּוּרִיא הוּא מַעֲרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוּן וְתַעֲנוּ יָת נַפְשֵׁיכוֹן וְתִקְרְבוּן קִרְבָּנָא קָדָם יי: כח וְכָל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִדוּן בְּכִרְן יוֹמָא הַדִּין אַרְי יוֹמָא דְכַפּוּרִיא הוּא לְכַפְּרָא עֲלֵיכוֹן קָדָם יי אֱלֹהֵיכוֹן: כט אַרְי כִּלְ אִנְשׁ דִּי לֹא יַתְעַנִּי בְּכִרְן

ת' א תך כעשור. יומא עת פו סופה
 פ סבועות יג כרימות: א' ס'
 הוזהר פ' מלוה: יום הכפרים הוה.
 סבועות יג מולין קאל: ועיחס ספ.
 יומא סא: וכל מלאכה לא תעשו.

ש: כי כל הנפש אשר לא תענה...

רשב"ם

והרעיתם בחצוצרות וגו' ונזכרתם וגו': (כז) אך בעשור וגו'. בשאר י"ט התורה מלאכת אוכל נפש ונאמרה מלאכת עבודה. אבל יוה"כ שהוא יום עוניו כל מלאכה אסורה בשבת: והקרבנות אשה. כדכתיב באחרי מות יוסף אלו נחמתי מיד למים וללו למיתה וביינו אין זכרון לחטא. וגם בספוק סבני לרקים כתיב אין זכרון שהוא כנגד הכעשים. וטעמו אין זכרון להוכיח עוד ביום"כ: (כז) אך בעשור לחודש עיניו הם אפליה להוכיח ועמיה וסיה ועמיה הסכל ומשמע

בעל המורים
 שומר דוחה שבת ואין בו אלא זכרון חמורה אבל במקדש חוקטין. חקטו שומר כליון ל"ט שבת כליון חוקטין אפי' שבת: זכרון ג' נחמתי. דין. ואידך אין זכרון לנאמתי. ואידך אין זכרון להכס עם הכסל. כנגד ג' ספרים שנסמתי ב"ה ע"כ בענין כתיב אין זכרון דהיינו לרקים ושמיים שלין לרקים להוכיח. וגם בספוק סבני לרקים כתיב אין זכרון שהוא כנגד הכעשים. וטעמו אין זכרון להוכיח עוד ביום"כ: (כז) אך בעשור לחודש עיניו הם אפליה להוכיח ועמיה וסיה ועמיה הסכל ומשמע

עניני המועדים

חט לא יעשה ומסכסו מן המול. הלא דרך סמלך הוא שמען משלי חכמים

אך בעשור לחודש השביעי הזה וגו'. דעם צעהנשין פאג אין דעם ויבטמין חדש ואל יוין יום כפור. דער סדרש זאגט דוד המלך האם גיזאגט אקרא לאלהים עליון. איה רוף צו גאט וזאם ער איז דער אויבקרשטער איבער דער נאצער וועלט, ווען רוף איה צו אים, אום ראש השנה, לאל גומר עלי. איה רוף צו גאט וים ענדיגם פון פייגטווענין דעם משלם יום כפיר. דעם סדרש ויעליון סיר פארשטיין סים אמשל, אארעם פאן האם פאמל געהאט אבחר וזאם ער איז גיוען ויער שוין אונ דאם ויבטמין גופ לערנען, אין די שטאם איז גיוען ארייבער מענטש האם ער גיזאלט געבען דעם בחור פאר אאידים, ער האם אים צו גיזאגט צו געבין עטליכע שווינד רובל נדן אונ אייביגע קעסס. נאר דער פאסטער זאל אים מאכין צו די חתונה פאאר קליידער, דער פאסער האם געהאט גרוים צער ווא וועט ער געבען אויף די פאר קליידער, אונ ווענין אזוי אקליינדיקייט זאל זיין ווען פארלירען אזוי אפטייערן שידוך, ווען אפענקש זאל קומען צו דעם ארעם פאן זאל אים געבין אנדער פאאר קליידער ווי גרוים וואלט דאם גיוען די סובה. אונ די סובה וואלט גיוען שווינד מזהל אזוי פיל

השם
 ועניה את נפשותיכם וגו' ודאם איז אמצות עשה מען זאל פאסטן יום כפור:
 והקרבנות אשה לה' ודאם איז אמצות עשה מען זאל מקריב זיין אקרבן מוסף אום יום כפור:
 כל מלאכה לא תעשו ודאם איז אמצות לא תעשה מען זאל יום כפור קיין מלאכה סארין:
 כל הנפש אשר לא תענה ודאם איז אמצות לא תעשה מעי זאל גיב עימן אונ פריקען אום יום כפור:

מצות
 (כו) [שני] [עש קכ] להטעות ביום"כ שנאמר אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכפורים הוא מקלל קדם יי"ט: כס ועיחס את נפשותיכם:
 (סג) [שיר] [עש קכא] להקריב קרבן מוסף ביום"כ שנאמר ויבטמין חשב לט':
 (כח) [שנ] [לאו קלג] שלא לעשות מלאכה כל עיקר ביום"כ: שג' וכל מלאכה לא תעשו כעלם היום הזה:
 (כט) [שנז] [לאו קלד] שלא ללבוש ולטעות ביום"כ שנאמר כי כל הנפש אשר לא תענה כעלם היום הזה וככתיב מעמיה:

יִמָּא הַדִּין וְיִשְׁתַּיְצִי
 מַעֲמִיהָ: לְ וְכָל אֲנָשׁ דִּי
 יַעֲבִיד כָּל עֲבִידָא בְּכֹחַ
 יִמָּא הַדִּין וְאוֹבִיד יֵת
 אֲנִישָׁא הָהוּא מִגּוּ עַמִּיהָ:
 לֵאכֹל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּ
 קִים עֲלִים לְדִרְיוֹן בְּכָל
 מוֹתְבִיבוֹן: לֵב שְׂפָא
 שְׂבָתָא הוּא לְכוּן וְתַעֲנוּן
 יֵת נַפְשָׁתְכוֹן בְּתַשְׁעָה
 לִירְחֵא בְּרַמְשָׁא מְרַמְשָׁא
 עַד רַמְשָׁא תְנוּחוֹן
 ת"א וכל ספסוף אשר תפסה יומה
 סוף והסבדתי את יומה עד
 שכה סתוף שם פו ועליהם את
 כפסותיכם בלכות ח ספסוף סת
 יועל של ה"ה ח תפסתי יומה של

הַיּוֹם וְנִכְרַתְתָּהּ מִעַמִּיהָ: לְ וְכָל־הַנְּפֹשׁ
 אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל־מְלָאכָה בַּעֲצֵם
 הַיּוֹם הַזֶּה וְהֵאֲבַדְתִּי אֶת־הַנְּפֹשׁ
 הַהוּא מִקְרֵב עִמּוֹהָ: לֵא כָּל־מְלָאכָה
 לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדוֹרֵיכֶם
 כָּכֵל מִשְׁבַּתֵיכֶם: לֵב שְׂבָת שְׂבָתוֹן
 הוּא לָכֶם וְעֵינֵיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם
 בְּתַשְׁעָה לַחֲדָשׁ בְּעֶרֶב מִעֶרֶב עַד־
 עֶרֶב תִּשְׁבַּתוּ שְׂבַתְכֶם: פ שִׁי

(ל) והאברתי . לפי שהוא אמר כרת כ"מ ואינו יודע מה הוא כשהוא אמר והאבדתי למד על הכרת שאינו אלא רש"י
 אכדון: (לא) כל מלאכה וגו'. לעבור עליו בלאוין הרבה
 לו

עניני המועדים

וכח משפטיו כדי להשפיע את טוביו ראונו תקפו למען הטול
 תמימו על כל מלכותו ורגו ותלו משניו . אך לא דרכו מלכי ארץ
 דרכיו ימי , הנייה , כי חסן חסד הוא וברגע בלאו חיים בליונו
 וכל חפלו בנחיים ולא במצויים . וזו אמר פס יודע ה' אל
 משה לאמר , שהוא למד ענין חיים , וזו יום מרובה הוא . אך
 דבר אל בני ישראל אשר הסכחתי וחסם במגוון זם , בחדש השביעי
 בחדר לחדש שהוא יום הכרת עולם , אל תשחור ואל מירא , כי
 סלה לשבח ולשמחה יהיה לכם וזכרון החמישה והסכססה , כי
 שזכרון של הסכססה יהיה הסכססה יסרך ושמחה . כי זכרון

פירוש לתורת אלהים

ואורם אימליקער מענטש וואס וועט ניש ווערען
 גפייניגט בעצם אין דעם מאג ונכרתה וועט דער
 מענטש פאר שנימען ווערין פון איר פאלק : (ול) וכל
 תנפש און אימליקער מענטש וואס ער וועט מאהן
 אמלאכה בעצם אין דעם מאג והאברתי וועל איה
 כאבין פארלירען דעם מענטשין מקרב עמה פון
 צווישען איהר פאלק : (יא) כל מלאכה וואס עם אין
 אמלאכה לא תעש ואלט איר ניש מאן דם ואל זיון
 צו איהר חקת עולם ארוק אויף אייביג לדורותיכם צו
 אייערע דור דורות בכל מושבותיכם אין אלע אייערע
 ויצונג : (לב) שבת רואונג שבתו גאנץ רואונג ואל זיון
 דער מאג צו איהר בתשעה ניון מאג אין חודש תשרי
 אויף דער נאכט וואס יהיער צום צענעמען מאג
 ואל זיך יי הייבין דעם רואונג מערב פון איין נאכט
 ביו דער אנדערער נאכט מיינט מען מעת לעת
 תשבת ואלט איר רוען אייער רואונג : (לג) וידבר ה'

השם
 מנחת
 שבת שבתו הוא לכם ודאם אין אמצות גשחה מען ואל רוקען
 יום כפור פון אלע ארבעת :
 (לג) [שין] עשה ככב) לשבח ממלאכה כל עיקר כיה"כ שיה' שכה שבתו הוא לכם :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 לֵדָבָר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
 בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קָחְדָשׁ הַשְּׁבִיעִי
 הַזֶּה תִּגְ הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיהוָה :
 בַּיּוֹם הַרְאִישׁוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ כָּל־
 מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא־תַעֲשׂוּ :
 יָמִים תִּקְרְבוּ אִשָּׁה לַיהוָה בַּיּוֹם
 הַשְּׁמִינִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יְהוָה לָכֶם

יִחְכּוּן : לֵי וּמְלִיל יֵי עַם
 מִשָּׁה לְמִימְרָ : לֵי מְלִיד
 עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימְר
 בַּחֲמִשָּׁא עֶשְׂרָא יוֹמָא
 לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין
 חֲנָא דְמִסְרִיא שְׁבַעֵא
 יוֹמִין קֹדֶם יֵי : לֵי בְיוֹמָא
 קֹדְמָאָה מַעְרַע קֹדִישׁ
 כָּל עֲבִידָת פּוֹלְחָן לֹא
 תַעֲבֹדוּן : לֵי שְׁבַעֵא יוֹמִין
 תִּקְרְבוּן קֹדְבָנָא קֹדֶם
 יֵי בְיוֹמָא תְּמִינָאָה מַעְרַע
 קֹדִישׁ יְהִי לָכוּן וְתִקְרְבוּן

ה"א נתחמשה עשר. סוכה זו כח : תג הספוט. שש ט בילה ל: ביום השלושן. ספמסס ה חגיגה יח: כל מלאכה עבודה לא תעשו. שט: רש"י

שפתי חכמים

אומרים אותן. ומתכן לזכור לנס וכו' : ש ואל"ת למה אלמדיך
 לפני מר"ת למעט לילה. וי"ל ה"ל הולכי וכו' וכו' בעלם היום
 דמתעט עמלמו על יום דוקא כמו בעלם היום היום על נח. בעלם
 היום היום עובד לזכרם היום דוקא בעמלמו על יום. ה"ל אשר
 תעשה כל מלאכה בעלם היום היום הוא דוקא בעמלמו על יום.
 לך אלמדיך כל מלאכה. רח"ס. ה"ל הולכי וכו' וכו' בעלם היום
 ככלם הם עובד בהם מלאכה ה"ל דמתעט לילה. תג: מלאכה עבודה לא תעשו. שט: קדש דמקרא קדש

עניני המועדים

ועין המעשים לכוונתם, שנית דרך כלל לכל ילודי עולם לכפר על
 מנוחת לילי. ומוכח לסי' השני על כל איש והוא חוכמו :
 (לד) נתחמשה עשר יום לחמש שבועי היום תג הספוט וכו'. כח
 האלמדיכל כלל בהם היום בלוי שמי מיום ששס הסוכה
 וסולל [שס עוד ג' מינין] וזהו חיים ביום כשעמיהם כי מלוח
 מוכה כול לזכרון השבוע כח"ש כי כמכות הסוכה חה בני ושלל
 כהולכי חיים מאלך מלכי. וסולל הוא מפני הסוכה כלל שכל
 למח שחם והולל אליו על אשפות כהסוכה שבוען היום היו
 נכמסו מן הכבוד. ולפי שהיו ענין הסוכה כהאשיות. ע"ל קדש
 תג הספוט ולא נקראו מן הלול, והנה היום הוא שבעת ימים.

משולי החכמים

דער חוב פון דעם דיקה געלט ווערט אלץ פארה גרעסער
 דו ואלקס וועקען איד וועל דיר גיס שווייגן. איד וועל פון דיר
 די הים אראפציעהן. און דו ואלקס פאלד ארויסציעהן פון
 די שוויגן. דער אלקס פאן אין געשאפן און האט געוויינט,
 האט דער שוויגן געזאגט צום אלקס פאן דעם חסד קען איד דיר
 פארהן איד וועל דיר ווארטן נאך געפיליג פונד דו ואלקס דיר
 שאפן געלד. און דער אלקס פאן שטייט נאך און וויינט ווא
 קען איד מיר העלפן צו געניגן געלד. אייב דו וויקסט מיר גיס
 שוויקען דעם חוב האב איד גיס צו געזעהלן. דער נמשל איז
 אום ראש השנה וויקסט גערופען גערשענש גר ואל געזעהלן
 אין חובות פון דעם גאנצן יאהר וואס ער איז שוויגן צו גאט,
 דער מענטש ששעלט זיך ווייגען פאר גאט ער האט גיס צו
 געזעהלן. און גאט וואגט איד וועל גיס אידן פארהן חסד און

מצות השבוע

(לד— לה) [ש"ח] [מסס קנב] לשבוע מנומלכת סוכות ביום
 שלשון על תג ספוטו מלאכה כוונתם עכ"ל וכו' למד
 פשטיי סוס מן הספוט כמסס ימים לסי' ביום השלושן מקרא
 קדש :
 (סס) [ש"ט] [למו קו"ו] מלל לעשות מלאכה סוכות ביום השלשן
 כל סוכה במלחם כל מלאכה עבודה לא תעשו :
 (טו) [ש"ק] [גמס קדד] לקרובי קרובן וויכף בהם הסכות שש'
 שבעת ימים תקריבו אשה ל':

שבועת היום תקריבו אשה ל' : ודאם איז אמצות עשהו אלע
 זבנין פונד סוכות : ואל מנין יעקדען סאג תקריבו זיין א
 קרבו בופף :

והקרבנתם אשה יהוה עצרת הוא
 כלי מלאכת עבודה לא תעשו :
 אשה מועדי יהוה אשר תקראו
 אתם מקראי קדש להקריב אשה
 יהוה עלה ומנחה זבח ונסכים
 דבר יום ביומו : לה מקבד שבתת
 יהוה ומקבד מתנותיכם ומקבד
 כלי נדריכם ומקבד כלי נדבתיכם

קורבנא קדם יי בנישין
 תהון כל עבדת פולחן
 לא תעבדון : לו אלון
 מועדיא דיי די תערעון
 יתהון מערעי קדיש
 לקרבא קורבנא קדם יי
 עלתא ומנחתא נכסת
 קודשין ונסוכין פהגם
 יום ביומיה : לה פד
 משביא דיי ובר
 מסמנתיוכון ובר מפל
 נדריכון ובר מפל
 נדבתיכון די תהגון קדם

ה"א עלה ומנחה: נמחית מד: זבח ונסכים: כס כבודים: המורה יד: מלבד שבתות ה' סס: רש"י

שפתי חכמים

דכיה לו לפרש לטיל קודם פי וכלתנתי וקודם כל מלאכה לו
 תפשו. וי"ל דלמילא לא יכול לפרש קדשי ככסות קיה וכו' ולמלא
 הא דכסוי עקלה קדש לאסוף הנייה כיוס לטין ככסות מלאכה
 וקרת אלכ עכתי דקדוש כל מלאכה לא תעשו ככסות מותר וכה
 ללמד ולהזהיר על מלאכה ליל כיוס ע"כ הוי מקלה קדש כס
 ללמד דקדשי ככסות עקוב וכו' : B קד"ל דהכסה מנחות ככסות
 כס ויקלה ולמה לא עפרש ליה מכן. וכה"ל צ"ל כס' מנחה וסס
 כס' ע"ה מלה וזנח ונסכים ומנחה מנח"ל צ"ל כס' מנחה וסס
 מנחות כל המוספין טיטיוס טיט' זו מוספין הכרזה וסי טיט'
 כחומס צ' הפקודים: דבר יום ביומו. הא חס עכר יומי

(וי) עצרת היא. עשרת החגים אללי כמלך שומן את
 בניו למעודה לכך וכך ימים כיון שהגיע זמן להפטר חמך
 בניו בדיקה מלכ עכנו עמי עוד יום אחד קשה עלי
 שידהכס: כל מלאכת עבודה. הפילו מלאכה שהיא
 עבודה לכס שאל לא תעשה יש חסרון כיוס בדבר: לא
 תעשו. יכול אף קולו של מועד יהא חסור במלאכת עבודה
 ח"ל היא: (ז) עלה ומנחה. (מנחות מד) מנחה נסכים
 הקריבה פ עם העולה: דבר יום ביומו. חוק הקלוב
 עניני

כעת היה לכם פני מענין מנחותיהם שהיו כולם כדכ נלספס
 מן הכרה אל כביהס. ע"כ יוכלו להסתפק בירושתם ולשמוע סר
 ליקובתם על ההורה

והקרבנתם אשה לה' וכו'. רש"י זאנץ עם שמיים אין מדרש
 פאר וואס רופט פיען דאס אכטן פאג סכנות עצרת.
 ווייל דאס איז גליק צו אסוף וואס האט גיבטן זיינע אלע
 קינדער זיי זאלן קויפען צו אים אויף עטליכע פגע יעדער אלע
 דאס דער מלך געמאכט פאר זיי אסענדה און זיי האבן זיך
 געפרייט אלע צו זאמען, ווען זיי האבן שוין געדארפט אונזיק
 גיין. זאנץ דער מלך צו די קינדער, מיינע קינדער פערטלייבם
 ביי מיר נאך אפאג, עם איז מיר אפאר איינער אפשיידן זיך
 פון מיר און איינער אפשיידן זיך איינער פון אנדערן. דאס
 זעלבניגע איז ביי הקדוש ברוך הוא מיט די יודין, גאט האט
 געמאכט פאר די יודין אים סוב זיגען מאג סכנות אלע יודין
 זיגען גייען צו זאמען אין ירושלים האט הקדוש ברוך הוא
 געהאט זיינע אלע קינדער צו זאסמען. אלע האבן גיגעסן

וכיוס השמיני הוא ג"כ קדש ויקלה עלה, שיעלנו בהג עוד
 כיוס ההוא, ועלילו לשבת כיומיהם נס איהו כיוס, ומנחת כי
 פירושה לתורת אלהים

מאכין יום טוב והקרבנא און איהו זאלט מקריב זיין
 אקרבן צו נאם עצרת היא דאס איז איין אויף האלמונג
 (עין רש"י) ב' פאפא אלע מלאכות פון ארבייט זאלט
 איהר נישט קאן: (לו) אלה מועדי דאס זענען די ימים
 טובים פון נאם אשה וואס איר זאלט רופען זיי מקראי
 קדש ארופונג פון הייליגים להקריב צו אקרבנא זיין
 קרבנות צו נאם עלה אקרבן עולה מיט אקרבנא צו
 קער עולה זנח אקרבן מיט נסכים דבר יום וויפיל
 קרבנות זען דארף מקריב זיין זיינע זאלט איהר
 מקריב זיין יעדער קרבן אין זיין מאג מקבד חוץ די
 קרבנות וואס זען ברארף מקריב זיין אום שבת

חכמים

השני זאלט גיך אפסוקן און יעדער זאל פאהן אשבתה ווי פיל
 נאר עם איז אים מיליק צו פאהן. דאס איבעריגע וועט זיך
 לאל גופר עלי. וועט זיין גאט ענדליען מיט זיין חסד ער
 זאל צו געדרייען בחיל זיין דא גיביות זיינע און תתקנען
 צו אנטם יאהר:

משלי

ויעל ווארפן נאך עטליכע פגע ביו יום הכפורים, און דער
 שניטשטוייגס ווייפ, איז דען מיר געזעקל אז אין די עטליכע
 פגע זאל איר קעניג זיך זאמלען צו פאהן ביצות און מעשים
 טובים צו גיבאליו וואס איז פון שולדיג פון אפאנץ יאהר,
 דרייער האט גאט גיזאגט אין דעם צעהנטן פאג אין חדש

השם

ביום השמיני עצרת יהיה לכם ודאס איז אמצות עשה און
 אמצות לא תעשהו זען זאל דוהען שמיני עצרת פון אלע
 ארבעס און פינן זאל קיין ארבעס פאהן שמיני עצרת:
 והקרבנא אשה לה' ודאס איז אמצות עשהו שמיני עצרת זאל
 זען מקריב זיין אקרבן סוסף:

מנחת
 (סס) שבת (ששה קה) לטעות ממלאכה עבודה כיוס שמעני
 עולה שבתה כיוס השמיני מקלה קדש וכוס לכס:
 (סס) שבת (ששה קה) להקריב קרבן מוסף כיוס שמעני מן
 העולה כמנחה והקרבנא ששה לה' מלאכה כיוס:
 (סס) שבת (לא קה) טלה לעשות מלאכה עבודה כיוס שמעני
 מן העולה שבתה כל מלאכה עבודה לא תעשו:
 (חק ישראל ע"ח) ה"ג 49 6

אֲשֶׁר תִּתְּנֵנוּ לַיהוָה: לֹא אֶךְ בַּחֲמֹשֶׁה
עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם
אֶת־תְּבוֹאת הָאָרֶץ תִּתְּנוּ אֶת־חֲגֵי־
יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַרְּאִשׁוֹן
שִׁבְתּוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתּוֹן:
וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְּאִשׁוֹן

וי' לא ברם בחמשה
עשרה יומא לירחא
שביעאה במכושכון ית
עלדמא דארעא תחגון
ית חגאדיי שבועא יומין
ביומא קרמאה נייחא
וביומא תמינאה נייחא:
ו תמכון לכון ביומא

ת"א תחמשה עשר יום לתדה. כ"ה
י: ביום הראשון שבחון.
ספחים: ו ולקחתם לכם ביום
הראשון. שם לת סוכה יא ב כט
על המזרים

ובפינים: (לט) אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי
רש"י

בסל קרבנו: (לט) אך בחמשה עשר יום וגו' תחגון. קרבן שלמים לחגיגה יכול תדמה את השבת ת"ל אך הואל ויש
לה תשלומין כל שבעה: באספכם את תבואת הארץ. יהיה חדש שביעי זה בא בזמן חסיפה מכלן שנלמד לעבר
את השנים שאם אין העבור פעמיים שהיא בא בחמשה הקצין או החורף: תחגון. שלמי חגיגה: שבעה ימים. (חגיגה י'
אם לא הברז הוא יבנה בזה יום והוא מביאן כל ז' ת"ל ומגות אחרות יום אחד כחמשה יום ולמה לאמר שבעה

דעת זקנים מבעלי התוספות

ענינים את נפשותים כי ביום כזו כזכורים הוא: (לט) אך כחמשה
עשר יום. לפי שגבי ספם לא כתיב שמחה לפי ששד"ן לא נלקטס
שום תבואה וגבי שבוטו לא כתיב אלף מדא במחש לפי שהכלול
נלקטס אלף פירות הלין לא נלקטו אלף כסבות שהכל נאסף אל
חוק היותם וכן נמחלו הטעות זב"ל כתיב זב"ה שלש שמונה
ושמחה דהכל ושמחה בתוך והיום אך שמח מדא מתבואה ומדא
מפירות הלין ומדא מפירות טונות והיום היות אך שמח נאסף
לך להחמסק רק בשמחה: (מ) ולקחתם לכם. ארז"ל משלם
להזיז את השלול ואת הגזול שלא יחל פניגורו קטיגורו. משל
למלך ששלח שלוחו לגבות זכיר מנכס שלו, לאחז שגכה מלא:
מיכילי אחד קפחו וטבל את כליו וכל מה שבידו, ליימים הילךך
המיכילי היה לרון לפני המלך ובה-לשכור מי שלמד עליו זכות
לפני המלך ומלאו חוחו הגבול אמר לו מה אחס עושה בדרך אמר
זו ישי לי לפני המלך ואני מקבל לשכור מי שדיב בשבילי.
אל תן לי מה שגזולתי ואני אדריב בשבילך. התייר לו הכלים
לכד והלך לו למחר לכד לרון לפני המלך מלאו לו את חרש שלמד
עליו זכות אמר לו הכי פלוני שלמד עלי זכות אמר לו מה זכות
יש לך למצא ע"ז למצא להם אתי אומר לכם מה עשה לי חזירי
זה כשהלכתי לגבות מנכס המלך מיכילי פלוני עשה עלי כדרך
וקפחתי ונטל כל אשר לו והכלים הללו הם מהלך בלום שהחזיר
לי על מנת שאלמד עליו זכות. החזירי הכל והאמרו לוי לו לום
שעשה קטיגורו פניגורו (ובש"ש: דכח פניגורו קטיגורו):
זיבס הרלשון. לנולב שאלו נוסחין ביום ראשון הוא סי' שזכינו
הארץ עמי כ"ל מדבר בשביל כל ואלוהים הטובל שהקב"ס דן אותם

עוד יום אחד, ולפי שלא אמרו ישרא: שכל שביבוס חולה לאכן לא
ימונו אותם שבעת ימים כיון שאין להם שם לא היום ולא חסיפס
מבואה. ככה להסיר הספק הלא עוד ותמונה לוחו חג לה'
שבעה ימים בשנה מהך פולס, ר"ל ע"פ חמון שבעה ימים
לזכות בין זכרון בין בחל"ל ולא יתי' או הסיון כלסיפס התבנות
כ"א שחמש שביעי' תחונו חוחו, וכן הסכה להם גם כגלות
ויחובו, בזמרו כסכות השכו שבעה ימים וגו' למען ידמו
דווחו"ס, ר"ל שמי סכות הם כנה ואף שחמה ציין הספק
הוא חסיפס התבנות הנה נאכרה הסכה השנית הויה לזכרון
הסכות חש ישנו כתי' שכלל בלחם מנאליים ולכן לאו שישנו
כל שבעה הימים מבי"ס. והמנהג עמיני כי סכותו השביעי את
בני ישראל כהו"ה אותם מארץ מלרים הוא עליו דמות לחול'
מהס אמרו שהוא סכות עשש ופינו זה שמעתי שלחם מתוך סכות'
עמכס הוא יתי' שחאש' ישנו בלחל לחלם וזל"מ אשר יחילו
לפי שזה לאו פנייה' את ישועה ה' אשר נאלס ומגלס ככוב
מסדיו שדרי שלא יכום למנו יושכחו מסדיו ישנו זכר ויסעין
לזכור הסוב אשר קבלו ממנו יום כשלאו מנחיס ויסבו סכות
שבעה ימים כדרך לחשי' מוסה וחובי המדבר ללוח ולזכרון כי כך
ישבו בני ישראל בלחם מנאליים והלכו במדבר, ויש מי שאלב
שהסכות הוא עמי כדור ויהי הולך לפניהם כעמוד עני
לנחום כדרך ויומם שהשם לא יכס, וכזה יכיר וידעו שהמנהג
המפריס על ישראל נמלמו:

ליקוטים על התורה

ברין זב"כ. וז"ה או יכנו פלי היער מלטי' כי כל לשונות
קטפוקקען אונ קרייליך גינען: קיין קנאח קיין שגאח. אונ נוי
גרויס איז גינען די שפחה פון הקדוש ברין און נוי' ער האט
דאס גינען אונ אפילו היינט און גלות יעדער קאן זינען אלע
ידין זעקקעמען אין שורל דאוונען. אונ יודן האבין זיך אים מוב
פען ואמקעלס אין די סובות צו זען אונ סריקען, דער ווייל
אין גינען צווישען צו שלום אונ שפחה, האט גאס נייגאט
זאל און נאך אקאט אים מוב פינע קינדן ראלס זיך נאך אקאט
פרייען, עס איז מיר אשאר איינער אפשיידן זיך פון מיר אונ
איינער אפשיידן זיך איינער פון אנדערין, אין דעם וואקערדיגען
קאן זענען שוין דא ווייניג מעןקעלשן וואס קעמען אין שורל
באוונען, אונ יעדער איז שוין פארנעמען מיט זיין נאך אקאט
מיט זיין ארבעט, אונ נאך דעם אים מוב פסח האט מען גיט
צו גינעדין אקאט, ווייל באלד נאך ארבעט איז שבויען פון שבויען
זיין גיט ווייס צו סובות. אקען און סופות איז פסח אין אהאלב
יאער דריבער האט גאס גינעדין נאך אקאט יום טוב:

פירוש לתורת אלהים
וְאֵלֶּם אִיר מְקַרִּיב וַיִּין דִּי קִרְבָּנוֹת פּוֹן יוֹם סוֹב אוּיָךְ
וּמְלַבֵּד חוּץ דִּי קִרְבָּנוֹת פּוֹן אִיעֲרַעֵרע הַבְּהוֹת וַיּוֹאֵם אִיר
וַוַעַמְ גַּעֲבֵעַן קִרְבָּנוֹת פּאֹר אִמְהַנְהָר צוֹ נָאֵם וּמְלַבֵּד
אֹנֵן חוּץ אֵלַע אִיעֲרַעֵרע דְרָרִים וַיּוֹאֵם אִיר וַוַעַמְ מְנַרְד
וַיִּין קִרְבָּנוֹת צוֹ נָאֵם וַיִּיבֵר אֹנֵן חוּץ אִיעֲרַעֵרע אִיעֲרַעֵרע
נְדָבוֹת אִיעֲרַעֵרע נָאֵם וַיִּיבֵר אֹנֵן וַוַעַמְ גַּעֲבֵעַן צוֹ נָאֵם:
וְאֵךְ נַיִינְרֵיז בְּחַיִּי תִישַׁר יִין דְרַעֵר שׁוּפְעֵנְעֵמְעֵן
מָאָג אִין דְרַעֵר וַזְבַּעֲמֵעַן חוֹדֶשׁ בְּאַסְפְּכֶם אֹז אִיר וַוַעַמְ
אִיִּין וַאֲמַלְיוֹן דִּי הַבְּהוֹאוֹת פּוֹן דְרַעֵם לְאַנְדֵר חוּטוֹן וְאֵלֶּם
אִיהֵר פִּייעֵר מְאָנְעֵן דְרַעֵם פִּייעֵר מָאָג פּוֹן נָאֵם שִׁבְעַת
יָמִים וַזְבַּעֲמֵן מָאָג בַּיּוֹם הַרְּאִשׁוֹן אִין, עֲרַשְׁמִין מָאָג אֹנֵן
אִין אֲבָמְעֵן מָאָג וְאֵלַם אִיהֵר רַוַעַן: (מ) וְלִקְחֶתֶם אֹנֵן

פרי עין הדר כפת תמרים וענף
 עץ עבת וערבי נחל ושמתם
 לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים:
 וחגתם אתו חג ליהוה שבעת
 ימים בשנה חקת עולם לדורותיכם
 בחדש השביעי תחגו אתו:
 בסכת תשבו שבעת ימים פרי
 האזרח בישראל ישבו בסכת:

קדמא פירי איקנא
 אתרוגין וירובין והדסין
 וערבין דנחל ותחדון
 קדם יי אלהכון שבקא
 יומין: מא ותחגון יתיה
 חגא קדם יי שבקא
 יומין בשתא קים עלם
 לדריכוני ביהא שבעתא
 תחגון יתיה: מכ במסליא
 תתבון שבקא יומין כל
 יציביא בישראל יתבון
 ת"א פרי מן הדר. נככות כו סוכה
 לך לה: כפת המרים. כס לל
 נכ לך מם: ועקף מן עבות. שס
 לל: וערבי נחל. שס לל מד:
 ושמתם לפני ה' אלהיכם. שבעת קלל
 פסחים ה סוכה מג: ותחגת אתו חג
 כו כו כו לו קידושין לך סנהדרין ד
 במעו לא נכרין ג. מ' כוסיק פ' כלאשים ופ' תפולל על האזרח שיפולל. סוכה כ כה זכאים לל

ד"א פרי מן הדר. נככות כו סוכה
 לך לה: כפת המרים. כס לל
 נכ לך מם: ועקף מן עבות. שס
 לל: וערבי נחל. שס לל מד:
 ושמתם לפני ה' אלהיכם. שבעת קלל
 פסחים ה סוכה מג: ותחגת אתו חג
 כו כו כו לו קידושין לך סנהדרין ד
 במעו לא נכרין ג. מ' כוסיק פ' כלאשים ופ' תפולל על האזרח שיפולל. סוכה כ כה זכאים לל

רשב"ם
 הוה. אע"פ שראש השנה יום המפורס באום לזכרון
 לכפרה אבל סוכות בא לשמחה ולהודאה על שמאל
 בתורה כל טוב בוים אספה: עזרת. עזירת מניעת
 מלאכה: (וכ) ועקף עין עבות. קצין הוא. כמו קדוש
 טהור. עבוק. גדול. כלומר עקף של עין מעובת הרבה
 (מב) כל האזרח. אפי' אותן שיש להם בתים. ישבו

לנכס וה' סבילות לל: (מ) פרי מן הדר כפות המרים. פרי
 מן הדר כנעני' חמרוס: עבת. חסר יו"ו כפול שבע דרכים
 פסוקים די ואלו הן יבש גזול שמה פיר הדתה קתם רלשו
 ואל פ"ג: כפות המרים. היינו לולב. ולב דנע"ו מיס לקן יבש
 כפול. מן מיס. היינו לולב כפול כנעני מיס. וכן חרשני
 לוחם מיס: (מב) ככפות תבז: שבעת יום. כנגד שבעת עני'
 כבוד וכנגד ז' הימים שישפולל וישעס ככפות זכרין לז' חופים.

שפתי חכמים
 בו מוספין מוספין ק' וז"ל פלג לחין הוה פלגים כן בחילון
 משנה לשנה וזעם עלו וזעמי כוה נע"ו יו"ל דע"א חן ילפין כי
 דחי שקלת מדל לא הוי כשיטתו ינה נכד לקיחתו וחי שקלה כי
 או ג' ולקחת פרי כמים פירי' דנכבש וזה כמים: ד' וז"ל חס
 כן הוי לו נכבש כף (ה'). יו"ל דכפת היינו כד חמת וזה
 עליון הכרה חלל הוי כחית ק"ל לא שבעת אלף עלה פתח: ש' כ"ל
 ישפולל מדרכמיס הלוכה כפ"ה חרשני' נלמג חמיונן ככפותים

רש"י
 לתלמוזין: (מ) פרי עץ הדר. (סוכה לד) עץ טעם עלו
 ופריו טוה: הדר. הדר בחילון משנה לשנה ק וזהו חמרוס:
 כפת המרים. חסר יו"ו למד שזינו אלל ר לחת: וענף
 עץ עבת. שפעמי קלופים כעבותות וכחלים וזהו הדם
 העשוי כמין קליעה: (מב) האזרח. זה ש אזרח:

דעת וקנים מבעלי התוספות
 לית חזקה וזעם כל מעשים טובים. בחילון שבו גזל הלולב יש בו
 טעם ולא לית חזקה וזעמיס כל ישרה ליש יתן טעם כל מלות
 וזין נכס לית חזקה. הכדס יש בו זימ וזה טעם וזימ כנגד חזון
 שוב ככס לית חזקה וזין כזן מלות: ועבדס חזן כה לא טעם וזה
 לית וכנגדן עמי חזון. חזון ככס לא לית חזקה ולא טעם של
 מלות. ואלו חזוןס לרזכבס ביה. כמו חזון הקב"ה מתהלס

ביה"כ אלו ואלו כנכסין לזון וזין אלו יודעין מי הכולחיס אמר
 סקב"ס עלו לולביס כיריכס והכל יודעין שזיכיס דזין. מכל
 לשני כ"ה שניכסו לזון לפני המלך ולא הוי יודעין ככרוס מי ללח
 אלל מי שהו ואלל כמלך לזון הפות בידו לו יודעין שהו ואל
 זעמי מלטי כמלך: פרי מן הדר. חרשניס מיטס הללו יש עבס
 מיס בו טעם וזימ כמו החמרוס והוא כנגד הלדקיס מיס ככס

פירוש לתורת אלהים
 ערכות ושמחתם אונ איהר ואלם זיק פרייגן פאר
 איינער נאם שבעת ימים ויבוען טאג: (שא) ושמחתם אונ
 איר ואלם זיי פייגער באקען פון נאמס וועגען שבעת
 ימים ויבוען טאג אין יאר דאם זאל זיין צו אייך חת
 טלם אחוק אויף אייביג ליהוה יתקם צו איינער גבירם
 בחודש השביעי אין דעם ויבועען חודש ואלם איהר
 פייגער טאגין דעם יום טוב: (מב) ככפות תשבו אין
 סכות ואלם איהר ויצען ויבוען טאג כל האזרח אלע
 גיבארענע

איהר ואלם נעמען צו אייך אין דעם ערשטין טאג
 פון סכות פרייגן וואס זיא וואקסט אויף אבוס
 מיינט מען איין אתרוג ער איז שייך נאך אפירוש
 אין הדר וואונגן כלומר ער וואקסט פון יאר צו יאר
 און פאלט ניט אראפ אום ווינטער פון בוים כפת
 המרים אונ די פלעטער פון מייסעל ביימער מיינט
 מען אלולב ע"פ אונ די צווייגין וואס נעגען גפלאכטין
 אזוי וויא שמריק מיינט מען איין דרם ורבי נחל אונ
 צווייגין וואס זיי וואקסין בייא וואקער מיינט מען

מנות השם
 ולקחתם לכם ביום הראשון ודאם איז אנטיות גששו קצין זאל
 דעם ערשטין טאג וזימ נעגען אפירוש מיס חזוןס
 דריי הדסים צוויי ערבות:

(א) [סכד] [טעם קבו] ניטול לולב חמד והתורה חמד וזכי כדי
 חרשני' וזעם עדי הים ככס כחמלר ונקחתם לכם כיום
 כהלשון פרי מן הדר כפות המרים: ועקף מן עבות וערבי נחל ונז'
 כהלשון פרי מן הדר. נככות כו סוכה

יְהִי־אֵהָרֹן מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא קָדָם יי תְּדִירָא קִים עֲלֵם לְדִרְיֹכֹן : י על מְנֻחָא דְכִיתָא יסְדֵר ית בּוֹצִינָיָא קָדָם יי תְּדִירָא : ה וְתֹסֵב סוֹלְתָא וְתִפְיִיתָה תְּרַתָּא עֲשָׂרִי גְרִיצִין תְּרִין עֲסֻרִין תְּהִי גְרִיצָתָא חֲדָא : י וְהַשְׁוִי יתְּחֹן מִרְמִין סִדְרִין שְׂמָא סִדְרָא עַד פְּתוּרָא דְכִיתָא קָדָם יי : י ותתן על סִדְרָא לְבוֹנָתָא דְכִיתָא

ת"א על הכתוב : מנחות כג : וקצת סלה : מנחות ס"א : שני עשרונים : מנחות ד' ל' : ושמן ארומס : מנחות ד' ל' : על השלחן :

לְפָנַי יְהוָה תָּמִיד תִּקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם : י עַל הַמְנֻחָה הַמְּהֵרָה יַעֲרֹךְ אֶת־הַנְּרוֹת לְפָנַי יְהוָה תָּמִיד : פ וּקְקַחְתָּ סֶלֶת וְאִפִּיתָ אֹתָהּ שֵׁתִים עֶשְׂרֵה חִלּוֹת שְׁנַי עֶשְׂרִים יְהִי־הַחֲלָה הָאֶחָת : י וְשָׂמַתְּ אֹתָם שֵׁתִים מַעֲרֹכֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרֹכֹת עַל הַשְּׁלֶחַן הַמִּזְבֵּחַ לְפָנַי יְהוָה : י וְנָתַתְּ עַל־הַמַּעֲרֹכֹת לְבִנְהָ זָכָה וְהִיתָה

בַּעַל הַמְּזוּרִים

למכת : הפסוק מתחיל ב"מ" ומסיים ב"ס" כשהיכל היה ארבו מ' חמס (ובן הכתוב היה מדהק מ"ס) : יעקב וחומו אהבן : ובוטחה חלה כפי אהבן וכיון : לפי שאמר שמתו נדב ואביהם כהכנסם להיכל לא כיח אהבן לכבו ליינם לנדס אלה היה ככנס עמסס ו"מ" היה פושט בששח הקמטה : (ה) ואפית אומה : בני רש"י

על נר מערבי שהוא עזות לכל כחי עונם שהעביה שורה בישראל שנתן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובהת היה מסיים : יערך ארו אהרן מערב עד בקר : (ת"כ) יערך וחומו עריכה הראויה למדת כל הלילה והיערו הכמסים הני לוב לכל נר ונר והן כדאי חף לילי תקופת עבת ומנה זו הוקבעה להם : (ז) המנורה המהרה שהיא זהב טהור : ד"א על טהרה של מנורה ששערה ומדשנה חחלה מן האפר : (ו) שש המערכת : שש חלות המערכת א האחת : השלחן המהר : של זהב טהור : ד"א על טהרו של שלחן ב שלל אהרן כמסיפן מנביהן אל הלחם מעל ג בני השלחן (מנחות ז' : ת"כ) : (י) ונתת על

דעת וקנים מבעלי החוספות

והנהו על חין יסרה : אימתי הקב"ס מתעלה בזמן שכלנו פירוש לתורה אלהים

דער מנורה הסיפיה ויאם זו איז פון ריין נאך ירד זאל גר אן רעכטען די רעקלעך לפני יי פאר גאט פסיד אלע נאכט : (ה) וקצת סלה אונ דוא : אלקסם עמטן מעהל ופסית אונ : אלקסם די מעהל קנעטן אונ באקען שמים עשרה חלות צוועלף חלות שני עשרונים אביליכע חלה זאל נאכקאן ווערען פון צוויי צענטלען מעהל : (ו) ופסית אונ דוא : אלקסם ויזא מאכין שמים מטיחה צוויי אן רעכטונגען שש ועקס חלות המערכת זאל ויין איין אן רעכט אונ די צוועלף חלות זאל מען לייניג על השלחן אויף דעם טיש וואם

השם מנחות ז' : ת"כ : דאם איז אאנרעקען ווען די ויין וועלן ארויס געגאנגען

בן הצידי האם גאט געמאכט פאר זיי אסובה פון וואלקיבו :

לְלַחֵם לְאֹפְרָה אִשָּׁה לִיהוָה :
 בַּיּוֹם הַשְּׁבִיט בַּיּוֹם הַשְּׁבִיט יַעֲרֹכְנוּ
 לְפָנַי יְהוָה תְּמִיד מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 בְּרִית עוֹלָם : וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו
 וְאֶכְלָהּוּ בַּמָּקוֹם קָדֵשׁ כִּי קָדֵשׁ
 קָדָשִׁים הוּא לֹא מֵאִשֵּׁי יְהוָה חֶקֶת
 עוֹלָם : ס וַיֵּצֵא בֶן־אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית
 וְהוּא בֶן־אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי

וְהָיָה לְלַחֵם לְאֹפְרָה
 קוֹרְבָנָא קְדָם־יְיָ מִבְּיּוֹמָא
 דְּשִׁבְתָא בְּיּוֹמָא דְּשִׁבְתָא
 יְסַדְרִינְהּ קְדָם־יְיָ תְּדִירָא
 מִן קְדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 קִים עֵלַם : ס וְהָיָה לְאַהֲרֹן
 וּלְבָנָוְהִי וַיִּכְלְוִינָהּ
 בְּאֶתְרֵי קְדִישׁ אֲרִי קוֹדֵשׁ
 קוֹדֵשִׁין הוּא לִיהוָה
 מִקוֹרְבָנֵי־אֲדִי קִים עֵלַם
 וַנִּפְקֵי בְרֵי אֶתְחָא בְרֵי
 יִשְׂרָאֵל וְהוּא בְרֵי גִבְר
 מִצְרָאִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 ת"א זכוכ השבת יומא ח ס :

בני ישראל מנחות כל : והוא לאסוף : יומא יו כהנא קמ סהדרין כל ע"ז : חק פולס : מנחות טו : בעל המורים

וסה חלות כנגד י"ב מצוות שהזכיר חז"ל כ"ז שעות שבוים וסה שש המערכת כנגד ששת ימי בראשית שבה נכלל היוםם שהכל מתקיים בזכות ישראל : (י) ויאלץ את בן אשה ישראלית : פתח מקלל לביום השבת : לומר שהמקלל ומקושש היו בזמן אחד ונזכר רש"י

שפתי חכמים
 ז' פ"י ד'ליפין מג"פ הכריז הכל מערכת וכתיב גבי לחם הפנים מערכת מה מערכת האמורה גבי לחם הפנים שם חף כלן היה שם נותן שני זכרי לבונה כלומר על כל מערכת היה נותן לבונה ולא על הלחם היו הזכרים אלא אכל המערכת כדי שלא יעצמו הלחם מפני כובדן של זכרין וסריה על המערכת אלא המערכת וסוף לו כתיב וסכת על הפרון זה הפסוק : ה גבי שרדתי סמיכות ולפני כתיב חק פולס ויאלץ וגו' כלומר מעולמו יאלץ לו כ' סרד"ס מהכל שמשם : ומשה המקלל שבה שניה היה שכיב לחם הפנים לא היה אלא לאחר שהוקם המשכן וכן נעשה הנגילה לא היה אלא עד שבה שניה דכתיב בס' במדבר וקשה דבה פס"י וישיבה כמשמע ולא הכינו התקושש עמו וכו' והתקושש בשנה ראשונה היה כדכתיב : ויעללו איש מקושש פלים בגנותן של ישראל סכ' וזכר שלא שמו אלא שבת ראשונה ובשנה ב' זה אהלל וכו' ח"כ מעשה דמקלל ג"כ בשנה ראשונה היה : ומיין ח"כ"ו ששעשה לחם הפנים לא היה אלא בשנה שניה מ"א אפשר ש"ו"י לחם הפנים לא בשנה ראשונה ובשנת השני כשעשה אותו שש עשר נגלל ע"ש : ז' גבי שרד"י לפני ויאלץ מחייב עמד ונדדף משה הלא תליא זה היה אלא כך סימיו כשחמל לו בלכותו לבית אבותו כתיב אמר להן מי היה אבי אמרו לו מזלי היה אמר להו איום מזלי אמרו לו אותו מזלי ראשונה בסם המערכת

לבונו מלא ד קומץ לכל אחד : והיתה : הלבונה הזאת : ללחם לאברהם : שאין מן הלחם לזבונה כלום אלא הלבונה נקשרת כשמשלוקין אותו ככל שבת ושבת והיא לזכרון ללחם שעל ידה הוא נזכר למעלה כקומץ שהוא הזכרה למנחה : (ט) והיתה : המנחה הזאת של דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה היא : ואבדלו : מוסכ על הלחם שהוא לשון זכר : (י) ויצא בן אשה ישראלית : (ח"כ) מהיין יאלץ רבי לוי לומר מעולמו ה יאלץ רבי כרכיב לומר מפרשה שלמעלה יאלץ נגלגל ואמר ביום השבת יערכנו ו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמה פת זוננת של חשטה ימים בתמיה : ומתחילא אמרה מבית דניו של משה יאלץ מחוייב כל ליטע אהלו בתוך מחנה דן אמרו לו זה עיבך בלאן אמר להם מבני דני אמרו לו (במדבר ז) איש על דגלו בלחות לבית אבותם כתיב כנס לבית דניו של משה ויאלץ מחוייב עמד ונדף : בן איש מצרי : הוא המלך : המלך זן אמרו משה : בתוך בני ישראל : מלמך

דעת זקנים מבעלי התוספות

נעשים אגוד : וכן שכתב מו אמרתי כ"ס ויפשו כולם אגודה חסד : ד"ה הללנו דומה לשרה הכהם דומה ליען מערכת דומה פירוש לתורת אלהים

נעשים אגוד : וכן שכתב מו אמרתי כ"ס ויפשו כולם אגודה חסד : ד"ה הללנו דומה לשרה הכהם דומה ליען מערכת דומה פירוש לתורת אלהים

ער איז פון ריין קאלר פאר גאט זעקס חלות אייגע אויף די אנדערע זענען גילענין אויף איין עק מיש אונ די אנדערע זעקס חלות אייגע אויף די אנדערע זענען גילענין אויף דעם אנדערען עק מיש : (א) ונתת על המערכת אונ דוא אלקס זעבין אויף דעם אן רעכטערין זויף אנדערע זעקס חלות ונתת זכה לזענערין ווייך בשמים והיה אונ דער ווייך זאל זיין ללחם צום ברויט לאפרת צו אנדערמאנונג אשה לי אקרן צו גאט : (ה) ביום השבת אום שבת יערכנו זאל ער דאם ברויט אן רעכטען לפני : פאר גאט תמיד פון איין שבת צום אנדערען בלומר אום שבת זאל : (ו) אראפ נעטען דאם ברויט וואס עס איז

זקענען פון יענער וואך אונ זאל לייגען ארויף דאם פרישע ברויט דאם זאל זיין פאת פון די יודין ברית שלם אברית אויף אייביג : (ט) והיה צו ריא מנחה די אלע ברויט זאלין זיין לאהרן ולבניו צו אהרן : זונ צו ויינע קינרער ויבליחו בפקום קודש אונ זיין זאלין איהם זעסין אויף איין הייליג אום כי ווארום קודש קדשים בגאץ הייליג הוא לו איז די סנחה צו אים מאשי : פון ריא קרבנות פון גאט חק שלם דאם זאל זיין אמצוה אויף אייביג : (י) ויצא אונ עם איז ארויס נגאנען דער זון פון איין אשה ישראלית היא אונ ער איז אונ פון אמצרי אינדישע אשה האט גהאם איין זון אמצרי אונ ער איז נגאנען גאנען דער

ישראל וינצו במחנה בני ישראלית
 ואיש הישראלי: "ויקב בן האשה
 הישראלית את השם ויקבל ויביאו
 אתו ארמשה ושם אמו שלמית
 בת דברי למטה דן: "ויניחהו
 במשמר לפרשה על פי יהוה: פ

ואתנציו במשריתא
 בר אתתא בת ישראל
 ונברא בר ישראל:
 יא ופריש בר אתתא בת
 ישראל ית שמא וארגו
 ואיתאיו ותידה לות משה
 ושום אמה שלומית
 בת דברי לשבמא דן:
 יב ואמרנהו בבית שמרא
 עד דיתפרש לחון על
 גורת שמרא דין:

ת"א ויקב את השם. סנהדרין ע:

בעל המורים

שהחלל שבת כחומר בעיקר: וינלו. וינלו כמטה. וינלו
 שניהם בשדה. רמז למ"ד כיואל חייב מית דיוני של משה על
 שכלה ליטע אהלו במחנה דן. וזכו וינלו בשדה על עסקי שדה:
 גדלוהו ויבניו דרואה. סנהדרין ואומא דכרזיה מכרו. מלמד שמים
 ה"ך ויקבל ויקבל הפסחית את דבר ויקבל את יומא דקבל את
 חומר ע"כ כ"ב: שמו וסלמתיא כדכ' חוה שלא ולא קבל כלכתי
 למטה: (יב) ויניחהו. ד' בשם' הכל ויניחהו כמשה
 רש"י

רשבים

(יא) ויקב, הזכיר את השם ואח"כ ברכו:
 שבתו חבמים
 עיר עמר ויודף: חו"מ"ח והא' כפ' שמות כמיו וירא כי אין איש
 ופס"י פחיד ללאת ממנו איש עוב. וי"ל דלך קמא כפי פסיד
 ללאת כ"ל דכחותו זמן ככר נולד היה זה חלל"ה"ח כו"ל איש עמיד
 ללאת ממנו ששואו טוב וזה דלמר שנתגיייר וזה נכ"ו הכא על דת
 ישראל כולו בכך וזה לך"ן לסתגיייר, מירן הסג"ן שכתב
 לכרית מילה ומכ"ה והכ"ה דמיס' בשעת מתן מורה וזה דקב
 כחמו בחוק בני ישראל. והסוס' מירא קודם מתן מורה הי' הולך
 כולך חמר אפ"ו ולאכר נולד לא מלו אופ"ו כי הוא מלכי וכחשב
 גדל נתגיייר לעמו: ש"כ"ל שלא הימיו ליטע אהלו ש"י יז

ח שנתגיייר: וינצו במחנה. על עסקי המחנה: ואיש
 הישראלי. זה שכנעו שמיחה זו ש מטע אהלו:
 (יא) ויקב. כחגומו ופריש (סנהדרין פ) עקב שם
 המיוחד ונדף והוא שם המפורש ששמו מסיני: ושם אמו
 שלומית ובת דן שם ישראל שפירשה הכתוב
 לזו ולמר שהיא לבדה הייתה ונה: שלומית. היות פספסה
 שלם עלך שלם עלך שלם עליכון מטפספת בדברים שאלת
 בשלם הכל: בת דברי. דכרנית היחה מדברת עם כל
 אדם לפיכך קקלה: למשה דן. מגיד שהשע גורם
 אהליאב בן אחיסמך למטה דן שגח לו שגח לאכיו שגח לשבטו:
 (יב) ויניחהו. לכוזו ולא הימיו מקושש עמו
 ששטיהם היו ככ"י אחד ויודעים היו י' שהמקושש במיתה (סנהדרין עה)
 שגאמר (שמות לא) מחללה מות וימת אבל

דעת וקנים מבעלי התוספות

בציאת כ"ד כדי שלא יהא לו כפרה נטי' ששגס גדול כלאמרי'
 גבי מעשירי בני וכוה' בלא איש כי יתן מרבו ודרכיו מוצטו ולא
 כל זרעו מכלן חמרו מעשירי כל זרעו מסור והוא מסור ללו'
 מסור ממנו קמט' דל"כ מעטרו חסכר אל"ה כ"ל פוערין אטו'
 מתיאס' ד"ד כדי שלא יתכפר בכך לכך הולך לומר לפרוש להם
 על פי ה'. אבל כמב'ש' שיעטו בודלי' שהוא חייב מיתה שאלמר
 מחללה מות וימת חל' לא יעטו בליו' מיתה הוא כהכר אם כהכר
 משום דכל מיתה החמורה במוהם מסת' איכה אל"ה חק' לו דילטין'
 קולו מע"ו לכך לא נאמר בו לפרוש אל"ה כי לא פירש מה יכ"ה
 לו. וקשה כלן וליכ' לרבי יסודה דלמר עליו כהכר עד שיעדיטו

מנוך. שיש לבנה להקפ"ם צפה ויכל ובעין: ויערדה שהוא כל
 הגוף שחלו בשדרה: (י) וזכו בן איש עברי. הוא רכס לו שכרך
 את השם שדרכן של מלכים לבואם את השם כמו שאמר פסעה לא
 ידעתי את ה': וינלו במחנה. אמר לו מחירו מירן החלמי' משה
 היננו אמר לו כמה אמר לו בשם סתמורם כדפשי' עיר ויקב
 את השם ויקבל: (יא) למטה דן. הוא גרס לו סנהרסה כדלמרי'
 כפ' ס' דמסחיס' הסווד דרוה אמר דוהו דילא אמר שגח מעש' דן
 קא חתי: (יב) לפרוש להם על פי ה'. לפרוש ששמו לפרש הכל
 שלא היו ויעטין אם היס חייב סקילס עק"ו דנקלא אכיו ואמו
 דכתיב כהו אכיו ואמו קבל דמיו לו או שגח אכיו דין שיהא כדון

פירוש לתורת אלהים

והוא בן איש מצרי וגו'. דער פדרש' מתחומא ואגס פון רבי
 לוי' ויענין דער בן איש מצרי איז גיווען אפסור, אין
 מצרים געגען גינען גינען טי'שים אונ' שופרים, די שופרים געגען
 גינען וידן, יעדער שופר האט געהאט צו שאפן אי' צעהן
 וידן אפצוגינען גינען, אי' ווי מען זאל גוט ארבעטן. די
 טי'שים געגען גינען מצרים, יעדער טי'ש האט אפגענוג גינען
 אי' צעהן שופרים, אפאל האט דער נוגש גינען די שלומית
 פת דברי דא ווייב פון שופר איז יוא איס גינעלין. אי' א
 מארגין גינען פריה פאר טאג איז געקעסן דער נוגש אונ' האט
 ארפגינען דעם שופר: דער זאל גיין צו ואקסן געגען זיינע
 צעהן וידן צו די ארבעט, ווי דער שופר איז אונעק גינענען
 בקר גינען מיט דאס ווייב פון שופר, אונ' פון איר איז גינען
 גינענען דער זון וואס האט אפצו געפלוסן דעם נאמען פון גאם:

ישראל וינצו במחנה אונ' ויני האבין ויה נקייבם אין
 דער פחנה בן הישראלית דער זון פון דער ישראלית
 ואיש הישראלי קימ' איין גענשט איין ישראל: (יא) ויקב
 בן האשה אונ' דער זון פון דער ישראלית האט ארויס
 גינעט דעם שם המפורש ויקבל אונ' האט גישאלטין
 גיבוי האט מען איהם גבראקט צו משה ושם אמו
 אונ' דער נאמען פון זיין מוקטער איז שלמיית דיא
 סאקמער פון דברי פון דעם שבט דן: (יב) ויניחהו
 האט מען איהם געהאלטין אין דער תפיסה לפרוש
 פון שטוב איז דער נוגש אריין גינענען אין שטוב אונ' האט
 גינענען דער זון וואס האט אפצו געפלוסן דעם נאמען פון גאם:

אונקלוס

יג וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 יד הוֹצֵא אֶת־הַמִּקְדָּשׁ אֶל־מַחֲוֵיץ
 לפַּחְתָּנָה וּסְמָכוּ כָל־הַשְּׂמָעִים אֶת־
 יְדֵיהֶם עַל־רֵאשׁוֹ וְרִגְמוּ אֹתוֹ כָּל־
 הָעֵדָה: טו וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר
 לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִקְרָל אֱלֹהֵיו
 וְנִשְׂא חַטָּאוֹ: טז וְנִקַּב שֵׁם־יְהוָה מוֹת
 יוֹמָת רְגוֹם יִרְגְמוּ־בּוֹ כָּל־הָעֵדָה בְּיַד

ת"א הלא את המקדש... עם נפץ... ורגמו אותו... כולם כג כההדרין מה: אום כי יקלל... חסיו: מנייה אל קודשין ל כההדרין זו שטותם לנו ונבא חטאו: פסחים על לו ק: ונקב שם כההדרין זו שטותם לנו: רשב"י

בעל המורים
 כדי לכתוב: (טו) נקרא שם... ופסוק ליה ואלו כי יכבד... כעו
 להם כההדרין יכבדו פת יספי: ד"ה נקביו שם ופסוק ואלו כי
 יכבד לומר כל הכוסע לטוב של ישראל כהלו שיהיו נוסו כל כההדרין
 פסוק מקלל לנפשה כהדר סיני ונחם כההדרין קלל הכב שטותם
 כהדר לזה לנפשה כהדרין פסוק יקלל או יכבד יכבד כן ויכבד טו:
 רש"י

(טו) איש איש כיוקלל אלהיו... החובה... ופרש השם... הכבוד... יתברך... שמו... ואחר כך... מקללו: (טז) מות יומת... לפי ששמו יש לפרש כן: כסיו: וטור כלאר לזה ה' את משה ופסוק ליה כהדר סיני: לומר

לח פורש להם כ באיום מיתה לכך נאמר (במדבר טו) כי
 לח פורש מה יכבד לו: חלל במקלל הוא אומר לפרוש להם
 שלא היו יודעים חס חייב מיתה חלל לחו: (יד) השמעיים.
 חלו העדים: כל: להביא את הדיונים: את יריהם.
 אומרים לו דקך בראשך ואין חלו נעשכים במיתחל ל שאלה
 גרמת לך: כל העדה: (ת"כ) במעמד כל העדה (מחוק)
 ששלחו של חלס כמותו: (טו) ונשא חטאו: ככרת כשלין
 התראה: (טז) ונקב שם. אינו חייב עד שפרש את השם
 ואל המקלל ככסיו ונקב. ל' קלל כהו (במדבר כג) מה
 דעת וקנים מבעלי התוספות

השומעים. אולם כח"כ מה נחשבה מיתה זו שהיא כמתיבה חלל
 לפי ששטת גמר דין לריבין הפדים לומר כסיוט כמו שכתבו
 מפי המבדל לסיך סומכין יריהם עליו לומר העון הזה כההדרין
 גרם לנו סליך יריה: (טו) איש איש כיוקלל אלהיו: פס' המקלל
 הכבוד ונשא חטאו במלקות שאל' חלל' ה' חלל קלל גו' ונקב שם
 ה' מות ונחם מבדל את ה' כמו מה אקב לא קבט חל חוטו ונחם
 שטת ידו בעיקר. וכו' ישכיל כמו קייטו מה שכתבו בפרש"י

עם ואל ווערען באשייד דורך דעם ציווי פון גאט
 אויב עם קומט אים מיתה: (יג) וידבר: (יד) הוצא ציה
 אויס דעם וואס האט גישאלטן אויסקער דער מחנה
 ופסו און זאלין אן לעהגען אלע וואס האבין געהערט
 וריא ער האט גשאלטן דאס זענען דיא געזרת ית
 ידיהם ויעקע הענט אויף ויין קאפ וייא זאגן צו
 אים מיר ווילען נים גשטראפט ווערען אויף דעם
 וואס דוא ווערסט גהרגיג דען דוא האקט דיר
 זאלין גורם גיוען ודעט און אלע וירין זאלין איהם
 געזאלין מיט שמינינער: (טז) ואל בני אונ צו דיא

בְּפָרְשׁוֹתֶיהָ שָׁמָּה
 יִתְקַמְּלֵי: י וְגַבְר אַרְי
 יִקְמוּל כָּל נַפְשָׁא דְאַנְשָׁא
 אֲחֻקְמָלָא יִתְקַמְּלֵי:
 יו וְדִיקְמוּל נַפְשָׁא בְּעִירָא
 יִשְׁלַמְיָנָהּ נַפְשָׁא חֲלָף
 נַפְשָׁא: יט וְגַבְר אַרְי
 יִתֵּן מוֹמָא בְּחִבְרִיהָ כְּמָא
 דְּעֵבֶד בְּן יִתְעַבְד לִיהָ:
 כ תִּבְרָא חֲלָף תִּבְרָא
 עֵינָא חֲלָף עֵינָא שְׁנָא
 חֲלָף שְׁנָא כְּמָה דִּיהֵב
 מוֹמָא בְּאַנְשָׁא בְּן יִתְיָהֵב
 בִּיהָ: כא וְדִיקְמוּל בְּעִירָא
 יִשְׁלַמְיָנָהּ וְדִיקְמוּל אַנְשָׁא
 יִתְקַמְּלֵי: כב דִּינָא חַד
 יִהֵא לְכוּן כְּגִיזְרִיא
 פִּיזְיָבָא יְהִי אַרְי אַנְא
 יי אֲרֻחְכוּן: כג וְמִלְּלֵי

ר"א גבר חלופה: סנהדרין לו: נקטו כס יומת: כס ס כטעום ל: ולפי כי יכס: קמה פג סנהדרין פ"ג ד"ה מ"ד ומכא נפש
 כמא: כ"ה כל כחיותם לה יור ח"ב"ק יב פ"ג: נפש החס נפש: כס ע"ד: וא"ש כי יתן מוס: כחיותם לה כ"ה"ל לו פ"ג ס:
 כ"כר ע"ס כל יעשה לו: כחיותם ככ קמה פ"ד: עין תחת עין: כחיותם לכ קמה כס: כ"כ"ל יתן מוס נהדס: קמה כס: תקדש שער
 עו: כן יתקן לו: כחיותם לכ קמה פ"ד: ומכא כמא: כחיותם ס ל"ה פ"ג קמה סנהדרין פ"ד: ומכא חס יומת: כס: משפט נהד:
 יממות קכב כחיותם לו: קמה ע"ד סנהדרין י"ג י"ה ל"כ:

רש"ב"ם (יח) ומכה נפש בהמה, מניחה לגמרי:
 רש"י

שפתי חכמים
 כן: ב"פ"י כמה ה' שיה כלה מוס וכמה הוא שיה עם המוס
 ומכלל הפסוק: "לדל"כ מה ישלמה זכ חסידיו ע"ש כה
 ש"ב"מ"כ: ב"פ"י כיון דלא כתיב כה: ע"ש ש"מ דבש"מ"ה דלא
 מיהא עיירי ויהי נהדס הכי עיירי ויהי כתיב ומכא ח"ש ומה ח"ש
 דהמלא וכל דבש"מ"ה כ"כ"כ ח"ש"כ כמא ח"ש"ה עיירי וכו':

אקב: (יז) ואיש כי יכה, לפי שאלמר (שמות כ"ה) מכה
 אדם יו"ל: ח"ן לין אלא שהרג את האדם אשה וקטן מנין ח"ל
 כל נפש אדם: (כ) כן ינתן בו, פירושו דבותו שליו
 תהיית מוס ממש אלא תשלומי ממון ב שמון אחרו כעבד
 לכך כתי' לו' תהיית דבר הנתון מיד לך: (כ"ה) וכבדו
 בהמה ישלמנה, למעלה דבר כהרג בהמה וכהן דבר נ עשועה זה הנורה: ומכה אדם יומת, ח"ש"ל לא הרגו
 אלא עשה בו הנורה ב שלא נחמר כהן נפש וכמה חזיו והמו דבר ח"ל' וכל להקישו למכה בהמה מה מכה בהמה
 מחיים ח"ף מכה חזיו והמו מחיים פרט למכה לאחר מיתה לפי שמענו שהמקללו לאחר מיתה חייב הוגדך לומר מכה
 שפסור ומה כהמה כחלה כ"ח ח"ן חלה ח"ן השלישין ח"ח מכה חזיו והמו חזיו חייב עד שיטעה בהם הנורה:
 (כ"ב) אני ה' אלהיכם, אלהי כלכם כשם כחתי מייחד
 שמי

פירושו לתורה אלהים

נאמ יקב נאל, ער ווערען גמייט: (יז) ואיש אונ ווען
 אפענטש וועט הרנגען אפענטשין אפילו, ער
 וועט הרנגען אקונד שח יקב נאל ער ווערען
 גמייט: (יח) ויכה אונ ווען אייגער וועט הרנגען
 אפקהה יעלעט: ואל ער בצאלין פאר איר נפש אנפש
 פאר אנפש וויפיל, זיא אית ווערט גווען: (יט) ואיש
 אונ ווען אייגער וועט מאכין אפעלער אין זיין חבֵר
 פאָשֵׁר קָשָׁה אַזוי ווי ער האָט גיפאָן בִּן קָשָׁה אַזוי וְאֵל
 גִּיפּאָן ווערען צו אים רש"י שרייבט דער פסוק מיינט
 גיט קען ואל דעם אנדערען אויף מאכין אַזוי
 אפעלער נאר ער ואל אים בצאלין נעלש אַזוי וויא
 עב שפייט אין פּרִשְׁתַּת מִשְׁפָּטִים: (כ) שָׁרָר ווען אייגער

**מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּצִיאֵם אֶת־
 הַמִּקְלָל אֶל־מַחֲוֹץ לְמַחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ
 אֹתוֹ אֲבָן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר
 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ פ פ**

משה עם בני ישראל
 ואפיקו ית דארגיז
 למקרא למשריתא
 ורגמו יתיה אבנא ובני
 ישראל עבדו כמא די
 פקיד יית משה: פ פ פ
 ת"א ויציאו למ . סיהדוין מכ מע:
 וינגמו חמו . טס : טג : וכלי
 ישלאל עשו . טס :

רש"י

שמי עליכם כך חמי ויחמדו על הגוים: (כג) ובני ישראל עשו . כל המלה האמורה בסקילה במקום אחר דמיה
 נגימה ותלייה: חסלת פרשת אמור

פירוש לזעזרת אלהים

אמר הגוים דעם דין אזוי וויא אנביקארענער
 יוד קיאני יי (עין רש"י): (כג) וידבר משה אוב משה האם
 גירעם די נאנצע פרשה צו די יודין ויוציאו אונ ויאו
 האבין ארויס געפירט דעם וואס האם גישאלמען
 אל כחין אויסער דער מחנה וירגמו אונ ויאו האבין
 איהם פאר שביינג מיט אשטיוין ובני ישראל אונ די
 יודין האבין גיטאהן באשר קיה אזוי וויא גאם האם
 גיבאטין צו משה:

משלי יחזקאל

הפסרת אמור (יחזקאל מד)

*** והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את־
 משמרת מקדשי בתעות בני־ישראל מעלי המה
 יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב
 ודם נאם אדני יהוה: * המה יבאו אל־מקדשי
 והמה יקרבו אל־שלחני לשרתני ושמרו את־
 משמרתני: והיה בבואכ אל־שערי החצר הפנימית
 בגדי פשתים ילבשו ולא־יעלה עליהם צמר
 בשרתם בשערי החצר הפנימית וביתה: י פארי
 פשתים יהיו על־ראשם ומכנסי פשתים יהיו על־
 מותניהם לא יחגרו ביוע: * ובצאתם אל־החצר**

והכהנים הלויים בני צדוק וגו' די
 פיצול אונ די עבירות
 וואס מענטשן פוהען . קרשפענס
 ווערן זיי גירעכונגס נאך דם סענטש
 עס איז גיט גלייך איין פונמלש צום
 אנדערן . דהיינו צוויי פונמלש
 האבן גינגען גלייך צדקה . האבן
 האם גינגען ארוכל אויף צדקה אונ
 שמען האם גינגען ארוכל אויף
 צדקה . ראבון איז געווען אגריה וואס
 ארוכל איז ביי אים גיט פוירט . אונ
 שמען און גווען ארעם . וויס ארוכל
 איז ביי אים זייער פוירט פון דעסער
 וועגן די מצוה צדקה איז אגריה
 ביי אים פוירטער ווי ער אליין האם
 ער אפגיטפארט ארוכל פון זיין
 הוצאה אונ האם גינגען אויף צדקה

קען מען זען זאגן ווי תקביל וועט פוצאלין שער צו בירע גלייך . געוויס קעגנס צו שמען אנדערער שער פאר זיין רובל
 צדקה ווי גיט קעגנס צו ראבון . האם געלעבע איז ביי עבירות . למשל איינער איז אריין געקומען צו אמלפר האם ער גינעהן
 ווי דער סלפד לערנעם מיט צוויי קענדער איין גיבאד . אונ בירע קענד וויסן גיט די גקרא . האם דער סלפד איין קענד
 גישלאגן אונ דעם אנדערן קענד האם ער גיט גישלאגן . האם דר סענטש גינגעם צום סלפד איך זעה דיא בירע קענדער זענען

פירוש ע"ט

(א) והכהנים הלויים אונ די פהנים וואס זענען פון
 שקט לוי בני צדוק די קענדער פון צדוק
 בהן גדול אשר וואס זיי האבין גיהייטן דאס היטונג
 פון מיין ביהמקדשות אפילו ווען די יודין גיבין זיך
 אפ גיקערט פון מיר פון דעספונענען האבין די
 פהנים גיהייטען מיין ביהמ"ק דרום פהס זאלין זיי
 גינעהנען צו מיר צו באדינען מיר ופסדי אונ ויאו
 זאלין שטיין פאר מיר מקריב זיין דעם חלב אונ
 דעם פלומ פון די קרננות נאם י"ד אס זאגט ג"ח:
 (ב) פהס יבוא זיי זאלין קענען צו מיין בית המקדש
 תבא אונ זיי זאלין גינעהנען צו מיין טיש לפרתי צו
 באדינען מיר ופסדי אונ זיי זאלין היטען מיין היטונג:
 (ג) ויהי אונ עם וועט זיין גבואס אז די פהנים גדולים
 וועלן די קענען אום יום פפור אין קרשי קרשים רבי
 זאלין זיי אן קליידן די קליידע פון זיינע ווא זעלם
 אונ עם נאל אויף זיאו גיט אויף גיין וואל קשה
 אז זיי וועלן באדינען אין קרשי קרשים: (ד) פארי
 זיי זאלין אן טאן היטלען פון לאייגין אויף זייער
 קאפ וסכנסי . . . כקנסים כון לאייגין זיי זאלין זיי אן
 טאן אויף זייערע לענדן לא זענען זיי זאלין זיך גיט
 צו נארטלען אויף איין שווייסיג ארם: (ה) ובצאתם אונ

החיצונה אל החצר החיצונה אלה העם יפשומו
את בגדיהם אשר תהמה משרתם בם והניחו
אותם בלשכת הקדש ולבשו בגדים אחרים ולא
יקדשו את העם בבגדיהם: וראשם לא יגלחו
ופרע לא ישלחו כסום יכסמו את ראשיהם:
ויין לא ישתו בל פהן כבואם אל החצר
הפנימית: והאלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים
כי אם בתולת מזרע בית ישראל והאלמנה אשר
היתה אלמנה מכהן יקחו: ואת עמי יורו בין
קדש לחל ובין טמא לטהור ויריעם: ועל ריב
המה יעמדו ל שפט במשפטי ושפטו ואת תורת
ואת חקתי בכל מועדי שמרו ואת שפתותי יקדשו:
ואל למת אדם לא יבוא לטמאה כי אם ללאב
ולאם ולבן ולבת לאח ולאחות אשר לא היתה
לאיש יפמאו: ואתרי מהרתו שבעת ימים יספרו

לביב יחקהו, אה לנגען בידע
אין בקרא, אה בידע גליק וויסן
גים די בקרא, פאר וואס שלאסטו
איינס יא אה דעם אנדערן מוהפטו
גאר גיט האט דער פלער גינאם,
גם איז שאקן אהט די יאחרן פון
די קעניגן זענען גליק אה בידע
לנגען איין בקרא אה בידע וויסן
גים די בקרא גאר די פכה שר וואס
זיי וויסן גים די בקרא איז גיט גליק
איינער וויסן גים די בקרא ווייל די
בקרא איז צו שווער פאר זיין שלל
כי איך שולדיג איך האב מיט אים
גים זענדאקטם לנגען צווי אשונדיג
בקרא, דריקער וויל איך אים גיט
שלאקן, דע קוקט אים גיט מיין
זאל אים שלאקן אה דאס שלאקן
גיט אים העלפן אהער דר אנדער
האט אנגעזיין שלל אה קען פירשין
די בקרא גאר ער וויל גיט לנגען,
אום קוקט מיין זאל אים שלאקן אה
דאס שלאקן גיט העלפן ער וויסן
צו ביינען דעם עפל זעקט צו די
בקרא וויסן ער וויסן די בקרא,
ווייל דאס איז ווי זיין שלל, דאס
זעלביגע זענען דא בני יודין איך,

למשפטו קרי ימשפטו קרי

פון נעמען דא סענשן וואס די נאסער ווערען איז ווער קאלט און ער איז פויל צום זיין אה גיט פארום אז ער פאלט צו
פארום אפגעזען קען מיין אים גיט אויף שארק שראפן ווארום גיט ווייל די מנהג איז וואויל ביא אים האט ער זי גיט נסאהן
ער האט גיט נסאהן די מנהג וועגן זיין פילקיים, גם זענען דא אנדערע סענשן וואס זענען ווער היים צו אלע פארום, אז
צו מהסם אעבדיה האט ער אויך גיט נעמיינס צייא ונדריגען זענען גאט, גאר ער האט גיט זענען אים וואסאלטן די פארום קומט
אום אויך גיט מען זאל אים שארק שראפן, אבער די סענשן וואס זענען מיטעל אין דער נאסער זייא זענען קיין פוילע
סענשן צו די זאכן וואס זיי דארפן פיר דעם גוף, אים מוהען פאר דעם גוף, יעדן וואך מיט אפגעלייגען אה געבראשן

פירוש ע"ט

אז זיי וועלן ארום גיין אל החצר צום אוסין ווייניגסטן
חצר אל האט צום פאלק יפשומו זאלין די פהנים אים
שאן די קליידער וואס זיי האבן איין זיי מקריב גיווען
קרבות הנהגה אה זאלין זיי ליינן אין דער הייליגער
קאמער ולבשו אה זאלין זיי קליידן פראקטע קליידר
ולא יקדשו אה זיי זאלין גיט הייליגן דאס פאלק מיט
זייערע קליידער בלומר זיי זאלין גיט אן רירען מיט
זייערע קליידער דאס פאלק: (ו) וראשם אה זייערע
האר פון דעם קאפ לא יגלחו זאלין די פהנים גדולים
אין גאנצן גיט אפ גאלין ופרע אה זאלין גיט לאוין
גרוסקע האר וואקסן פטם גלייבן דעם זיי זאלין
גלייבן אה ראשם זייערע האר פון דעם קאפ גיט
זיי זאלין אפ גאלין די האר אה גיט לאוין וואקסן
גאנץ גרוסקע האר גאר אין מיטל ביאס גיט גרוים
און גיט קליין: (ו) אה און וויין זאלין גיט שרינגען
יעדער פהן כמות ווען זיי וועלן ארוין קויפען אין
הקבל: (ח) ואלמנה אה אלמנה אה אגרושה זאלין די
פהנים גדולים גיט נעמען פאר ווייער די אים בתולת
גאר בתולת מנהג ישראל פון די יודין זאלין זיי נעמען
פאר ווייער והאלמנה אה אלמנה אשר וואס זיא

ועט גאר זיין א אלמנה אבער גיט א חלוצה מכה
הי די פראקטע פהנים מענין זיי נעמען פאר אויב:
(ט) ואת עמי אה מיין פאלק זאלין זיי לערען זיי זאלין
מאבין צווישען שייך בין קדש לחל צווישען קדש
און צווישען חול בין און צווישען טמא אה מהור
יעדיים זאלין די פהנים זיי מודיע זיין: (י) ועל ריב
ווען מען קענשען פון די יודין וועלן זיך קריגען זאלין
זיי זיך שטעלן פאר די פהנים צום משפט במשפט
מיט מיין משפט בלומר מיט דעם דין הורה זאלין
די פהנים דעם דין משפטן ואת הורה אה מיין
הורה אה מיין גיוען זאלין זיי משפטן דלא אה אלע
מייענע זימם טובים ישמחו זאלין זיי היסקן ואת שפתי
און מייענע שפתים יבשו זאלין זיי הייליגען: (יא) ואל
כה און צו איין מת לא יבא זאל ער גיט קוקען מטמא
זיין זיך אין אים פון אלא גאר צו אפאטער אה
אפטער זיין און צו אה און צו אה אפאטער אה צו
אברוער און צו אשונעסער אשר וואס זיא זיין נאך
גיט גיוען צו אה און מייען זיך די פהנים מטמא
זיין: (יג) ופמאו אה נאך דעם אז ער שייך זיך אפ פון
דעם מת אה וויל זיך שוין רייניגען שבעת ימים זאל

אין התור טמא . והלכה ככ"ה : (ב) ארובה . כעין הלון שנגזר היתה טמאה קרקעית העליה : ככונם ששקרה . וכמ"מ הכלי עליו המשיק נכנסים המשיק לחיכו דרך אותו הנקב : אבל טמא . וא"כ עומה צבית הקדרה כל מה שצבילה טמאה טמאין הקדרה מלאת וטומאה עולה דרך ארובה כ"כ לה פ"תח טמא : ובה"א הקדרה טמאה . חומר בל טמאה היא שחממיון כ"ה למלא את הקדרה דכ"ט כצורה להו הקדרה מלאת על הטומא וכיון שגז הקדרה פ"תח למלא הכל

הטומאה טמאין כלי החרס מקבל טומאה מג"י . והלכה ככ"ה : (ג) מצלת על הכל . על כל מה שצבילה טמאה חוללת פ"תח הטומאה : אינה מצלת אלא על האוכלין ועל המשקין ועל כלי חרס . הקדרה של ע"ה מיידי

(ב) ארובה שבין הבית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכונם משקה כש"א הכל טמא ובה"א הקדרה טמאה ועליה טהורה . ר"ע אמר אף הקדרה טהורה : (ג) היתה שלמה בה"א [ג] מצלת על הכל כש"א אינה מצלת אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס . חז"ר כ"ה להורות כדברי ב"ש : (ד) לגין שהוא מרא משקין טהורין הלגין טמא טומאת שבעה והמשקין טהורין . ואם הלגין

ועממיהו דכ"ט מ"ס דכליו של ע"ה טמאין הן אלא הכר וכל כלי טמא אינו חולץ כפ"י הטומאה . ולפי ט"ה מתקין הכלי שלו כשהיה חמורין ליה כשהוא חולץ על חולקין ומקוץ וכלי חרס שצבילה דלגניה כלבד הוא נמי כל מ"לכס טמא אלא שחר כלים שזר להן טהרה במקום לחודא בלא הו"ה שח"ט וכיוצא : (ד) לגין . של ע"ה או של חמ"ט טמאה טמאה מונחת עליה : הלגין טמא טומאת שבעה . כהן הקדרה מלאת על כל כלי עץ וכלי מתכות כדלמחן : והמשקין טהורין .

דמוטריס להו טהרו ההכרים גדלים מהם ומונחם וכלה"ה אם פתחם הרי הוא טמא ויפתחם מהם שצבילה לחודא בלא הו"ה שח"ט וכיוצא : (ד) לגין . של ע"ה או של חמ"ט טמאה טמאה מונחת עליה : הלגין טמא טומאת שבעה . כהן הקדרה מלאת על כל כלי עץ וכלי מתכות כדלמחן : והמשקין טהורין .

ב ארובה שבין בית לטמא אויב אין באלקין פון שטוב או דא אפגענטער וקרה דע"ה אלק או אויף דעם פגענטער שטייט אמאם געזען פליס שטעה און דא דעם טאם אין דא אלאך . או קען וואלס דעם טאם שטעלן אויף משקה , וואלס די משקה אריין גינאנגען אין טאם דורך די אלק , אויב אין די אונטערשטע שטוב אין דא אטומאה פון אמת בית שטמא וואגין הכל פ"תח דער טאם און אלק וואס אין טאם און וואס אין די אונטערשטע שטוב אין אלק טמא , און בית הלל וואגין קהלה פ"תח דער טאם אין טמא ובל"ה פ"תח און אלק וואס אין דא אונטערשטע שטוב אין טהור . רבי עקיבא וואגט אף קהלה פ"תח אפילו דער טאם אין אויך קהור : ג ק"ה ש"ת אויב דער טאם אין גינען וואגין , בית הלל וואגין מצלת על הכל דער טאם אין טמא ופ"תח שפעלמא אויף אלק וואס אין די אונטערשטע שטוב אין דא וויא וואלן גיט טמא ווערען , בית שטמא וואגין איהם פ"תח דער טאם אין גיט מעהר מציל אלא על האלקים נאר אויף די עסינארן ובל"ה פ"תח און אויף די משקה ובל"ה כלי חרס און אויף די ערדענע פליס , אלע עשין משקה און ערדענע פליס וואס אין די אונטערשטע שטוב אין דא אין טהור , און די נאך זאכן וואס אין די אונטערשטע שטוב אין דא אין טמא וואס איהם שמועקט אז אין דא אונטערשטע שטוב וואהנט איין עם הארץ , און אלק וואס אין די אונטערשטע שטוב אין דא אין טמא , און דער טאם וואס שטייט אויף דעם פגענטער צו פאר מאכין איהם אין אויך טמא , דריבער קען ער גיט פאר שטעלן פאר די טומאה פון בית וואס ליגט אונטערן , ווארום אפלי וואס אין

אנדערע

הללו לכלי אחר שצוהה עליה הכלי האחר מעמאן שכל הכלים שצוהה עמאיהם הוון מכלי חרס. אבל הכלי הראשון שהיו המצקים צבוחו חוץ מעמאן חוץ"פ שהוא טמא טומאת שבעה שאם האשה כרת את ח"כ אין הקדשה כצוהרה מלאת על המצקים לעולם ואכן אמרין שהיא מלאת על אוכלין ומצקין: האשה והעריבה בטמאים. שאין הקדשה על חרס מלאת עליהם: והבצק מהור. שהקדשה מלאת על האוכלים והוקף כ"ו שלא פירשה מנתי

ככלי אחר טמאין. האשה שהיא לשה בעריבה. האשה והעריבה בטמאים טומאת שבעה והבצק מהור. ואם פירשו לכלי אחר טמא. הוורו כ"ה להורות בדברי כ"ש: (ה) היו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה הכל מהור. היה כלי מהור לקדש ולחטאת הכל מהור שהכל נאמנין על [ד] החטאת. מפני שהכלים מהורין וכלי חרס מהורין ומצולין (כ"א מצולין) עם דפנות אוהלים (ו) כיצד הבור והרות שבבית וכפישה (ו) גתונה עליו מהור. אם

למטה. דהמניחו רכנו למעי הארצות על הקדש כדו שלא יחל כל אחד והלך ונטה כמה לעומת הלך הכלי המהור לקדש מליל על הכל חפי' לב' שוכן הן נאמנים על החטאת של אפר פרה דכתוב והיתה לעדה בני ישראל למזמרת (א) הכל נאמנים על שמירתה: מפני שהכלים מהורים. כגון כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה שהן סהורים מקבל טומאה. וכן עם דפני החרס כלומר הוללים בפני העומת' כשם מונחים במקום שיש דפנות חרסים והוא ארובה שכן בית נלמיה כדפנות חרסים השוב' אבל במקום שאין דפנות אין מילים כדמפרש וזויל: (ו) הבור והרות שבבית. והמת כבית וכלים כבור ודמות ויש גובה מחילות סביבתיהן. כור ודמות שיהיו בקרקע אלה שבור נחמרה ודמות ככנין: וכפישה. סל גדול שבושם בו היתים לומרן והוא מהוקף מ' סאה או יותר ואינו מקבל טומאה ונחמרה על פי הגזר והדומ: בהור.

ועמ"ט: (ב) אסמכתא בעלמא הוא שכל מה שפ"ס [ח] נאמן. הוא מדרכין: [א] הכתובה. וק' לאס לא סון נמי על הקדש כו' ו"ל לבי כהשם חוץ כהשאלה שלא יבא ל"א שוקף פרה ולפניו ח"כ כדחשד לקדש דפני' לחטאת ולמתי. מה"מ: (ב) ד"ה דהה כלי הגלים מקדשים אלהי' יקדש ל"א ויקדש כפשוטו דכל הכלים שיש. ו"ל דשתי ויחר פרה. ח"כ לרבותה כ"ה דפ"ס ש"ן לו טהרה כמקום חפ"ס: ועמ"ט: [ג] כהנה.

אריין צו ליגיין אין איהר קרשים אדער די וואסער מיט די אש פון דער פרה אדומה הכל מהור אלץ וואס איז דא אין די אויבערשטע שטוב אין מהור שהכל נאמנין על החטאת ווארום אלע מענטשן אפילו איין עם הארץ איז בגלויבט צו זאגן אז דיא פלי איז מהור מען זאל אין איר אריין גיסן די וואסער מיט די אש פון די פרה אדומה נאדער אריין ליגיין אין איהר קרשים) ספני שהכלים מהורים ויזיל פלי גללים אונ פלי אבנים אונ פלי אדמה זינגען מהור זייא קענען גיט טמא ווערען זיל חרס מהורין אונ די גערענע פלים וואס מען האלט זיי צו קרשים אונ צו חטאת זענען אויך מהור ופלי אדמה הייסט אערדענע פלי וואס איז גיט געמירקונט גינארין אין אהויבין, פלי חרס הייסט אערדענע פלי וואס איז געמירקונט גינארין אין אהויבין) ופצילן עם דפנות אוהלים ווען קענען די פלים פאר שפעלן פאר אטומקאה זיא זאל גיט ארויף גיין אין די אויבערשטע שטוב. אז דיא אויבערשטע שטוב האט ווענט: ן פיצד וויא מיינט מען מהור ויהיה שפ"ת אויב אין אשטוב איז דא אנרוב אונ ארום די גרוב איז דא ווענט אדער אין שטוב איז דא ארות צו זאמען גיליינט שמיינער אדער זיעגל אונ גימאכט וויא אנרוב. אונ אין שטוב לינט אמת, אונ אין גרוב אדער אין דות ליגען פלים נאדער פארקערט דער חת לינט אין גרוב אדער אין דות אונ די פלים ליגען אין שטוב) וכפישה נחמיה עליו אונ אגרויסע פלי וואס אין איר גייט אריין מעהר וויא פערציג סאה משקה, אונ זיא קען גיט טמא ווערען. דיא פלי

אערדענען וואס שמיים אין די אויבערשטע שטוב פמאין ווערען דיא משקה טמא אפילו פאר דעם עם הארץ האשה שהיא לשה בעריבה אאשה וואס קנעט מייג אין אמולשער (אין די אויבערשטע שטוב) אונ די מולשער איז גיט אערדענע נאר פון האלץ אדער פון אמאמערניאל האשה והעריבה די אשה אונ די מולשער טמאים טומאת שבעה זענען טמא זינגען טמא (פאר אלמדין) תבצק מהור אונ די מייג איז מהור פאר דעם עם הארץ (אזוי לאנג וויא די אשה קעמט גיט צו די קענט פון די מייג זיא האט גיט אויפ' גיהענט צו קנעטין, אדער אז זיא האט צו גינגען די האנט פון די מייג אונ האט צוריק ארויף גיליינט די האנט אויף די מייג ווערט די מייג טמא פון די האנט) ואם פירשו לכלי אחר טמא אונ אויב דיא אשה האט דיא מייג גיליינט אין איין אנדער פלי גיט אערדענען וואס שמיים אין די אויבערשטע שטוב איז די מייג טמא מהור בית הלל להורות דבריו בית שמיא בית הלל האבין חקקה גיהאט פון זייערע רייד אונ פסקנן וויא בית שמיא: ד' הי' פלי גללים אויב אויף דעם פענקשער וואס איז גינען פון דיא אויבערשטע שטוב וואס דיא אויבערשטע איז גישטאנען אפלי וואס זיא איז גימאכט גינארין פון דיא מיסט פון בהמות פלי אבנים אדער פלים פון שמיינער פלי אדמה אדער פלים פון ערד וואס דיא פלים ווערען גיט טמא אפילו דעם עם הארץ הכל מהור אלץ וואס איז דא אין דיא אויבערשטע שטוב איז מהור היה כלי מהור לקדש ולחטאת אויב אויף דעם פענקשער איז גישטאנען אפלי חרס וואס דער עם הארץ איהר גיהאלטין מהור

כל מה שנתכן הואיל ויש סם מחלות : באר חלקה . שפי הבאר שיה לקרקע הבית והין לו מהחלה סביב דהשתח ליכא דפנות : או כוורת פחותה . כגון כוורת גדולה שמהוקת מ' סאה שאינה מקבלת טומאה ופחותה שאינה פקוקה בקס (ג) : וכפישה נתונה עליה . ע"פ צור או ע"פ הכוורת עמא דאין מצילין אלא עם דפנות האלים . ובבאר אין דפנות ודפנות הכוורת ללא דפנות האלים הן : היה נסר חלק . דאין זה כלי : או סרידה שאין לה גפיים . שאין לה מחלות .

דלא הטיחא כלי : טהור . אם נתונים על צהר חלקה או ע"ג כוורת פחותה (ד) מצילים וטהור דזוהק כפישה שהיא כלי חיצה אבל נסר וסרידה שאין לה גפיים דלאו כליס מינה מצילין בלא דפנות האלים : כגון סרידה . כגון עריבה קטנה של קס שהתחוס

היתה באר חלקה או כוורת פחותה וכפישה נתונה עליה טמא . אם היה נסר חלק או וין סרידה שאין לה גפיים טהור שאין הכלים מצילין עם דפנות אוהלים עד שיהיה להן דפנות . וכמה תהא הדופן [ו] טפח . היה לו חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן אינה רופן עד שיהא לה טפח במקום אחד : (ז) כשם שמצילין מבפנים כך מצילין מבחוץ . כיצד כפישה שהיא נתונה על [ח] היתרות מבחוץ טומאה החתירה כלים שבכפישה מהרין . אם היה כותל חצר או כותל גנה אינו מציל . [ט] קורה

ש"י כמות : (ג) כלומר דאלו פקוקה לא כוורת דומיא דבבאר חלקה ומש"ה ל"ל ופקוקה חבל אין ל"ל הדין כשנתנה דרינה כדזו ששל האין לדימה כדתיב בס"מ מ"ג א"י (ד) וק"י כיון דהכוורת פחותה הו"ל מציל הכסר שטלו וכדי שומאה כגמס צתמוס טהור פחותה והואילוינה פקוקה [ו] סרידה . של כ"ס עריבה דל תחתיו טמא : (ה) ויטור ל' המטה כך הוא סבילין אין מצילין אלא עם דפנות האלים עם [ז] טפח . וכן עמ"ס [ח] ויטור מטה . מוטב שומאה שהחיה נקט הכי : (י) ו"ל כ"ס ויחבב כביוו פ"ט עם הדרי בבית אל הבהל . וי"ל ס"פ : (ק) ולבואה דלא הימא דוקא עם כחוסס מל"ת לכ"ו דמשום אכל חף על גבה מל"ת : [ט] קורס . שיש בה פ"ט . ועמ"ס :

שאלם האים נתונה על צהר חלקה חיצה מל"ת מיירי שאין בו דפנות טפח (ו) : (ז) כשם שמצילין מבפנים . עם דפנות האלים כדמפרש ואיל : על יהדות מבחוץ . ממוך לכותל שלא תהא משוכה מן הכותל טפח (ח) ולא חשיבה אהל להפסיק בין טומאה שחתמה לכלים שכל ג"ה (ה) וזוהק ככותל בית שנטעה

ששעלמ נים מיט פלים נאר מיט פקעטער אפילו דער גיצעלע האט קין ווענט אין אויך אלץ וויאן אינווייניג טהור נרוב תהא היופן וויא אויך זאל נים דיא וואנט פון גרוב אדער פון דיא פלי טפח נים גידעריגער וויא אטפח היה לו חצי טפח מכאן או דיא פלי האט אנואנט אהאלבין טפח הויך וחצי טפח מכאן אונ די גרוב האט אויך אנואנט אהאלבין טפח הויך אינה היפן דאם ווערט נים גידעריגער פאר אנואנט עד שיהא לה טפח במקום אחד סרידה עם זאל ויין אנואנט פון איין ארש הויך אטפח , אדער די וואנט פון די פלי אליין זאל ויין הויך אטפח אדער דיא וואנט פון גרוב אליין זאל ויין הויך אטפח : ז כשם שפצלים מבפנים אזוי וויא ויין זענען מציל פון אינווייניג פן מצילין פבחוץ אזוי זענען ויין מציל פון אויסווייניג כיצד וויא מינט מען כפישה שהיא נתונה על חתרות פבחוץ אגריסק פלי וואם אין איהר גייט אריין מער ווי פערציג סאה משקהו איז גיטשאנען ואין גאם אר ער אין הויף אויף שטיקער העלצער וואם זענען אריין גיטשאנען אין די ערד בייא די וואנט פון שמוב ספיקה התייה אויב אטומאה ליגט אונטער דיא גרויסע פלי כלים שבכפישה סרידה דיא פלים וואם ליגען אין די גרויסע פלי זענען טהור . פון שמוב אם היה מזהל חצר אדער אז די פלי שמיים בייא אנואנט פון אהויף או כותל גנה אדער בייא אנואנט פון אגאריסין איז מציל פאר שפעלט נים די גרויסע פלי פאר די טובאה נאר די פלים וואם ליגען אין איהר זענען אויך טמא קורה שהיתה נתונה

ליגט צו גידעקט אויף דעם בור אדער אויף דעם דות פהיר אלץ וואם ליגט אין גרוב אונג אין דות (אדער וואס ליגט אין שטוב) איז טהור אם היתה באר חלקה או בן ברין הט קיין ווענט נאר עד איז גלייה מיט די ערד פון שטוב אונג אין ברנגען איז גילעגין פלים או ברת שהיתה אדער אין שטוב איז גיטשאנען אבינשטאק וואם ער איז צו בראכין אונג אין בינשטאק איז גילעגין פלים וכפישה נתונה עליה אונג די גרויסע פלי איז גילעגין אויף דעם גרוב אדער אויף דעם בינשטאק פלא אלץ וואם ליגט אין גרוב אונג אין בינשטאק איז טמא , ווייל דיא פון האט קיין ווענט פון אובין . אונג דיא ווענט אדער בינשטאק הייסין אויך קיין ווענט אדער איז גלייה וויא די פלים וואלטיין געלעגין אין שטוב אם היה נסר חלק אויב אדערט וואם איז גלאט אן ווענט או סרידה שאין לה גפיים אדער אלאקשין פרעט וואם האט קיין ווענט ארום , איז גילעגין צו גידעקט אויף די גרוב אדער אויף דעם בינשטאק פהיר אלץ וואם ליגט אין די גרוב אדער אין דעם בינשטאק אין טהור שאין הכלים מצילים עם דפנות אוהלים ווען זאנט מען אז די פלים זענען פאר שטעלן פאר די טובאה ויין זאל נים אריין קומען נאר וואו די זאכין וואם דארפן טהור ווערען ליגען נאר וואו די זאכין וואם ער האט ווענט . אדער אז רער געזעלט האט קיין ווענט קענען נים די פלים פאר שפעלן פאר די טובאה זיא זאל נים אריין קומען דאם איז נאר בייא פלים דארף מען ער שיהא ליה דפנות אז דער גידעקט זאל האבין ווענט , אדער אז ער פאר

שהיונה נתונה מכותל לכותל וקדרה תלויה בה
שומאה תחיה כלים שבקדרה. ר"ע משהר.
וחכמים מטמאין:

כחל זה לזה נחשבת הכפישה גם היא חלה להפסיק חלל
בכותל חלר וגינה שלא נעשה לחלל לא תחשב הכפישה חלל
להפסיק וקדרה תלויה בה. מוכח בתוספתא שם הקדרה
משוכה משפת הקורה ולחון כפותה טפח כ"ע לא פליגי
דאיה מללת וכלים שקדרה עמלים. ולס פי הקדרה מדובק
דמשוכה מן הקורה וליכא פותח טפח. ר"ע חומר מללת
וטהורים. ומכ"ל אינה מללת ועמלים. והלכה כה"חיים:

פלים ווס ליגען אין טאפ ר"ע גביר רבי עקיבא זאנא
וייא זענען פהודר ווייל עם איז גלייך. וויא דער
פעלעק וואלט גילענין אויף דעם טאפ און וואלט
איהם פארטאכט יחכים פספאס און די חקמים זאנין
וייא זענען טמא ווייל דער טאפ איז אביסעל א
גערוקט פין פעלעק גיים אריין די טוכאף אין טאפ:

כחול למה אפעלעק וואס ליגט פון איין וואנט ביו
צו די אנדערע וואנט. און דער פעלעק איז קרייט
אספח וקדרה תלויה בה און אספח איינגט מיט
אשניריל אנגיבונדין צום פעלעק. און פון טאפ
צום פעלעק איז ווייניגער וויא אספח טאפא תחתיה
און אטמאף ליגט אונטער דעם פעלעק ואויף די
צדד אנדער אויף איין אנדער נאך פליש שבתורה די

גמרא נדה דף כ ע"א

רש"י

איפרא הורמיו אמיה דשבור מלכא שדרה רמא
לקמיה דרבא הוה יתיב רב עובדיה קמיה
אריהא אמר לה האי רם חמוד הוא. אמרה ליה
לברה תא חני כמה חכימי יהודאי. אמר לה דילמא
כסומא בארובה. הדר שררה ליה שרתין מיני רמא
וכולהו אמרינהו. הווא ברמא דם כניס הוה ולא
הוה ידע. אסתויע מלתא ושרר לה סריקותא
דמקטלא כלמי. אמרה יהודאי בתווי דלבאי
יתביתו. אמר רב יהודה מרישא הוה חוונא רמא
כיון דאמרה לי אמיה דיצחק ברי האי מיפתא
קמיה לא מיתיהו לה קמיהו דרבון משום
דוהיבא

איפרא הורמיו. נכרית היתה וכן שמה. ואעפ"כ היתה
משמרת עמיה מלכות וקרוכה להמניר ואף
קרננות היתה שולמת. ולבן ויוי לפרח קן כמו אפריון
נמטייה לר"ש: הורמיו. כמו הורמיו דר ליליתא כלו יופי
גדיס היה לה: אריהיה וכו'. ואע"ג דאמר לטול רכא לא
ידע דלמא טפח איתרתיש ליה: שררה לה. משום דורון:
סריקותא. מסרק נחש: מרמלא כלמי. שהורגן עליה
כניס וסכנה ודאי הכין ומש"ה טלה לי האי: כלמי. כניס
כדמתרגמינן כניס כלמתא: בתווי דלבאי. כדדרי
הלכ אחס וישכן כדדרי מתרגמינן מתווי כלו כל חכמה
מלויה בכס:

לא

איפרא הורמיו אמיה דשבור מלכא שדרה רמא לקמיה דרבא
איפרא הורמיו די מוטער פון דעם מלך פון
פרם האט געשיקט בלוט פאר רבא ער זאל זעהן
אויב דאס איז רם גדה אדער גיין ויה יתיב רב עובדיה
קמיה רב עובדיה איז געזעסן פאר רבא אריהא האט
ער געשיקעט צום בלוט אפן לה האר דם הוה היא האט
ער געזאגט צו איר די בלוט איז גיט פון נרות, נאר
ווייל זי האט געלויבט צום מאן איז ארויס געגאנגען
דאס בלוט אסרה ליה לכה האט איפרא הורמיו געזאגט
צו איר ווהן צום מלך האט זי געהיבט יעדא קום זעה
ווי קלונ די יודין זענען אפן לה האט דער מלך געזאגט
צו די מוטער דילמא פספאס בארובה טאמער גיט מיט
חקמה האט ער דאס געזאגט, נאר ער האט געפרוכט
מקפין און האט געטראפן, אזוי ווי אבליגדער איז
געגאנגען אויף דעם דאך און האט געטראפן פונקט
צום פענשענער וואס איז פון דאך אין שטוב אריין
און איז אריין גיפאלן דער שדרה ליה שרתין מיני רמא האט
איפרא הורמיו נאך אמאל געשיקט צו רבא וגעקציג
ערלוי בלוט, ער זאל נאך אויף זענען מין בלוט
פון וואס די בלוט איז ופלוה אפריה אויף אלע בלוט
האט ער געזאגט צו זאנין הווא ברמא דם כניס הוה די
געצטע איז געווען בלוט פון פנים ולא היה ידע האט

רבא גיט געוואקסט צו זאנין. וועלעך בלוט דאס איז
אפגעפליה האט אים געטראפן אנט, און עם איז
געקומען רבאין אויף די געטראקען ער זאל שיקען
אויס דאס צו איפרא הורמיו ושרר לה סריקותא דמקטלא כלמי
און ער האט איר געשיקט אקאם וואס דרגת די
פנים, האט זיא געמינט אז רבא האט איר דאס
געשיקט פאר אריין אז צווישען די בלוט וואס זי
האט צו אים געשיקט איז דא בלוט פון פנים זאנא
יהודאי געווען דלבאי יתביתו האט איפרא הורמיו געזאגט
די יודין זענען גיט מיר אין הארץ און ווייסן אלץ
וואס איך טראכט אפן רב יהודה רב יהודה האט
געזאגט מרישא הוה חוונא דא אין אנהייב ווי איך בין
געווארן ארב פלעג איך זעהן בלוט צו פסקנן וועלעך
איז טהור און וועלעך איז טמא כיון דאמרי ל' אפיה
דיקת דר ווי די מוטער פון מין ווהן זיקח האט מיר
געזאגט תא פספאס בארובה פספאס בארובה דרבנן זאמס
דיקת דר דעם ערשטן טראפן בלוט געבינגען גיט די
ווייכער פאר די רבנן ווייל ער איז מיואם ולא חוונא
ווייל איך שוין גיט זעהן בלוט פון נרות, ווייל עם
קען ויין דער טראפן בלוט זעהט אויס טהור, און
דער פריערדיגער טראפן איז געווען טמא ביו פספאס
למחרת

לא היוא דלילמא אשתיה ואת"ל דמראה דסבור יב דהוימא לא חזינא בין טבאה לטהורה ודאי היוא: לה דלילמא חי ליתיה טיפתא קמייתה כיה מיהוי טמא: בין טבאה לטהורה. כשכלום ימי טוהר על זכר או על נקבה וראתה כיום מ"א או כיום פ"א: חזינא. לטהור דמא חי דס טמא טמאיתא וחי לוח מ"א דליום היא מטכרינא דכהור דלחי טיפתא קמייתה מיייתא דלא מוכחא דעד סתה חזוי וסתה דס טוהר על מ' לזכור ואמריים לנקבה מעין פתיה ואפילו ספקה יום או יומים הואיל ומתוקה היא דמיום לא וכהא ומייית טיפתא קמייתה:

לפניה קמייה וקמייה די בלוט וואס א אשה זעהט דעם איין און פערציינסטען קאן פון אנדער וואס זי האט גיבארין. אדער דעם איין און אכציגסטען קאן פון אנדער וואס זי האט גיבארין. די בלוט פלעג

זוהרה הרובה דף קלו ע"א

בשעתא דחמליגי ליליא בליליא דה ק"ב כמי לחעלה בגנחא דלעילא ורוח דא כיומי דחול קב"ה עלא בגנחא דעין דלחתא לאשטעטע עס לזיקי דשרחן תמן. ובגנחא דכהור ליליא דכשתא קב"ה עלא בגנחא דלעילא כרוח דמקורא עלאה בין דיומוי דחול כל כשתחין דלזיקיא כליו בגנחא די כארעא שריין. וכד חקדש יומא כמעלי שבתא כל אינון כשריין דמלאכי קדישין די ממך נו גנחא דחתחין דלזיקיא כליו בגנחא די כארעא שריין. וכד חקדש יומא כמעלי שבתא כל הויה רקיעא קדישאה על גנחא דחתחין דלזיקיא כליו בגנחא די כארעא שריין. וכד חקדש יומא כמעלי שבתא כל כשתחין דלעילא. כיון דאלוין רוחין סלקין כיון רוחין אחרנין קדישין דשרחן כיומי יקרא דמלאכי וסלקין לון לכל אינון כשתחין בגנחא דלעילא. ואי הויה הא גנחא דכארעא כיומא דכשתא יתבה דזיקיא כלו כשתחין דלזיקיא. לוא הכי אלא כשתחין חולין וכשתחין חתיין. כשתחין סלקין וכשתחין נחתין. כשתחין חולין מנו גנחא וכשתחין חתיין לנו גנחא. כל אינון כשתחין דלזיקיא דמתלבג כיומי דחול ועד לא עליו לגי גנחא כשתחין דלזיקיא כלו כשתחין חולין מנו גנחא לא אשתחור דזיקיא כרוח דלחם הפנים כיום הלקמו:

הלכה פסוקה

יוסף להק

מוסר

הרכב"ה ח' שבת פרק ח'
 (א) חדש כגזירת חייב ואין דייבה אלא בגדולי קרקע והמפרק היו הוא חולדת חדש חייב וכן כל כיוצא בזה. החולב את הבחמה חייב מיום שפרק וכן החובל בחי שיש לו עור חייב מיום שפרק והוא שיהיה צריך לרם שיצא סן החבורה אבל אם נתכונן

מספר חסידים סי' א"א
 גם כל זה וטעם יס לך להבין את כוונתו בכל לבבך ובכל ידעך והשם אל לבך וקח עמך מלשון דודי אם יתן לך אדם עשה וסובים או יורה כחם חסידים חסידים כדברי וסובים לך פרנסתך וסובים כדך וכו' וכן עם טוב לו עין יס חסידים אלה לא כדברי פשוטים ועשה עמך חסד כום לו חסידים חלק טעם לא חילל לגמול לו כל העושות אבר עשה עמך חסידים חסידים

(א) הדין כגזירת חייב או ער דרעשעט הבואה אום שבת. ער זעקט ארויס די קערקער פון די זאנגען. אפילו נאר אביסיל, וואס אלע קערקער צו זאמען זענען גרויס ווי אגרוגרתא אגטריקענט פינגו, איז ער חייב. ואין דישה אלא בגדולי קרקע און דרעשען איז מען נאר חייב ביי אזעלכע זאכן וואס וואקסן פון די ערד דערפאר דער הויז פולדת חדש חייב און אז ער זעקט ארויס איין זאך פון די אנדערע איז דאס אהל'דה ואפארגלייכונג פון דרעשען איז מען חייב וכן כל כיוצא ביה און נאך אזעלכע זאכן וואס זענען גלייך צו דרעשען איז מען אויך חייב החובל את החבורה חייב מיום שפרק או ער מעלקט אבהמה אום שבת איז ער חייב ווייל דאס הייסט מפרק. ער האט ארויס גיטויקען איין זאך פון די אנדערע ער זעקט ארויס די סוהר פון די בקמה וכו' החולב בתי שיש לו עור חייב מיום שפרק או ער האט גיפילקט אלעבעדיגע זאך וואס האט אהיים און עס איז ארויס גיטויקען בלוט. איז ער חייב ווייל דאס הייסט מפרק. ער האט ארויס גיטויקען איין זאך פון די אנדערע, די בלוט פון די הויט וויא שתייה צורך לרם שיצא סן החבורה דאס איז נאר או ער דארף די בלוט וואס גייט ארויס פון

גם בכל זה וטעם יס לך להבין את כוונתו בכל לבבך ובכל ידעך והשם אל לבך וקח עמך מלשון דודי אם יתן לך אדם עשה וסובים או יורה כחם חסידים חסידים כדברי וסובים לך פרנסתך וסובים כדך וכו' וכן עם טוב לו עין יס חסידים אלה לא כדברי פשוטים ועשה עמך חסד כום לו חסידים חלק טעם לא חילל לגמול לו כל העושות אבר עשה עמך חסידים חסידים

גם בכל זה וטעם יס לך להבין את כוונתו בכל לבבך ובכל ידעך צו ידעך צייט אלקטו ליב האבין דיון באשעפער כוונת דיון באנצע הארץ און מיט דיון גאנצען לעבין דעם אל לבך ובה קשה פאנט דיה און זאלסט מראכטן אין הארצין און דך זעכען אמשל פון אפעקטש וואס דער סוף זיינער איז ווערן אס זאל דאס עשה ווערן אס זאל אויב אפעקטש וועט דיר שייגען זעהן גילדין אדער מערר בפת תורה אכמה חקוקה בלדך ווי ליב וועכטו אים האבין זיין ליבשאפט וועט דאך זיין איין זעקערצט אין דיון הארץ וואס וואו לך פרנסתך ופרנסת דך וכן ביה און אויב דער מענטש לך פרנסתך ופרנסת דך וכן ביה און אויב דער מענטש וועט דיר זעבן דיון פרנסתך און די פרנסה פון דינעם קינדער און פון דינעם שטוב זעכטשין פה מחשב אל לבך וואס וועכטו מראכטן אין הארצין אויף דעם מענטש. דו וועסט זעוויס זאגן ווי אש אשר לא ראתה מיטל דער מענטש וואס איך האב אים גיין קאל גינעהן עשה עמך חסד כום לו חסידים חלק טעם לא חילל לגמול לו כל העושות אבר עשה עמך חסידים חסידים

ככל לכדי ועכל נספו לא יוכל ללוות עלי דבר שלא אטמה בעצמו
 סן מעיני סן גופי הכל שלו. ומס בלשון חכם סן כן בלשון
 סק"ס: וספחת וסמלס וכו' סוף סטוס סמס לכל לא כ"ס כי
 יס לנו לידק בלשנת סבורה לרסס סוף סטוס על מלסוס
 סן גרולס סן קססס כי סין סוף סטוס סמס סכסן על מלות ומן
 סטעכוס סלס סס קלט בעיניו כדכתיב עון עקבי יסכבי
 עוטס סטסס דס כדכך בעולס סוס יסכבו סוף לים סון ולס
 זכס מלסוס יסירו עליו:

ככהמה חיה ועוף או בשמונה שרצים ועשה בהן חבורה
 הדם אע"פ שלא יצא חייב :

להוק בלבד פטור מפני שהוא מקלקל ואינו חייב עד
 שהיה ברם או בחלב שהוציא כגורנות: (ב) בד"א
 בחובל בכמה חיה ועוף וכיוצא בהם אבל החובל
 בחברו אע"פ שנתכוון להוק חייב מפני נחת רוחו
 שהרי נתקרה דעתו ושכבה חמתו והרי הוא כמתקן
 ואע"פ שאינו צריך לדם שהוציא נמנו חייב: (ג) בשמונה
 שרצים האמורים בחורה הן שיש להן עורות לעינין
 שבת כמו חיה ובהמה ועוף אבל שאר שקצים ורמשים
 אין להם עור. לפיכך החובל בהן פטור ואחר החובל
 ויצא מהן דם או שנצטר

דעם בייל ונעון ער האט גימאכט דעם בייל האט
 ער גיט גימיינט צו מאן די זאך שגמערצין. ער האט
 נאר גימיינט ווייל ער דארף די בלוט אגל אס נהבון
 לתוק בלבד אבער אז ער האט נאר גימיינט צו מאכין
 שארין און די בלוט דארף ער גיט פטור פגני שהיא
 פתולה איז ער פטור ווייל ער מאכט קאלע ויאיט חייב
 עד שיהיה ברם או בחלב שהוציא כגורנות און ער איז
 אנדערש גיט חייב אויף דעם בלוט אדער אויף די
 מילך וואס ער האט ארויס גנומען. סידרין עס איז
 דא גיט ווייניגער נוי אנגורנת: (ס) פכה דברים אמרים
 ונען וענען די רייד גימאכט גינארין חובל בהמה חיה
 ועוף ויציא בהם נאר אז ער האט גיבילט אפהמה
 אדער אהיה אדער אעוף און אזוי אנלייכין, דא איז
 ער אנדערש גיט חייב סידרין ער דארף די בלוט אגל
 חובל בחברו אבער אז ער ביילט זיין חבר אף על פי
 שנתכוון לתוק חייב אפילו ער האט נאר גימיינט צו
 מאן אשארין איז ער אויף חייב פגני נחת רוחו ווייל
 ער האט פארגעניגען פון דעם שארין וואס ער האט
 געגעס גימאכט שהרי נתקרה דעתו ושכבה חמתו ווייל עס
 איז אפ געקילט גינארין און געשמילט גינארין זיין
 פעם, און זיין פראכטונג וואס ער האט ביי איעם
 גימראכט אויף יענעם ער זאל אים שלעכטס מאן
 האט זיך שוין געגרינגט נתייב הוא כפתחו איז גלייך נוי
 מען פאררירט אונז, ווארום ער האט דאך זיך
 פאררירט נאך על פי שאינו צריך לדם שהוציא מנט חייב און
 אפילו ער דארף גיט די בלוט וואס ער האט ארויס
 גנומען פון אים, פון דעסקונענין איז ער חייב:
 (ז) שמונה שרצים האמורים בחורה הן שיש להן עורות לעינין שבת
 כמו חיה ובהמה ועוף די אכט שרצים וואס שמייען אין
 די תורה וסחילד וסנקר וסמב וסגמק וסחכס וסספס וססמס
 וססמל וססמל ווי האבין אויף זיך אהוים אזוי נוי אפעל,
 דריבער גענין דין פון שבת וענין נוי גלייך אזוי נוי
 אפהמה און אהיה און אעוף. אז מען ביילט זיי איז
 מען חייב אגל שאר שקצים ורמשים און קח ער אבער
 אנדערש שרצים האבין גיט אזוי אהוים נוי אפעל
 לפיכך חובל בהם פטור דריבער אז מען ביילט זיי אום
 שבת איז מען פטור ואחר החובל בהמה חיה ועוף או
 גישלאנון אפהמה אדער אהיה אדער אעוף אדער איינעם פון די אכט שרצים און ער האט גימאכט
 אין זיי אפילו אים שבת וציא מהן דם און פון זייער בייל איז ארויס גימאכען בלוט אז שצטר חכם אף על פי
 שלא יצא חייב אדער דאס בלוט האט זיך פארוואמילט אונטער די הויט און עס איז גיט ארויס גימאכען.

לדבי ויבגל נפש איה וועל אים ליב האבין מיט מיין
 גאנצין הארצין און מיט מיין גאנצין לעבין לא יכל
 לצות עלי דבר שלא אשעה בעיניו ער וועט גיט קענען
 גימאכען אויף מיר אונזר וואס איה זאל גיט מאן פון
 זיינעמנוענין, נאר אלץ וועל איה מאן פון זיינעמט
 ווענין הן פמני הן נפי הכל שלו נאר מיין געלט און מיין
 קערפער איז אלץ זיינע יפה בכהנה אדם כן אז אפעל
 משיין וואלסטו אזוי ליב גיהאט פאר אמוכה באמת
 הקדוש ברוך הוא ישתבח ויתעלה וכו' פאר די ליבשאפט
 פון גאט, גילויבת זאל זיין דער גאמען זיינער הוא
 הניתן מחיה לכל וואס ער גיט דאס דערנערונג צו אלע
 מענטשין און צו אלע באשעפעניש וואס אויף דער
 וועלט אל כל שכן כי יש לנו לירבם באהבת הבורא לראיה אהיה
 איז דען גיט געוויס אז מיר דארפן זיך באהעפטן
 אין די ליבשאפט פון גאט און מיר זאלין מורא
 האבין פאר אים שאין לעבד על מצותיו הן גדולה הן קטנה
 מיר זאלין גיט ארבער גיין אויף זיין גיבאט סייא
 אנרוקע זאך און סיי אקליינע גיין און יודעים כפון שכן
 של מצות ווארום מיר ווייסן גיט דעם שכר וואס מען
 וועט געבן פאר מצות ומן העבירות אשר הם גלות בעניי
 און ער זאל זיך דערנווערן אפילו פון די עבירות זיין
 וואס זענען גרינג אין זיינע אויגן וואס נאך זיין
 מיינונג זענען זיי נאר קיין עבירות נאם כדכתיב וזי
 עס שמיים אין פסוק ברוך המלך האט גיזאנט זינעקבי
 יסבינו די עבירות פון מיינע סריט וועלין מיה ארום
 רינגלען מינט שאדם רש בעקב בעולם הדי עבירות וואס
 דער מענטש מרעט זיי מיט די פיס אויף די וועלט
 וואס זיי זענען ביי אים נאר גיט גיךעניט פאר
 עבירותו יסבינו אזוי לים סון ונען עס וועט זיין דער
 משפט פון דעם מענטש אויף זיינע עבירות, וועלין
 די קליינע עבירות אויף זיין ארום אים מען זאל אים
 שפראמין פון זיינעמנוענין אויף וסאנה מצותה יסבינו
 עלי און אויב ער האט זוכה גינען צו מאן מצות,
 וועלין די מצות ערות זאגין אויף דעם מענטש אז
 ער האט זיי פמניס גינען, ער זאל געמען זיין שכר:

כשמה שרצים ושלח בהם חמירה און אז איינער האט
 גישלאנון אפהמה אדער אהיה אדער אעוף אדער איינעם פון די אכט שרצים און ער האט גימאכט
 אין זיי אפילו אים שבת וציא מהן דם און פון זייער בייל איז ארויס גימאכען בלוט אז שצטר חכם אף על פי
 שלא יצא חייב אדער דאס בלוט האט זיך פארוואמילט אונטער די הויט און עס איז גיט ארויס גימאכען.

סימן יז דיני ק"ש ובו י"ד סעיפים.

- (א) **קידם** שמתחיל לקרות ק"ש יכוון לקיים מ"ע שצונו הש"י לקרות שמע פעמיים בכל יום :
- (ב) **לסגור** עיניו בידו ימנית ויש בו סוד גדול :
- (ג) **'אריך'** באחד וימסור עצמו לד' מיתות, בד' של אחד :
- (ד) **ס"ת** משמ"ע דהיינו המ' והע' מישאל 'עזריה ומאח"ד דהיינו הח והד' חנניה דניאל, וימסור עצמו לקידוש השם כמו הם ויכוון בשם יאהדונה"י :
- (ה) **מזאהבת** עד סוף הפרשה יכוון כי הם מ"ב תיבות נגד שם של מ"ב, ויכוון שיהיה ראשו מרכבה למ"ב תיבות הללו :
- (ו) **מדידה** אם שמוע עד ושמתם ע"ב תיבות, יכוון שהם נגד שם של ע"ב ראשון שהוא ישר הפוך וישר, ויכוון לעשות גופו מרכבה לע"ב תיבות אלו :
- (מט) **מהרי"ל** כשהיה אומר ברוך כבוד היה שוחה מעט, ובתיבת השם היה זוקף וכן ראוי לעשות ואף שהרב רמ"א בד"מ השיג על זה שאין להוסיף על מה שאחז"ל לשחות באכות ובמודים ארבע כריעות נגד ד' איתיות הוי"ה דהיינו כשמתחיל באבות כורע ויכוון שאות י' של שם הוי"ה כורע לזקוף אות א' משם אדנ"י שהוא בעוה"ר בגלות עמנו כמ"ש בכל צרתם לו צר, ובאבות בסוף כורע ויכוון שאות ה' ראשונה משם הוי"ה כורע לזקוף אות ד' משם אדנ"י כנ"ל, ובמודים כורע ויכוון שאות ו' משם הוי"ה כורע לזקוף אות נ' משם אדנ"י ובהודאה בסוף כורע ויכוון שאות ה' האחרונה כורע לזקוף אות י' משם אדנ"י ותו לא, מ"מ גם מהרי"ל לא היה שווה אלא מעט ובוזא אין תוספת על מה שאמרו חז"ל :
- (נ) **הארבע** כריעות בכוונה הנ"ל כוננו המקיבלים כל שלא מכיון כוונת הנ"ל קובל עליו השכינה פסיק זה נתנני ה' בידי לא אוכל קום :
- (נא) **דעת** התוספות בפרק כל כתבי שכשעונים אמן צריך להרהר במחשבתו הר"ת 'אל מלך 'נאמן :
- (נב) **כוונת** אמן אגב דאתי לידן אכתוב שתי כוונות שמצאתי בספרי מקובלים והם אלו, א' אמן בגימטריא צ"א שם הוי"ה ואדנ"י ג"כ גימט' צ"א, ויכוון באמירת אמן לשלב השני שמות האלו כזה, יאהדונה"י יחוד ת"ת ומלכות כי שם הוי"ה ת"ת ושם אדנ"י מלכות לייחדם ולזווגם יחד, כי כל כוונתנו בתפלתנו וכלמוד התורה הכל כדי לייחד, ת"ת ומלכות, וע"ז נראה לי לפרש מחכז"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך כי המברך מזכיר שם אחד והעונה אמן בכוונה הנ"ל הוא מייחד שני שמות כנ"ל כוונה ב' יכוון כך א' של אמן במילואה כזה אל"ף הוא אותיות פל"א וספירת כתר נקרא אל"ף על שם פליא שמופלא, מ' של אמן הוא ת"ת מלך, ונ' פשוטה של אמן היא מלכות, ובאמירת אמן בכוונה זו מוריד שפע טוב מספירת כתר

אור צדיקים

כת"ר לספירת מלכות, ע"י ספירת ת"ת ובכוונה זו מוריד שפע טוב וברכה
 לכל העולמות, וע"ז נאמר מכבדי אכבד ועל שלא מכוונים נאמר
 ובוזי יקלו. והכוונה יהיה כזה* בהעברה ישרה כמ"ש ויעבור
 את מעבר יב"ק ר"ת יחוד ברכה קדושה יחוד במלכות ששם
 מתייחדים כל הספירות בהשפעתם, ברכה בת"ת. קדושה בכת"ר.
 צריך האיש תשובה גדולה על שלא ענה אמן אפילו פעם אחד
 כששומע מן המברך איזה ברכה על איזה פרי או על איזה מצוה ומכשיכ
 אחר תפילת הש"ץ בבהכ"נ, פשיטא שצריך לעשות תשובה גדולה, וק"ו בנו
 של ק"ו כשלא ענה איש"ר כנ"ל, לשון הזוהר ס' וילך אע"פ שעונה אמן
 אם אינו מכוון טוב ליה דלא אברא ע"ש מאן דשמע ברכה מחבריה ולא
 מתכוון באמן עליו נאמר ובוזי יקלו, ומאי עונשיה כד נסיק מעלמא מכריזין
 עליו כרוז ואומרים סגרו כל הפתחים לפני סב"ס ולא יעול ולא יכנוס לב"ע
 ולא תקבלו אותו כמו שהוא לא פתח באמן ווי ליה ווי לנשמתיה ומורידין
 אותו לתוך גיהנם למדור התחתון הנקרא אבדון, שאו"ל תחתיו"ת, צלמו"ת,
 ושם נאבד בר מינן לעולם, כי אין לגיהנם זה לא פתח ולא חלון ע"ש,
 תנא להווא גיהנם מורידין להנהו גברי דאינון מבזין לומר אמן ולפי חשבון
 סך אמן שלא ענה אחר המברך דנין אותו בסך ההוא בגיהנם ושם נאבד בר
 מינן ואינו עולה לעולם כי אין לאוחו גיהנם לא פתח ולא חלון כי הוא
 מדורה תתאה ועל זה הגיהנם כתיב כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה
 אלא א"כ עושה תשובה על כל אמן ואמן שלא ענה, וכן להיפך שכר טוב
 למי שעונה, עניית אמן יש"ר ברמו, גדול אדוננו ורב כ"ח, ועתה יגדל נא
 כ"ח ה', וברמו כ"ח מעשיו הגיד לעמו, אשר הוצאת בכחך, ובידך כ"ח
 וגבורה, ומי שעונה איש"ר בקול רם הקב"ה מתמלא רחמים וכן איתא בזוהר
 פרשת נח בזמנא דישראל איתובו בקול רם איש"ר וגו' קב"ה אתמלא רחמים,
 לכן כל האדם יהיה לו זה הכתב בתוך סידור שלו או על הכותל בשעת
 התפלה, וכך יאמר בשעה שמתחיל להתפלל רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאני
 בשר ודם ואין בי כח לכוון כוונת אמן כראוי בכך יר"מ שתהא עולה כוונת
 אמן שלי עם כוונת אמן מאותם השרידים היודעים לכוון עניית אמן כראוי,
 ויאמר הוידו אשמנו בכל יום ויבכה בדמעות על אותן אמנים שלא ענה,
 נשילה ידים שני פעמים י"ד גימ' כ"ח כך הוא בזוהר א"כ זהו שארו"ל
 נס"י צריך כח גברא כ"ח דייקא, לפני התפלה יאמר כך רבש"ע אני עבדך,
 ובשעת התפלה בזמירות תהיה במחשבתך לכלול את עצמך עם אלו המזמרים
 ומשבחים להקב"ה, ובברכת יוצר אור תכוון במחשבתך לכלול את עצמך
 עם אלו דמברכין למריהו, וקודם ק"ש תכוון לכלול את עצמך בין אלו
 דמייחרי למריהו, וקודם שמ"ע יכוון לכלול את נפשו בין אינון דמתפללים
 להקב"ה כלבב שלם:

כ"ע
א
ת"ת
מ
מלכות
ו

בשורה טובה

חק לישראל אין בעזונדערע פרשיות

מיר האָבען געדרוקט דעם באַרימטען

חק לישראל

מיט אלע מפרשים אויף עברי מייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, אלעס איבערזעצט אויף אַ לייכטע אַידישע שפראך, מיט שיינע ליכטיגע און קלארע דרוק

צום באַקומען אַ יעהער פרשה אין אַ באַזונדערן באַנד, מיט ווייכע דעקלעך, שטאַרק געבונדען, צו ערמעגליכען מיט זיך צו פירען אויפן וועג צו דער אַרבעט אַזוי, כדי צו קענען מקיים זיין בשבתך בביתך ובלכתך בדרך צו באַקומען פאַר אַ שטוינענד ביליגען פרייז 75 סענט אַ ספר

אויך וועט זיין צו באַקומען איה"ש אויף גאַנץ תורה אין צען פראַכטפולע דע לוקס בענדער פאַר אַ ביליגען פרייז ביי

EMUNAH PUBLISHING COMPANY

171 TAYLOR ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

Tel. 388 - 8812

מכתב המלצה מהגה"צ אב"ד משארמאש שליט"א

מלפנים זאת בישראל בדורות הקודמים ובימי אבותינו ז"ע, אשר כל אריא בין ת"ח בין איש המוני השתחלו להשלים חוקם בכל יום ויום בסי חק לישראל חק ולא יעבור, וכן מהגו הצדיקים הקדושים מדור דור כידוע, ומקור חוצבו ממקום קדוש עליון, יסדו ותקנו איש האלקי קודש הקדשים מרן רבינו האריז"ל, ללמוד בכל יום ויום בסדר הזה תורה נביאים וכתובים, משנה, תלמוד, זוה"ק, כמבואר בשער המצות פ' ואתחנן (דף מ"ו) עיי"ש. ואחריו קם הגה"ק איש האלקים מרן החיד"א זללה"ה, והוסיף מילואים לסדר הנ"ל, ללמוד בכל יום עניני מוסר ודינים מלוקטים מארבעה חלקי השו"ע והרמב"ם ז"ל כדי לצאת גם קיי חובת לימוד הלכה, ע"ד אמרם ז"ל כל השונה הלכות בכל יום כו', ועיין בשו"ע (סי' רל"ח) דאם לא השלים חק הקבוע לו ביום, ישלימו בלילה מיד. ועיין בפתחי תשובה (יו"ד סי' רמ"ו) בשם משנת חכמים דדעתו גוטה דאם לא השלים בלילה מחוייב להשלים אף ליומא אחרא, וצריך ללמוד דבר זה קודם שאר לימודו עיי"ש. בעוה"י בסיבת החורבן והגלות שאירע לעם ישראל בימינו אלה הרבה ממנהגי ישראל הטובים והישרים גדלדלו ונטשטשו, ולמיעוט מצאותם כמעט שנשכחו מלב והאמון, וככה אירע גם בלימוד החק לישראל, שהי חק קבוע לכל בר ישראל מגדול ועד קטן להשלים חקו מידי יום ביומו כל ימי חייהם עד עולם, ועכשיו בעוה"י נתמעטו לומדי ועוסקי וכמעט לא נמצאו, מי יתן איפוא להחזיר עטרה לירשנה שיקבעו כאר"א שיעור קבוע ללמוד בכל יום כפי הסדר שיסדה רבינו האריז"ל עפ"י הסוד, וגם לקבוע שיעורין ברבים כמנהג אבותינו הקי בדור הקודם.

ע"כ באו ונחזיק סיבות לגברא דמרא סייעא הרה"ח מוה"ר שלוי יודא גראַסס ג"ה, אשר טוב עשה בעמיו והרפיס ספר חק לישראל בדפוס גאה ומשובח, באותיות מאירות עינים, גם חילק כל פרשה בכרך לבדנה, למען להקל ללומדי להוליכם בחיקם בשבתך בביתך בדרך כאלה מסעי, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ולא ימוש ספר התורה הזה מפ"ן, ועיין יהי באפשרות גם להסרודים על המחיי ועל הכלכלה להשלים חקם בסי החק לישראל מידי יום ביומו. ואקי בעזר השם שיתרבה ונבולנו בתלמידים ויתרחב גבול הקדושה להגדיל תורה ולהאדירה. ומתאמרא משמי' דההק"צ משינאווע זללה"ה, אשר לימוד החק לישראל מסוגל לפרנסה בנקל ובהרחבה, ונרמז באמרם ז"ל (ביצה ט"ו ע"א) ודאי חק לישראל דמונא הוא, עכנה"ק ודפחית. ובוכות התנה"ק יוסף הקב"ה יגאלנו גאולת עולם במהרה דיין אכיה"ר.

הכ"ד הכותב לכבוד התנה"ק ולומדי

נפתלי הירצקא העניני

אבדק"ק שארמאש יצ"ה, ברוקלין, נ. י.